

T.C.

NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

**NİĞDE GAZETESİ'NE GÖRE NİĞDE'NİN SOSYAL EKONOMİK ve
KÜLTÜREL YAPISI (1940-1944)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Adem KAYA

NİĞDE

Temmuz 2018

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

NİĞDE GAZETESİ'NE GÖRE NİĞDE'NİN SOSYAL EKONOMİK ve
KÜLTÜREL YAPISI (1940-1944)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Adem KAYA

Danışman : Doç. Dr. Hamdi DOĞAN

Üye : Doç. Dr. Nevzat TOPAL

Üye : Doç. Dr. Kürşat KOÇAK

NİĞDE

Temmuz 2018

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “NİĞDE GAZETESİ'NE GÖRE NİĞDE'NİN SOSYAL EKONOMİK ve KÜLTÜREL YAPISI (1940-1944)” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.19/07/2018

Adem KAYA

ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Hamdi DOĞAN'ın danışmanlığında Adem KAYA tarafından hazırlanan "Niğde Gazetesine Göre Niğde'nin Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Yapısı (1940-1944)" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

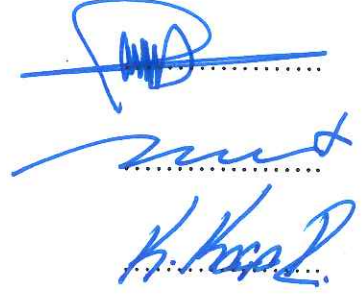
Tarih: 19/07/2018

JÜRİ :

Danışman : Doç. Dr. Hamdi DOĞAN

Üye : Doç. Dr. Nevzat TOPAL

Üye : Doç. Dr. Kürşat KOÇAK

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Hünkar GÜLER
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

İnsanların topluca yaşadıkları bir yer olan şehirler insanların neler yaptığı, nasıl gelişme gösterdiği, tarihsel bir zaman dilimin de ne gibi bir değişim geçirdiği hakkında bilgi sahibi olmak istenirse şehirlerin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarının incelenmesi gerekir.

Bizim bu konuyu tercih etmemizin birçok sebebi vardır. Bunlar; Niğde şehrinin hem Selçuklular Dönemi'nde, hem Osmanlı döneminde ve hem de Cumhuriyet döneminde önemli geçiş güzergâhı merkezlerinden biri olması, Niğde ilinin çok verimli tahıl ve meyve ambarı olması, bununla beraber hâkim olan devletler itibariyle köklü bir geçmişe ve kültüre sahip olması bizim bu araştırmayı yapmamızın başlıca sebeplerindedir. Çalışmada şehrin siyasi tarihinden ziyade sosyal kültürel ve ekonomik hayatı üzerinde yoğunlaşmaya çalışılmıştır. Çalışmada, dönem yerel bir basın organı gözüyle sergilenmiş, bunun topluma yansımalarına bu açıdan bakılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ana kaynağını oluşturan Niğde gazetesi incelenen dönemin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı ile ilgili birçok bilgiyi ihtiva etmektedir. Bu tez araştırmasında dönemin Resmi Niğde gazetesi ile beraber, Başbakanlık Osmanlı arşivi, Milli Kütüphane, Niğde Halk Kütüphanesi ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi kütüphanesi gibi kurumlardan istifade edilmiştir. Çalışmamızda gözden kaçırılan eksiklikler muhakkak olabilir. Ancak bu çalışmanın Niğde ilinin sosyal, ekonomik ve ekonomik yapısı ile ilgili birçok ayrıntının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Elde edilen bu bilgiler bundan sonraki araştırmacılara kolaylıklar sağlayacaktır.

Çalışma konumun seçimi ve gelişimindeki yönlendirmeleri ile araştırmanın ortaya çıkmasında emeği geçen, her türlü yardım ve desteğini hiç esirgemeyen değerli hocam Sayın Doç. Dr. Hamdi DOĞAN'a samimi şükranlarımı sunarım. Çalışmam boyunca bilgi ve kaynak bakımından yol gösteren Sayın hocam Doç. Dr. Nevzat TOPAL ve ayrıca Fen Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünün diğer bütün hocalarına teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim. Bana maddi ve manevi desteği ile her zaman yanımda olan sevgili aileme ve yüksek lisansa başlamam da bana yol gösterici olan ve hiçbir zaman yardımını benden esirgemeyen çok değerli arkadaşım Şerife ANGUN'a sonsuz Teşekkürlerimi bir borç bilirim.

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NİĞDE GAZETESİ'NE GÖRE NİĞDE'NİN SOSYAL EKONOMİK ve KÜLTÜREL YAPISI (1940-1944)

KAYA, Adem

Tarih Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hamdi DOĞAN

Temmuz, 2018, 134 sayfa

Bu araştırmanın amacı Niğde Gazetesi taranmak suretiyle Niğde'nin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı hakkında bilgi elde etmektir. Araştırmada kullanılan materyal 1940-1944 yılları arasında kapsayan Niğde gazetesidir. Tetkik edilen basın, arşiv belgeleri ve araştırma inceleme eserlerin taranması sonucunda elde edilen veriler ışığı altında şehrin Sosyal-Ekonomik-Kültürel yapısı değerlendirilmeye çalışıldı.

Cumhuriyetin ilanından tüm vilayetlerde olduğu gibi Niğde vilayetinde de siyasi sosyal ve ekonomik önemli adımlar atılmıştır. İncelenen 1940-1944 yılları arasında Niğde'de Dönemin hükümetinin yardımları, Halkevi ve Belediye faaliyetlerinin de katkılarıyla önemli çalışmalar yapılmıştır. O yılları kapsayan çok fazla kayda değer bir şekilde anlatan eser bulunmamakla birlikte, İlin resmi gazetesi olan Niğde Gazetesinde şehir hayatına dair istifade edilebilecek önemli bilgiler bulunmaktadır. Şehirdeki tüm siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeler ekseriyetle Niğde gazetesi ekseninde ele alınıp incelenmiştir.

Yedi bölümden oluşan araştırmanın birinci bölümünde Niğde ilinin yönetici kadrosu olan valileri, belediye başkanları, Valilik çalışmaları, vilayet umumi meclisi çalışmaları ve vilayet bütçesinin müzakereleri ele alınarak idari durumu üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde ise özellikle şehirdeki siyasi faaliyetler üzerinde durulmuş, incelenen bu dönem tek parti dönemine denk gelmesinden dolayı özellikle şehirdeki CHP kongreleri ve CHP vilayet idare heyeti faaliyetlerine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise sosyal ve kültürel hayatı ele alınmış, dönemin yardım kuruluşları, halkevi faaliyetleri, ulusal bayram kutlamaları, nüfus sayımları ve şehre gelen önemli

kişiler üzerinde durulmuştur, Dördüncü bölümde ise belediye ve bayındırlık faaliyetleri ele alınmıştır. Beşinci bölümde ise vilayetteki sağlık faaliyetleri ve bu sağlık faaliyetlerinin geliştirilmesi ele alınıp değerlendirilmiştir. Altıncı bölümde ise şehrin ekonomik yapısı olan tarım ve hayvancılık ele alınıp tetkik edilmiştir. Yedinci Bölümde ise doğal afetlere, günlük ve adli olaylara sıkça yer verilmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde ise eserin genel bir değerlendirmesi yapılmış araştırma esnasında dikkat çeken eksiklikler tespit edilerek çözüm önerileri teklif edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Niğde, Niğde Gazetesi, Sosyal-Ekonomik ve Kültürel Yapı

ABSTRACT

MASTER THESIS

SOCIAL ECONOMIC AND CULTURAL STRUCTURE OF NIGDE ACCORDING TO NİĞDE JOURNEWSPAPER (1940-1944)

KAYA, Adem

History Administration Department

Thesis Advisor: Asst. Assoc. Dr. Hamdi DOĞAN

July 2018, 134 pages.

The purpose of this research is to obtain information about the social, cultural and economic structure of Nigde by screening Niğde newspaper. The material used in the research is Nigde newspaper, which was published between 1940-1944. It was tried to evaluate the social-economic-political structure of the city under the light of data obtained as a result of screening of the audited press, archive documents and research and investigation works.

Political, social and economic steps have been taken in Nigde province as well as in all provinces from the declaration of the republic. Significant studies were carried out in the period 1940-1944 in Nigde with the contributions of the government of the period, community and municipal activities. While there are not many remarkable works describing those years, the Nigde, the official newspaper of the province, contains important information that can be used for city life. All the political, economic, social and cultural developments in the city were usually examined in the axis of the Nigde newspaper.

In the first part of the research which consists of seven sections, the administrative status of Nigde provincial governors, governors, mayors, provincial parliamentary works and negotiations of the provincial budget were discussed. In the second part, especially the political activities in the city are examined and analyzed, and especially the activities of the CHP congress and CHP provincial management committee are included since this period corresponds to the single- party period. In the third part, social and cultural life was discussed and concentrated on charities of the period, community activities, national festivals, population censuses and important

people in the city. In the fourth part, municipality and public works activities are dealt with. In the fifth part, the health activities in the province and the development of these health activities are evaluated and discussed. In the sixth part, the economic structure of the city, agriculture and animal husbandry were analyzed and examined. In part seven, natural disasters, daily and judicial events are frequently mentioned. In the conclusion part of the work, a general evaluation of the work was made, and the deficiencies that were noticed during the research were identified and a solution proposal was proposed.

Keywords: Nigde, Nigde Newspaper, Social- Economic and Cultural Structure.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

NİĞDE GAZETESİ

1. GAZETENİN KİMLİK BİLGİLERİ	
1.1 Gazetenin İsmi, Dili, Yayın Hayatına Başlaması.....	5
1.2 Amacı ve Yayın Politikası... ..	6
1.3 Sahibi, Yazarları ve Yayınlanan Makaleler.....	6
2. HABER KAYNAKLARI	7
3. TEKNİK YÖNÜ... ..	7
3.1 Sayfa Sütun Düzeni ve Ebadı	7
3.2 Fotoğraf ve Resim Düzeni	7
3.3 Ücreti... ..	8

İKİNCİ BÖLÜM

İDARİ DURUM

1.1 YÖNETİCİLER.....	9
1.1.1 Valiler.....	9
1.1.2 Belediye Başkanları... ..	10
1.2 VALİLİK ÇALIŞMALARI.....	11
1.2.1 Vilayet Umumi Meclisi Çalışmaları ve Vilayet Bütçesi.....	11
1.2.2 Valilik Tarafından Yapılan Etkinlikler... ..	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞEHİRDEKİ SİYASİ FAALİYETLER

2.1. CHP SİYASİ ÇALIŞMALARI... ..	21
-----------------------------------	----

2.1.1	CHP Kongreleri	21
2.1.2	CHP Vilayet İdare Heyeti Faaliyetleri	23

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYAT

3.1	SAĞLIK İŞLERİ... ..	25
3.1.1	Sağlık Hizmetleri ve Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele... ..	26
3.2	YARDIM KURULUŞLARI... ..	31
3.2.1	Kızılay... ..	32
3.2.2	Çocuk Esirgeme Kurumu ve Yardımsever Bayanlar Cemiyeti... ..	34
3.3	HALKEVİ FAALİYETLERİ... ..	36
3.3.1	Dil Edebiyat Tarih Şubesi... ..	40
3.3.2	Güzel Sanatlar Şubesi... ..	41
3.3.3	Sosyal Yardım Şubesi... ..	42
3.3.4	Temsil Şubesi... ..	44
3.3.5	Spor Şubesi... ..	46
3.3.6	Köycülük Şubesi... ..	48
3.3.7	Halkevleri Tarafından Yapılan Diğer Etkinlikler... ..	50
3.4	ULUSAL BAYRAM KUTLAMALARI... ..	51
3.4.1	23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı... ..	51
3.4.2	19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı... ..	54
3.4.3	Cumhuriyet Bayramı... ..	57
3.4.4	30 Ağustos Zafer Bayramı... ..	61
3.5	NÜFUS SAYIMLARI... ..	64
3.6	SİVİL SAVUNMA HİZMETLERİ... ..	65
3.7	SPOR FAALİYETLERİ... ..	68
3.7.1	Futbol... ..	69
3.7.2	Güreş... ..	70
3.8	ŞEHRE GELEN ÖNEMLİ KİŞİLER... ..	72

BEŞİNCİ BÖLÜM

BELEDİYE VE BAYINDIRLIK İŞLERİ

4.1	ŞEHİR PLANLAMASI... ..	76
4.2	YOL VE BARAJ İŞLERİ... ..	80
4.3	AĞAÇLANDIRMA FAALİYETLERİ... ..	82

ALTINCI BÖLÜM

EĞİTİM VE ÖĞRETİM HAYATI

5.1	EĞİTİM ÖĞRETİM FAALİYETLERİNE GENEL BİR BAKIŞ.....	85
5.2	AÇILAN OKULLAR VE YAPILAN BİNALAR... ..	88
5.3	SERGİ, MÜSAMERE VE DEFİLELER... ..	90

YEDİNCİ BÖLÜM

EKONOMİK HAYAT

6.1	EKONOMİK DURUMA GENEL BAKIŞ.....	93
6.2	EKONOMİK DURUMUN ŞEHRE YANSIMASI... ..	94
6.2.1	Tarım... ..	97
6.2.1.1	Yetiştirilen Ürünler... ..	100
6.2.1.2	Zirai Bilgilendirme Çalışmaları... ..	101
6.2.2	Hayvancılık... ..	103
6.2.2.1	İlde Hayvancılık Faaliyetleri.....	104
6.2.2.2	İlde Hayvan Hastalıklarıyla Mücadele.....	107

SEKİZİNCİ BÖLÜM

DOĞAL AFETLER, GÜNLÜK VE ADLİ OLAYLAR

7.1	DOĞAL AFETLER.....	111
7.2	GÜNLÜK OLAYLAR... ..	113
7.2.1	Nişan ve Düğün.....	113
7.3	ADLİ OLAYLAR.....	114
7.3.1	Ölüm Haberi.....	114
SONUÇ		116
KAYNAKÇA.....		119
EKLER		124
ÖZGEÇMİŞ		136

KISALTMALAR

Age	: Adı Geçen eser
Agm.	: Adı Geçen Makale
Agt	: Adı Geçen Tez
AKÜ	: Afyon Kocatepe Üniversitesi
Bty	: Basım Tarihi Yok
C	: Cilt
CHF	: Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
s	: Sayfa
S	: Sayı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

GİRİŞ

Niğde, tarih boyunca önemli ticaret ve yerleşim merkezlerinin kavşak noktasında yer almıştır. Kültür bir toplumun yaşam tarzını, hayata bakış açısını ifade etmektedir. Toplumların bu yaşam biçimini; yaşadığı ortam, inançları, örf ve adetleri, gelenek ve görenekleri oluşturur. Bir toplum geçmişine ne kadar bağlı kalırsa milli ve manevi değerleri de o derece de yükselir ve gelecekte milli ve manevi değerlerine sahip çıkan bireylerin meydana gelmesini sağlar. Türk toplumu kültürünü sağlam temeller üzerine inşa ettiğinden dolayı milli varlığını her zaman için koruyabilmiş geçmişiyile hiçbir zaman ayrı düşmemiştir. Türklerin bu tutumu onları tüm cihanda takdir edilmesini sağlamıştır¹.

İlin çok eski bir tarihe sahip olmasının yanında, Osmanlı devletinin sona ermesi ile de önemini kaybetmemiş ve sosyal, ekonomik ve kültürel her alanda canlı varlığını korumuştur.

Niğde ilinin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapısında ki canlılık Cumhuriyet Döneminde de kendini göstermektedir. Bu dönemde gerek genel gerek yerel yöneticiler ilin kalkınması için her türlü faaliyet ve girişimde bulunmuşlardır. Valilik çalışmaları, vilayet kongreleri toplantılarda ilin gelişmesi birçok karar alınmıştır. Bu kararlar ilin sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan gelişmesine vesile olmuştur. Niğde de özellikle halkevlerinin çalışmalarıyla birçok yardım kuruluşu ilin gelişmesinde ve büyümesine katkı sağlamıştır. Niğde'nin nüfus yapısı cumhuriyetten önce ve cumhuriyetten sonra büyük farklılıklar göstermiştir. Özellikle vilayetin geçiş güzergâhları üzerinde olması buraya göç edilmesini kolaylaştırmış ve nüfus artışına sebep olmuştur. Köklü bir geçmişin yanında yerel yöneticilerin girişimleriyle bayındırlık faaliyetleri kendini fazlaca göstermiş ve günümüze kadar ulaşan çok kıymetli yapılar ortaya çıkmıştır. Elde olmayan imkânlardan ötürü eğitimde diğer vilayetlere nazaran pek ileri bir seviyede olduğu söylenemez. Ekonomik açıdan ülke nüfusunun genel itibarıyla tarım ve hayvancılıkla uğraşmasından dolayı ekonominin temelini tarım ve hayvancılık oluşturur. Yurdun dört bir yanına yayılan tarım ürünlerinden biri olan elma kendisi Niğde'ye has bir edayla göstermektedir. Sağlık işleri yurt geneline nazaran geri seviyede olsa da yöneticilerin ve halkın gayretiyle

¹ Serdar Sarısır, "Şehir Tarihi Çalışmaları Kapsamında Niğde Bibliyografyası Denemesi", *TÜBAR*, C. XX, 2006, s. 186.

sağlık işleri iyileştirilmiştir. Yedi bölümden oluşan bu tezimizde ilin idari durumu, şehirdeki siyasi faaliyetleri, sosyal ve kültürel hayatı, belediye ve bayındırlık işleri, eğitim öğretim hayatı, ekonomik hayatı, doğal afetler ile günlük ve adli olayları hakkında genel bir değerlendirmeye varılmıştır.

Geçmişe dönük araştırma yapılabilmesi için o dönemin var olan eserlerini tetkik etmek gerekir. Bunu sağlayabilmek içinde o döneme ait olayları kaleme alınmış olması gerekir. Bir eserin kaleme alınıp çoğaltılarak geçmişten geleceğe taşınması matbaa sayesinde gerçekleşmiştir.

Matbaanın İcadı: Yazmak ve okumak ihtiyacı insanlık tarihinde çok önemli bir yer almıştır. Mağara devrindeki ilk insanlar bile bu ihtiyacı hissetmiş ve yaşadıkları mağaraların duvarlarına etraflarında gördükleri hayvan ve bitki resimleri gibi nesnelerin resimlerini çizerek aralarında iletişimi sağlamayı başarmışlardır. İlk devirlerde kil çamuru üzerine birtakım kalıplarla basılarak ya da çizilerek İlk matbaanın temelleri atılmıştır. Matbaa ilk olarak Çin ve Kore de gelişmeye başlamış daha sonra Asya'ya yayılmış fakat Çin ve Kore'deki bu sanatın Batı Avrupa'da icat edilen matbaa üzerinde herhangi bir etkisi olup olmadığı bilinmemektedir².

Çin'de baskı sanatı daha çok Tang sülalesi zamanında gelişmiş ve en güzel örneği de 11 Mayıs 868 tarihli Kutsal Sutra ve İsa'dan Sonra adlı basılan kitaplardır³. Bazı kaynaklar matbaanın Uygurlar tarafından bulunduğunu söylemesine rağmen bu pek olanaklı görülmemektedir. Çünkü Uygur metinlerinin hiçbiri matbaada basılmış olmamakla beraber tamamı el yazmasıdır⁴. Sonraki dönemlerde baskı uygulamalarına çeşitli ülkelerde de rastlanmıştır. Mısır'da çok kapsamlı bir araştırma yapmış olan Howard Carter, Türk Memluk döneminde 1300'lü yıllarda Kur'an-ı Kerim'in basıldığını ifade etmiştir⁵. Orta ve Uzak Doğu Asya'da ki bu ilerlemelere karşılık Güney Asya'da üstün bir uygarlığa sahip Hindistan'da baskı kalıpları sadece kumaşlara desen basmak için kullanılmış, yazılı çoğaltmak ve kitap amacıyla hiçbir şekilde

² Osman Ersoy, Türkiye'ye Matbaanın Girişi ve İlk Basılan Eserler, Ankara 1959, s.10.

³ Ersoy, a.g.e, s.11.

⁴ Hüseyin Gazi Topdemir, İbrahim Müteferrika ve Türk Matbaacılığı, Ankara 2002, s.16.

⁵ Alpay Kabacalı, Başlangıcından Günümüze Türkiye'de Matbaa Basım ve Yayın, İstanbul 2000, s.3.

yararlanılmamıştır⁶. Matbaa Çin'den Semerkant'a oradan Mısır'a, oradan Endülüs'e ve son olarak da Avrupa'ya geçmiştir.

Modern matbaa: Modern matbaanın kim tarafından icat edildiği konusu özellikle matbaanın öneminden dolayı her ulusun kendisine mal etmek istemesi nedeniyle karışık bir hal almıştır. Bununla beraber yapılan ayrıntılı incelemeler Johan Gutenberg üzerinde karar kılınmasına sağlamıştır⁷.

1454-1455 yıllarında basılan ve İstanbul'u almış olmalarından dolayı Türklere karşı savaş çağruları yapılan kitapçıklar ile 1456 yılında basılan ve 42 satırlık Gutenberg İncili de modern matbaanın ilk ürünlerinden kabul edilmektedir⁸. 15. yüzyılda Avrupa'nın hemen her yerinde kâğıt imalatının yapılmaya başlaması matbaacılık gelişimine önemli bir katkı sağlamıştır. Rönesans'ın getirdiği kültür anlayışı, Hümanizm ve yeniden yapılanma gibi faktörler kitapların değerinin artmasına neden olmuş ve kısa sürede matbaanın Avrupa'nın birçok kentinde yayılmasına sebep olmuştur. Yaklaşık onar yıl arayla matbaa Almanya'dan başlayarak; İtalya, Fransa, İspanya, İngiltere ve diğer ülkelere yayılmıştır.

Osmanlı döneminde matbaa: Sultan II. Beyazıt, 1492'de İspanya ve Portekiz'den sürülen Yahudileri topraklarına kabul etmişti. Sürülen bu Yahudiler, Selanik ve İstanbul'da matbaa kurma izni elde ederek Tevrat'ı basmışlardır. Ermeniler 1567'de, Rumlar da 1627'de matbaa izni alıp dini kitaplar bastı. Müslümanların ise matbaa kurmasına uzun süre izin çıkmadı. Osmanlıda hattatlar, Kuran'ın elle yazılması gerektiğini ileri sürerek matbaaya uzun yıllar karşı çıkmışlardır. Sonraki yıllarda Macar asıllı İbrahim Müteferrika, Müslümanlıkla ilgili olmayan kitaplar basmak şartıyla Sultan III. Mehmet'ten bir matbaa kurma izni almış ve Osmanlı'da ilk matbaa 16 Aralık 1727'de açılmıştır. Yalova'da "Kâğıthane-i Yalakabad" adı ile bir de kâğıt fabrikası kurulmuştur. İlk olarak bu matbaada bir sözlük ile tarih ve coğrafya kitapları basılmıştır. Müteferrika 23 cilt halinde 17 kitap bastı. Müteferrikanın 1747'de ölümünden sonra Ahmet ve İbrahim efendiler 1754'te matbaanın yönetimini devraldı. Mühendishane'de 1769'da bir basımevi kurulmuştur. Üsküdar Matbaası'nın kuruluşu 1802'de gerçekleşti. Encümen-i Daniş (Bilim Akademisi) 1851'de kuruldu ve burada

⁶ Orhan Koloğlu, Basımevi ve Basının Gecikme Sebepleri ve Sonuçları, İstanbul 1987, s.8.

⁷ Topdemir, a.g.e, s. 16.

⁸ Ersoy, a.g.e, s.13.

üniversite ders kitapları hazırlandı. Diğer eğitim kurumlarının ders kitapları için de yeni basımevleri açıldı. Matbaa sayısı 1833'te 54'e ve 1948'de 509'a ulaştı. Gutenberg, Avrupa'da Rönesans ve Reformu hızlandırmıştır. İbrahim Müteferrika da Osmanlı'da eğitim ve bilimin gelişmesine son derece katkı sağlamıştır. Osmanlı'ya matbaa gelmesini müteakip Osmanlı Devleti'nin yayın hayatına soktuğu ilk gazetesi ise Takvim-i Vekayi'dir. Bu gazetenin basımındaki amaç devlet görevlilerine, aydınlara ve Osmanlı vatandaşlarına yaşanan tüm olayları yakinen resmi gözden aktarmaktı. Dolayısıyla günümüz anlamıyla Türk devletlerinin ilk resmi gazetesidir. Bu gazetenin basımı Osmanlı'nın sona erdiği 1922 yılına kadar sürmüştür. Günümüzdeki resmi gazete geleneği buradan gelmektedir⁹.

⁹ Büşra Tosun Durmuş, "Matbaa Teknolojisinin Osmanlı Devleti'ne Giriş Koşulları ve Tartışmalar", *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi E-Dergisi*, C. V, S. 2, Eylül 2017, s. 951-952.

BİRİNCİ BÖLÜM

NİĞDE GAZETESİ

1. GAZETENİN KİMLİK BİLGİLERİ

1.1 Gazetenin İsmi, Dili, Yayın Hayatına Başlaması

Çalışmaya konu olan gazetenin ismi Niğde'dir. Gazetenin isim seçiminde ve yazılarında yer yer eski Türkçe ifadeler rastlansa da genel olarak sade bir dil kullanılmıştır. Niğde'de ilk matbaa 1922 senesinde kurulmuş¹⁰; 1924-1931 yılları arasında Feryat, Nida, Müdafaa, Niğde, Bilgi, Tatlı Dil olmak üzere 6 gazete neşredilmiştir.

Araştırmamızın ana kaynağı olan Niğde gazetesinin ilk ismi "Feryad" geçmektedir. Feryad gazetesi 13 Temmuz 1924'te kurulmuştur. Yapılan tetkikler neticesinde gazetenin ulaşılabilen 5. sayısında sahibinin C. Şehabettin ile Hamid Şakir olduğu anlaşılmaktadır. C. Şehabettin gazetenin hem sahiplerinden biri hem de baş muhabiridir. Temmuz 1924 tarihinde yayımlanmaya başlayan gazete Ocak 1926 tarihinden itibaren isim değiştirerek Niğde Gazetesi adıyla çıkmaya başlamıştır. Niğde Gazetesi 13 Ocak 1926 tarihli neşrinde "Feryad" gazetesinin devamı olduğunu belirtmiştir¹¹. Gazeteye ait ulaşılabilen en son sayısı 6 Temmuz 1927 tarihli olan 67. sayıdır. Gazetenin yayın hayatına ne zamana kadar devam ettiği tespit edilememekle beraber ancak 23 Ocak 1928 tarihinde "Bilgi" adında bir gazetenin yayımlanmaya başladığına göre Niğde Gazetesinin Temmuz 1927 ile Ocak 1928 tarihleri arasında yayın hayatı sona ermiş olmalıdır¹².

Niğde Gazetesi'nin yayın hayatının sona ermesi ile Bilgi Gazetesi Niğde Vilayetinin ilk resmi gazetesi olarak ortaya çıkmıştır. Gazete yayın hayatına 23 Kânunusani 1928 tarihinde başlamıştır. Gazetenin baş muhabiri ve yazı işleri müdürü Kazım Bey'dir. Gazetenin ilk sayısında haftanın her Pazartesi günü olarak yayımlandığı belirtilmiştir. İlerleyen zamanlarda ise Cuma günleri yayım hayatına devam etmiştir. 3 yıl boyunca Bilgi Gazetesi olarak yayım hayatını sürdüren gazete

¹⁰ Nevzat Topal, "Niğde Basım Tarihinden Bir Kesit" (1924-1931). Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/5 Spring, Ankara, s. 799

¹¹ Topal, agm. s. 800

¹² Topal, agm. s. 802

Şubat 1931’de ismini “Resmi Niğde” olarak değiştirmiştir. 19 Ağustos 1935 tarihine kadar bu isimle yayınlanan gazete 26 Ağustos 1935 tarihinden itibaren ise Niğde ismiyle yayımlanmıştır¹³.

1.2 Amacı ve Yayın Politikası

Niğde gazetesinin yayınlandığı dönem göz önünde bulundurulduğunda gazetenin amacı ve yayın politikası daha iyi açıklanabilir. Özellikle 2. Dünya Savaşı’nın meydana geldiği bu dönemde tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bir takım maddi ve manevi sorunlar zuhur etmiştir. Niğde gazetesi bu sıkıntılardan etkilenen Niğde halkının sorunlarına çare bulma amacı güttüğü gibi, ilin kalkınması ve gelişmesi için önemli çalışmalar yapmıştır.

Niğde Gazetesi bu amaç doğrultusunda eğitim, sağlık, bayındırlık gibi sosyal ve kültürel faaliyetleri dile getirdiği gibi komşu şehirlerde meydana gelen birçok soruna da bolca yer vermiştir. Cumhuriyet rejiminin getirdiği muasır medeniyetler fikri doğrultusunda bir yayın politikası sürdürmüş, meselelerin çözümüne ise akıl ve bilim ışığında objektif olarak yaklaşmıştır. Bununla beraber gazetede yayınlanan makalelerde Atatürk ilke ve inkılaplarının yerleşmesi ve bütünleşmesi noktasında fikri beyanlarına bolca yer vermiştir. Tek partili yönetim sistemi içerisinde hükümeti teşkil eden CHF ve cumhurbaşkanı İnönü’nün politikaları paralelinde yazılara rastlanılan gazetenin, özellikle İnönü’nün savaş karşısında takındığı tarafsızlık politikası ile politik manevraları ve ekonomik dar boğaza giren halkı teskin edici yöndeki beyanatlara da yer verdiği görülmektedir.

1.3 Sahibi, Yazarları ve Yayınlanan Makaleler

Gazetenin sahibi C. Şehabettin’dir. Gazetenin tespit edilen yazarları H. Ulusoy ve Orhan Ergindir. H. Ulusoy gazetenin başyazarıdır. Gazete şehir haberlerinden hariç sosyal meseleler, memleket davaları, Niğde’nin tarımı, hayvancılığı, sağlık işleri, ekonomisi, kültürel faaliyetleri ve siyasi parti çalışmaları hakkında birçok makale yayınlamıştır. Yayınladığı bu makalelerde birçok eğitici faaliyetlerde bulunmuştur.

¹³ Topal, agm. s. 802

2. HABER KAYNAKLARI

Gazete çoğunlukla yerel haberlere rastlanmaktadır. Gazetede haber olarak şehre dair; belediye, valilik, imar, eğitim, adli olaylar, sağlık ve ekonomik haberlere yer verilmiştir. Niğde Gazetesi kendi kadrosunun hazırladığı haberler dışında, diğer vilayetlerde çıkan gazete ve mecmualardan da beslenmiştir. Bu şekilde sadece Niğde ile ilgili haberlerle yetinmemiş, diğer vilayetlerdeki haberlere de gazetede yer vermiştir. Niğde gazetesinin beslendiği diğer dergi ve gazeteleri Yeni Adam, Çankaya, ANT, Gedis Postası ve İleri Türkiye gazeteleri ile Millet ve Damla dergileridir. Bu gazete ve dergilerden sosyal ve kültürel açıdan faydalanıldığı gibi Türkiye'nin gündemi hakkında da istifade edilmiştir.

3. TEKNİK YÖNÜ

3.1 Sayfa Sütun Düzeni ve Ebadı

1940 yılında 4 sayfa ve haftalık olarak çıkan gazetenin çok nadir olarak altı sayfa olarak çıktığı görülmüştür. İkinci Dünya Savaşının getirdiği ekonomik buhranın etkisiyle çekilen hammadde sıkıntısı bütün sektörlerde olduğu gibi selülozik üretimi de etkilemiş, ülke genelinde kâğıt üretiminde ciddi sıkıntılar yaşanmıştır. İşte bu sebeple gazetenin bir müddet iki sayfa neşredildiği görülmektedir

Gazetenin birinci sayfasının ortasında en üste büyük harfle yazılmış Niğde gazetesinin ismi vardır. Başlığın hemen sol kısmında o güne ait sayının ve eski nüshaların yıllık ve aylık abone fiyatları yer almaktadır. Başlığın hemen sağ tarafında ise abone şartları yer almaktadır. Başlığın sol alt kısmında ise gazetenin yılı ve tarihi, orta kısımda ilk çıkış yılı ve tarihi, sağ alt kısmında ise sayı numarası belirtilmiştir

3.2 Fotoğraf ve Resim Düzeni

Dönemin teknolojik eksiklikleri ve maddi imkânsızlıklardan dolayı gazeteye gelişi güzel her fotoğrafı atmak mümkün değildi. İstisna olarak özel gün ve haftalarda Atatürk, İsmet İnönü gibi ileri gelen isimlerin fotoğraflarına gazetede yer verilmiştir. Nadir olmakla beraber bulaşıcı hastalıklarla mücadele için de bazı çizimlere gazetede rastlamak mümkündür.

3.3 Ücreti

1940 yılında gazetenin yıllık fiyatı 250 kuruş, Altı aylık 150 kuruş, günü geçmiş nüshalar ise 20 kuruş olarak belirlenmiştir. Gazetenin bu ücreti 1940-1944 yılları arasında geçerliliğini korumuş ve fiyatta herhangi bir artış söz konusu olmamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

İDARİ DURUM

1.1 YÖNETİCİLER

1.1.1 Valiler

Niğde vilayetinde 1940-1944 yılları arasında 5 farklı kişi valilik görevinde bulunmuştur. Bu valiler sırasıyla İsmail Safa Apaydın, Abdullah Feyzi Gürel, Hamit Onat, Raşit Demirtaş ve Niyazi Mergen'dir.

1939-1942 yılları arasında iki buçuk yıllık bir süre zarfında İsmail Safa Apaydın valilik görevini sürdürmüştür. Muhtelif memuriyetlerden sonra valiliklerde, Sümerbank idare meclisi reisliğinde ve son olarak da vilayetimiz valiliğinde bulunmuştur.

İsmail Safa Apaydın'ın emekliye ayrılmasıyla valiliğe Elazığ Valisi Abdullah Feyzi Gürel tayin edilmiştir¹⁴. 7 Haziran 1942 pazar akşamı şehre gelen yeni valinin; daire müdürleri, parti ve halkevi başkanları ile kendisini tanıyan kişiler tarafından karşılandığı belirtilmiştir. Vali Abdullah Feyzi Gürel'in, mülkiye müfettişliği zamanında vilayetimizi çok iyi tanıdığı ve pazartesi günü görevine başlayarak yönetimi ele aldığı bilgilerine Niğde gazetesinden ulaşmaktayız¹⁵.

Abdullah Feyzi Gürel'in valilik görevi çok uzun sürmemiş ve 14 gün sonra Dâhiliye Vekâleti Teftiş Heyeti Reisliğine tayin edilerek yerine vali vekili olarak Ereğli Kaymakamı Hamit Onat'ın tayin edildiği görülmektedir¹⁶. 4 Temmuz günü şehre gelen vali vekili Hamit Onat'ın makamına geçerek vilayet işlerine başladığı haberine gazetede yer verilmektedir¹⁷.

¹⁴ “Valimiz Safa Apaydın Uzun Bir Devlet Hizmetinden Sonra Tekaüd Olarak İstiharata Çekildi”, *Niğde*, 29 Mayıs 1942, Sayı. 724, s. 1.

¹⁵ “Valimiz Abdullah Feyzi Gürel Pazar Akşamı Şehrimize Geldi”, *Niğde*, 12 Haziran 1942, Sayı. 726, s. 1.

¹⁶ “Vilayetimiz Vekil Valiliği”, *Niğde*, 26 Haziran 1942, Sayı. 728, s. 1.

¹⁷ “Vekil Vali Hamit Onat Çarşamba Günü Şehrimize Geldi ve İşe Başladı”, *Niğde*, 4 Temmuz 1942, Sayı. 729, s. 1.

Van vali vekâletine tayin edilen Hamit Onat'ın yerine atanan Raşit Demirtaş 04 Mayıs 1943 Salı günü Toros treniyle Ankara yolu üzerinden vilayetimize geldiği; yeni valinin, eski vali Hamit Onat ve beraberinde bulunan heyetle birlikte vatandaşlar tarafından vilayet istasyonunda karşılandığı belirtilmiştir¹⁸.

1943-1944 yılları arasında valilik görevini yürüten, vazifesinde ciddiyet ve liyakat göstererek çok ehemmiyetli işler yapan Raşit Demirtaş'ın Kayseri'ye tayin edildiğinin belirtilerek kendisine yeni görev yerinde büyük başarılar, ebedi sağlık ve saadetler temennisine yer verildiği sütunlara 30 Haziran 1944 tarihli Niğde gazetesinde rastlanmaktadır¹⁹.

Raşit Demirtaş'ın yerine atanan Niyazi Mergen'in 20 Temmuz günü şehre gelerek fiilen vazifesine başladığı yine incelememize esas gazetede haber olarak karşımıza çıkmaktadır²⁰.

1.1.2. Belediye Başkanları

Niğde vilayetinde 1939-1944 yılları arasında Dr. Hüseyin Ülkü, Ahmet Öztekin, Rasih Özbek ve Lütfi Soylu olmak üzere 4 Belediye Başkanı görevde bulunmuştur.

Dr. Hasan Hüseyin Ülkü 1940 yılında Kırşehir mebusluğuna seçilene kadar Niğde vilayetimizin Belediye başkanlık görevini üstlenmiştir. Askerî Tıbbiye mezunudur. Haydarpaşa Askerî Hastanesi, 9. Kolordu Kars Menzil Hastanesi, Gümüşsuyu Askerî Hastanesi, Niğde 11.Fırka Hastanesi, Konya Ereğlisi Askerî Hastanesi, Niğde, Konya Ereğlisi Belediye Tabiplikleri gibi birçok kurumda görevde bulunmuştur. Siyasete atılmasıyla Niğde Belediye Başkanlığı, Niğde Genel Meclis Üyeliği, TBMM VI. Dönem Kırşehir, IX. ve X. Dönem Niğde, XI. Dönem de ise Diyarbakır Milletvekilliği yapmıştır. İstiklal Madalyasına sahibidir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

Dr. Hüseyin Ülkü'nün Kırşehir mebusu olarak meclise seçildiği bilgisine gazetemizden ulaşmaktayız²¹. Dr. Hüseyin Ülkü'nün boşalttığı Belediye Başkanlığına

¹⁸ “Valimiz Geldi”, *Niğde*, 7 Mayıs 1943, Sayı. 769, s. 1.

¹⁹ “Valimiz Raşit Demirtaş Kayseri Valiliğine Tayin Edildi”, *Niğde*, 30 Haziran 1944, Sayı. 827, s. 1.

²⁰ “Valimiz Geldi”, *Niğde*, 21 Temmuz 1944, Sayı. 830, s. 1.

²¹ “Parti ve Belediye Reisimiz Dr. Hüseyin Ülkü Kırşehir Mebusluğuna Seçildi”, *Niğde*, 26 Temmuz 1940, Sayı. 633, s. 1.

Belediye Meclisinin ittifakıyla Ahmet Öztekin seçilmiştir. Ahmet Öztekin Yüksek Muallim Mektebi mezunu olup 25 seneyi aşkın zamandan beri muhtelif orta mekteplerde, sanat mekteplerinde muallimlik ve Heybeliada Orta Mektep Müdürlüğü ile Beşiktaş Orta Mektep Müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur. Zekâsı, çalışkanlığı, doğruluk ve samimiyeti ile beraber uzun zamandan beri idarecilik yapmış olması sebebiyle geniş tecrübeye sahip olan Ahmet Öztekin'den Niğde ve Niğdelilerin çok şey Ümit ettiklerine dair yazıya yine Niğde gazetesinden ulaşıyoruz²².

Niğde Belediye Reisliğini Ahmet Öztekin'den sonra 1943-1944 yılları arasında Rasih Özbek yürütmüştür. Millî Mücadele döneminde Niğde'nin öncü isimlerinden olan Rasih Özbek Osmanlı döneminin belediye reisi olmasına rağmen kurtuluş mücadelesine katılmış, hatta Vahdettin'e çektiği telgrafta Mustafa Kemal'i desteklediklerini bildirmiştir. Aynı dönemde Niğde ili Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığı da yapmıştır. Sivas Kongresi delege seçimi, Pozantı cephesine gönüllü ve gıda gibi destek sağlama, çaba ve çalışmalarında öncü olmuştur. 1943-1944 yılları arasında ikinci kez Niğde belediye başkanlığı görevinde bulunmuştur²³.

Rasih Özbek'in ölümü dolayısıyla vekâleten Belediye Reislik görevi Behçet Ertan tarafından yürütülmüştür. Niğde Belediye Meclisinin düzenlediği belediye toplantısında seçim yapılmış ve Lütfi Soylu ittifakla Belediye Reisliğine seçilmiştir²⁴. Lütfi Soylu 1905 yılında doğmuştur. Rüştüyeden mezun olduktan askerlik hizmetini İstanbul'da tamamlamıştır. 1927 yılında Niğde Belediyesi'nde memuriyete başlar. Belediyede gösterdiği üstün çalışmalar üzerine dönemin Kayseri Valisi Şefik Soyer Lütfü Bey'e yanında defterdarlıkta başkâtiplik görevi verir. 1944 yılında ise Niğde Belediye Reisi Rasih Özbek'in vefat etmesi üzerine Niğde'ye gelir ve 1944-1950 yılları arasında Belediye Başkanlığı görevinde bulunur²⁵.

1.2 VALİLİK ÇALIŞMALARI

1.2.1 Vilayet Umumi Meclis Çalışmaları ve Vilayet Bütçesi

²² "B. Ahmet Öztekin Belediye Reisi Oldu", *Niğde*, 23 Ağustos 1940, Sayı. 745, s. 1.

²³ Ömer Fethi Gürer, *Niğde Spor Tarihi*, Maya Basın, İstanbul Ekim 2010, s. 588.

²⁴ "Belediye Reisi Seçimi", *Niğde*, 17 2. Teşrin 1944, Sayı. 846, s. 1.

²⁵ Gürer, age. s. 675

Vilayet umumi meclisi her yıl şubat, mart veya nisan, mayıs aylarında vali veya ikinci reis öncülüğünde toplanmaktadır. Vilayet umumi meclisi vilayete ilgili siyasi, sosyal ve ekonomik kararlar alarak, meclisin ikinci başkanını, kâtipleri ve encümenleri seçer. Belirlediği bu seçim listesini de incelenmesi için ilgili birimlere havale eder.

Niğde vilayet umumi meclisi 10 Şubat 1940 cumartesi günü Vali Safa Apaydın'ın kısa bir konuşmasıyla açılmış; Atatürk anısına yapılan 3 dakikalık saygı duruşu yapılmış; Niğde, Aksaray, Nevşehir Bor ve Arapsun azalarının mecliste hazır buldukları ve meclis toplantısının başlamasıyla beraber çeşitli görevler için seçme ve oylama işlemlerine geçildiği gazetede yer almıştır. Meclis umumi ikinci başkanlığına Niğde azasından Ferit Ecer'in 18 oy ile seçildiği, kâtipliklere ise Aksaray azası Sabit Ecemiş ve Bor azası Hilmi Mengi'nin 18 oy ile seçildiği belirtilmiştir. Bütçe encümenliklerine Hadi Aksoy, Hilmi Mengi, Safa Tatar, Ali Gürün ve Mahmut Çıgız seçilmişlerdir²⁶. Meclis umumi azası Naim Erem'in mebusluğa seçilmesiyle boş kalan azalık yerine yedek azalardan kura çekilmiş ve yeni azalığa Kadri Yedier'in seçilmesi müttetikken kabul edilmiştir. Daimi encümenlik seçimi yapılmış ve üyeliklere Ferit Ecer, Sabit Ecemiş, Bekir Poyraz ve Şevki Alpagut'un seçildiği belirtilmiştir²⁷.

Vilayet umumi meclisi 23 Şubatta ikinci kez toplanmıştır. Niğde, Ulukışla, Bor azaları hazır bulunmuştur. Zabıt hülasası okunarak aynen kabul edilmiş ve kayda alınmıştır. Dâhiliye vekâleti hisselerinin yüzde altısı bütçe encümenine bırakılmış ve bütçe encümeninden, dâhiliye vekâletinin son 4 yılda bütçeye kattığı miktardan daha fazlasını bütçeye katmasını bekledikleri belirtilmiştir.

Sihhat Müdürlüğü'nün meclis umumi müzakeratında Niğde Hastanesi yatak sayısının altmışa çıkarılması, Aksaray Hastanesinin yatak sayısının ise otuz olarak bırakılması hakkında da bir yazı okunarak incelenmesi için Sihhat encümenliğine tebliğ edildiği belirtilmiştir²⁸. Nafia müdürlüğünün Bor istasyon yolunun ve Bor Kemerhisar köprülerinin tamiri için 1939 senesi bütçesinden tahsisat varsa bu yıl yapılmasına, yoksa 1940 bütçesinden yaptırılması için Nafia müdürlüğüne tebligat yapılmasına karar verildiği belirtilmiştir²⁹.

²⁶ "Meclis Umumi Müzakeratı", *Niğde*, 16 Şubat 1940, Sayı. 610, s. 2.

²⁷ "Umumi Meclis", *Niğde*, 22 Mart 1940, Sayı. 615, s. 1.

²⁸ "Meclis Umumi Müzakeratı", *Niğde*, 23 Şubat 1940, Sayı. 611 s. 2.

²⁹ "Meclis Umumi Müzakeratı", *Niğde*, 23 Şubat 1940, Sayı. 610, s. 2.

Maarif müdürlüğü sağlam olmayan İnönü mektebinin yerine yeni bir mektep yaptırılmasına ve bunun için bir bütçe ayrılması teklif etmiştir. Bu teklif görüşülmek üzere bütçe encümenine bırakılmasına karar verilmiştir. Maarif müdürlüğünün Nevşehir Avcılar Köyü için bir yardım yapılması ile öğretmen, hademe maaşları ve okul binası yapılması gibi talepler de bütçe encümenine bırakılmıştır. Bunun yanında yol vergilerinin birinci taksitinin temmuz, ikinci taksitinin ise eylül ayında ödenmesi kararlaştırılmıştır. Umumi meclisimizin 1940 vilayet bütçesi 514.597,64 lira olarak düzenlenmiş ve geçen sene ki bütçeden 31.635,19 lira noksan olduğu belirtilmiştir. Bütün ihtiyaçlar karşılanmış ve maaşlarda günü gününe ödenmiştir. Bu vazifede muvaffak olan Belediye Reisi Dr. Hüseyin Ülkü tebrik edilmiştir³⁰.

1941 yılının ilk umumi meclisi toplantısının 3 Şubat 1941 pazartesi günü Vali Safa Apaydın başkanlığında açılarak seçimlerin yapıldığı bilgisine gazete sayfalarında yer verilmiştir. Gazetede haberde ayrıca Vali Safa Apaydın'ın nutku sonrasında riyaset divanı seçiminin yapıldığı, ikinci reisliğe Sabit Ecemiş'in seçildiği, kâtipliğe ise Hilmi Mengi ve Ali Gürun'un getirildiği bilgilerine ulaşılmıştır³¹. Daha sonra maarif encümenine memur ve muallim kadroları hakkında hususi muhasebe müdürlüğünün yazısı okunarak bütçe encümenine tevdi edilmiştir. 1941 yılında halkevleri ve halk kadroları için bir takım çalışmaların yapılması ve bitki tohumları için bütçeye 500 lira konulması, Elmalı, Maden ve Eskinöz köylerine muallim ve hademe verilmesi gibi kararlar alınmıştır³². Vilayet umumi meclisinde; yol vergisi taksitlerinin eylül ayı, arazi ve bina vergilerinin taksitlerinin ise ağustos ve ekim ayında ödenmesi kararı alınmıştır³³. Yapılan meclis görüşmelerinde umumi meclis daimi encümenliklerine de Ferit Ecer, Sabit Ecemiş, Bekir Poyraz ve Şevki Alpağut seçilmiştir³⁴.

1941 yılı Vilayet bütçesine 505.130 lira tevzin edildiği belirtilmiştir. Bu miktarın 83.784 lirasının hususi muhasebe işlerine, 74.063 lirasının nafia işlerine, 229.807 lirasının maarif işlerine, 45.376 lirasının sıhhat ve hayır işlerine, 65.752 lirasının diğer masraflara tahsis edildiği belirtilmiştir³⁵.

³⁰ "Belediyemizin Mali Bütçesi", *Niğde*, 7 Haziran 1940, Sayı. 626, s. 1.

³¹ "Vilayetimiz Umumi Meclisi Valimiz Safa Apaydın'ın Bir Nutkuyla Açıldı", *Niğde*, 7 Şubat 1941, sayı. 659, s. 1.

³² "Meclis Umumi Müzakeresi", *Niğde*, 21 Şubat 1941, Sayı. 616, s. 2.

³³ "Meclis Umumi Müzakeresi", *Niğde*, 14 Mart 1941, Sayı. 664, s. 2.

³⁴ "Daimi Encümen Üyeleri", *Niğde*, 21 Mart, 1941, Sayı. 665, s. 1.

³⁵ "Umumi Meclis Çalışmasını Bitirdi", *Niğde*, 21 Mart 1941, Sayı. 665, s. 1.

1942 vilayetimiz hususi muhasebe bütçesi 614.065,18 kuruş olarak belirlenmiştir. Vilayetimiz bu bütçeyi maarif, bayındırlık, sıhhat ve hayır işleri başta olmak üzere dağıtmıştır. Vilayetimiz bütçesinden en çok pay ayrılan kısım 308 bin lirayı aşan maarif olmuştur³⁶.

1942 Vilayet umumi meclisi kırk gün çalışma sonunda 13 Mart cuma günü son toplantısını gerçekleştirdiğini, Vali Safa Apaydın başkanlığında yapılan toplantıda meclis encümenleri de hazır bulunmuş ve daha sonra daimi encümen üyeleri seçilmiştir. Vali Safa Apaydın azalara gösterdikleri faaliyetlerden dolayı teşekkürlerde bulunmuştur³⁷. 1942 yılı şehrimizin Belediyesinin mali bütçesi ise 86.970 lira olarak belirlenmiş ve bu bütçenin %29,45'i maaş ve masraflara, geriye kalan kısmı ise umumi hizmetlere tahsis edildiği belirtilmiştir³⁸. Günlük hizmetlerden başka 1941 yılı pazar yeri ikmali, umumi hela inşası, mezarlık bakımı gibi işler başarı ile sürdürülmüştür.

1943 yılı vilayetimiz bütçesi 655.740 lira olarak müttefikan kabul edildiği belirtilmiştir. 1943 Vilayet umumi meclisi birinci toplantısı Vali vekili Hamit Onat'ın başkanlığında toplanmıştır. Niğde, Aksaray, Bor, Ulukışla, Nevşehir, Arapsun kazalarından toplam 18 aza da toplantıda yerlerini almıştır. Umumi meclis azalığına Ferit Ecer, Rasih Özbek, Şahap Tüzün ve Hakkı Eroğlu seçilmişlerdir. Aksaray azalıklarına Servet Çorakçı, Hadi Aksoy, Mehmet Tekeli, Sabit Ecemiş ve Didar Arıbaş seçilmişlerdir. Nevşehir kazasına Necip Güven, Hakkı Demirtaş, Mehmet Tevfik Özdemir ve Bekir Poyraz seçilmişlerdir. Bor azalığına Faik Mengi, Cevdet ülkü ve Tevfik Ayanın seçildiği belirtilmiştir. Ulukışla azalığına Şevki Alpağut ve Şükrü Er seçilmişlerdir. Daha sonra Maarif, Nafia ve mülkiye, Ziraat ve Veteriner ve muhtelif encümenlik seçimleri yapıp, encümenliklere kimlerin geleceğine müttefikken karar verilmiştir³⁹.

Vilayet umumi Meclisi ikinci toplantısı Vali vekili Hamit Onat'ın başkanlığında toplanmıştır. Niğde, Nevşehir, Aksaray, Bor Arapsun, Ulukışla azalarının da mevcut oldukları belirtilmiştir. Umumi Meclisi müzakerelerinde vilayet içerisinde ki sorunlar ele alınmış ve bu sorunlara çözüm yolu aranıp karara bağlanmıştır. Bu sorunlar siyasi,

³⁶ “Vilayet Umumi Bütçemiz”, *Niğde*, 20 Mart 1942, Sayı. 715, s. 1.

³⁷ “Vilayet Umumi Meclisi Çalışmasını Bitirdi”, *Niğde*, 20 Mart 1942, Sayı. 715, s. 1.

³⁸ “Şehrimiz Belediye Bütçesi”, *Niğde*, 12 Haziran 1942, Sayı 726, s. 1.

³⁹ “Umumi Meclis Müzakereleri 9.İntihaç Devresi Birinci Toplantıya Ait Zabıt Hülasası”, *Niğde*, 12Şubat 1943, Sayı. 758, s. 1.

sosyal ve ekonomik alanda kendini göstermiştir. Memur ücretleri, zirai işler, nafia ve bayındırlık gibi konular üzerinde durulmuştur. Umumi Meclis azalarının mebus seçiminde oylarını kullanmak için gittiklerinde o gün izinli sayılmaları hakkındaki dâhiliye vekâletinin yazısı okunarak ileri bir tarihte görüşülmek üzere ertelenmesine karar verildiği belirtilmiştir. Gündemde başka konu kalmadığı için toplantı 08.02.1943 Pazartesi günü saat 15.00’ de toplanmak üzere son bulmuştur⁴⁰.

Umumi meclis müzakereleri üçüncü toplantısı Vali vekili Hamit Onat’ın başkanlığında toplanmıştır. Niğde, Aksaray, Nevşehir, Bor, Arapsun, Ulukışla azaları da hazır bulunmuşlardır. Zaptı Sabık okunarak aynen kabul edilmesine, Arapsun kazasının zirai vaziyeti hakkındaki Arapsun azası Şükrü Eren’in takrir-i okunarak burayı tetkik için ziraat ve veteriner encümenine tebliğ edilmesine ve Arapsun kazasında bir halkevi yapılması hakkındaki Arapsun azası Şükrü Eren’in diğer takrir-i okunarak karar verilmesi için partiye sorulmasına kararlaştırılmıştır. Boğa yetiştirme istasyonları inşası hakkındaki dâhiliye vekâletinin yazısı da okunarak bütçe encümenine tevdiine karar verilmiştir. Gündemde başka konu kalmadığı için toplantı 10.02.1943 Perşembe günü saat 15.00’de toplanmak üzere son bulduğu belirtilmiştir⁴¹.

Vilayet umumi dördüncü meclis müzakereleri Vali vekili Hamit Onat’ın başkanlığında toplanmıştır. Niğde, Nevşehir, Aksaray, Arapsun, Bor, Ulukışla azaları da toplantıda mevcut olduğu belirtilmiştir. Zaptı sabık hülasası okunarak Aynen kabul edilmiştir. Aksaray yolu hakkındaki Aksaray azasının takrir-i okunarak nafia encümenine tevdiine, Nevşehir bağcılarının gübre ihtiyaçlarını karşılamak üzere bedeli karşılığında suni gübrenin tedarikinin sağlanmasını kolaylaştırmak için Nevşehir azası Necip Güvenç’in takrir-i okunarak tetkik edilmek üzere ziraat encümenine tevdiine karar verildiği belirtilmiştir. Gündemde başka konu kalmadığı için toplantının 15.02.1943 Pazartesi günü saat 15.00’de toplanmak üzere toplantıya son verilmiş olduğu belirtilmiştir⁴².

Vilayet umumi meclisi müzakerelerinde tarım ekonomi ve bayındırlık gibi işlerin üzerinde çok durulmuştur. Müzakerelerde bağcılara gübre, memurların maaşları gibi konular uzun uzun müzakere edilmiştir. Daha sonra bayındırlık ile ilgili

⁴⁰ “Umumi Meclis Müzakereleri 9.İntihac Devresi İkinci Toplantıya Ait Zabıt Hülasası”, *Niğde*, 19 Şubat 1943, Sayı. 759, s. 1

⁴¹ “Umumi Meclis Müzakereleri 9.İntihac Devresi Üçüncü Toplantıya Ait Zabıt Hülasası”, *Niğde*, 19 Şubat 1943, Sayı. 759, s. 1

⁴² “Umumi Meclis Müzakereleri 9.İntihac Devresi Dördüncü Toplantıya Ait Zabıt Hülasası”, *Niğde*, 26 Şubat 1943, Sayı. 760, s. 2

çalışmalarda imar planları toplantılarda bir hayli kendini göstermiştir. Engel ve Tepesi Delik köylerinin Arapsun'a bağlanması kararlaştırılmıştır. İçme suları ve yolların tamiri için bütçeye tahsisat konulması için müzakereler yapıp, alınan kararların ilgili encümenlere tevdi edildiği belirtilmiştir⁴³.

1944 vilayet umumi meclisi İkinci Başkan Şahap Düzgün başkanlığında toplandığı belirtilmiştir. Mecliste kadın kursları için bütçeye tahsisat konulması, vilayet telefon şebekesinin düzeltilmesi ve bu iş için ayrılan tahsilatların arttırılması, bir Ermeni kilisesinin Nevşehir ortaokul binası için verilmesi gibi konular üzerinde münakaşa edildiği belirtilmiştir⁴⁴. Daha sonra Vali Raşit Demirtaş başkanlığında toplanan vilayet umumi meclisinde yine aynı konular üzerinde müzakereler devam etmiştir. Memur maaşlarının yükseltilmesi, kadın kursları için bütçeye tahsisat ayrılması ve üç sınıflı ilkokullar civarında talebeler için bir bina kiralanması için kararlar alındığı belirtilmiştir⁴⁵. Kırk günden beri müzakerelere devam eden umumi meclisi son toplantısını yaparak encümen azalarını seçerek sona ermiştir. 1944 yılı gelir ve gider bütçesinin toplamı 734.123 lira olarak tespit edildiği belirtilmiştir⁴⁶.

1.2.2 Valilik Tarafından Yapılan Etkinlikler

Vali bir devletin ildeki en üst düzeyde olan yöneticisidir. Valiler buldukları illerde devleti temsil ettiklerinden dolayı o ilin her türlü sorunlarında başvurulacak ilk kapı olmuşlardır. Valiler buldukları mevki sebebiyle gerek merkez gerekse ilçenin eğitim, sağlık, asayiş, bayındırlık gibi sorunları ile yakından ilgilenip, her türlü sorunlara karşı alınması gereken önlem ve çözüm yollarını sağlayan bir başvuru merci ve yönetim birimidir. Valiler birçok toplantılara, konferanslara, bayramlara katılıp burada amel görevini üstlenmişlerdir.

Yukarıda açıklanan ve valilere yüklenen vazifeler doğrultusunda Niğde ilinde görev yapan valilerde çeşitli denetlemeler, ziyaretler, toplantılar, imar faaliyetleri gibi toplumsal ve kamusal faaliyetlere iştirak etmişlerdir. Niğde gazetesinde incelediğimiz dönemle ilgili valilerin söz konusu faaliyetleri geniş yer bulmuştur.

⁴³ “Umumi Meclis Müzakereleri 9.İntihaç Devresi Beşinci Toplantıya Ait Zabıt Hülasası”, *Niğde*, 5 Mart 1943, Sayı. 761, s. 1.

⁴⁴ “Umumi Meclis Müzakereleri”, *Niğde*, 3 Mart 1944, Sayı. 810 s. 1.

⁴⁵ “Umumi Meclis Müzakereleri”, *Niğde*, 10 Mart 1944, Sayı. 811 s. 1.

⁴⁶ “Vilayet Umumi Meclisi Valimizin Bir Nutku ile Kapandı”, *Niğde*, 24 Mart 1944, Sayı. 813, s. 1.

İncelememize mevzubahis olan dönemin ilk valisi Safa Apaydın ile ilgili birçok habere rastlıyoruz. Bunda kendisinin üç yıl süren valilik hizmetinin de etkisi olduğu açık. Örneğin valinin teftiş için Nevşehir'e gittiği⁴⁷, Emen Ovası köylerini teftiş ederek bu köylerde harman makinelerinden en yüksek randıman ve verimin alınması yolunda tetkiklerde bulunduğu ve bununla beraber diğer zirai mıntıklalarda da teftişlerde bulunacağını haberinin okuyuculara aktarıldığını görüyoruz⁴⁸.

Valiler kamu yararına olan yol, okul, köprü, baraj açılış törenlerinde de bulunmuşlar. Vali Safa Apaydın'ın vermiş olduğu bir nutuk ile vilayet için büyük bir önem arz eden Gebere Barajı'nın açılışının yapıldığı aktarıldığında takvimler 25 Temmuz 1941'i göstermektedir⁴⁹.

Sportif faaliyetlerde valilik bünyesinde bulunan il spor müdürlüğü vasıtasıyla yürütülmektedir. Genç Türkiye Cumhuriyeti Atatürk'ün gösterdiği yönde spordan sanata her türlü kültürel alanda muasır medeniyetler seviyesine çıkma gayreti içerisinde ve bu amaca illerde en yetkili şahıs olan valiler memur kılınmıştır. Spor bölgesi istişare heyetinin Vali Safa Apaydın başkanlığında toplandığı, toplantıda bölgeyle ilgili bir takım kararlar alındığı ve alınan bu kararlara çözüm yolları üretilmeye çalışıldığı gazete sütunlarından halka ulaşmıştır⁵⁰.

Valilik tarafından resmi günlerde birçok etkinlik düzenlenmiştir. "30 Ağustos Zafer Bayramı şehrimizde coşkun tezahüratlarla kutlandı"⁵¹, "Cumhuriyetin 17. Yıl dönümü şehrimizde parlak tezahüratla kutlandı"⁵², "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı şehrimizde büyük bir neşe ve canlılıkla kutlandı"⁵³, "23 Nisan Çocuk ve Hâkimiyeti Milliye Bayramı şehrimizde coşkun tezahüratla kutlandı"⁵⁴ gibi haberler doğal olarak gazetede yer bulmuştur.

⁴⁷ "Valimizin Teftişleri", *Niğde*, 3 Mayıs 1940, Sayı. 621, s. 1.

⁴⁸ "Valimizin Teftişleri", *Niğde*, 28 Haziran 1940, Sayı. 629, s. 1.

⁴⁹ "Gebere Barajı Valimizin Safa Apaydın'ın Bir Nutku ile Açıldı", *Niğde*, 25 Temmuz 1941, Sayı. 683, s. 1.

⁵⁰ "Spor Bölgesinde İstişare Heyeti Toplandı", *Niğde*, 30 Ağustos 1940, Sayı. 638, s. 1.

⁵¹ "30 Ağustos Zafer Bayramı Şehrimizde Coşkun Tezahüratla Kutlandı", *Niğde*, 6 Eylül 1940, Sayı. 639, s. 1.

⁵² "Cumhuriyetin 17. Yıl dönümü Şehrimizde Parlak Tezahüratla Kutlandı", *Niğde*, 8 Kasım 1940, Sayı. 647, s. 2.

⁵³ "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Şehrimizde Büyük Bir Neşe ve Canlılıkla Kutlandı", *Niğde*, 23 Mayıs 1941, Sayı. 674, s. 1.

⁵⁴ "23 Nisan Çocuk ve Hâkimiyeti Milliye Bayramı Şehrimizde Coşkun Tezahüratla Kutlandı", *Niğde*, 26 Nisan 1940, Sayı. 650, s. 1.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte devlet politikası tespit edilen iki sorun sahası üzerine kurulmuştur. Bunlar sağlık ve eğitimidir. Çok değil araştırmamızı oluşturan tarihten 20 yıl önce bölgede bulunan Ahmet Haşim'in dönemin Manisa milletvekili Refik Şevket'e yazdığı mektupta aktardığı gözlemlerde halka, halkın yaşam koşullarına ve sağlık durumuna yönelik tespitleri dikkat çekicidir. Valilik bünyesinde bulunan il sağlık müdürlüğü vasıtasıyla vilayetin sağlık işleri koordine edilmektedir. Gazete sütunlarına yansıyan bir haberde, Vali Safa Apaydın başkanlığında il sıhhat meclisinin toplandığı, bulaşıcı hastalıkları önleyebilmek için köylerin temizliği ve köy çeşmeleri teşekkülü üzerinde durulduğu ve köy kadınlarının meslekler ile bilgi edinmelerini sağlamak amacıyla kursa tabi tutulmalarının kararlaştırıldığı okuyuculara aktarılmıştır⁵⁵.

Yüzyıllarca kaderine terk edilmiş Anadolu'nun tam ortasında bulunan Niğde, Osmanlı'nın son dönemlerinde uzun süren savaşlar, ekonomik darboğazlar, hammadde eksikliği ve bunun gibi birçok nedenden ötürü tıpkı diğer Anadolu illeri gibi imar konusunda da kötü durumdadır. Cumhuriyetle birlikte yapılan atılımlardan bayındırlık işleri de üzerine düşen payı almıştır. Özellikle kamusal alanda imar edilen yapıların devlet erkânının teşrifi ile açılması geleneğine o dönemde de rastlamaktayız. Niğde gazetesinde yer alan habere göre; Vali vekili Hamit Onat'ın Nevşehir Hükümet Caddesinde yapılan yeni belediye binasının açılışını yaptığı ve açılıştaki Vali ile beraber Belediye Reisi Ahmet Öztekin ve Emniyet Müdürü Atıf Vural'ında bulunduğu ve yeni belediye binası çok güzel bir görünüşle Nevşehir'e bir süs olduğu belirtilmiştir⁵⁶.

Eğitimin Atatürk dolayısıyla Cumhuriyet hükümetleri için taşıdığı önem aşikârdır. Bizzat başöğretmenliği üstlenmiş bir cumhurbaşkanının izinde ilerleyen yöneticilerin de eğitime verdikleri önemi sorgulamaya gerek yoktur. İşte bu ahvalde valilerin eğitim ile ilgili yaptıkları faaliyetlerde gazetemize haber olmuştur. Vali Hamit Onat Niğde Kız Akşam Sanat Okulu açılışına katılmış, pek çok davetli ve ortaokul talebeleri kız sanat okulu binasında yer almış ve Vali Hamit Onat'ın kurdeleyi kesmesini müteakip davetlilerin içeri girdiği belirtilmiştir⁵⁷.

Her ne kadar bugün bizler bizi biz yapan milli değerler konusunda biraz vurdumduymaz olsak bile o dönemin yöneticisinden yurttaşına kadar kendilerine

⁵⁵ “Vilayetimiz Sıhhat Meclisi”, *Niğde*, 26 Temmuz 1940, Sayı. 633, s. 2.

⁵⁶ “Yeni Nevşehir Belediye Binası Açıldı”, *Niğde*, 17 Temmuz 1942, Sayı. 731, s. 1.

⁵⁷ “Akşam Kız Sanat Okulu Açıldı”, *Niğde*, 19 Şubat 1943, Sayı. 759, s. 1.

atfedilen ve toplumsal birlik ve beraberlik anlamında büyük önem arz eden milli bayramların kutlamasında hassasiyet göstermişlerdir. Gazetemizde 1943 yılı 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamalarına yer verilerek şu ifadeler kullanılmıştır. Vali Raşit Demirtaş başta olmak üzere şehrimizde 19 Mayıs yıl dönümü için halkevinde bir etkinlik düzenlenmiş, Vali Demirtaş Ortaokulu, sporcuları ve ilkokulları teftiş etmiş, öğlenden sonra atletizm ve diğer sportif oyunlar sergilenmiş ve kazananlara halkevi tarafından hazırlanan hediyeler vali tarafından verilmiştir⁵⁸.

27 Aralık tarihi Türkiye Cumhuriyeti tarihi açısından kırılma noktalarından biridir. Mustafa Kemal bütün engellemelere rağmen milli mücadelenin merkezi olarak belirlediği Ankara'ya bu tarihte varmıştır. 1936 yılından itibaren her yıl bu tarihte Ankara'da Atatürk koşusu düzenlenmektedir. Harbiyelilerin bayrak ve Atatürk posterleri ile gerçekleştirdiği koşunun yanında ayrıca sporcuların katıldığı koşuda düzenlenmektedir. Günümüzde düzenlenmese de incelememize konu tarihlerde tüm Anadolu'da olduğu gibi Niğde'de bu koşunun düzenlendiğini gazetemizden öğreniyoruz. "Halkevi tarafından düzenlenen 8. Atatürk koşusunun yapılacağı ve yarışma sonunda Vali Raşit Demirtaş tarafından kazananlara hediyeler verilecektir⁵⁹."

19 yy.'ın sonlarına gelindiğinde Osmanlı'da İstanbul dışında devlet kontrolünde itfaiye (tulumba) teşkilatı bulunmamaktadır. Cibali yangınından sonra İstanbul'da teşkil edilen itfaiye teşkilatı dışında Anadolu illerinde (gelişmiş olanlar) bulunan yabancı sigorta şirketleri tarafından teşkil edilmiş itfaiye birimlerine rastlamaktayız. Özellikle büyük İzmir yangınından sonra itfaiye hizmetlerinin devlet birimlerince yürütülmesi gerekliliği ortaya çıkmış, 1930 yılında çıkarılan 1580 Sayılı Belediye Kanunu ile de belediyelerin itfaiye hizmetlerini yürütmesinin zorunlu hale geldiğini görmekteyiz. İllerde belediyeler tarafından teşkil edilen itfaiye teşkilatlarının elbette ki eksikleri bulunmaktadır. Devrin teknolojik ve ekonomik koşulları göz önünde bulundurulduğunda yerel yönetimlerin çabaları ile teşkil edilmiş itfaiyelerin devletin en yetkili kişisi konumunda bulunan valilerin katkılarına ve yönlendirmelerine ihtiyaç duyması normal olarak karşılanmalıdır. Niğde gazetesinin 31 Mart 1944 tarihli sayısında; "Sayın Valimiz Raşit Demirtaş'ın direktifleri üzerine vilayetimiz de emniyet teşkilatı ve Belediye iş birliği yaparak hortumlu yangın tulumcuları ortaya çıkarılmış

⁵⁸ "Öğlenden Sonra", *Niğde*, 21 Mayıs 1943, Sayı. 771, s. 1.

⁵⁹ "Halkevince Tertip Olunan 8. Atatürk Koşusu Töreni Programı 27 12 943 Pazartesi", *Niğde*, 24 1. Kanun 1943, Sayı. 800, s. 1.

ve böylece bundan sonra meydana gelecek yangınlarda kötü sonuçlara seyirci kalınmayacağı ve bir müdahale imkânı elde edilebileceği” yönünde bir haber yayınlanmıştır⁶⁰.

Sayın Vali Niyazi Mergen öncülüğünde dil inkılabımızın yıldönümü halk evinde kalabalık bir kitlenin huzurunda kutlanmıştır. Bu konu üzerinde hazırlanmış olan Türkçe öğretmeni Sırrı Akatay’ın kıymetli konferansı neşe ile dinlenmiş ve halkevi reisi Naci Erdem de söz alarak Dil ve Harf inkılabının birbirleriyle olan münasebetleri hakkında izahat verdiği belirtilmiştir⁶¹.

Vilayet makamı yol yapım işlerini de ihaleyle yürütmüş bu bağlamda Bor-Aksaray yolu arasında 2.740 lira keşif bedeli ve 206 lira muvakkat teminat bedeli ile bir şose yol yapılması kararlaştırılmıştır. Eksiltmenin 07.04.1944 Cuma günü hükümet konağında gerçekleştirileceği ve isteklilerin evrakları görmek için Nafia müdürlüğüne başvurmaları gerektiği yönünde ihale ilanına Niğde gazetesinde rastlamaktayız⁶². Vilayet makamınca Çiftehan kaplıcasında yapılacak fırın inşası 4.273 lira 51 kuruş ile eksiltmeye konulmuştur. Eksiltmenin hükümet konağı daimi encümeninde 29.04.1944 Cumartesi günü olacağı ve isteklilerin 320 lira 53 kuruş muvakkat teminat bedeli ile başvurmaları gerektiği ilanına yine gazetede rastlamaktayız⁶³.

Vilayet makamı kararıyla kır değirmeni mevkiinde bulunan elma fidanlığı için, istimplaki zaruri olan araziyi vilayet idare heyetince istimplak edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu arazide hak iddiasında bulunan hak sahiplerinin tapularıyla beraber belediye reisliğine başvurmaları gerektiği belirtilmiştir⁶⁴.

⁶⁰ “Şehrimizde bir Yangın Söndürme Teşkilatı Kuruldu”, *Niğde*, 31 Mart 1944, Sayı. 814, s. 1.

⁶¹ “Dil Bayramını Kutladık”, *Niğde*, 29 Eylül 1944, Sayı. 839, s. 1

⁶² “Vilayet Makamından İlan Projesi”, *Niğde*, 24 Mart 1944, Sayı. 813, s. 2.

⁶³ “Vilayet Makamından İlan Projesi”, *Niğde*, 14 Nisan 1944, Sayı. 816, s. 4.

⁶⁴ “Niğde Valiliğinden”, *Niğde*, 16 Mayıs 1941, Sayı. 673, s. 4.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞEHİRDEKİ SİYASİ FAALİYETLER

2.1 CHP SİYASİ ÇALIŞMALARI

2.1.1 CHP Kongreleri

Tek parti yönetiminde geçen yılları içeren çalışmamızda illerde yapılan CHP kongrelerinin önemi büyüktür. Siyasi parti anlayışının tamamen egemen olduğu bir ortamda kongrelerde alınan kararlar il için önem arz etmektedir. Merkezden gönderilen denetmenin de katıldığı parti kongrelerinde ilin sorunları, istekleri, hatta il bütçeleri dâhil görüşülmektedir. CHP il başkanının il üzerindeki etkinliği mülki ve yerel yöneticiler kadar hatta daha fazladır. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda kongrelere yüklenen önem ortaya çıkmaktadır.

CHP Niğde kongreleri kazalardan gelen delegelerin katılımıyla parti toplantı salonunda gerçekleşmektedir. Kongrede kaza delegelerinin istekleri doğrultusunda önemli görüşmeler yapıp encümen raporları tetkik edilerek gerekli kararlar oy birliğiyle alınmıştır. Niğde gazetesinde de yer bulan kongreler hakkında derlenen bilgiler aşağıya çıkarılmıştır.

Şehirde toplanan 1939 yılı CHP kongresinde; yol vergilerinde indirim yapılmasına ve Bayağı Köyünün mahalle olarak Ulukışla'ya bağlanması konusunda kararlar alınmıştır. Kongrede Çiftehan mevkiinde bu isimle bir nahiye teşkil edilmesi hakkında ki karar yazısı okunarak bu görevin mülkiye encümenine bırakıldığı ve bu görevlendirmeden sonra müzakere edilecek başka bir konu kalmadığından ve herhangi bir kişiden bir teklif vuku bulmadığından kongrenin Perşembe günü saat 14.30'da toplanmak üzere sona erdiği bilgilerine Niğde gazetesinden ulaşıyoruz⁶⁵.

CHP 1940 yılı kaza kongresi 8 Kasım Cuma günü mıntika müfettişi Agâh Sırrı Levent'in huzurunda ve vilayet idare reis vekili Sabit Ecemiş başkanlığında toplanmıştır. İdare heyeti geçen yıla ait mesai raporlarının ve isteklerin okunmasıyla toplantının başladığı belirtilmiştir. Kongre de 1941 yılı bütçesi münakaşa ile kabul

⁶⁵ "Meclis Umumi Müzakeratı", *Niğde*, 23 Şubat 1940, Sayı. 611, s. 2.

edildiği belirtilmiştir. Kongrede delegelerin istekleri üzerinde yeni idare heyeti seçimi yapıldığı belirtilmiştir. Kongrenin bu faaliyetlerinden sonra Müfettiş Agah Sırrı Levent yeni idare heyetine başarılar dilemiş ve böylece kongrenin son bulduğu belirtilmiştir⁶⁶.

CHP merkez nahiye kongresi Ekim 1940 da bütün azaların iştirakıyla halkevinde düzenlenmiştir. Kongrenin açılışına müteakip nahiye idare heyetinin bir senelik mesai raporu ile parti genel sekreterliğinin vatandaşları ilgilendiren mühim konular üzerinde durduğu ve kongrede muhtelif isteklerin beyan edildiği ifade edilmiştir. Kongrede özellikle vilayette bir lise açılması ve çiftçilikle uğraşan köylüye ziraat bankasının sağladığı yararlarından Efendi Bey mahallesinin de istifade edebilmesi için müzakereler yapılmıştır. Belediye planında mevcut olan birkaç çocuk bahçesinin yapılması ve düzenlenmesi, susuz mahallelere birer çeşme verilmesi, mevcut olan çeşme ve hamamların sağlıklı bir düzene konulması için çalışmalar yapılması yönünde kararların alındığı belirtilmiştir. Bütün bunlara müteakip seçimler yapılmış ve eski idare heyeti yerinde bırakılarak kongre son verilmiştir⁶⁷.

CHP vilayet kongresinde, İş Bankasının Niğde de bir şube açması gerektiği belirtilmiş, bunun içinde CHP genel sekreterliğine Niğde de bir şube açılması için İş Bankasına bir ricada bulunmasını ve CHP genel sekreterliğinin bu ricaya istinaden İş Bankası'na vaziyeti bildirmişti. İş Bankası, müdürlerinden Şakir Megrele'yi şehrimize göndererek bir inceleme yaptırmıştır. Partinin alaka ve bankanın hareketleri halk tarafından samimi bir şekilde ve alaka ile karşılanmıştır⁶⁸.

Cumhuriyet Halk Partisi 1941 yılı kaza kongresi mıntıka müfettişi Agâh Sırrı Levent'in huzuru toplanılmıştır. Kalabalık bir parti topluluğu kongreye iştirak etmiştir. Bütçe encümeninin mazbatası ve hesap raporu okunarak müzakere edilmiş ve kabul edilmiştir. Vilayetin bütçesi üzerine görüşmeler yapıp vilayet bütçesi de kabul edilmiştir. Kongrede kaza idare heyeti üyeleri seçilmiştir. Tüm bu çalışmalardan sonra kongreye son verildiği belirtilmiştir⁶⁹.

Merkez kazası Cumhuriyet Halk Partisi Kongresi 21.11.1943 Pazar günü yapılmıştır. Kongrenin Vali Reşit Demirtaş'ın, bölge müfettişi İstanbul mebusu Vehbi

⁶⁶ "CHP Niğde Kaza Kongresi", *Niğde*, 15 2. Teşrin 1940, Sayı. 648, s. 4

⁶⁷ "Nahiye Kongreleri", *Niğde*, 4 1. Teşrin 1940, Sayı. 643, s. 1

⁶⁸ "İş Bankası Şehrimizde Tetkikler Yaptırdı" *Niğde*, 14 Mart 1941, Sayı. 641, s. 1.

⁶⁹ "CHP Niğde Kaza Kongresi Geçen Pazar Yapıldı", *Niğde*, 21 2. Teşrin 1941, Sayı 699, s. 1.

Sarıdal'ın ve parti idare heyeti Reisi Avukat Şahap Tüzün'ün katılımıyla gerçekleştiği belirtilmiştir. Kongrede özellikle ekonomi, zirai ve bayındırlık üzerine müzakereleri yapıp daha sonra kaza idare heyeti ve vilayet kongreleri için delege seçimleri yapıp kongreye son verildiği belirtilmiştir⁷⁰.

1944 kongresinde mıntika parti müfettişi Vehbi Sarıdal'ın kongreyi tetkik amaçlı bulunduğu belirtilmiştir⁷¹. Vilayet idare heyeti raporlarının incelendiği kongrede, merkez kaza ve köylerimizin ihtiyaçları üzerinde iki gün süren uzun müzakereler yapılmıştır.⁷²

Yukarıda belirtilen gazete haberlerinde dikkatimizi cezbetmektedir ki, parti kongreleri günümüz kongrelerine benzememektedir. Dört yıllık periyotta; eğitimden sağlığa; bayındırlıktan ziraate birçok konu ele alınmıştır. İl kongrelerinin etkinliklerinin en belirgin örneği açılması talep edilen İş Bankası şubesi ile ilgili parti merkezinin reaksiyonudur. Gazetenin haftalık yayınlandığı dikkate alındığında parti kongresi yapılırken alınan kararın genel merkeze iletilmesi ve bir yetkilinin Ankara'dan gelerek fizibilite yapmasının yalnızca altı gün içerisinde olduğu açıktır.

2.1.2 CHP Vilayet İdare Heyeti Faaliyetleri

CHP vilayet idare heyeti; merkez ve kazalarda siyasi, iktisadi, ekonomik ve sosyal alanda birçok faaliyetlerde bulunmuştur. CHP vilayet idare heyeti başkanı Dr. Hüseyin Ülkü yanında Ferit Ecer ve Sabit Ecemiş ile beraber kazalardaki Parti işlerini tetkik etmek üzere kazaları ziyaret ettikleri ve kazalardaki sorunlarla yakından ilgilendikleri belirtilmiştir⁷³.

CHP Vilayet idare heyeti kazalardaki Parti faaliyetlerini denetleyip ve tetkik etmek ile beraber bayındırlık faaliyetleri üzerinde de birtakım faaliyetlerde bulunduğu göze çarpmaktadır. CHP idare heyetleri parti binalarının vasıtasıyla birçok ihale ilanında bulunmuştur. Aksaray'da Halkevi'nin 2. Kısım inşaatı için bir ihale düzenlendiği belirtilmiştir. Yapılacak İnşaat'ın keşif Bedeli 14.977 lira 98 kuruştur.

⁷⁰ “Vilayetimiz CHP Merkez Kaza Kongreleri Yapıldı”, *Niğde*, 3 1. Kanun 1943, Sayı. 798, s. 1.

⁷¹ “CHP Kaza Kongreleri”, *Niğde*, 17 2. Teşrin 1944, Sayı. 846, s. 1.

⁷² “CHP Vilayet Kongreleri” *Niğde*, 29 1. Kanun 1944, Sayı 852, s. 1.

⁷³ “Vilayet Parti İşlerinin Teftişi”, *Niğde*, 14 Haziran 1940, Sayı. 627, s. 1.

İhalenin 30.03.1940 tarihinde Cumartesi günü saat 13.00'da Aksaray parti binasında ve açık bir şekilde yapılacağı belirtilmiştir. İhaleye girebilmek için isteklilerin 720 lira geçici teminat yatırmaları ve vilayet vesika komisyonundan bu iş için almış oldukları yetki vesikasını ibraz etmelerinin gerekli olduğu yönündeki ilana gazetemizde rastlıyoruz⁷⁴.

CHP vilayet idare heyeti Reis Vekili ve Halkevleri Reisliği vazifesini ifa etmekle bulunan Ferit Ecer'in bu vazifesini bir müddet yerine getiremeyeceğinden Sabit Ecemiş'in kendisine vekâlet edeceği belirtilmiştir⁷⁵.

CHP vilayet idare heyeti görevini kötüye kullanan idari memurlar hakkında da raporlar sunarak her türlü yapılan faaliyet çalışmaları titizlikle icra edilmesi için çokça gayret sarf etmiştir. Vilayet idare heyeti reisliğinden memuriyet vazifesini suiistimal etmekten suçlu bulunan Bor kazası eski iskân kâtibi Ekrem Erün hakkındaki suç raporu suçlunun adresine tebliğ dilmek suretiyle 13.06.1941 tarihinde vilayet kaza idare heyeti tarafından verildiği belirtilmiştir⁷⁶.

Cumhuriyet Halk Partisi'ne ait olup Zafer Caddesi'nde eski vakıflar memurluğu binası altında bulunan 102 ve 124 numaralı 2 dükkân ile hala vakıflar memurluğunun oturmakla olduğu binanın kiraya verilmesi kararlaştırıldığı belirtilmiştir⁷⁷.

Vilayet idare heyeti Aksaray'ın Koçaş mevkiinde teknik ziraat okulu açmıştır⁷⁸.

⁷⁴ "Aksaray C.H.P Kaza İdare Heyetinden", *Niğde*, 15 Mart 1940, Sayı. 614, s. 3.

⁷⁵ "Halkevi Reis Vekilliği" *Niğde*, 23 Ağustos 1940, Sayı. 637, s. 1.

⁷⁶ "Vilayet İdare Heyeti Reisliğinden", *Niğde*, 5 1. Kanun 1941, Sayı. 701, s. 2.

⁷⁷ "C.H.P Vilayet İdare Heyetinden", *Niğde*, 5 Haziran 1942, Sayı. 725, s. 2.

⁷⁸ "Vilayet Makamından" *Niğde*, 14 2. Kanun 1944, Sayı. 803, s. 1.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYAT

3.1 SAĞLIK İŞLERİ

Cumhuriyet ilan edildiğinde Türkiye’de halk sağlığı çok kötü bir durum arz etmekteydi. Sağlık personeli ve hemşirelik gibi müesseseler sayı bakımından çok az ve istenen ihtiyaca cevap verecek bir seviyede değildi. Cumhuriyetin ilan edilmesiyle yeni idarenin kurulmasından hemen sonra sağlık alanının da köklü bir yeniliğe gidilerek mevcut sağlık kuruluşları ıslah edilip geliştirilmeye başlanmıştır⁷⁹.

Cumhuriyetin ilk yıllarında geçmişteki eğitim sistemi ve uzun süren savaşların etkisiyle ülkede okuryazar seviyesi düşük, okullar ve öğretmen bakımından ise oldukça fakir bir durum arz etmekteydi. Cehalet ve bilinçsizlik içinde ki insanlar sağlık da dâhil olmak üzere birçok konuda batıl inançlara itimat ediyor ve böylece modern tıbbı yüz çeviriyordu. Ülke genelinde hastane, dispanser, doktor, hemşire, eczana, ilaç gibi modern tıbbi imkânlar yok denecek derecedeydi. Hem kişisel hem de çevresel temizliğe gereken önem verilmemekteydi. Şehirlerde ise belediye hizmetlerinin yetersizliğinden dolayı büyük bir su ve kanalizasyon sorunu vardı. Şehirlerin yakınında bulunan göl ve bataklıklar; sıtma, tifo gibi bulaşıcı hastalıkların çevrede yaygınlaşmasında halkın temizliğe önem vermemesi kadar önem arz etmekteydi. Beslenme ve çalışma şartları kötü bir durumda olan halk, bulaşıcı hastalıklar ile ülkenin her tarafında karşı karşıya kalmaktaydı. Başta sıtma ve verem olmak üzere tifo, kolera, frengi, çiçek, difteri, dizanteri gibi hastalıklar halk sağlığını tehdit eden en önemli sorunlardı⁸⁰.

Cumhuriyetle beraber gerçekleştirilen sağlık hizmetleri her ne kadar Osmanlı döneminin bir uzantısı olarak kendini gösterse de yeni Türkiye değişen küresel dünya en güzel şekilde uyum sağlamaya çalışarak bu işi bir görev olarak kavrayıp hem daha içten hem de daha coşkulu bir ruhla bu hizmete sarılmıştır⁸¹.

⁷⁹ Ahmet Özgiray, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Sağlık-Sosyal İşleri ve Düzenlemesi”, (1920-2938), Tarih İncelemeleri Dergisi, C. 15, Sayı. 1, s. 2

⁸⁰ Osman Gümüşçü, “Osmanlıdan Cumhuriyete Geçiş ve Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye’de Halk Sağlığı”, Atatürk Araştırma Dergisi, C. 19, Sayı. 55, Mart 2003, s. 125

⁸¹ Halil İbrahim Aksakal, “Dr. Refik Saydam Önderliğinde Cumhuriyet Dönemi Sağlık Hizmetlerini Modernleştirme Çabaları”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi The Journal of International Social Sciences, Cilt. 27, Sayı. 1, ELAZIĞ 2017, s. 229,

İncelenen dönemde Türkiye İkinci Dünya savaşında aktif olarak yer almamasına rağmen ülkenin sağlık durumunun bir hayli bozulduğu ve salgın hastalıkların ortaya çıktığı görülmektedir⁸². Bu dönemde baş gösteren tifo, kızamık, lekeli tifo, sıtma, çiçek gibi tehlikeli hastalıklar tüm yurttaki olduğu gibi Niğde’de de kendini ciddi bir şekilde hissetmemiştir. Dönemin il gazetesinde bu hastalıklarla mücadele için tifo, kızamık gibi hastalıklarla mücadele⁸³, umumi çiçek aşısı uygulaması⁸⁴, röntgen cihazı⁸⁵, lekeli tifo ile mücadele⁸⁶ gibi birçok bilgilendirme yazıları neşredilmiştir.

3.1.1 Sağlık Hizmetleri ve Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele

Dönem itibariyle elde bulunan hem maddi hem eğitim gibi imkânsızlıklardan dolayı bulaşıcı hastalıklar çok tehlikeli bir boyut kazanmıştır. Bu dönemde hastalıkların yaygınlaşmadan dolayı büyük bir tedirginlik yaşanmış ve buna paralel olarak bu hastalıklarla mücadeleye girilip engellenmesine çalışılmıştır. Bu doğrultuda gerekli görülen her türlü tedbir alınmış ve hassas bir çalışma yürütülmüştür.

Niğde’de sıtma, tifo, çiçek gibi hastalıklar geniş yer kaplamaktadır. Bu hastalıklarla mücadele için gerekli çalışmalar yapılmıştır. Yurttışlara uygulanan aşı ile bu hastalıkların önüne geçilmiştir. İlde menenjit ile beraber muhtelif zamanlarda tifo gibi hastalıklar baş göstermiş ise de devletin sıkı önlemi ile derhal müdahale edilmiş ve en hafif şekilde atlatılması temin edilmiştir. Vilayette umumi sıhhatle ilgili bütün tedbirlere dikkat edilmiş ve özen gösterilmiştir. Bütün il, ilçe, köy, suyuolları tamir edilmiş, büyük bataklıkların tamamen kurtulması için büyük çaba sarf edilmiştir. Devlet henüz sağlık örgütlenmesini tamamlayamadığından, incelediğimiz dönem içerisinde Niğde’de sadece bir adet hastane bulunmaktadır (60 yataklı). Diğer kaza ve ilçelerde hastane bulunmayıp buradaki sağlık hizmetleri teşkil edilen dispanserler vasıtasıyla yürütülmektedir. Bundan başka kaplıca ve içme suları üzerinde sıkıca durulmuş bunların iyileştirilmesi yönünde adımlar atılmıştır. Bu şekilde oluşabilecek hastalıkların önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bor kazasının bazı yerlerinde 1940 yılında

⁸² Mustafa Öztürk, “Cumhuriyet Döneminde Sağlık Hizmetleri”, SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi, C. 6, Sayı.1, Yıl. 1999, s. 38

⁸³ “Vilayetimiz Sağlık Teşkilatının Bir Yıllık Başarıları”, Niğde, 3 Nisan 1942, Sayı. 717, s. 1.

⁸⁴ “Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürlüğünden”, Niğde, 15 2. Kanun 1943, Sayı 754, s. 2.

⁸⁵ “Niğde Memleket Hastanesi Baş Tabipliğinden”, Niğde, 22 2. Kanun 1943, Sayı. 755, s. 1.

⁸⁶ “Vilayet Sıhhat Müdürlüğünden”, Niğde, 3 Eylül 1943, Sayı. 786, s. 2.

görülen Tifo vakalarının süratle yok edilmesi için gerekli tedbirlerin alınacağı haberine gazetemizde rastlıyoruz⁸⁷. Bataklık ıslahı çalışmalarına kapsamında iller arası müşterek çalışmalar yapıldığına da tanık oluyoruz. Mesela Aksaray bataklığının kurutulması için görev tevdi edilen Konya sıtma mücadele ekibine hususi bütçeden ayrılan ödenek ile 800 amele tahsisine yönelik görüş il meclisinde kabul edilerek yürürlüğe konmak üzere encümenine sevk edilmiştir⁸⁸.

Kuduz hastalığı da dönem içinde yaygın olarak görülmektedir. Bu hastalıkla mücadelenin teşhis, tespit, tedavi usulüne göre yürütüldüğünü gazetemiz haberlerinden anlamaktayız. Temmuz 1940'da yaşanan bir vaka gazete sütunlarında şöyle yer bulmuştur. Ulukışla Kolsuz köyünde kuduz mikrobu taşıyan bir çoban köpeğinin İsmail adındaki çoban ve bazı sığırları ısırması, bu sığırlardan birinin hastalandığı, bundan bihaber köylünün sığırı keserek yaklaşık 20 kişinin bundan yediği, diğer hayvanlarında hastalanması üzerine bölgeye gelen baytarın kuduz hastalığını tespit ettiği, bunun üzerine il sıhhat meclisi tarafından hasta hayvanların itlaf edildiği, kuduz hayvan etinden yiyen kişilere aşı tedavisine başlandığı, askere giden çobanın tedavi edilmesi için ise gerekli yazışmaların yapıldığı aktarılmıştır.⁸⁹ Olay ele alındığında aslında dönem insanların iptidai yaşam tarzları ve cehalet net olarak dikkati çekmektedir. Hastalanıp ölmekte olan bir hayvanın ziyan olmaması için dini şartlar doğrultusunda kesilerek etinin tüketilmesi, köpek tarafından ısırılan çoban tarafından bu olayın normal karşılanması dönem insanına dair kafamızda bir profil oluşması için yeterli veriler taşımaktadır.

Herhalde dönem için en önemli problemin hijyen olduğunu dile getirmemiz pekte iddialı olmaz. Yine Temmuz 1940 tarihli gazete küpüründe artan hastalıklara karşı bir çözüm bulabilmek maksadıyla il sıhhat meclisinin Vali Mustafa Apaydın başkanlığında toplandığını görüyoruz. Toplantıda bulaşıcı hastalıkları önlemek bakımından köylerin temizliği ve köy çeşmeleri üzerinde durulduğu, köydeki ebe kadınların sağlık meslekleri ile ilgili bilgi edinmelerini sağlamak amacıyla kursa tabi tutulmalarının kararlaştırıldığını tespit ediyoruz⁹⁰. Bir başka sorununda eğitimsiz insanlar tarafından yaptırılan doğumlar olduğu bilgisine de buradan ulaşıyoruz. Her ne

⁸⁷ "Borda tifo", *Niğde*, 5 Nisan 1940, Sayı. 617, s. 2.

⁸⁸ "Meclisi Umumi Müzakeratı", *Niğde*, 5 Nisan 1940, Sayı. 617, s. 3.

⁸⁹ "Kolsuz Köyündeki Kuduz Hadisesine Ait Tedbir ve Aşılar İkmal Edilmiştir", *Niğde*, 12 Temmuz 1940, Sayı. 631, s. 2.

⁹⁰ "Vilayetimiz Sıhhat Meclisi", *Niğde*, 26 Temmuz 1940, Sayı. 633, s. 1.

kadar o döneme dair bebek ölüm hızı ile ilgili bir veriye ulaşamamakta 1978 ile 2003 yılları arasındaki değişimden faydalanarak o dönem hakkında bir tahminde bulunmak mümkün olacaktır. 1978 yılında her bin doğumda 139 bebek ölümü görülürken 2003 yılında bu oran binde 29'a kadar düşmüştür. 1940'lar Türkiye'sinde bu oranın binde 139'dan çok daha yüksek olduğu açıktır ki bunda sağlık sisteminin henüz tam olarak tesis edilememesi, özellikle kırsalda eğitimsiz kişiler tarafından doğum yaptırılması, yetersiz beslenme, hijyeni sayabiliriz.

Niğde vilayetinde sağlık ve hayır işlerinde gereken önlemleri alabilmek ve faydalı bir sonuç elde edebilmek için bulaşıcı hastalıklarından kurtulma yoluna gidilmiştir. Gerekli başarımın sağlanabilmesi için yıllık bütçenin 65.752 lirasını sıhhat ve hayır işlerine ayırmıştır⁹¹. Vilayetimizdeki salgın hastalıklarla mücadele kapsamında, bu hastalıkları yok edebilmek için şehrimizde bulunan doktorların nöbetleşe olarak her gün 15.00 ile 16.00 arası halkevinde bir klinik muayenesi meydana getirip, burada hastalara hizmet verecekleri belirtilmiştir⁹². Halkevi tarafından hastane operatörü Suphi Özkan'ın bir konferans vermesi tertip edilmiştir. Bu karar üzerine halkevi konferans salonunda hastane operatörü Özkan karın ağrıları üzerine çok faydalı bir konferans vermiştir⁹³.

1941 yılında ise il bütçesinden sıhhat ve hayır işlerine 45.376 lira tahsis edildiğini görmekteyiz⁹⁴. Cumhuriyetin 18. yılı içinde vilayetimizin sağlık durumu fevkalade normal şartlarda yürüdüğü belirtilmiştir. Bu yıl içinde vilayet de hiçbir salgın hastalık zuhur etmediği belirtilmiş, Merkez vilayet hastanesine 10 yatak ve bir röntgen getirilmiştir. Merkez Aksaray hastanesi malzeme eksikliklerine rağmen muhitinin sıhhi durumu üzerindeki müspet rolünü başarıyla tamamlamıştır. Hastanenin poliklinikleri yüzlerce yurttaşın sağlığına hizmet etmişlerdir. Yıl zarfında bütün vilayet çocuklarına çiçek aşısı uygulanmış, halkevleri ve sağlık memurları tarafından köylerde ücretsiz olarak sıtmayı önleyecek kinin dağıtıldığı ve böylece vilayetin 1941 yılı zarfında sağlık durumunun çok normal yürüdüğü belirtilmiştir⁹⁵. Tifo, kızamık gibi hastalıklar alınan önlemler karşısında yayılmadan hemen önüne geçilmiştir.

⁹¹ "Vilayetimiz Bütçesi 505130 Lira İle Tevzin Edildi", *Niğde*, 21 Mart 1941, Sayı. 665, s. 1.

⁹² "Halkevinde Klinik Muayeneleri", *Niğde*, 17 2. Kanun 1941, Sayı. 656, s. 2.

⁹³ "Halkevinde Konferans", *Niğde*, 31 2. Kanun 1941, Sayı. 658, s. 2.

⁹⁴ "Umumi Meclis Çalışmasını Bitirdi", *Niğde*, 21 Mart 1941, Sayı. 665, s. 1.

⁹⁵ "Vilayetimizin Sağlık Durumu", *Niğde*, 7 2. Teşrin 1941, Sayı. 697, s. 3.

1943 yılında yoğun olarak Mardin, Muş, Siirt illerinde olmak üzere yurt genelinde baş gösteren çiçek hastalığını önlemek üzere Sıhhat ve içtimai muavenet müdürlüğü tarafından umumi çiçek aşısı uygulamasının başlatıldığı ve büyük, küçük bütün halkın aşılacak üzere hemen hükümet ve belediye tabipleri dairesine müracaat etmeleri gerektiği yönünde bir habere yer verilmektedir⁹⁶.

Aynı yıl içerisinde kullanımı elzem olan röntgen cihazının Niğde memleket Hastanesi'nde uzman bir kişi ile birlikte faaliyete girdiği, tedaviler için röntgen ihtiyacı olanların hastaneye müracaat etmeleri yönünde bir çağrı gazetede dikkat çekmektedir⁹⁷.

Tüm yurttaki olduğu gibi Niğde ilinde de çiçek hastalığı baş göstermektedir. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu gereğince 4. ayına basan bebeklere hemen çiçek aşısı yaptırılması zorunludur. İlk mektebe girmek isteyen çocuklara çiçek aşısı uygulanmalı ve her 5 senede bir bu aşiyi tekrarlamak zorundadırlar. Memuriyete veya işe girerken de kişi bu aşiyi tekrar yaptırmak ve çiçek aşısı vesikasını göstermek zorunda olduğu belirtilmiştir. Aşısı tutmayan bebek ve çocuklara 23 hafta sonra bu aşı muhakkak tekrar yapılmalıdır. Çiçek hastalığının salgın şekilde zuhur ettiği zamanlarda ise genç veya ihtiyar herkesin bu aşiyi uygulaması kanunen mecburi bir hal almıştır. Çiçek aşısı uygulaması ise kol üzerine basit bir çizgi veya noktalama şeklinde yapılır. Bu aşının hiçbir acısı ve zararı yoktur. Çiçek aşısını bütün devlet sıhhi müesseselerinde, sıhhat dairelerinde, hükümet ve belediye konaklarında görevli doktorlar ve sıhhat memurları tarafından halka parasız olarak tatbik edilmektedir. Çiçek gibi bulaşıcı, kötü, ağır ve öldürücü bir hastalıktan korunmak için tek çare bu aşiyi uygulamaktır. Çiçek aşısını tüm yurttaşların hızlı bir suretle hemen uygulaması ile hem kanuni vazifemizi yerine getirmiş hem de kendimizi ve yavrularımızı çiçek gibi korkunç bir hastalıktan kurtarmış olacağımız belirtilmiştir⁹⁸. Umumi çiçek aşısının uygulandığı günden bugüne kadar vilayet ve kazalarımızda 162.462 kişiye çiçek aşısı uygulandığı belirtilmiştir. Umumi aşının bitirilmesi için önemle çalışılmakta olduğundan aşılammamış olanların veya aşısı tutmayanların hükümet ve belediye dairelerinde müracaat ederek aşınmaları gerektiği belirtilmiştir⁹⁹.

⁹⁶ “Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürlüğünden”, *Niğde*, 15 2. Kanun 1943, Sayı. 754, s. 2.

⁹⁷ “Niğde Memleket Hastanesi Baş Tabipliğinden”, *Niğde*, 22 2. Kanun 1943, Sayı. 755, s. 1.

⁹⁸ “Çiçeğe Karşı Aşılalımız”, *Niğde*, 5 Şubat 1943, Sayı. 757, s. 1.

⁹⁹ “Niğde Sıhhi ve İçtimai Muavenet Müdürlüğünden”, *Niğde*, 26 Şubat 1943, Sayı. 760, s. 1.

Vilayette muhtelif yerlerinde zuhur eden Tifo hastalıklarının artmasıyla sıhhat vekâleti kayıtsız kalmamış Uzman Doktor Ziya Doğruer'i vilayetimize göndermiştir. Şimdiye kadar vilayetimizin çeşitli yerlerinde zuhur eden tifo hastalığı vilayetimizin ve sıhhat müdürlüğünün aldığı tedbirlerle yayılmadan durdurulmuştur¹⁰⁰. Tifoya karşı belediyece bir ay kadar süre ile yapılan sağlık teftişlerinde 2 bine yakın kişi de bit kontrolü yapılmış ve bunlardan 92'sinde bit görülmüştür. Han, otel vesaire yerlerde temizlik teftişi yapılmış ve buraların temiz ve bitsiz olduğu görülmüştür. Yalnız İzmir otelinde bit bulunduğundan otel kapatılarak, temizlendikten sonra tekrar açılmasına müsaade edileceği belirtilmiştir¹⁰¹.

Tifo tüm yurttaki olduğu gibi vilayetimizde de kendisini şiddetli göstermesiyle vilayet sıhhat müdürlüğünün bu hastalıkla mücadele etmek ve halkı bu konuda bilgilendirmek için vilayetimiz halkına bir bildiri yayınlamıştır:

“Sayın yurttaşlar hepiniz duymuşsunuzdur ki lekeli Tifo denilen bir bit Humması memleketimizin bazı vilayet ve kazalarında yer yer salgınlar şeklinde belirmiştir. Ölüm nispeti fazlaca olan bu korkulu hastalık bittin geçer ve ekseriyetle harp zamanlarında belirginleşir. Bu suretle vilayetimize de sıçrayarak Bor kaza ve köylerinde bilhassa Kemerhisar'da epeyce vatandaşımız bu hastalığa yakalanmıştır. Bunun için yurttaşlarımızın temizliklerine çok dikkat etmeleri ve bitli bir kimseye gördüklerinde vilayetimizin memurlarına haber vermesi vatani bir borçtur. Çünkü bu hastalık binlerce insanın katili olabilecek derecede tehlikelidir.¹⁰²”

Ulukışla muhabirlerinden Orhan Ergin köydeki sağlık sorunlarına şöyle bir bakış açısı getirmiştir:

“Önümüzde kati surede halledilmesi gereken bir dava varsa bu da köy davasıdır. Köylerimizde nüfusun mutlak bir ekseriyeti toprak ile uğraşmaktadır. Köylerimizi her bakımdan inkılabın yenilik ve güzellikleri ile süslemek ve köyümüzü cumhuriyetin irfan kaynağı ile bilgi ile donatmak gerekir. Bu vazifelerin bazıları ise idarecilerin görevleridir. Köylülerimiz ve köyümüz 20 yıl evvele nazaran ileri fakat diğer milletlerin köylerine ve köylülerine nazaran

¹⁰⁰ “Lekeli Tifo ve Diğer Serpici Hastalıklara Karşı Vilayetimizde Koruyucu Tedbirler Alınmaktadır”, *Niğde*, 23 Temmuz 1943, Sayı. 780, s. 1.

¹⁰¹ “Belediyenin Sıhhi Teftişleri”, *Niğde*, 27 Ağustos 1943, Sayı. 785, s. 1.

¹⁰² “Vilayet Sıhhat Müdürlüğünden”, *Niğde*, 3 Eylül 1943, Sayı. 786, s. 2.

geridir. Vilayetimizde köylerimizi diğer milletlerin köylerinin seviyesine çıkarmak ve onlardan daha ileri bir seviyeye getirebilmek için bu köylerimizin doktor eksikliğini gidermek ve gerekli olan tüm ilaçları köylülerimize sağlamak, bu şekilde köylerimizde temizlik ve sağlık durumlarını geliştirmek gereklidir.¹⁰³”

Sihhat Ve İctimai Muavenet Vekâleti hastalıklarla mücadelede halkı devamlı bilgilendirmiş ve bunu yaparken halktan da yardım istemekten geri kalmamıştır:

“Kış yaklaştıkça zorlu zamanların doğurduğu felaketlerden biri olan lekeli hummanın da artması ihtimali çoğalmaktadır. Geçen senelerde de çıkan salgınlar teşkilatımızın gayreti ve halkımızın yardımı sayesinde büyük bir afet halini almadan önlenmiş ve hükümetçe icap eden tedbirler alınmıştır. Fakat yine de halkın yardımı olmadıkça bunlarda muvaffak olma imkânı azdır. Halktan ise şu gibi yardımlar beklenilmektedir. Temizliğe dikkat etmek, bunun için mahalli idareler temin edilmiştir. Bedava veyahut ucuz yıkanma imkânları tesis edileceği ve bunlardan istifadeyi ihmal etmemek, bitlenmemeye çalışmak ve bitlenme ihtimali olan yerlerden olabildiğince kaçınmak gerektiği belirtilmiştir. Bu şartlara uygun olmayan pis ve bitli kimseleri alakadar memurlara haber vermek, hastalığı vaktinde ihbar etmek ve bilhassa uzun süren ateşli ve kırmızı lekeli olan hastaların en yakın hükümet belediye tabiplerine, polis, Jandarma karakollarına bildirmek bir vazifedir. Lekeli hummaya karşı aşından istifade edilebilir. Vekâletimiz ve her türlü İhtiyaca cevap verecek surette Emre amadedir¹⁰⁴.”

3.2 YARDIM KURULUŞLARI

1940-1944 yılları arasında yapılan inceleme sonunda bu dönemde vilayette Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Yardım Seven Bayanlar Cemiyeti gibi sosyal müesseseler belirgin bir halde varlığını hissettirmiştir. Bu sosyal müesseseler, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma konularında halkın da desteğini sağlayabilmek için dönemin gazetesinde, halkevinde, radyolarda, piyeslerde halka çeşitli yardımda bulunma çağrısında bulunmuşlardır.

¹⁰³ “Köy Davamız”, *Niğde*, 17 Eylül 1943, Sayı. 788, s. 1.

¹⁰⁴ “Sihhat ve İctimai Muavenet Müdürlüğünden Tebliğ Olunmuştur”, *Niğde*, 1 1. Kanun 1944, Sayı. 848, s. 1.

3.2.1 Kızılay

Kızılay savaş, yangın, sel gibi doğal afetlerle beraber yoksulluk içerisinde olan fakir halka gıda, giyecek, içecek gibi karşılıksız çeşitli yardımlar sağlayan bir kuruluşudur. İncelenen dönem de Kızılay'ın gerçekleştirdiği toplantılar, tetkikler, etkinlikler ve aldığı kararlar ile sağlık, eğitim, barınma gibi birçok yardım konusunda aktif rol oynadığı göze çarpmaktadır.

İncelediğimiz dönemde kuruma dair ilk habere 17 Şubat 1940 tarihinde rastlıyoruz. Kızılay umumi heyetinin Vali Safa Apaydın başkanlığında halkevinde toplandığı, bir nceki Kızılay umumi heyeti hakkındaki raporların tetkik edildiği ve daha sonra Kızılay umumi delegeliğinin kabulü için Niğde mebusu Naim Erem'den ricada bulunulduğu, Naim Erem'in ise bu vazifeyi büyük bir onur ve teşekkürle kabul ettiği belirtilmiştir. Daha sonra yeni merkez heyetinin seçildiğinin gazetede yer aldığını gryoruz¹⁰⁵.

Kızılay'a o dönem atfedilen görevlerin günümüz faaliyet Őemsiyesinden daha detaylı olduğunu söylemek yanlış olmaz. O günün Şartları devlet destekli kuruluşların toplum için daha etkin görevler almasını gerektirmektedir. Kızılay denilince aklımıza ilk gelen doğal afetlerde halka gerekli desteği sağlaması olmuştur. 1940 yılının Ocak ayının 10'unda meydana gelen ve 58 vatandaşın hayatını kaybetmesi ile sonuçlanan depremin ardından Kızılay Niğde Şubesi tarafından deprem felaketine uğrayan Bor ilçesi Balcı Köyü halkına 50 çadır, bulgur ve yn çorap gönderildiği haberine Niğde gazetesinden ulařıyoruz¹⁰⁶. Amasya ve Erzincan depremlerinde Amasya'dan 1, Erzincan'dan 4 felaketzede ocuğun Kızılay tarafından Niğde ortaokul pansiyonuna yerleřtirildiėi¹⁰⁷ ve Kızılay'ın yardım hususunda fevkalade gayret harcıyarak toplanan 8000 liraya yakın parayı felaketzedelere gönderilmesini sağladığını da gazetemizden ğreniyoruz¹⁰⁸.

İncelediğimiz dönem ikinci cihan harbi dönemidir ve Türkiye her ne kadar tarafsızlık politikası gtse de her daim bir tehdit altındadır. Savaşın Balkanlar ve

¹⁰⁵ "Kızılay Umumi Heyeti Toplandı ve Geçen İdare Heyetini Mesaisinden Dolayı Tebrik Etti", *Niğde*, 23 Şubat 1940, Sayı. 611, s. 1.

¹⁰⁶ "Kızılay'ın Balcı Köyüne Yardım", *Niğde*, 26 2. Kanun 1940, Sayı. 607, s. 1.

¹⁰⁷ "Ortaokulda", *Niğde*, 2 Şubat 1940, Sayı. 608, s. 1.

¹⁰⁸ "Halkevi Faaliyetleri ve Kurslar", *Niğde*, 29 1. Teşrin 1940, Sayı. 646, s. 3.

Yunanistan'a sıçraması, SSCB'nin savaş içerisinde olması ordumuzun her daim teyakkuz halinde olmasını gerektirmektedir. Çekilen hammadde sıkıntısı nedeniyle ordu fabrikalarında üretim sıkıntısı çekilmektedir ve halk ordu için seferber olmuştur. İşte bu ortamda Niğde'de de Kızılay öncülüğüne ordu için halktan kışlık giyecek yardımlarının kabul edilmeye başlandığı, maddi kıymeti ne olursa olsun manevi değeri pek yüksek olan bu yardıma Niğde halkının büyük bir alaka ile yaklaştığı haberi gazetede yayınlanmıştır¹⁰⁹.

Kızılay umumi heyet 15 Şubat 1941 Cumartesi günü öğleden sonra halkevinde toplandığı belirtilmiştir. Merkez heyeti azalıklarına yenileri seçilmiş, eski idare heyetinin raporu ve gelecek yılın bütçesi okunarak kabul edilmiştir. Kızılay umumi Heyeti Başkanlığına Tahsin Kitapçı, Kâtipliğe Muallim Hüseyin İnal, Veznedarlığa tüccardan Fazlı Özersoy seçilmiş ve bu isimlerin vazifeleri üzerlerine aldıkları belirtilmiştir¹¹⁰.

Sayın valimizin direktifleri üzerine Adapazarı ve civarındaki yer sarsıntısından müteessir olan yurttaşlar için bir yardım komitesi teşekkül etmiş ve bu komite ilk çalışmaları neticesi olarak 500 lira toplayarak Kızılay Cemiyeti vasıtasıyla Cemiyeti Umum merkezine gönderdiği ve komitenin yardım faaliyetlerine devam ettiği belirtilmiştir¹¹¹.

Niğde Kızılay Cemiyeti Kastamonu, Çorum ve Amasya da olan deprem dolayısıyla, Niğdeli vatandaşlara seslenerek depremden dolayı yurdunu kaybetmiş binlerce vatandaşın yardım beklediğini belirtmiştir. Yıkılmış aile ocaklarının karşısında ağlayıp titreyen ve deprem felaketlerine maruz kalan bu yoksul zavallı insanların bu acılarından dolayı unuttukları midelerine bir lokmada Niğdeli vatandaşlarımız tarafından yardımda bulunulması için Niğde Kızılay Cemiyeti olarak Niğde halkına yardım çağrısında bulunmuştur¹¹². Kızılay'ın bu çağrısına kayıtsız kalmayan halk tarafından toplanan yardımın 7000 Lirayı geçtiği belirtilmiştir¹¹³.

¹⁰⁹ "İçtimai Yardım", *Niğde*, 29 2. Teşrin 1940, Sayı. 650, s. 1.

¹¹⁰ "Kızılay'da" *Niğde*, 21 Şubat 1941, Sayı. 661, s. 1.

¹¹¹ "Adapazarı Felaketzedelerine Teberru", *Niğde*, 16 Temmuz 1943, Sayı. 779, s. 1.

¹¹² "Kastamonu, Çorum, Amasya, Yer Sarsıntısı Dolayısıyla Kızılay Cemiyetinin Niğde Halkına Bir Çağrısı", *Niğde*, 3 1. Kanun 1943, Sayı. 798, s. 1.

¹¹³ "Felaketzedelere Yardım", *Niğde*, 2 Şubat 1940, Sayı. 608, s. 1.

3.2.2 Çocuk Esirgeme Kurumu ve Yardım Seven Bayanlar Cemiyeti

İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye’de oluşan fakirlik ve sefaletin hafifletilmesi için devlet ve CHP kurumları kadar gönüllü hayır kuruluşları da sosyal yardım faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Savaş yıllarında artan yoksulluk ve askeri seferberliğin yoksul halka olumsuz yansımaları nedeniyle sosyal yardım faaliyetlerine hız vermiştir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında yardım işleriyle ilgilenen önemli sosyal yardım kuruluşlarından biri de Yardım Sevenler Cemiyeti’dir. Cumhurbaşkanı İnönü’nün eşi Mevhibe Hanım’ın önderliğinde merkezi Ankara’da olmak üzere kurulan cemiyet ülke geneline yayılmıştır. Niğdeli bayanların da bu cemiyetin bir şubesini ilde teşkil etmek üzere halkevinde toplanacaklarına dair habere rastlamaktayız¹¹⁴. Yapılan toplantıya başta Vali Safa Apaydın olmak üzere münevver bay ve bayanların iştirak ettiği, toplantı sonucunda vilayette bir yardım seven cemiyeti tesis etmek için yardım sevenler cemiyeti umumi merkezinden müsaade alınması kararlaştırılmıştır¹¹⁵.

Vilayetimizde teşekkülü sağlanan Yardım Seven Bayanlar Cemiyeti ihtiyaç sahibi birçok kişiye yardım sağlamak maksadıysa ellerinden gelenden fazlasını yapmaktan kaçınmamıştır. Şanlı ordumuzun kahraman erlerine halkımızın yapacağı yardımlara bir kolaylık sağlamak üzere halkevi içtima yardım şubesi bir atölye açmıştır. Memleketimizin yardım sevenler bayanları burada gönüllü olarak pamuklu giyecekler dikmişlerdir. Avcı yeleş ve pamuklu tedarik edemeyenler halkevine müracaatta bulunarak bedellerini ödemek suretiyle hediyelerini Kızılay’a bağışlayabileceklerdir. Vilayetteki tüm bayanlar bu mukaddes ve milli vazifeye davet edilmişlerdir¹¹⁶. Alınan karar üzerine cumartesi ve pazar günleri münevver bayanlarımızdan oluşan heyet mahalleleri dolaşarak çorap, fanila, kazak vesaire yiyecekler toplamışlardır. Bu işi önümüzdeki cumartesi pazar günleri de devam edecekleri belirtilmiştir¹¹⁷.

Çocuk Esirgeme Kurumu bizzat Atatürk tarafından 1921 yılında kurtuluş savaşında yetim kalan çocukların bakımı ve himayesi maksadıyla kurulmuştur. İncelememize esas dönemde kurum faaliyetlerine yurt genelinde faaliyetlerine devam etmektedir. 1940 yılı içerisinde kurum 23 Nisan Çocuk Bayramı yaklaşırken mekteplerimizdeki bulunan 210 fakir çocuğu giydirecek yavruların yoksulluk ve

¹¹⁴ “Niğde de Yardım Sevenler Cemiyeti”, *Niğde*, 13 Haziran 1941, Sayı. 677, s. 1.

¹¹⁵ “Yardım Sevenler Cemiyeti”, *Niğde*, 20 Haziran 1941, Sayı. 678, s. 1.

¹¹⁶ “Bor Halkımızın Dikkatine”, *Niğde*, 29 2. Teşrin 1940, Sayı. 650, s. 1.

¹¹⁷ “Kahraman Erlerimize Yünlü Dokuma Teberri Faaliyeti”, *Niğde*, 29 2. Teşrin 1940, Sayı. 650, s. 2.

perişanlıklarına son vermiş, bu yardım okul başöğretmenleri tarafından minnet ve takdirle karşılanmıştır¹¹⁸. Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından 1941 yılı içerisinde 80 fakir çocuğun daha giydirildiğine gazetemizde rast geliyoruz¹¹⁹.

1942 yılında 23 Nisan Çocuk Bayramı münasebetiyle Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından 50, halkevi tarafından 30 çocuğuna giydirilmiştir¹²⁰. Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi tarafından gönderilen kız çocuklar için 30 takım ipekli kumaşın çocuklara dağıtıldığı belirtilmiştir. Şehrimizde Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından, Sümerbank'tan alınan kumaşlarla da 200 çocuğun giydirileceği haberi alınmış, bu faaliyetlere yardımlarından dolayı kurum başkan ve üyeleri başarılarından dolayı tebrik edilmiştir¹²¹.

Çocuk Esirgeme Kurumu adına okullardaki yoksul ve çok fakir 200 çocuğa Mart 1943 başından Mayıs 1943 sonuna kadar öğleyin birer kap sıcak yemek verebilmek için Sayın valimiz Hamit Onat'ın başkanlığında bir komisyon kurulmuştur. Birçok hayırsever vatandaş Çocuk Esirgeme Kurumu aracılığıyla bu yoksul çocuklara yardımda buldukları belirtilmiştir¹²². Çocuk Esirgeme Kurumu Merkez müfettişi Sadullah Kuloğlu vilayetimiz, Ulukışla, Aksaray ve Bor kazaları Çocuk Esirgeme kurumlarını Teftiş ettikten sonra şehrimizde geldiği belirtilmiştir. İkinci gün matbaamızı ziyarette bulunan müfettiş, kazalardaki çalışmalardan memnun olduklarını ve bu çalışma sahasında Çocuk Esirgeme Kurumu'nun daha geniş ve verimli olmasını sağlayacak tedbirler aldıklarını, Niğde Merkez Kurumu'nun tam faaliyette olduğunu görmek ile memnun kaldığını belirtmiştir. Niğde'de kurum ve süt alanı teşkil etmek üzere inşası için gerekli arsanın tedarik edilmesi için de sayın Valimiz Niyazi Ergen'in başkanlığında bir komisyonun toplanacağını da müjdelemiş ve buradan Nevşehir ve Arapsun'a gideceklerini söylemişlerdir¹²³.

¹¹⁸ “Niğde Gazetesine”, *Niğde*, 26 Nisan 1940, Sayı. 620, s. 1.

¹¹⁹ “Çocuk Esirgeme Kurumunda Giydirilen Fakir Yavrular”, *Niğde*, 18 Nisan 1941, Sayı. 669, s. 1.

¹²⁰ “Giydirilen Çocuklar”, *Niğde*, 24 Nisan 1942, Sayı. 720, s. 1.

¹²¹ “Çocuk Esirgeme Kurumu Tarafından Giydirilen Yavrular”, *Niğde*, 3 1. Kanun 1943, Sayı. 798, s. 1.

¹²² “Hayırlı Bir İş”, *Niğde*, 12 Mart 1943, Sayı. 762, s. 1.

¹²³ “Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkez Müfettişi Şehrimizde”, *Niğde*, 13 1. Teşrin 1944, Sayı. 841, s. 1.

3.3 HALKEVİ FAALİYETLERİ

Halkevleri 1931 yılında Türk Ocakları, Türk Halk Bilgisi Dergisi ve Muallim Birliklerinin faaliyetlerine son verilmesiyle, geniş tetkikler neticesinde 19 Şubat 1932'de 14 il merkezli olmak üzere açılmıştır¹²⁴.

Halkevlerinin amacı Türk halkına Atatürk inkılabının prensiplerini, özellikle Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik ve Laikliği tüm yönleriyle halka sunmak ve bunları hayatın her noktasına nüfuz ettirmektir. Bu düşünceleri basın ve yayın kaynağı olan konferanslar, dersler, toplantılar, kitaplar, tiyatrolar, spor, konserler, sergiler ve çeşitli yönlerdeki sosyal yardım ve rehberlik faaliyetleri yoluyla yaptılar¹²⁵.

Halkevlerinin Türk milletinin derin birlik ve beraberliğinin göstergesi olmuştur. Türk milleti kendisini muasır medeniyetler seviyesine çıkarmak için ortaya çıkardığı inkılapları yaşatmayı ve gelişmesini sağlamak için büyük çabalar harcamıştır. Bu inkılapların zorla benimsetilmesi gibi bir düşünceye asla gidilmediği bilakis milletin refahı, mukadderatı için tek bir vücut olmayı ve bu inkılapları yaşatmak içinde çok milli ve çok mukaddes bir ocak olan halk evlerini kurmuşlardır. Halkevleri Türk milletinin gelişimini kazanabilmesi bir görev olarak üstlenmiştir. Halkevlerinin hem umumi hem milli bir yanı vardır. Bundan dolayı Halkevleri her türlü şahsi çıkarlardan uzak olmuştur. Halkevleri aynı zamanda bir mekteptir ve bu mektebin hem muallimi hem öğrencisi millet olmuştur. Halkevlerinde faaliyetlerde bulunan halk hiçbir teşvik ve davet almadan kendi vicdani sorumluluğu ve isteğiyle canı gönülden bir çalışma ortamı meydana getirmiştir¹²⁶.

Niğde vilayetinde halkevlerinin kuruluş yıl dönümünde çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Bu etkinlikler doğrultusunda halkevinin 8. yıldönümü 25.02.1940 pazar günü ilde coşkun tezahürat ile kutlanmıştır. Müstesna bir gün olan bugünün şerefine halkevi bayraklarla süslenmiş ve halkevlilerin halkevinin geniş salonunu doldurdukları belirtilmiştir. Halkevi programı 14.50 de bando ve bütün halkevlilerin

¹²⁴ Ceren Demirdelen, “*Haber Gazetesine Göre Afyonkarahisar’ın Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durumu*”, AKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2008, s. 66

¹²⁵ Bernard Lewis, *Modern Türkiye’nin Doğusu*, TTK. Basımevi, Ankara 1996, s: 379.

¹²⁶ “Halkevleri”, *Niğde*, 1 Mart 1940, Sayı. 612, s. 1.

iştirakiyle söylenen İstiklal Marşı ile programa başlanmıştır. Marştan sonra Başvekil Doktor Refik Saydamın nutku radyodan takip edilmiştir. Daha sonra kürsüye gelen halkevi başkanı Ferit Ecer halkevimizin bir yıllık faaliyetini izah etmiş, bu faaliyet içinde büyük memnuniyet uyandıran safhaları ve başarıların ilerlemesi için alınması gereken önlemleri belirtmiştir. Halkevi başkanı halkevlerinin aktif bir şekilde faaliyet gösterebilmesi için tüm yurttaşları severek isteyerek halkevlerine yardım etmeye davet etmiştir. Halkevi Başkanının izahatından sonra bir gencimiz “Halkevi Çocuğu” adındaki kıymetli bir manzumeyi okumuş, mahalli sanatçılarımız tarafından da milli havalar çalınmış, ortaokulda bulunan Erzincanlı çocuklar tarafından ise muhtelif milli oyunlar oynanmıştır. Tören geç vakte kadar devam etmiş, daha sonra halkevinin diğer salonlarında tertip edilen resim sergisi halkevliler tarafından gezilmiştir. Akşamüstü yıl dönümü şerefine tertip edilen balo müstesna bir ilgi görmüş ve kızlarımız da yöresel Niğde oyunlarını sergilemişlerdir¹²⁷.

Halkevleri tarafından köylerde halkı bilinçlendirme amacıyla bir takım konferanslarda verilmiştir. Bu faaliyetlerin özellikle dönemin en önemli gündemini oluşturan cihan harbi ekseninde olduğu gözlemlenmektedir. Halkevi idare heyeti azalarından bir grup Gölcük, Misli, Ovacık köylerine giderek paraşüt ve paraşütçüler ile devletin izlediği siyaset üzerinde köylüleri aydınlatmışlardır¹²⁸. Halkevleri sıhhi faaliyetlerde bulunmuş ve vilayetin bütün sağlık mensupları ile pasif korunma memurlarına ayrılan kişiler için Halkevi’nde harp cerrahisi kursu açılmıştır. Kursun 20 gün devam edeceği belirtilmiştir¹²⁹. Halkevi kendi üzerine düşen vazifeleri imkânları müsaadesi nispetinde ifa etmektedir. 1940 yılı içerisinde geçen Cumhuriyet Bayramından bugüne kadar halkevinde 8 müsamere, 3 konferans, 1 çiçek sergisi, 4 köy gezisi, 3 aile toplantısı 2 balo, 450 poliklinik muayenesi yapılmış ve bir fotoğraf sergisi açılmıştır¹³⁰.

Bor ilçesi halkevinde de faaliyetler yukarıda belirtilen esaslar doğrultusunda devam etmiştir. 1941 yılında yapılan toplantıda bir müsamere verilmesi ve halk evinde dikiş nakış kursu açılmasına karar verilmiştir¹³¹.

¹²⁷ “Halkevinin 8. Yıl Dönümü Coşkun Tezahüratla Kutlandı”, *Niğde*, 1 Mart 1940, Sayı. 612, s. 1.

¹²⁸ “Halkevinde Köylerde Konferanslar”, *Niğde*, 28 Haziran 1940, Sayı. 629, s. 1.

¹²⁹ “Harp Cerrahisi Kursu”, *Niğde*, 9 Ağustos 1940, Sayı. 635, s. 1.

¹³⁰ “Halkevi Faaliyetleri ve Kurslar”, *Niğde*, 29 1. Teşrin 1940, Sayı. 646, s. 3.

¹³¹ “Bor Halkevinde”, *Niğde*, 31 2. Kanun 1941, Sayı. 658, s. 2.

Halkevlerinin özellikle halkın bilinçlendirilmesi üzerine durduğunu ve bu amaçla çeşitli konferanslar düzenlediği görülmektedir. Aslında dikkati çeken bir başka konu ise henüz bayındırlık işlerinin tam olarak düzenlenemediği dönemde halkevinde bir konferans salonu bulunmasıdır. İşte bu konferans salonunda 1941 yılında önce ortaokul müdürü Haydar Ünlüsoy tarafından ölçü üzerine terbiye ve tedris konulu, sonrasında ise hastane operatörü Suphi Özkam tarafından karın ağrıları üzerine bir konferans verilmiştir. Konferanslar halk tarafından alaka ile takip edilmiştir¹³².

Halkevlerinin 9.yıl dönümü münasebetiyle Niğde Gazetesi yazarı H. Ulusoy halkevleriyle ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir;

“Halkevleri medeniyet ve kültürümüzü en baş vasıflarla meydana çıkarmak, yaşatmak, yükseltmek için Türk milletinin bütün kudretine tertip tanzim eden bir mihver, bir ocaktır. Halkevleri, birlik ve beraberlik ile bütün zorlukların üstesinden gelmek suretiyle büyük başarılar elde etmek için Türk milleti adına faaliyet gösteren bir yapıdır. Halkevleri tarihin en mukaddes zaruretinden doğmuştur. Çünkü Halkevlerinin Türk milletinin varlığını kurtarmak ve yaşatmak için bu vazifeyi en iyi şekilde yerine getirme sorumluluğunu halkevleri almıştır. Halkevlerinin bu faaliyetleri sayesinde Türk medeniyeti ve Türk kültürü en değerli seviyesine kavuşmuş bulunmaktadır.”¹³³

Halkevlerinin 9. Yıldönümü halkevinde samimi tezahüratlar kutlandığı ve Halkevlilerin salonu doldurduğu belirtilmiştir. Saat 15.00’da Ankara’da Başvekilimiz Doktor Refik Saydam’ın nutukları Radyo ile dinlenilmiş daha sonra inşaatı tamamlanan halkevi ikinci katının açılış töreni yapılmıştır. Milli sazcılarımız tarafından zengin bir konser verilmiş ve ortaokul mektep öğretmeni Talat Güvenç tarafından da perşembe akşamı “Halk Edebiyatı” mevzulu bir konferans verilmiş ve konferansın başlangıç ve sonunda halk şarkıları çalınmıştır¹³⁴.

Halkevleri Yurdun her tarafında yurttaşları halkevi çatıları altında toplamış ve yıl geçtikçe daha canlı, daha samimi bir şekil almıştır. Halkevi faaliyetlerinin en önemli özelliği milli topluluk içinde inkılabı kavrayamayan, yanlış veya eksik anlayan yurttaşlara bu yoldaki vazifeleri ve bu inkılapların önemini kavrayabilmelerinde büyük

¹³² “Halkevinde Konferans”, *Niğde*, 31 2. Kanun 1941, Sayı. 658, s. 2.

¹³³ “Halkevleri”, *Niğde*, 21 Şubat 1941, Sayı. 661, s. 1.

¹³⁴ “Halkevinde Halkevlilerin 9. Yıl Dönümü”, *Niğde*, 28 Şubat 1941, Sayı. 662, s. 1.

rol oynamıştır. Halkevleri milli değişimi ve kalkınmayı anlamak ve uygulamak uğrunda bütün insanları bilgilendirmek ve kalkınmayı hızlandırmak gibi mukaddes bir vazife almıştır. Kaybolan milli ve kültürel hazineleri araştırmak, bunları bütün zenginliğiyle meydana çıkarmak, olgunlaştırmak, milli güç ve kabiliyetleri meydana çıkarmak, bunlardan milli kültürü yaratmak ve bu milli kültürden istifade etmek vazifesini de almıştır. Halkevleri her yurttaşta kabiliyetlerini olgunlaştırmak ilerletmek ve kendisine güven duygusunu aşlamak vazifesini üstlenmiştir. Halkevleri milli meselelerde insanlarda anlayış birliği sağlayarak, hem fikir olmalarını sağlamak vazifesi almıştır. Halkevleri bütün çalışmaları ile milli seviyeyi yükseltip büyük Türk kültürünün dünya içinde kendine layık bir yer almasına yardım etmiştir¹³⁵.

Niğde halkevinde 1941 yılı zarfında 9 köy gezisi tertip edilmiş ve bu gezilere 106 kişi iştirak etmiştir. 15 konferans verilmiş, bu konferanslara 6232 kişi katılmıştır. Verilen 3 konsere 1030 kişinin katılımı sağlanmıştır. 4250 kişi tarafından izlenen 7 temsil düzenlenmiştir. 9 ulusal bayramda 5400 kişi halk evini ziyaret etmiştir. 9 çaylı dans yapılmış 4000 kişinin bu faaliyetlere katıldığı belirtilmiştir. 5 nişan ve nikâh merasimi yapılmış 2400 kişi bu merasimleri iştirak etmiştir. 9 Şölen verilmiş 1900 kişi gelmiştir. 3 balo tertip edilmiş 1600 davetli katılmıştır. Bir nakış dikiş sergisi açılmış 3600 ziyaretçi bu eserleri görmeye gelmiştir. 8 yoksula 74 lira 75 kuruş para, iki yoksula yiyecek yardımı yapılmış, ayrıca 58 öksüz çocuk giydirilmiş, kahraman erlerimize 24 kışlık avcı yelege hediye edilmiştir. Açılan polikliniklerde 16.090 hasta muayene edilmiş, yoksul olanlara 74 lira 10 kuruşluk ilaç yardımı yapılmıştır. Bunun yanında vilayetimizdeki büyük köylerde yıl zarfında halk odası açılmıştır. Bugün bütün vilayet çevresinde 5 halkevi ve 16 halk odası bulunmaktadır¹³⁶.

Halkevleri tarafından 1942 yılında yapılan faaliyetler icra edilen umumi heyet toplantısında ele alınmıştır. Şiir edebiyat şubesi 21 konferans vermiş, 10 milli bayram töreni tertip etmiş ve bunlara 16.000 kişi iştirak etmiş, ayrıca yayınlanması için iki eser hazırlamıştır. Güzel Sanatlar şubesi; 14 konser, 3 balo, 10 aile toplantısı, 2 dans tertip etmiş ve bunlara 19.895 kişi katılmıştır, Temsil şubesi; 3 temsil vermiş, 5 kukla oynatmış ve 2970 kişi seyretmiştir¹³⁷. Spor şubesi 2 güreş, bir bisiklet, 4 atletizm, bir futbol müsabakası tertip etmiş, 7 yaya 10 av gezisi düzenlemiş ve tüm bu müsabaka ve

¹³⁵ “Halkevleri”, *Niğde*, 20 Şubat 1942, Sayı. 712, s. 1.

¹³⁶ “Vilayetimiz Halkevi Faaliyeti”, *Niğde*, 7 2. Teşrin 1941, Sayı. 697, s. 3.

¹³⁷ “Halkevimiz Yıllık Umumi Heyet Toplantısını yaptı”, *Niğde*, 20 Mart 1942, Sayı. 715, s. 1.

gezilere 769 sporcu katılmış, 11500 Yurttaşın ise seyirci olarak bulunduğu belirtilmiştir. Sosyal yardımlaşma şubesi tarafından ise 6 okul talebesine 60 lira yol parası vermiş, 60 talebe giydirilmiş, fakir halka para ve ilaç yardımı yapılmıştır. Köycülük şubesi 11 köy gezisi tertip etmiş bunlara 225 halkevli katılmıştır¹³⁸. Halkevinde amplifikatör tesisatı yapılmış ve bu sayede halkevindeki konferans ve diğer toplantıların dışarıya yayılması için balkona büyük bir hoparlör konduğu belirtilmiştir¹³⁹.

3.3.1 Dil Edebiyat Tarih Şubesi

Halkevi Dil Tarih Edebiyat şubesi dil ve tarih işleri için materyal toplamak tarih gezileri ve konferanslar düzenlemek, yayın yapmak işleriyle meşgul olmuştur¹⁴⁰. Halkevi dil tarih edebiyat şubesinin en önemli faaliyetleri, bir muhitin genel bilgi seviyesini yükseltmek, Türk dilinin bugünkü yazı ve edebiyatta kullanılmayan fakat halk arasında yaşayan kelimeleri, terimleri, masalları ve atasözlerini araştırıp toplamak, birçok şiir, hikâye, piyes, kompozisyon etkinlikleri düzenleyip bu yolda başarı gösterenlere çeşitli yardımlar ve ödüller sağlamaktır. Dil inkılabımızın, Türk diline bir yama gibi yapışan kelimeleri sade Türkçemizden çıkartıp atmak, Türk dilinin karakterine uyan kelimeleri belirleyip Türkçemize en uygun gramerin oluşturulabileceği belirtilmiştir¹⁴¹.

Dil bayramı; Türk Dil Kurultayının kurulmasından sonra hemen hemen her yıl kutlanmıştır. 1940 yılının, Türk Dil Kurultayının açılışının 8. Yılı olması dolayısıyla 26 Eylül günü halkevinde Dil Bayramı olarak kutlanmıştır. Dil Bayramı'nın özelliği, dil inkılabının önemi ve bu safhada başarılmış işlerden bahsedilmiş ve gençler tarafından çeşitli devirleri temsil eden şiirlerin okunmuştur¹⁴².

Halkevi Dil Edebiyat komitesi tarafından halkevi salonunda tertip edilen konferansların üçüncüsü ortaokul tarih coğrafya öğretmeni İsmail Erol tarafından verilmiştir. Türkoloji ve Türk adının menşei konusu üzerinde yerli bir tetkik mahsulü olan konferansın Niğde vilayetinin münevverleri tarafından alaka ile takip

¹³⁸ “Halkevimiz Yıllık Umumi Heyet Toplantısını yaptı”, *Niğde*, 20 Mart 1942, Sayı. 715, s. 2.

¹³⁹ “Halkevinde”, *Niğde*, 29 Mayıs 1942, Sayı. 724, s. 1.

¹⁴⁰ “CHP ve Halkevi Faaliyetleri”, *Haber*, 2 Ekim 1938, Sayı. 1984.

¹⁴¹ “Dil İnkılabımız”, *Niğde*, 27 Eylül 1940, Sayı. 642, s. 1.

¹⁴² “Halkevinde Dil Bayramı”, *Niğde*, 27 Eylül 1940, Sayı. 642, s. 1.

edilmiştir¹⁴³. Dil ve Edebiyat alanının şiir dalında titiz ve gayretli çalışmalarıyla katkıda bulunan Niğde'nin değerli gençlerinden Ahmet Maruf'un "Demlerin Tezati" adındaki şiir kitabı matbaada basılmıştır¹⁴⁴. Bunun yanında vilayetin 18. Asır halk şairlerinden Eski Gümüşlü Hüdaverdi'nin divanının Niğde halkevi tarafından bastırılacağı belirtilmiştir¹⁴⁵. Türk Dili inkılabının 9. yılında ortaokul Türkçe öğretmeni Sırrı Akatay'ın Türk Dili mevzu üzerindeki çok geniş konferans verdiği ve konferansın büyük bir dikkat ile dinlendiği belirtilmiştir¹⁴⁶.

Dil Edebiyat şubesi 1942 yılı içerisinde 21 konferans vermiş, 10 Milli Bayram töreni tertip etmiş ve bunlara 16.000 kişinin katılmış, yayınlanması için 2 Eser hazırlatmış, tarih adına mahalli tetkiklerde bulunmuş ve vilayet müzesinin kuvvetlenmesi ile abidelerin korunması adına çalışmalar yapmıştır.¹⁴⁷

26 Eylül 1944'te Dil inkılabının 11. yıl dönümü başta vali Niyazi Mergen'in öncülüğünde kalabalık bir kitle huzurunda kutlanmıştır. Türk Dili konusu üzerinde hazırlanmış olan ortaokul Türkçe öğretmeni Sırrı Akatay'ın konferansı, sonrasında halkevi başkanı Naci Erdem'in dil ve halk inkılablarının birbirleriyle olan münasebetleri ve ilköğretim davamız hakkındaki söylevi ilgiyle takip edilmiştir.¹⁴⁸

Dil Edebiyat şubesi faaliyetlerinin daha ziyade dil devrimiyle ilgili olduğunu gözlemlemekteyiz. Atatürk'ün başlattığı dilde sadeleşme hareketinin incelediğimiz dönemde de devam ettirilmesi gayreti içerisinde bulunduğu görülmektedir.

3.3.2 Güzel Sanatlar Şubesi

Güzel Sanatlar şubesi musiki, resim, heykeltıraşlık, mimarlık ve süsleme sanatları alanlarında yeteneği olan kişilerin yeteneğini ortaya çıkarma ve bunların keşfedilmesi için çalışmalar sağlayan bir halkevi koludur. Halk arasında söylenen ve kültürümüzü yansıtan halk türkülerini meydana çıkararak aslına sadık kalarak tekrar seslendirilmesi veya canlandırılmasını sağlamak, ulusal marşları seslendirmek,

¹⁴³ "Konferans", *Niğde*, 14 Şubat 1941, Sayı. 660, s. 1.

¹⁴⁴ "Şehrimizde Neşredilen Bir Şiir Kitabı", *Niğde*, 11 Temmuz 1941, Sayı. 681, s. 1.

¹⁴⁵ "Hüdaverdi'nin Divanı", *Niğde*, 11 Temmuz 1941, Sayı. 681, s. 1.

¹⁴⁶ "Halkevinde Türk Dili Bayramı", *Niğde*, 3 1. Teşrin 1941, Sayı. 693, s. 1.

¹⁴⁷ "Halkevimiz Yıllık Umumi Heyet Toplantısını yaptı", *Niğde*, 20 Mart 1942, Sayı. 715, s. 1.

¹⁴⁸ "Dil Bayramını Kutladık", *Niğde*, 29 Eylül 1944, Sayı. 839, s. 1.

insanlara müzik aşkını yerleştirmek, ulusal, yerli ve bölgesel dansları kadınlı erkekli öğretip oynatmak amaçları arasındadır¹⁴⁹.

Güzel Sanatlar şubesi 1942 yılı içinde 14 konser, 3 balo, 10 aile toplantısı, 2 çay ziyafeti ve çeşitli danslar tertip etmiştir. Bunlara yıl içerisinde Toplam 19.895 yurttaşın katıldığı, bunun yanında milli dansların öğretilmesine önem verildiği gazetede vurgulanmıştır¹⁵⁰.

1942 yılı 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla Halkevi Güzel Sanatlar şubesinin düzenlediği etkinliklerde gazetede yer bulmuştur. Kutlamalarda Niğde Güzel Sanatlar Okulu tarafından hazırlanan halkevi sazları ve mahalle sazlarının çalındığı, her türlü havanın ahengi içerisinde alafranga ve milli dansların yapıldığı belirtilmiştir. Kutlamaların günlerce devam ettiği ve 30 Ekim Cuma günü halkevi güzel sanatlar kolu tarafından tertip edilen milli saz ve oyunlardan oluşan bir eğlencenin icra edildiği, güzel sanatlar şubesi ile Cumhuriyet Bayramı kutlama komitesi tarafından bayram derin heyecan, neşe ve birlik havası içerisinde kutlandığı belirtilmiştir¹⁵¹.

3.3.3 Sosyal Yardım Şubesi

Sosyal yardım şubesinin asıl adı içtimaî yardım şubesidir. 1940 yılında ise isim değişikliğine uğrayarak adı Sosyal yardım şubesine dönüştürülmüştür¹⁵². Yardımlaşma, hayat zorlukları karşısında hiçbir menfaat beklemeden yapılan ve yapılmasında lüzum ve zaruret bulunan dayanışmanın genel ifadesidir. Felaketten gelmiş insanların ıstırabını dindirmek için fertlerin ve ailelerin varlıklarını normal şartlar seviyesinde idame etmelerine ve memleketi sosyal felaketlerden koruma, işçi maaş şartlarını ıslah etmek ve varlık seviyesini yükseltmek konusunda bütün gayretler ve faaliyetler sosyal yardımlaşmanın vazifeleri arasındadır¹⁵³.

Halkevlerinde açılan sosyal yardım şubeleri hayır cemiyetlerinin ve hayırseverlerin birbirleri ile anlaşip kaynaşmalarını kolaylaştıracak yararlar sağlamıştır. Halkevleri sosyal yardım şubelerinin vazifeleri, Kızılay, Çocuk Esirgeme, veremle

¹⁴⁹ Demirdelen, agt, s. 72

¹⁵⁰ “Halkevimiz Yıllık Umumi Heyet Toplantısını yaptı”, *Niğde*, 20 Mart 1942, Sayı. 715, s. 1.

¹⁵¹ “Cumhuriyet Bayramı Şehrimizde Coşkun Tezahürlerle Kutlandı”, *Niğde*, 6 2. Teşrin 1942, Sayı. 746, s. 2.

¹⁵² Demirdelen, agt, s. 73

¹⁵³ “İçtimai Yardım”, *Niğde*, 29 2. Teşrin 1940, Sayı. 650, s. 1.

mücadele gibi içtimai yardımların herhangi bir bölümünü değil ihtiyaç gösteren her mesele ile milli bir vazifeyi kabullenen her hayır cemiyeti ile alakalıdır. Sosyal yardımcılığın tam manasıyla faydalı olması amaçlanmıştır. Medeni hayatın getirdiği zorluklardan ferdi kurtarmak için bu sosyal yardımlaşma cemiyetleri büyük bir faaliyet göstermiştir¹⁵⁴.

Sosyal yardım şubesinin teşkil amacı; çevrede yardıma muhtaç, kimsesiz kadınlar, çocuklar, düşkün insanlar ve hastalarla ilgilenmek ve var olan hayır cemiyetlerinin faaliyetlerinde çalışmak, bunun yanında öğrenciler için kreş, öğrenci yurtları, tedavi yurtları gibi sosyal yardım kurumlarının çalışmalarına destek vermektir. Fakir öğrencilerin elbise, yemek ve barınma sorunları ile ilgilenmek, bunlara çözüm yolları üretmek, köyden şehre gelen fakirlerin şehir ve kasabalarda barınabilmeleri için barınaklar temin etmek, hasta tedavilerini sağlamak amacıyla sağlık binaları yapılmasına destek olmak en temel faaliyetleri arasındadır. Sosyal yardım şubeleri halkevleri aracılığıyla toplumsal hayatta birçok önemli faaliyetlerde bulunmuşlardır. Örneğin halkevi mensubu öğretmenler aracılığıyla kimsesiz ve fakir talebeler belirlenmiş, bu öğrencilere yiyecek ve giyecek kitap yardımı yapılmış ve halkevi mensubu doktorlar kendilerine halkevi adına müracaat eden hastaları ücretsiz muayene etmiş ve böylece halkevi sosyal yardım şubesi birçok muhtaç insanın ihtiyaçlarını karşılama noktasında büyük bir yük omuzlamışlardır. Bunun yanında sosyal yardım şubelerinin iş bulma kurumu gibi bir vazife de üstlendikleri olmuştur. Örneğin İzmir Halkevi'nin Nazilli basma fabrikasına İzmir'den vasıflı işçiler gönderdiği bilinmektedir¹⁵⁵.

Yukarıda aktardığımız genel çerçevede doğrultusunda Niğde ilinde yapılan faaliyetlerle ilgili gazete manşetlerine yansyanlar aşağıya çıkarılmıştır.

Şehirde bulunan cerrahi doktorları boş zamanlarında halkevi içtimai yardım komitesi namına halkevlerinde parasız hasta muayenesi yapılacakları, muayenenin her gün halkevinde 10.05 ile 12.00 saatleri arası devam edeceği belirtilmiştir¹⁵⁶. Halkevi içtimai yardım komitesi tarafından erlerimize pamuklu yardımında bulunacaklara bir kolaylık sağlanması için halkevi yardımlaşma komitesi 300 pamuklu hazırlattığı,

¹⁵⁴ “İçtimai Yardım”, *Niğde*, 29 2. Teşrin 1940, Sayı. 650, s. 2.

¹⁵⁵ “Halkevi Amele Gönderecek”, *Anadolu*, 17 Mart 1938, Sayı. 7459

¹⁵⁶ “Halkevinde Poliklinik”, *Niğde*, 9 Ağustos 1940, Sayı. 635, s. 1.

yardımda bulunacakların Niğde Sosyal Yardımlaşma şubesinden tedarik edebilecekleri belirtilmiştir¹⁵⁷.

Halkevi içtimai yardım komitesi menfaatine cumartesi akşamı kostümlü bir balo verileceği belirtilmiş ve buradan gelecek olan gelirlerin sosyal yardımlaşma şubesi aracılığıyla ihtiyaç sahiplerine verileceği belirtilmiştir¹⁵⁸. İhtiyacı olan sabit gelirlilere Şubat ve Mart aylarına ait şekerlerinin birer kilo olarak dağıtılacağı belirtilmiştir¹⁵⁹.

3.3.4 Temsil Şubesi

Temsil şubesi tiyatro sanatına heves ve yeteneği olan kadın ve erkek üyelerden bir temsil grubu oluşturmak, umumi idare heyetince tercih edilecek veya yeniden telif ettirilecek piyesleri halkevlerinde temsil ettirmek, temsil şubesinin görevleri arasına girmektedir¹⁶⁰. Temsil şubesi gösteri sanatlarından yetenek sahibi olan kimselerin yeteneklerini ortaya çıkarabilmek için imkân sağlayan çok önemli bir şubedir. Halkevleri resmen açılmadan önce halkevlerinde ilk oynanan piyes “Türk Tarih Tezi”ni ortaya koyan ve İnkılap Türkiye’sinin halka nasıl anlatılacağını gönderen "Akın" Piyesiydi¹⁶¹.

Halkevlerinin açılışından sonraki yıllarda, dönemin önde gelen yazarları Türk inkılabını anlatan birçok piyes yazmışlardır. Türk inkılabının anlatan bu piyesler amatör ve profesyonel sanatçılar tarafından temsil edilmiştir. Temsil şubesinin bir diğer önemli vazifelerinden biri de Türk kadınına sahneye çıkararak kadın sanatçılar yetiştirmek olduğu ve bunu da Cumhuriyetin modern okullarında yetişen genç kızlar ile halkevlerinin sahnelerinde yetişen kadın sanatçılar vasıtasıyla gidermiştir. Temsil şubesi sayesinde Karagöz, Orta Oyunu gibi geleneksel Türk seyirlik oyunlarını halkevi sahnelerinde yeni bir hayat bulmuş ve yok olup unutulmaktan kurtulmuştur. Halkevi yaptığı bu faaliyetlerle insanların hem yeteneğini geliştirme, hem sosyal hayata müdahil etme hem de düşünce seviyelerinin yükselmesi noktasında önemli faaliyetlerde bulunmuştur. İşte bu amaçlar doğrultusunda hareket eden temsil şubesinin faaliyetleri dönemin gazetelerinde yer bulmuştur.

¹⁵⁷ “Halkevinde Erlere Pamuklu Yardım”, *Niğde*, 13 1. Kanun 1940, Sayı. 652, s. 1.

¹⁵⁸ “Halkevinde Balo”, *Niğde*, 28 Şubat 1941, Sayı. 662, s. 1.

¹⁵⁹ “Vilayet Makamından”, *Niğde*, 14 2. Kanun 1944, Sayı. 803, s. 1.

¹⁶⁰ C. H. F. HALKEVLERİ Talimatnamesi, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, 1932, s. 11

¹⁶¹ Halkevi 1932-1935, ” *Geçen yıllarda nasıl çalıştı* ”, bty, s.51

Halkevi organizatörlüğünde gençler tarafından “İkizler Piyesi” ile “Palavra Komedi”nin sahneleneceği haberi karşımıza çıkan ilk haberdır¹⁶².

Sadece yerel değil diğer illerden gelen temsil heyetlerinin de halkevinde oyunlarını sergilediklerine şahit oluyoruz. Gazete, İstanbul Şehir Tiyatrosu grubunun 7 Nisan'da Niğde'ye gelerek İkizler Piyesi ile Zehirli Kucağı oyunlarını sergileyeceklerini okuyucularına duyurmuştur¹⁶³.

Adana halkevi temsil komitesinden 14 kişilik bir grubun Niğde'ye gelerek “Kör” piyesini oynadıkları aktarılmıştır¹⁶⁴.

Halkevi'nin köycülük ve temsil koluna mensup gençlerin Melendiz nahiye merkezine bir gezi tertip ettikleri, köyde çok derin bir alaka ile karşılanmışlar ve burada “Çakır Ali” piyesini temsil etmişlerdir. Daha sonra şiirler okumuşlar bu faaliyetleri köylüler tarafından sevinç ve mutlulukla karşılanmıştır¹⁶⁵.

Sakarya İlkokulu temsil kolu çocuklarının halkevi salonunda “Yurdumuzu Gezelim” adlı piyesi arkadaşlarına sergilemişlerdir¹⁶⁶. Halkevi temsil komitesi tarafından CHP il kongresinin içtimai toplantısı münasebetiyle “Akın Piyesi”nin tertip edilmiştir.¹⁶⁷

23 Nisan Çocuk Bayramı münasebetiyle ilk mekteplerin temsil kolları tarafından 23 Nisan çarşamba akşamı çok güzel bir müsamere verildiği belirtilmiştir.¹⁶⁸

Nevşehir halkevinde Nevşehir Yüksek Tahsil ve Muallim Mektebi gençleri tarafından “Bir Gönül Masalı” adlı piyes temsil edilmiştir. Bununla beraber halk türküleri söylenmiş, milli oyunlar oynanmış ve her safhada büyük muvaffakiyet gösteren gençlerin salonu dolduran halk tarafından uzun uzun alkışlandıkları belirtilmiştir¹⁶⁹.

¹⁶² “Halkevinde Müsamere”, *Niğde*, 15 Mart 1940, Sayı. 614, s. 1.

¹⁶³ “7 Nisanda Şehrimizde”, *Niğde*, 29 Mart 1940, Sayı. 616, s. 1.

¹⁶⁴ “Adana Halkevi Temsil Kolundan 14 kişilik Bir Grup Şehrimizde”, *Niğde*, 26 Nisan 1940, Sayı. 620, s. 2.

¹⁶⁵ “Halkevîlilerin Köy Gezisi”, *Niğde*, 9 Ağustos 1940, Sayı. 635, s. 1.

¹⁶⁶ “Müsamere” *Niğde*, 20 İ. Kanun 1940, Sayı. 653, s. 1.

¹⁶⁷ “müsamere”, *Niğde*, 27 Aralık 1940, Sayı. 654, s. 2.

¹⁶⁸ “Müsamere”, *Niğde*, 25 Nisan 1941, Sayı. 670, s. 1.

¹⁶⁹ “Nevşehir Halkevinde Temsil”, *Niğde*, 4 Temmuz 1941, Sayı. 680, s. 2.

Bor halkevi temsil komitesi tarafından, halkevi sosyal yardım kolu ve THK menfaatine 2 Ağustos günü “Palavra Komedi” ile bir piyes temsil etmişlerdir¹⁷⁰.

Bor halkevi temsil kolu tarafından 23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı münasebetiyle çok başarılı bir oyun sergilenmiş, oyunda “Kozanoğlu” piyesi temsil edilmiş ve bu piyeste rol alan bütün öğretmenler vazifelerini çok güzel şekilde başardıkları belirtilmiştir¹⁷¹.

3.3.5 Spor Şubesi

Spor şubesi, Türk halkında spor ve beden hareketleri ile sevgi, saygı ve ilgi uyandırır. Çeşitli spor kuruluşlarının gelişmesinde ve ilerlemesinde büyük katkılarda bulunur. Kulüp eksikliği olan yerlerde kulüp temin eder ve gençlerin spor kulüplerine ilgisinin artmasını ve bu kulüplere girmesini, buradan gerçek birer sporcu olarak yetişmesini sağlar. Halkevlerine baktığımızda içtimai hayatta her türlü sosyal faaliyete önem verdiği gibi spora da önem vermiştir. “Spor, sadece hevesli insanların işidir” anlayışını kaldırmaya çalışmış, böylece halkın tamamının sporla ilgilenmesine çalışılmıştır. Bu şubeler vasıtasıyla senenin belirli günlerinde atletizm ve spor bayramları düzenlenmiş, amatör spor kulüpleri halkevleri himayesine alınmış, bölgesel ligler oluşturulmuş, başarılı kulüplere hediyeler verilmiştir. Spor hareketleri; halkevlerinde, spor salonlarında ve bazen de bir stadyumda gerçekleşmiştir. Buralarda ihtisas sahibi öğretmenlerin kontrolünde toplu sportif etkinlikler yapılmıştır. Spor şubesi çeşitli mesleklerden olan insanlara uygun vakitlerinde halkevi salonlarında veya kendilerinin tesis ettiği spor kulüplerinde güreş, boks, avcılık, bisiklet, yüzücülük, dağcılık gibi faaliyetleri öğretme ve bu insanları yetiştirme amacı gütmektedir.

Spor ile ilgili Niğde gazetesi yazarı H. Ulusoy düşüncelerini şöyle ifade etmektedir:

Niğde'nin spor hareketleri son zamanlarda tamamen faaliyetsizlik göstermektedir. Aylar var ki sportif faaliyetler de göze çarpan bir gelişme görülmemektedir¹⁷². Sporun memleketin toplumsal sağlık ve milli bünyelerinde sağladığı faydaları saymaya gerek yoktur. Devlet veya bir parti yurdumuzda spor faaliyetlerini teşkilatlandırmak bir saha icra etmek ve bu nimetlerden tüm gençliği bütün Türk milletini istifade etmesi için çalışmalıdır Niğde'de spor

¹⁷⁰ “Bor Halkevinde Temsil”, *Niğde*, 8 Ağustos 1941, Sayı. 685, s. 2.

¹⁷¹ “Borda Müsamere”, *Niğde*, 9 Mayıs 1942, Sayı. 721, s. 1.

¹⁷² “Niğde Sporunu Biraz Daha Canlandırmalıyız”, *Niğde*, 5 Nisan 1940, Sayı. 917, s. 1

faaliyetleri üç aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar spor bölgesi, halkevi spor komitesi, askeri gazinoya bağlı bir spor teşekkülü. Bunlardan spor bölgesi devletin resmi ve bizzat mekanizması yani elinde olandır. ”

Vilayet bütçesinden Niğde'nin spor faaliyetleri için tahsis edilen 10 bin liranın sarfına imkân bulunacak tesislerin dahi olmadığını, ilk iş olarak bir tesis teşekkül edilmesi yoluna girilmesi gerekli görülmüş ve spor bölgesi bu doğrultuda çalışmalar sağlamıştır. Halkevi spor komitesi ise ortaokul mektebi avlusunda kendi başına buyruk oynayan çocuklar için daha disiplinli çalışma ortamı sağlayabilmek için bariz faaliyetleri yapmış ve çocukların veya gençlerin rahatça oynayabileceği bir tesis tahsis etmeye çalışmaktadır. Askeri gazinoya bağlı spor komitesine gelince bu kendi çerçevesi içinde çalışmakta olduğu anlaşılmaktadır¹⁷³.

Niğde spor bölgesi şubesinin, eski matbaa binası bitişiğindeki arsada bir voleybol sahası meydana getirdiği ve bu sayede günün birçok saatinde gençlerin voleybol ile meşgul olma imkânı elde ettiği belirtilmiştir¹⁷⁴. Spor bölgesi istişare heyetinin Vali Sefa Apaydın başkanlığında toplanarak spor bölgesinin gelişmesi, spor bölgesi için bazı tesislerin yapılması, spor faaliyetlerinin iyileştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ile ilgili kararların alındığı belirtilmiştir¹⁷⁵.

Spor bölgesi tarafından 15 Mart'ta Kayseri'de yapılacak grup birinciliklerine katılacak koşucuların seçiminin yapılacağı ve bölge başkanlığı tarafından kazalara gereken tebligatın yapıldığı haberi gazetede yer buluyor¹⁷⁶.

Spor şubesi tarafından halkevinde 27.12.1943 Pazartesi günü 8. Atatürk koşusunun yapılacağı, yarışmada 1. ve 2. gelen yarışmacılara halkevleri tarafından temin edilen hediyelerin Vali Raşid Demirtaş tarafından verileceği gazetede ilan edilmiştir¹⁷⁷.

Vali Raşit Demirtaş'ın direktifi üzerine Belediye ve Emniyet Müdürlüğü gayretleriyle halkevinin arkasındaki boş bir arsaya açık hava spor sahası yapılmasının kararlaştırıldığı, çalışmalara bizzat emniyet müdürünün nezaret ettiği, alanın üç gün

¹⁷³ “Niğde Sporunu Biraz Daha Canlandırmalıyız”, *Niğde*, 5 Nisan 1940, Sayı. 917, s. 2.

¹⁷⁴ “Voleybol Sahası”, *Niğde*, 31 Mayıs 1940, Sayı. 625, s. 1.

¹⁷⁵ “Spor Bölgesinde İstişare Heyeti Toplandı”, *Niğde*, 30 Ağustos 1940, Sayı. 638, s. 1.

¹⁷⁶ “Spor Bölgesinde”, *Niğde*, 20 Şubat 1942, Sayı. 712, s. 1.

¹⁷⁷ “Halkevinde Tertip Olunan 8. Atatürk Koşusu Töreni Tertibatı”, *Niğde*, 24 Aralık 1943, Sayı. 800, s. 1.

içerisinde dikenli tel ile çevrildiği ve ağaçların dikilmeye başlandığı, şimdiye kadar sadece boş bir arsa olarak işe yaramayan sahanın herkesi kendine çeken bir eğlence yeri, beden ve ruha kuvvet verecek bir spor mahalli olacağı gazetede anlatılmıştır¹⁷⁸.

3.3.6 Köycülük Şubesi

Köycülük şubesi evvelce Köycüler şubesi olarak kurulmuş, 1940 yılından sonra ise adı köycülük şubesi olarak değiştirilmiştir. Köycülük şubesi köylülerin sağlığı, medeni olarak gelişmesi, köylüler ile şehirliler arasında karşılıklı sevgi saygı ve bağlılık duygularını kuvvetlendirme amacı gütmektedir. Bu şube köylünün okuma oranını yükseltmek, kısıtlı olan şartlardan dolayı hasta olan köylüleri şehir merkezlerinde tedavi ettirmek, köylerde yetimlere ve yoksullara sahip çıkmak ve köylünün şehir veya kasabada olması gereken işini takip edip ona en iyi şekilde yardımcı olmak amacı güden bir halkevi şubesidir.

Halkevinin köycülük kolu ve diğer kollarına mensup bir grubun pazar günü Sazlıca köyüne bir ziyaret düzenledikleri; yapılan ziyaret neticesinde köyle ilgili olarak; Niğde'nin 9 km güneyinde olan Sazlıca köyünün 180 haneli ve 800 nüfuslu olduğu, köyde umumi bina olarak küçük bir cami ve inşaatına bir sene evvel başlanan ve bitmeyen beş sınıflı bir mektep olduğunun görüldüğü tespit edilmiştir.. Köylünün maddi bakımdan sıkıntı içerisinde olduğunu bundan dolayı inşaatına başlanan bu mektebin yapılmasının imkânsız olduğu kanaatine varılarak gerekli tetkiklerin yapıp bu iş için gerekenin yapılacağı gazeteye yansımıştır¹⁷⁹.

Halkevi köycülük kolu 23 Mart 1941'de Ovacık köyüne bir gezi tertip etmiş ve bu münasebetle orada bir Ağaç Bayramı yapılacağı dile getirilmiştir¹⁸⁰. 6 Nisan 1941 tarihinde halkevi köycülük şubesinden 20 kişilik bir grup Ovacık köyüne bir gezi düzenleyerek ağaç bayramını yerine getirmişlerdir. Ziraat ve numune fidanlığı müdürlükleri tarafından hazırlanarak köye gönderilmiş olan yüzlerce meyveli ve meyvesiz fidan numune fidanlığı olarak kabul edilen yerlere dikilmiştir. Köycülük şubesi heyetinden bir doktor tarafından birkaç hasta muayene edilmiş ve köyde sıtma bulunmaması, çocukların sağlıklı ve dinç oluşu heyette büyük bir memnuniyet uyandırmıştır. Daha sonra 10 parça önlük fakir çocuklara dağıtılmış ve heyetin sevinçli

¹⁷⁸ “Şehrimizde Verimli Çalışmalar”, *Niğde*, 7 Nisan 1944, Sayı. 816, s. 1.

¹⁷⁹ “Halkevinin Köy Gezisi”, *Niğde*, 12 Temmuz 1940, Sayı. 631, s. 1

¹⁸⁰ “Köy Gezisi ve Ağaç Bayramı”, *Niğde*, 28 Mart 1941, Sayı. 666, s. 1.

bir şekilde köyden ayrılmış olduğu aktarılmaktadır¹⁸¹. Halkevi köycülük Şubesi kolu tarafından evvelce ziyaretine gidilen Ovacık köyüne tekrar bir gezi tertip edilmiştir. Bu gezide daha önce başlanılmış olan işlerin hangi safhada olduğu incelemiş, köylerdeki su birikintileri ve hayvan sulama havuzları inşaatı üzerinde gerekli olan tedbirlerin alınması için tetkikler yapılmıştır¹⁸².

Halkevi köycülük komitesi üyelerinden bir grubun Ovacık ve Uluğaç köylerine tekrar bir gezi düzenledikleri, ilk olarak Ovacık Köyüne gidilmiş ve burada hayvan hastalıkları, bağcılık, dikilen ağaçların bakımı ve kuraklık gibi mevzular üzerine köylü ile sohbet edilmiştir. Bu köydeki hayvan ölüm nedenlerinin, köylülerin pis su ile hayvanlarını yıkamasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Gazete sütunlarında köylünün cehaleti bir kere daha aktarılmış, daha önce defaten ikaz edilmesine, sulama havuzları yapılmasına rağmen köylünün kazdıkları çukurlarda su birikintisi oluşturmak suretiyle hayvanları yıkamayı sürdürdükleri ve bu alışkanlıklarından vazgeçemedikleri tespitine rastlanmaktadır. Halkevi idare heyeti bu çukurların kötü ve sağlıksız koşullarını köylüye izah etmiş ve bu çukurların ortadan kaldırılması gerektiğini, hayvanlara ve insan sağlığına çok büyük tehdit oluşturduğunu belirtilmiştir. Halkevi heyeti Ovacık köyünden hareket ederek Uluğaç köyüne uğrayıp tetkiklerde bulunmuşlar ve köyü tertipli, düzenli ve temiz olarak nitelendirmişlerdir. Ovacık Köyü'nün bıraktığı kötü izlenimi Uluğaç Köyü unutturmuştur¹⁸³. Köyün bu güzel vaziyetinden sonra köylü ile zirai faaliyetler, idari mevzular, arıcılık, koyun ve inek hastalıkları gibi mevzular üzerinde sohbet edilerek köylünün bilgilendirildiği belirtilmiştir¹⁸⁴.

Ulukışla muhabirlerinden Orhan Ergin köy sorunlarına dair bir yazı kaleme almış ve şu hususları dile getirmiştir:

“Önümüzde kati surede halledilmesi gereken bir dava varsa bu da köy davasıdır. Köylerimizde nüfusun mutlak bir ekseriyeti toprak ile uğraşmaktadır. Köylerimizi her bakımdan inkılabın yenilik ve güzellikleri ile süslemek ve köyümüzü Cumhuriyetin irfan kaynağı ile doldurmak, bilgi ile donatmak gereklidir. Bunu sağlayabilme görevinin bir kısmı bizim, bir kısmı ise

¹⁸¹ “Halkevi Numune Köyünde Ağaç Bayramı”, *Niğde*, 11 Nisan 1941, Sayı. 688, s. 1.

¹⁸² “Halkevi Köy Gezisi”, *Niğde*, 6 Haziran 1941, Sayı. 676, s. 1.

¹⁸³ “Halkevi Köycülük Komitesi Üyelerinin Köy Gezisi”, *Niğde*, 13 Haziran 1941, Sayı 677, s. 1.

¹⁸⁴ “Halkevi Köycülük Komitesi Üyelerinin Köy Gezisi”, *Niğde*, 13 Haziran 1941, Sayı. 677, s. 2.

idarecilerin görevleridir. Köylerimiz ve köylülerimiz 20 yıl evvele nazaran ileri fakat diğer milletlerin köylerine ve köylülerine nazaran geridir. Köylerimize doktoru ve ilacı sokmak, temizlik ve sağlık duygularını geliştirmek gereklidir¹⁸⁵.”

3.3.7 Halkevleri Tarafından Yapılan Diğer Etkinlikler

Halkevleri, kolları aracılığıyla sağladığı sosyal yardımların dışında da birçok etkinliklerde bulunmuştur. Halkevinde İkinci İnönü zaferi yıldönümü bir bayram havası içerisinde kutlanmış, İnönü zaferinin askeri ve siyasi safhaları birçok kişi tarafından coşkuyla dinlenilmiştir¹⁸⁶. 19 Mayıs münasebetiyle halkevinde bir balo verilmiş ve gece yarısına kadar devam etmiştir. Halkevi'nin tertiplediği bu etkinlikten Niğdeliler çok memnun kalmıştır¹⁸⁷.

Halkevi tarafından tertip edilen etkinlik ile Lozan sulhunun yıldönümü coşkuyla kutlanmıştır¹⁸⁸. Şehrimizde bulunan doktorların nöbet ile her gün halkevinde klinik muayeneleri yapacakları belirtilmiştir¹⁸⁹. 1 Şubat 1941 Cumartesi akşamı halkevinde bir aile toplantısı yapıldığı, toplantıda çok faydalı mevzular ve bilgiler üzerine konuşulmuş, toplantı daha çok samimi bir hava içerisinde geç vakte kadar sürmüştür¹⁹⁰. Halkevimizde amatör gençlerin beceriler ortaya çıkarmak üzere bir etkinlik düzenlenmiş, bu etkinlik sonunda mandolin ve keman kursu açılacağı belirtilmiştir¹⁹¹. Binası tamamlanan Nevşehir halkevinde de kısa bir zaman zarfında iki aile toplantısı gerçekleştirilmiştir¹⁹².

Halkevinde toplanan CHP partisi ve halkevi idare heyetleri esnaf ve halktan oluşan bir kitleye hitaben mebuslarımız Halit Mengi ve Cavit Oral halkı meseleleri ile ilgili samimi görüşlerini ifade etmeye davet etmişlerdir. Bu davet üzerine esnaflardan Terzinin makara sıkıntısı beyan edilmiştir. Tüccarlardan da kaput bezi ve yünlü dokumalar ile çivi ve lastik ihtiyaçları, bunun yanında tohumluk meselesinde de bir

¹⁸⁵ “Köy Davamız”, *Niğde*, 17 Eylül 1943, Sayı. 788, s. 1.

¹⁸⁶ “Halkevinde İkinci İnönü Yıldönümü Coşkun Tezahüratla Kutlandı”, *Niğde*, 5 Nisan 1940, Sayı. 617, s. 1.

¹⁸⁷ “Balo”, *Niğde*, 24 Mayıs 1940, Sayı. 624, s. 2.

¹⁸⁸ “Lozan Sulhunun Yıl Dönümü Halkevimizde Coşkun Tezahüratla Kutlandı”, *Niğde*, 26 Temmuz 1940, Sayı. 633, s. 1.

¹⁸⁹ “Halkevimizde Klinik Muayeneleri”, *Niğde*, 17 Ocak 1941, Sayı. 656, s. 2

¹⁹⁰ “halkevinde”, *Niğde*, 7 Şubat 1941, Sayı. 659, s. 1.

¹⁹¹ “Halkevi Reisliğinde”, *Niğde*, 7 Şubat 1941, Sayı. 659, s. 1.

¹⁹² “Nevşehir Halkevi Binası”, *Niğde*, 13 Haziran 1941, Sayı. 677, s. 1.

hayli tüccarın sıkıntılı olduğu dile getirilmiş bunlara çözüm sunulacağı mebuslar tarafından vaat edilmiştir. Yapılan bu etkinlik sonunda esnafların bir hayli memnun kaldığı belirtilmiştir¹⁹³.

Halkevi'nin 10. Yıl dönümü halkevinde canlı ve harareti bir şekilde kutlanmıştır. 21 Şubat cumartesi akşamı yıldönümü dolayısıyla kostümlü bir balo verilmiştir. Sosyal yardım kolu tarafından halkevinde verilen balo çok ilgi görmüştür. Güzel Sanatlar kolu tarafından hazırlanan milli oyun takımının oynadığı halay ve diğer oyunlar alaka ile karşılanmış, 22 Şubat pazar günü saat 15.45de ise halkevi salonu tamamen halkla dolmuş olduğu belirtilmiştir. Daha sonra milli şarkılar ve saz konserleri müstesna bir güzellikle yerini almıştır¹⁹⁴.

25 Mart 1942 çarşamba günü saat 17.00'de CHP mıntika müfettişi Agah Sırrı Levend tarafından divan edebiyatında mizah ve hiciv konulu bir konferans verildiği belirtilmiş, halkevi salonunda verilen bu konferansa memurlar, öğretmenler katılıp dinlemişlerdir¹⁹⁵.

Halkevleri tarafından ikmale kalan ortaokul talebeleri için matematik, fransızca, fizik ve kimya dersi kurslarının başladığı ve bu kursların her gün iki saat şeklinde devam edeceği belirtilmiştir¹⁹⁶. 1 Nisan 1944 Cumartesi günü halkevinde milli kostümlerden oluşan bir balo tertip edileceği ve yapılacak olan bu etkinlikle milli kültürümüze sahip çıkmaz amaçlanmıştır¹⁹⁷.

3.4 ULUSAL BAYRAM KUTLAMALARI

3.4.1 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

Nisan 1920 Türk tarihinin ve Türk milletinin dönüm noktası olmuştur. 23 Nisan Türk'ün kendi haklarını yine kendisinin koruması ve bu yolda başarılan büyük bir azmin ifadesi olmuştur. 23 Nisan Türk milleti kadar tarihi beşeriyetin ve cihanın da iftihar duyduğu çok parlak bir evredir. 23 Nisan, 2 Mayıs 1921de çıkarılan bir kanunla

¹⁹³ “Mebuslarımız Halit Mengi ve Cavit Oralın Halkla Temasları Muhitimize Ait Meselelerin Gözden Geçirilmesine Fırsat Verdi”, *Niğde*, 29 Ağustos 1941, Sayı. 688, s. 2.

¹⁹⁴ “Halkevlerinin 10. Yıl Dönümü Halkevlerimizde Parlak Bir Şekilde Kutlandı”, *Niğde*, 27 Şubat 1942, Sayı. 712, s. 1.

¹⁹⁵ “Halkevinde Konferans”, *Niğde*, 27 Mart 1942, Sayı. 716, s. 1.

¹⁹⁶ “Halkevinde ikmal kursları”, *Niğde*, 17 Temmuz 1942, Sayı 731, s. 1.

¹⁹⁷ “Kızılay balosu”, *Niğde*, 24 Mart 1944 Sayı. 813, s. 1.

Hâkimiyeti Milliye Bayramı olarak kabul edilmiştir. 1929 yılından itibaren ise 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanılmaya başlanmıştır.

Niğde Gazetesi yazarı H. Ulusoy 23 Nisanı şöyle ifade etmektedir:

“Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasına saldırılmasıyla başlayıp milletin şeref ve istiklaline kadar uzanan ve böylece Türk milletinin bir Türk devleti meydana getirmesinin ifadesidir 23 Nisan. Her şeyi elinden alınmış, ihanet görmüş bir milletin varlığını korumak için Türk halkının kahramanlık sergilediği bir destandır. Türk milletinin 23 Nisan'daki maddi ve manevi kazançları yine Türk milleti için her şeyden üstün ve her şeyden mukaddestir. Hâkimiyet altına girmek istemeyen milletimizin en kesin bir hamle ile silkinerek ortak bir kuvvet ortaya çıkardığı yıllardır. Türk çocuğu kendisi için bayram seçilen bugünün büyüklüğünü kendi hayatında ve kendi milletinin varlığını taşıdığı şerefi anlayarak milli mukaddesatına daha sağlam bir şekilde sarılacaktır¹⁹⁸.”

23 Nisan 1940 tarihinde Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Niğde şehrinde varlığını en güzel şekilde göstermiştir. 23 Nisan Salı günü sabah Niğde'nin bayraklarla süslenmiş yollarını, caddelerini halk doldurmuştur. Saat 8.45 de bütün öğrencilerin Cumhuriyet Meydanı'nda yer aldığı, kadın erkek çok fazla halk kalabalığının meydana, ağaçları ve balkonları doldurduğu belirtilmiştir. Saat 09.00 da söylenen İstiklal Marşı ile törene başlanılmış, bir öğrencinin 23 Nisan'ın önemini anlatan güzel bir açılış konuşması yaptığı, daha sonra ilkokul öğrencileri 23 Nisan ile ilgili birer şiir okudukları, öğrencilerin geçit resmi düzenlediği, çok güzel ve titiz davrandıkları görülmüştür. Resmigeçitten sonra her okuldan öğrenciler Vilayeti, Tümen Komutanlığını, Belediyeyi, halk evlerini ziyaret etmişlerdir. Öğleden sonra çocuklar için bedava sinema tertip edilmiş ve 3 bine yakın çocuk katılmıştır. Akşam Dumlupınar öğrencileri tarafından halkevinde bir oyun sergilenmiştir. 23 Nisan Günü halkevi çocukları için de büyük bir neşe kaynağı olmuştur. 3 yaşından itibaren 2 bine yakın çocuk dans etmiş daha sonra şehrimizde bulunan Adana temsil komitesi 24 ve 25 Nisan'da yaptıkları oyunlarla neşeli, canlı ve hareketli bir bayramı hayata geçirmeye muvaffak olmuştur¹⁹⁹.

¹⁹⁸ “Çocuk Bayramı”, *Niğde*, 19 Nisan 1940, Sayı. 619, s. 1.

¹⁹⁹ “23 Nisan Çocuk ve Hâkimiyeti Milliye Bayramı Şehrimizde Coşkun Tezahüratla Kutlandı”, *Niğde*, 26 Nisan 1940, Sayı. 620, s. 1.

23 Nisan 1941 Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının büyük coşkuyla kutlandığı, bütün öğrencilerin katıldığı törenin istiklal marşı ile başladığı, saat 9.15 de hükümet konağı önündeki meydanda yer almışlar; Ortaokul, Sakarya, Dumlupınar okullarından birer öğrenci günün önemi ile ilgili birer hitapta bulunmuşlardır. Daha sonra mekteplilerin resmigeçit yaptığı, her mektepten seçilen ellışer kişilik kabilelerin belediyenin hazırladığı otomobil ve arabalarla şehirde bir gezinti yaptıkları; öğleden sonra ise belediye tarafından çocuklara bedava film seyrettirildiği, akşam ise halkevi salonunda küçükler tarafından neşeli bir müsamere verildiği böylece günün sona erdiği belirtilmiştir²⁰⁰.

23 Nisan 1942 Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı her sene olduğu gibi büyük bir neşe ve tezahüratla kutlanmıştır. Bayramın önemini ve uygun bir biçimde kutlanabilmesi için kutlama komitesi tarafından çok geniş ve zengin bir program düzenlenmiştir. Spor gösterileri, ziyafet ile hikâyeler programda yerini almıştır. 23 Nisan öğleden sonra bütün okullar, resmi yapılar, evler, dükkânlar bayraklarla donatılmış, caddeler sabahın erken saatlerinde kalabalıkla taşmıştır. Şehirdeki törene katılmak üzere Belediye ve Halkevleri tarafından davet edilen Yeşilburç, Fertek, Eskiğümüş, Koyunlu köyü okul talebeleri şehre gelmişlerdir²⁰¹. Bando tarafından çalınan İstiklal marşı ile törene başlanılmış, resmigeçit yapılarak Atatürk büstüne gidilmiş ve çelenkler sunulmuştur. 1 dakikalık saygı duruşundan sonra şehirli ve köylü çocuklar tarafından özenle hazırlanan samimi şiirler söylenmiştir. Öğleden sonra halkevi salonunda köylü talebeler tarafından küçüklere, akşam ise halka birer oyun sergilenmiştir. Gün içerisinde bu şekilde süren 23 Nisan programının eğlenceli bir şekilde gece yarısına kadar devam ettiği belirtilmiştir²⁰².

23 Nisan 1944 Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı şehirde sevinç ile kutlanmıştır. 23 Nisan günü saat 13.00'da şehirdeki resmi binalar, hususi binalar, çarşı civarındaki evler bayraklarla donatılmıştır. 23 Nisan sabahı tüm halk Cumhuriyet alanında toplanmış, evvelce hazırlanan program gereğince ilk ve ortaokullar alandaki yerlerini almış ve Sayın valimiz Raşid Demirtaş yanında Tugay Komutanı, Parti ve

²⁰⁰ “23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramları Şehrimizde Samimi Tezahüratla Kutlandı”, *Niğde*, 25 Nisan 1941, Sayı. 670, s. 1.

²⁰¹ “23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı Şehrimizde Sevinç ve Neşe İçinde Kutlandı”, *Niğde*, 24 Nisan 1942, Sayı. 720, s. 1.

²⁰² “23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramları Şehrimizde Samimi Tezahüratla Kutlandı”, *Niğde*, 24 Nisan 1942 Sayı. 720, s. 2.

Belediye Reisleri ile mebus ve emniyet müdürleri halkın bayramını kutlamışlardır. Hep beraber İstiklal Marşı söylenmiş ve öğrenciler tarafından şiirler okunduktan sonra ortaokul izcileri ve ilkokulların beden eğitimi öğrencileri güzel bir geçit sergilemiştir Atatürk büstüne çiçek konulmuş ve daha sonra öğrenciler tarafından oyunlarının sergilenmiştir²⁰³.

3.4.2 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı

19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı 20 Haziran 1938'de "Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki 2739 Sayılı Kanuna Ek Kanun" olarak, "Gençlik ve Spor Bayramı" olarak kabul edilmiştir. 1981 yılına kadar bu isimle devam ettikten sonra, 1981 ile beraber 2429 sayılı kanun ile bayramın ismi 19 Mayıs "Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı" olmuştur²⁰⁴.

19 Mayıs gününün önemi, Atatürk'ün Samsun'a çıkıp, Milli Mücadeleyi buradan başlatmasının onuruna, bugünün unutulmaması için Samsun halkı tarafından "Gazi Günü" olarak 1926 yılından itibaren kutlanmış olmasıdır. Samsunlular her yıl belirli bir program çerçevesinde bu günü kutlamış ve uzun yıllar bu günün resmi bir bayram olarak kabul edilmesi için çalışmışlardır²⁰⁵. 1935 yılındaki spor kongresi toplantısında Ahmet Fetgeri'nin, 19 Mayısın tüm gençliğe armağan edilmesi için "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı" adıyla her yıl kutlanması teklifi Mustafa Kemal Paşaya sunulmuştur. Uygun görülen bu tekliften sonra "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı" 1935 yılından itibaren her yıl kutlanmaya başlanmıştır²⁰⁶. Niğde ilinde de 19 Mayıs'ın büyük coşku ile kutlandığını tespit ediyoruz. 19 Mayıs törenleri ile ilgili Niğde gazetesi sütunlarına yansıyanlar aşağıya çıkarılmıştır.

²⁰³ "23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı Şehrimizde Sevinç ve Neşe İçinde Kutlandı", *Niğde*, 28 Nisan 1944, Sayı: 818, s. 1.

²⁰⁴ Hakan UZUN, "Milletin İradesiyle Oluşan Bir Bayram: Atatürk'ü Anma 19 Mayıs Gençlik Ve Spor Bayramı Ve Atatürk Döneminde Kutlanışı", *Karadeniz Araştırmaları*, Cilt: 6, Sayı: 24 s. 110

²⁰⁵ Dursun Ali Akbulut, "Samsun'un Gazi Günü Ya da 19 Mayıs Bayramı", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. XI, Sayı: 33, Kasım 1995, s. 775

²⁰⁶ Bengül Salman BOLAT, *Milli Bayram Olgusu ve Türkiye'de Yapılan Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara 2007), s. 46.

Şehrin her tarafında 19 Mayıs Gençlik Bayramı hazırlıkları başlamış olduğu, 8 Mayıs 1940 tarihinde Vali Safa Apaydın'ın katılımıyla askeri ve mülki erkandan meydana gelen bir heyet toplanarak bayramın esaslarını tespit ettikleri belirtilmiştir²⁰⁷

19 Mayıs 1940 günü Gençlik ve Spor Bayramı kutlanmak üzere şehirde caddeleri dolduran halk ve kendi bayramını kutlamaya giden genç mekteplilerle dolup taşmıştır. Herkeste bu özel günün bir heyecanı olmuş saat 08.30'da bütün ilkokullar, sporcular, halkevinden askeri gazinoya doğru uzanan yolun iki tarafındaki gölgelikler de yer alarak sıralanmış oldukları belirtilmiştir. Bu esnada program gereğince askeri gazino bahçesindeki Atatürk büstüne konulmak üzere birçok müessese tarafından hazırlanan çelenkler yavaş yavaş halkevini doldurmuştur. Başta Vali Safa Apaydın olmak üzere tüm askeri ve mülkü memurlar halkevliler ile beraber Atatürk büstü önüne gelip saygı duruşunda bulunmuşlardır. Saat 09.10 da bütün mektepler ve halk, Hükümetönü Caddesi'nde merasim mahalli olan çayıra doğru hareket etmişlerdir. Vali Safa Apaydın yanındaki Heyet ile beraber tüm gençleri ve spor teşekküllerini teftiş ederek bayramlarını tebrik ettiği belirtilmiştir. Teftişten sonra bando ve gençlerin iştirak ettiği İstiklal Marşı ile beraber sahadaki direğe Türk bayrağı çekilmiştir. Sayın Vali bir açılış konuşması yaparak gençlerin bayramını kutlamış, gençliğin millete karşı vazifesini, kendilerine emanet edilen emanetin büyüklüğünü ve kendilerini bugüne kavuşturan Atatürk'ün hatırasına hürmetin bir borç olduğunu beyan etmiş ve bu vaziyeti karşısında birçok alkış almıştır. Validen sonra kürsüye beden terbiyesi öğretmeni Kemal Kibar gelmiş, sporun önemini izah etmiş ve gençlerin spor ile kazanacağı meziyetleri zikretmiştir. Program gereğince başta ortaokul talebeleri olmak üzere yapılan resmigeçit heyecan uyandırmıştır. Çok muntazam ve sert adımlarla halk önünden geçen ortaokullular sık sık alkışla karşılanmıştır. Spor Kulübü, halkevi, askeri gazino sporcuları, futbol ve voleybol takımlarını sergilemişlerdir. Öğrenciler kayakçılık ve dağcılık kolları malzemeleriyle bir gösteri sergilemişlerdir²⁰⁸. Resmigeçitten sonra genç kızlarımızın uzun bir süre devam eden spor hareketlerini falsosuz olarak pür dikkat içinde sergilemişlerdir²⁰⁹.

²⁰⁷ “Şehrimizde 19 Mayıs hazırlığı”, *Niğde*, 10 Mayıs 1940, Sayı. 622, s. 1.

²⁰⁸ “19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Şehrimizde Çok Canlı ve Parlak Şekilde Kutlandı”, *Niğde*, 24 Mayıs 1940, Sayı. 624, s. 1.

²⁰⁹ “19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Şehrimizde Çok Canlı ve Parlak Şekilde Kutlandı”, *Niğde*, 24 Mayıs 1940, Sayı. 624, s. 2.

19 Mayıs 1941 Gençlik ve Spor Bayramı sabahın erken saatlerinde kutlanmaya başlanmıştır. Şehrin her tarafına bayraklar ve bugünün manasını canlandıran vecizeler ile caddeler süslenmiştir. Kutlama komisyonunun hazırladığı program gereğince şehrimizdeki hazırlıklar yapılmış ve 09.00’da Atatürk büstüne çelenkler konulmuş ve Atatürk’ün manevi huzurunda 5 dakikalık saygı duruşunda bulunulmuştur. Daha sonra başta Vali Safa Apaydın öncülüğünde büyük bir kalabalık yürüyerek spor salonuna gidilmiş orada İstiklal Marşının okunarak bayrağımızın göğe doğru çekildiği belirtilmiştir. Saha kadınlar ve erkeklerden oluşan büyük bir kalabalık tarafından doldurulmuş saat tam 10.30’da günün mana ve heyecanını canlandıran nutuklar söylenmiş, genç mektepli bir kızı günün önemini anlatan güzel bir şiir okumuştur. Şehirde 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamalarında muhtelif programlar da düzenlenmiştir. Bu programlarda disk, gülle müsabakaları ile koşular ve güreşler icra edildiği, sonrasında ise halkevinde milli bir saz tertip ettiği ve 2 gencin çaldığı piyano ve keman gösterisinin ise sık sık alkışlara medar olduğu aktarılmıştır²¹⁰.

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nın önemini gazete yazarı Hüseyin Ulusoy şöyle dile getirmektedir:

“1919 yılı Türk’ün tarihinde çok büyük bir yer ettiği aşikârdır. 1919’da bulanık bir sel gibi akan kara günü, Atatürk Samsun'a ayak basışı ile Türk alnından o kara lekeyi silmiş temizlemiştir. 19 Mayıs Türk tarihi için Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı bir dönüm noktası olarak belirlenebilir 19 Mayıs kudurmuş emperyalist güçlerin saldırılarının durmaya uğramaya başladığı zamanın başlangıcıdır 19 Mayıs'ın taşıdığı geniş mana bugünün Gençlik ve Spor günü seçilmesinde en kuvvetli bir dayanak olarak ortaya çıkmaktadır²¹¹.”

19 Mayıs 1942 Gençlik ve Spor Bayramı Vilayette çok canlı ve samimi tören ile kutlanmıştır. 19 Mayıs salı günü sabahı okul talebeleri, sporcular ve halkın caddeleri doldurdukları belirtilmiştir. Saat 09.00’da Vali Safa Apaydın olmak üzere Askeri ve Mülki memurlar ve halkevi kurumlarının üyeleri halkevinde toplanmaya başlamıştır. İlk iş olarak doğruca Orduevi Gazinosu bahçesindeki Atatürk büstüne gidilerek burada çelenkler konulmuş, saat 10.00’da ise tertiplenen program gereğince alana çadırlar kurulup, sandalyeler konulduğu belirtilmiştir. Bor sporcularının Niğde sporcularına

²¹⁰ “19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Şehrimizde Büyük Bir Neşe ve Canlılıkla Kutlandı, *Niğde*, 23 Mayıs 1941, Sayı. 674, s. 1.

²¹¹ “Gençlik istikbalin kalesidir”, *Niğde*, 23 Mayıs 1941, Sayı. 674, s. 1.

hatıra olmak üzere Bor'dan Niğde'ye kadar koştukları belirtilmiştir. Program devam ederken Vali Safa Apaydın ortaokulları, ilkokulları ve sporcuları teftiş ederek bayramlarını kutlamıştır. Sonrasında ise İstiklal Marşı okunarak Resmigeçit yapılmış, kız ve erkek talebeler fevkalade bir düzen ile beden hareketlerini sergilemişlerdir²¹².

19 Mayıs 1943 Gençlik ve Spor Bayramında okul talebeleri, sporcular ve halkın caddeleri doldurduğu belirtilmiştir. Saat 09.00'a doğru başta Vali Raşit Demirtaş olmak üzere askeri ve mülki memurları ile halkevlerinin üyelerinin halkevinde toplanarak topluca Orduevi Gazinosu bahçesine gittiği ve Atatürk büstüne çelenkler konulmuş ve Atatürk'ün aziz hatırası için bir dakika saygı duruşunda bulunduğu belirtilmiştir. Programa iştirak eden askeri ve mülki memurlar ile halk, sporcular, esnaflar ve öğrenciler caddelerden geçerek istasyon yakınındaki spor alanına gittikleri belirtilmiştir. Vali Raşit Demirtaş yanlarında askeri komutan, maarif müdürü, belediye ve halkevleri başkanları ile beraber ortaokul sporcularını ve ilkokulları teftiş ederek bayramlarını kutlamıştır. İstiklal Marşı'mız ile beraber bayrağımız göndere çekilmiş ve önde kız talebeler olmak üzere ortaokul talebeleri, sporcular güzel bir resmigeçit yapmışlardır. Resmigeçitten sonra kız talebelerle erkek talebeler beden hareketlerini fevkalade bir düzen ve başarı içinde icra etmişlerdir. Öğleden sonra ise sahada atletizm, sportif oyunlar ve hareketler yapılmış kazananlara ise halkevi tarafından hazırlanan hediyeler Sayın Vali Raşit Demirtaş tarafından verilmiştir²¹³.

3.4.3 Cumhuriyet Bayramı

29 Ekim resmi olarak bayram ilan edilmeden önce 1924 yılının 29 Ekim'inde yapılacak olan merasim devlet tarafından organize edilmiş ve tüm yurttaki kutlanmıştır. Cumhuriyet Bayramı'nın kabulü ise Meclis'in 19 Nisan 1341 (1925) tarihli oturumunda gerçekleştirilmiştir. Başvekil Ali Fethi Bey tarafından verilen öneriyle Türkiye Cumhuriyeti için büyük önem arz eden bu günün milli bir bayram olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir. 1925 yılında TBMM de dört maddeden oluşan kanun teklifi ciddi bir itiraz olmaksızın kabul edilmiştir. Böylece 29 Ekim milli bayram olarak kabul edilmiştir²¹⁴. Niğde de tespit edilebilen ilk Cumhuriyet Bayramı kutlamaları 29 Ekim

²¹² “19 Mayıs Spor ve Gençlik Bayramı Şehrimizde Samimi Törenle Kutlandı”, *Niğde*, 22 Mayıs 1942, Sayı. 723, s. 1.

²¹³ “19 Mayıs Spor ve Gençlik Bayramı Şehrimizde Samimi Tören ile Kutlandı”, *Niğde*, 21 Mayıs 1943, Sayı. 771, s. 1

²¹⁴ BOLAT, a.g.t, s. 71

1926 Cuma günü Hükümet Konağı önünde sabah 09.30'da yapılmıştır²¹⁵. İncelememize mevzu bahis döneme ait Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına Niğde gazetesinde rastlıyoruz.

Cumhuriyetin 17. Yıldönümü şehrimizde ve memleketimizde coşkun tezahüratlarla kutlanmıştır. Kutlama komitesi tarafından hazırlanan program dâhilinde birkaç günden beri sıkı bir hazırlığın yapıldığı belirtilmiştir. Şehrin çeşitli yerlerinde etkinlikler hazırlanarak, özellikle halkevinde balo ve müsamere meşguliyetleri bariz bir canlılık arz etmekte olduğu belirtilmiştir. 28 Ekim pazartesi öğleye kadar bütün hazırlıklar tamamlanmış olduğu belirtilmiştir. Saat 13.00'de halkevinde, gazinolarda, lokantalarda Başvekilimizin bayram açılış nutku radyo aracılığıyla büyük bir alaka ile dinlenilmiştir. Nutuk biter bitmez bütün caddeler, evler, resmi daireler bayraklarla donatılmış ve şehir bir bayram manzarası halini almıştır²¹⁶. 29 Ekim sabahı çok erkenden ve çok temiz giyinmiş mektepli çocuklar ve halk caddeleri doldurmuşlar. Saat 09.00'da mektepliler şarkılar söyleyerek hastane civarındaki meydanda toplanmışlar. 9.30'da Sayın Vali Safa Apaydın ve General Nazmi Yönelen sahaya gelerek mektepleri teftiş etmişler ve öğrencilerin bayramlarını tebrik etmişlerdir. Daha sonra istiklal marşı ve resmigeçit yapılmış, eğlenceler tertip edilmiş ve Atatürk büstüne çelenkler konulmuştur²¹⁷.

29 Ekim 1941 Cumhuriyet Bayramı Niğde de büyük bir sevinçle kutlanmıştır. Vali Safa Apaydın riyasetinde CHP, halkevi idare heyetleri, halk ve mektepliler meydanda toplanarak cumhuriyetin 18. yıl dönüm bayramını kutlamışlardır. Saat 09.00 da Sayın Vali yanında askeri komutan ve CHP başkanı ile beraber meydandaki beden terbiyesi mükelleflerini teftiş etmişlerdir. Daha sonra İstiklal Marşı söylenerek resmigeçit yapılmış, CHP konuşmacıları tarafından bayramın mahiyeti ve cumhuriyetin iyilikleri üzerinde birer konferans verilmiş ve halkevinde eğlenceli tertipler düzenlenmiştir. 29 Ekim akşamı bir fener Alayı yapılmış, buna müteakip bir de balo verilmiştir²¹⁸.

²¹⁵ Gülin ÖZTÜRK, "Niğde'de Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları" (1926-1948), Gaziantep üniversite journal of social sciences Yıl. 2015, C. 14, S. 3, s. 587

²¹⁶ "Cumhuriyetin 17. Yıldönümü Şehrimizde Parlak Tezahüratla Kutlandı", *Niğde*, 8 Kasım 1940, Sayı. 647, s. 1.

²¹⁷ "Cumhuriyetin 17. Yıl Dönümü Şehrimizde Parlak Tezahüratla Kutlandı", *Niğde*, 8 Kasım 1940, Sayı. 647, s. 2.

²¹⁸ "Niğde de Cumhuriyet Bayramı", *Niğde*, 7 2. Teşrin 1941, Sayı. 697, s. 1.

29 Ekim 1942 tarihinde Cumhuriyetimizin 19. yıldönümü nedeniyle şehirde müstesna günlerden birinin yaşandığı belirtilmiştir. Kutlama komitesi tarafından hazırlanan bayram programı tertibince 28 Ekim çarşamba günü saat 13.00 de resmi ve hususi daireler, çarşılar ve evler bayraklarla süslenmiştir. Vecizeler ile donanan şehrin güzel bir manzara arz etmiştir. Gece her taraf elektrikle süslenmiş ve Belediye tarafından çalınan davul ve zurna halkı meydanlarda topladığı belirtilmiştir. Tüm halkın gece yarısına kadar eğlendiği belirtilmiştir. 29 Ekim'in sabahı bayramlık elbiselerini giyen halk ve öğrenciler Cumhuriyet Meydanı'na giden caddelere akın akın gittikleri ve birbirlerinin bayramını kutladıkları belirtilmiştir. Saat 09.00'da makamlarına gelen Vali ve Garnizon komutanı ile beraber askeri kıtayı, mektepleri ve halkı selamlayıp bayramlaşarak tribündeki yerlerini almışlardır. Başta askeri kıta ve jandarma olmak üzere şehrimizde bulunan orta ve ilkokul talebeleri sık sık alkışlanmıştır. Güzel ve düzenli bir resmigeçit yapıldıktan sonra Cumhuriyetin kurucusu Ebedi Şef Atatürk'ün askeri gazino bahçesindeki büstüne çelenkler konulmuş daha sonra çeşitli yerlerdeki halk kürsülerinde CHP parti sözcüleri tarafından Cumhuriyet konusu üzerine konuşmalar yapıldığı belirtilmiştir. Akşam saat 20.00'de halkevinin büyük salonu kadın erkek davetlilere de dolmuştur. Cumhuriyet Bayramı'nın neşesi ve heyecanı içinde yerlerini almışlar, saat 21.00'da salonu şereflendiren Vali öncülüğünde istiklal marşı ile program başlamıştır. Halkevinin düzenlediği mahalli sazların çalındığı, türlü havaların ahengi içinde alafranga ve milli danslar yapıldığı ve geç vakte kadar derin bir samimiyet içinde eğlenildiği belirtilmiştir. 30 Ekim Cuma günü saat 15.00'de ise halkevi Güzel Sanatlar kolu tarafından tertip edilen milli saz ve oyunlardan oluşan güzel bir eğlence düzenlenmiştir²¹⁹.

29 Ekim 1943 Cumhuriyet Bayramı coşkulu bir şekilde kutlanmıştır. 28 Ekim saat 13.00'de bayram açılış konuşması yapan Baş Vekilimiz Şükrü Saraçoğlu'nun güzel hitabı ile bayram başlamıştır. Bu açılış konuşmasından sonra halkevi güzel sanatlar şubesi milli saz ekibi ve halkevinin mütevazı bandosu sırasıyla konserler vermiş ve bunun yanında mağazalar, evler, caddeler ve Cumhuriyet Meydanı en güzel şekilde süslenmiştir. Halk konserlerinin verildiği ve belediye tarafından hususi olarak getirilen davul ve zurna takımının çaldığı müzikler ile tüm halkın neşe içinde

²¹⁹ “Cumhuriyet Bayramı Şehrimizde Coşkun Tezahüratla Kutlandı”, *Niğde*, 6 2. Teşrin 1942, Sayı. 746, s. 2.

eğlendiği belirtilmiştir²²⁰. 29 Ekim günü ise Cumhuriyet meydanında başta Vali Raşit Demirtaş olmak üzere askeri komutanlar ve parti reisleri yerlerini almışlardır. İstiklal Marşı'ndan sonra vali günün önemini vurgulayan ve 29 Ekim'in tüm yurda kazandırdığı varlıkları anlatan önemli bir konuşma yapmıştır. Kutlamalara katılan tüm esnaf, öğrenci ve halk, milletimizin Cumhuriyete ne kadar bağlı olduğunu gösteren canlı bir örneğiydi. Öğleden sonra halkevinin bandosu ile milli sazlar bir konser tertip edilmiş ve halkevi salonunda piyesler sergilenmiştir²²¹.

29 Ekim 1944 Cumhuriyet Bayramı da çok neşeli bir şekilde kutlanmıştır. Kutlama komitesi tarafından hazırlanan bayram programı 28 Ekim saat tam 13.00 de Belediye tarafından atılan bir topla başlamıştır. Resmi ve hususi müesseseler ile halk ve esnaflar meydanlara doğru toplandığı belirtilmiştir. Belediye tarafından önceden hazırlanan davul zurna belediye meydanında türlü havalar çaldığı, halk ve bilhassa civar köylerden davet edilen köy heyetleri meydanda oyunlar oynayarak eğlendikleri belirtilmiştir. Daha sonra radyoda Başvekilimizin milletimiz için ümit saadet dolu nutku dinlenmiştir. Akşam ise halkevinde köylü ve şehirli halk büyük salona dolmuş, saz ve oyunlarla eğlenmişlerdir²²².

29 Ekim sabahı ise tertemiz giyinmiş ve ellerinde renk renk kurdeleler ile süslenmiş güzel buketler ile talebeler, kadın, erkek, tüm halk Cumhuriyet meydanına akın etmiştir. Saat 10.00'da protokol sırası ile tebrikleri kabul ettikten sonra herkes tribünün sağ ve solunda yerlerine almış Vali yanında CHP vilayet idare heyeti reisi ile beraber bütün okulların öğrencilerinin ve halkın önünde durarak Cumhuriyetin 21. yıl dönümü bayramlarını kutladığı belirtilmiştir. Daha sonra borazan tarafından verilen işaret üzerine hep bir ağızdan İstiklal Marşı söylenmiş, sonrasında kürsüye gelen Ortaokul Türkçe öğretmeni Celal tarafından sık sık alkışlanan bir Nutuk verilmiştir. Bor'un Orta Köyü'nden halk şairi Mevlut Yıldırım kürsüye gelmiş ve şiirlerini okumuştur. Bir bayan ve 10 yaşından küçük yavrular tarafından şiirler söylenmiştir. Başta ortaokul olmak üzere erkek sanat ortaokulu, ilkokullar, beden terbiyesi mükellefleri ile halk ve köylüler güzel ve muntazam bir şekilde geçit resmi yaptığı belirtilmiştir. Daha sonra topluca askeri gazino bahçesine gidilerek buradaki Atatürk

²²⁰ “Niğde 20. Cumhuriyet Bayramını Nasıl Kutladı”, *Niğde*, 5 2. Teşrin 1943, Sayı. 794, s. 1.

²²¹ “Niğde 20. Cumhuriyet bayramını nasıl kutladı”, *Niğde*, 5 2. Teşrin 1943, Sayı. 794, s. 2.

²²² “Cumhuriyet Bayramını Neşe ve Heyecan İçinde kutladık”, *Niğde*, 3 2. Teşrin 1944, Sayı. 844, s. 1

büstüne çelenkler konulmuş, burada Askeri bir kıta selam resmini ifa etmiş ve bu suretle de merasimin sona ermiştir.

30 Ekim günü sabahtan akşama kadar her tarafta bayram eğlenceleri devam etmiş, okul sporcuları ve beden terbiyesi mükelleflerinin büyük çayırılıkta türlü spor gösterileri, atletizm, voleybol ve futbol müsabakaları yaptığı belirtilmiştir. Akşam halkevi tarafından bir konser verildiği, konserin halkımız tarafından takdirle karşılandığı belirtilmiştir²²³.

3.4.4 30 Ağustos Zafer Bayramı

30 Ağustos, 1922'de Dumlupınar'da Mustafa Kemal'in başkumandanlığında zaferle sonuçlanan Büyük Taarruzu anmak için Türkiye Cumhuriyeti'nde her yıl 30 Ağustos günü kutlanan ulusal bir bayramdır. 26 Ağustos 1922'de başlayan 30 Ağustos 1922 gününe kadar beş gün, beş gece devam eden Büyük Taarruz, Türklerin kesin zaferi ile sonuçlanmıştır. Büyük zaferi anmak amacıyla yapılan ilk tören zaferden iki yıl sonra 30 Ağustos 1924 günü Dumlupınar'da Çal Köyü yakınlarında Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın katılımıyla gerçekleşmiştir. Zaferi kutlamak için iki yıl beklemenin nedeni yeni rejimin tam oturmaması ve Türkiye'nin hem iç hem de dış siyasette yoğunluğunun had safhada olmasıydı²²⁴.

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, 30 Ağustos 1924 yılında Dumlupınar'da yaptığı konuşmada, Büyük Zaferin önemini şu şekilde anlatmıştır:

“30 Ağustos zaferi, Türk tarihinin en önemli dönüm noktasıdır. Ulusal tarihimiz çok büyük, parlak zaferlerle doludur. Ama Türk ulusunun burada kazandığı zafer kadar kesin sonuçlu, yalnız bizim tarihimize değil, dünya tarihine yeni bir akım vermekle kesin etkili bir meydan savaşı hatırlamıyorum. Besbelli ki genç Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli burada sağlamlaştırıldı, ölümsüz yaşayışı burada taçlandırıldı”²²⁵.

²²³ “Cumhuriyet Bayramını Neşe ve Heyecan İçinde kutladık”, *Niğde*, 3 2. Teşrin 1944, Sayı: 844, s. 2.

²²⁴ Burhan SAYILIR, “30 Ağustos Zafer Bayramı Kanunu, İlk Zafer Kutlaması ve Büyük Taarruz İle İlgili Bazı Bilgiler”, *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, Yıl: 12, Bahar 2014, Sayı: 16, s. 96

²²⁵ SAYILIR, agm, s. 98

Genç Türkiye Cumhuriyeti ve onu kuran halk için kuşkusuz büyük önem arz eden 30 Ağustos bayramı kutlamaları Niğde’de de coşkuyla yapılmıştır. Bu kutlamalara ait Niğde gazetesinden aşağıdaki haberlere ulaşıyoruz.

İlde 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın çok iyi bir şekilde kutlanması için şehrin çeşitli yerlerinde zafer tankları kurulmuş, şehrin muhtelif yerlerinin ışıklandırılması için elektrik tertibatı yapılmış, askeri gazinoların ve halkevinin ise çok güzel bir yarışma hazırladığı belirtilmiştir²²⁶.

30 Ağustos Zafer Bayramı 1940 yılında çok parlak, çok canlı bir şekilde kutlanmıştır. Zabıta resmî elbiseleri içinde daha heybetli bir hal almakta, siviller ise tertemiz bayramlıkları içinde bu müstesna günün hususiyetini kendilerinde göstermişlerdir. Şehir baştanbaşa bayraklarla donatılmış, saat 07.00'den itibaren General Nazmi Gönen’li askeri gazinoda tebrikleri kabule başlamış, saat 09.00’da Vali Safa Apaydın yanlarında bütün memurlar ile beraber askeri gazinoya gelerek generale tebriklerini belirtmişlerdir. Daha sonra ise askeri gazino önünde resmîgeçit tertip edildiği ve askerlerin büyük bir alkışla karşılandığı belirtilmiştir²²⁷.

30 Ağustos Zafer Bayramının önemini H. Ulusoy şöyle dile getirmiştir:

“Türk milletinin evladı Atatürk'ün ebedi hatırasını ve Milli Şef İnönü'nün Yüce varlığını selamlamak ve mutlu günün heyecanını yaşamaya başlamak bir vazifedir. Türk milleti tarihin her çağında hür yaşamıştır. İnsanların birbirine reva gördüğü en kötü duygu olan esaret, güçlü bir düşman olarak karşısında daima Türk'ü görmüştür. Türk, esareti yıkmak için ummanlar aşmış ve birçok zulmedene karşı boyun eğmemiş ve üç kıtanın taşını da kanıyla sulamıştır. Türk, başkaları için dahi reva görmediği esaret zincirini kendi boynunda görmeye tahammül edemez. Şayet böyle bir hata işlenmiş ise Türk varlığının bütün kudretiyle bu zinciri parçalamıştır. 30 Ağustos hızını kuvvetini Türk'ün bu asil duygusundan almıştır. Tarihin hiçbir zaferi ne sebep, ne netice, ne de tarz itibarıyla 30 Ağustos kadar parlak değildir. 30 Ağustos Dumlupınar'dan doğan güneş Türk'ün parlak şerefini, istiklalini, yurdunu ve hızını da beraber getirmiştir. 30 Ağustos bütün düşman gücünü yendiği gibi yalnız Akdeniz değil

²²⁶ “30 Ağustos Zafer Bayramı Hazırlıkları”, *Niğde*, 30 Ağustos 1940, Sayı. 638, s. 1.

²²⁷ “30 ağustos Zafer Bayramı Şehrimizde Coşkun Tezahüratla kutlandı”, *Niğde*, 6 Eylül 1940, Sayı. 639, s. 1.

istikbalin yolunu da açmış ve Türklerin kendine layık olan bu şerefli mevkide yer almasını sağlamıştır²²⁸.

30 Ağustos Zafer Bayramı'nda Dumlupınar'daki merasime iştirak etmek üzere CHP ve halkevi idare heyetleri namına Hasan Ünsal, encümen namına aza Şevki Alpağut seçilmişlerdir²²⁹. 30 Ağustos 1941 Zafer Bayramı şehirde büyük bir tezahüratla kutlanmıştır. Şehir baştanbaşa bayraklarla süslenmiş, cadde ve resmi binalar vecizeler ile donatılmıştır. Saat 09.00'da başta Vali vekili Şevki Birsal ve diğer mebuslar, belediye, halkevi idare heyetleri, kurum azaları ordu evine giderek Garnizon komutanını ziyaret edip Türk ordusunun şerefli bayramını tebrik etmişlerdir. Buna müteakip ortaokul talebeleri tarafından söylenen İstiklal Marşı ile Atatürk büstüne çelenk koyma töreni yapılmış saat 09.30'ta Cumhuriyet alanına gidilmiş ve askeri mektepliler ve beden terbiyesi mükelleflerinin resmigeçidi ile hükümet önündeki merasimi son bulmuştur. Öğleden sonra beden terbiyesi bölgesi tarafından muhtelif spor eğlenceleri tertip edilmiş, asker ve halk tarafından Fener Alayı yapılmıştır²³⁰.

30 Ağustos 1942 de Zafer Bayramı Coşku ile kutlanmıştır 30 Ağustos Zafer Bayramı sabahtan halk bütün yavaş yavaş hükümet caddesinden Cumhuriyet alanına ve alan yanında bulunan Askeri Gazinoya doğru ilerlemiş ve her tarafı kadın erkek ve çocuklar doldurmuştur. Vali Hamit Onat, Hüseyin Ülkü, Naim Eren ve bunun yanında adliye erkânı ve memurlar tebrik için gazinoya gelmişlerdir. Atatürk büstü önünde 4 dakikalık saygı duruşunda durulmuştur. Bütün halk, mektepliler ve askeri erkân Cumhuriyet meydanına gelince binlerce kişi meydanı doldurmuştur. Bandonun da iştiraki ile istiklal Marşı söylenerek törene başlanılmış, resmigeçit yapıldıktan sonra öğlen yemeği arası verilmiştir. Öğleden sonra istasyon civarında spor sahasında Gençlik Spor Kulübü tarafından halka spor hareketleri gösterilmiştir. Daha sonra elektrik ışıklarıyla aydınlanan sokaklarda dolaşan halk çok büyük heyecan yaşamıştır. Gece Askeri Gazino da bir balo verilmiş ve fener alayından sonra askerler milli oyunlar tertip ederek şarkılar söylemiş, davul zurna çalarak kutlamaları bu şekilde sonlandırmışlardır²³¹.

²²⁸ “30 Ağustos”, *Niğde*, 30 Ağustos 1940, Sayı. 638, s. 1.

²²⁹ “30 ağustos Zafer Bayramında Dumlupınar’a Gidecek Delegeler”, *Niğde*, 29 Ağustos 1941, Sayı. 688, s. 2.

²³⁰ “30 Ağustos Zafer ve Teyyara Bayramı Şehrimizde Samimi Tezahüratla Kutlandı”, *Niğde*, 5 Eylül 1941, Sayı. 689, s. 1.

²³¹ “30 Ağustos Zafer Bayramı Şehrimizde Nasıl Kutlandı”, *Niğde*, 4 Eylül 1942, Sayı. 738, s. 1.

30 Ağustos 1943 Zafer Bayramı şehirde çok samimi bir törenle kutlanmıştır. Niğde, bayraklarla donatılmak suretiyle büyük bayramı kutlanmaya başlamıştır. Caddelerde çok fazla kalabalık bulunmakta ve Zafer Bayramı tarifi olmayan bir mutlulukla kutlanmaktadır. Akşam bütün resmi daireler ışıklarla süslenmiş bütün halk caddelere dökülmüştür. 30 Ağustos Zafer Bayramı şerefine 29 Ağustos Akşamı Halkevi'nde bir müsamere tertip edilmiş ve gençlerimiz tarafından "Devrim Yolcuları" adlı piyes ile "Para Delisi" komedisi başarıyla oynanmıştır.

30 Ağustos günü ise saat 09.00' a doğru Ordu evindeki tebriki yapacak memurlar vilayet makamında toplanmaya başlamıştır. Saat 09.00 da başta vali Raşit Demirtaş olmak üzere bütün daire müdürleri Ordu evine gelerek 30 Ağustos bayramını kutlamışlardır. Son olarak Cumhuriyet alanında Bayram mevzuuna uygun nutuklar söylenmiş ve resmigeçit yapılmıştır²³².

3.5 NÜFUS SAYIMLARI

Niğde nüfus yoğunluğu bakımından Türkiye'nin orta büyüklükteki illeri arasındadır. Niğde il nüfus gelişimine baktığımızda 1927 yılında 166.056, 1935 yılında 247.376, 1940 yılında 275.443, 1945 yılında iste 296.584 olarak bir gelişme göstermiştir. 1927-1945 yılları arasında il nüfusu yaklaşık %100 bir artış göstermiştir. Nüfus varlığının önemine ilişkin bir başka gösterge olan nüfus yoğunluğu ilde ülke ortalamasının altındadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında ilde nüfus yoğunluğu ülke geneline çok yakındı. Daha sonra zaman içinde ilin nüfus yoğunluğu ülke geneline göre çok daha yavaş bir artış göstermiş ve böylece iki ortalama arasındaki fark giderek açılmıştır.

Cumhuriyet döneminde ilk genel nüfus sayımının yapıldığı yıl olan 1927'de Niğde'nin nüfusu 166 bin civarında olduğu görülmektedir. 1933'te Ürgüp'ün Niğde'den ayrılarak Kayseri'ye bağlanmasıyla ve önceleri bir il merkezi olan Aksaray'ın ve Aksaray'a bağlı bir ilçe olan Arapsun'un Niğde'ye bağlanmasıyla il nüfusu 1935'de 247 bini asmıştır. Bu artışta iki ilin birleşmesi etkili olduğu kadar doğurganlık olayının artması da çok etkili olmuştur. Böylece 1927-1935 arasında il nüfusunun yıllık ortalama artış hızı binde 49,8 gibi çok yüksek bir düzeye ulaşmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak

²³² "30 ağustos Zafer Bayramı Şehrimizde Samimi Bir Törenle Kutlandı", *Niğde*, 3 Eylül 1943, Sayı. 786, s. 2.

1927'de binde 12,2 kadar olan il nüfusunun ülke toplam nüfusu içindeki Payı 1935'te binde 15,3 yükselmiştir. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde 1927-1950 arası Niğde'de nüfus artışının fazla olduğu bir dönem olarak değerlendirilebilir²³³. 1927'de Niğde'nin merkez ilçe ile birlikte 5 ilçesi bulunmaktaydı. Merkez ilçe 59 bini aşkın nüfusuyla en büyük ilçeydi. Nevşehir ise 43 bin dolayındaki nüfusuyla 2. büyük ilçe olarak yer alıyordu. Ulukışla, Bor ve Ürgüp'ün nüfuslarına bakılacak olunursa ortalama 15000 ile 28000 arasındaydı.

1935 yıllarında yapılan bir düzenleme ile Ürgüp Kayseri'ye bağlanmıştır. Önceleri bir il olan Aksaray ve Aksaray'ın ilçesi Arapsun Niğde'ye bağlanmıştır. Böylece Niğde'nin ilçe sayısında değişiklik olarak sayıca 6'ya yükselmiştir. 1935'te Aksaray 79 bin civarındaki nüfusuyla en yüksek nüfusa sahip ilçe olmuştur. Merkez ilçenin nüfusu 55.000, Nevşehir'in nüfusu da 46 bin civarı olmuştur. İlerleyen yıllarda yüksek doğurganlık ile ilçelerin nüfuslarının da arttığı belirtilmiştir²³⁴. Ülkemizde 1940'daki nüfus sayımı yapılmıştır. Bu nüfus sayımı sonucunda Niğde resmi il gazetesinde Merkez nüfusun 13 bin olduğu belirtilmiştir²³⁵. Niğde Resmi İl Gazetesinde “vilayetin çıkaracağı mebus âdeti” adlı gazete başlığında vilayetimizin umumi nüfusunun 272.292 olduğu belirtilmiştir²³⁶.

3.6 SİVİL SAVUNMA HİZMETLERİ

Türkiye'deki toplumsal yapı, İkinci Dünya Savaşı'ndan önemli bir ölçüde etkilenmiştir. Bunun en büyük örneği savaş dışı bir ülke olmasına rağmen devletin gerçekleştirdiği politikalarda görülmektedir. Devlet erkânı savaşın özellikle ilk yıllarında, her an savaşa girilecekmiş gibi bir takım önlemler alma yoluna girişmiş ve bu önlemler neticesinde toplumu savaşın getireceği olumsuz etkilerinden korumaya çalışmıştır²³⁷. Pasif güvenlik önlemleri olarak hayat bulan bu önlemler uyarınca sivil toplumu korumaya yönelik kanunlar, talimatnameler ve nizamnameler yayınlanmıştır;

²³³ “Nüfus”, *Yurt Ansiklopedisi*, C. 8, s. 6155

²³⁴ “Nüfus”, *Yurt Ansiklopedisi*, C. 8, S. 6153

²³⁵ “Niğde'de İlk Mektep İhtiyacı”, *Niğde*, 9 Şubat 1940, Sayı. 608, s. 1.

²³⁶ “Vilayetimizin Umumi Nüfusu”, *Niğde*, 5 Şubat 1943, Sayı. 757, s. 2.

²³⁷ Umut KARABULUT, “Davetsiz misafiri Beklerken İkinci Dünya Savaşı Türkiye'sinde Pasif Güvenlik Önlemleri”, (1939-1940), *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi Journal Of Modern Turkish History Studies* C. XIV, S. 28 (2014-Bahar/Spring), s.200

siper ve sığınak kazma, mesken temin etme, karartma uygulamalarına gitme ve tatbikat yapma türünde eylemler gerçekleştirilmiştir.

Tüm yurttta olduğu gibi Niğde'de de olası bir hava saldırılarına karşı askeri ve en önemlisi de sivil halkın olumsuz etkilenmemesi için hükümet tarafından bir takım önlemler alınmıştır. Hava taarruzlarına karşı pasif korunma nizamnamesinin 89'uncu maddesinde ev itfaiyecilerinin hareket tarzları veya yapacakları önleyici tedbirler şu şekilde belirtilmiştir. Evde çıkacak yangın söndürmek için gerekli olan aletlerin tamamlanması ve iyi muhafaza edilmesi temin edilecek, alınacak hortumların su tesislerine uygun gelmesine ve kullanabilir durumda olmasına dikkat edilecek. Evdeki su vaziyeti kontrol edilecek, itfaiye komutanı, polis, jandarma ve ev halkı koruma gelecek talimatlar yakından takip edilecek ve herkes kendi üzerine düşen vazifeyi en iyi şekilde yerine getirilecek, her yurttaş yangının komşu evlere geçmek ihtimaline karşı komşularına anlatması için üzerine düşen vazifeyi bilmesi gerektiği belirtilmiştir. Yangının büyümesi halinde her bilinçli vatandaş alınacak tedbirler hakkında görüşlerini bildirmesi gerektiği ve kapı ve pencereleri kapatmaya müsait olmayan birtakım maddelerle kapatmaya çalışmamak ve ateşe dayanıklı bulunan diğer maddelerle kapatılması gibi önlemler alınması gerektiği bildirilmiştir. Yangın söndürmeye mahsus aletlerin her an kullanılmaya hazır bir halde bulunmasına dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Evde oturanlar olası bir tehlike anında ev koruma amirine yardım ederek ateşleri söndürmesinin gerekli olduğu belirtilmiştir²³⁸.

Vilayette geniş ölçüde bir pasif korunma tatbikatı yapılmıştır. Sabah 06.30 dan 9.30 a kadar devam eden tatbikat esnasında bütün ekipler vazifelerini mükemmel şekilde yerine getirmiş, halk tarafından korunmanın bütün icaplarına tamamen riayet edilmiştir. Daha sonra halkevinde bütün ekipler, memurlar ve halkın huzurunda korunma tatbikatının bir örneği sergilenmiş ve müesseselere ekiplere ve halka düşen vazifeler belirtilmiştir.²³⁹

Vilayetin her tarafında dünya vaziyeti karşısında Türkiye'nin durumu mevzu üzerinde seri konferanslar verilmiştir. Aksaray, Ulukışla, Nevşehir, Arapsun, Bor, Merkez kazaları ile Gölcük, Melendiz nahiye merkezlerinde Eski ve Yeni Gümüş,

²³⁸ “Hava Taarruzlarına Karşı Pasif Koruma Talimatnamesi Hnak Teşkilatlanması Hakkında Genel Esaslar ve Genel Bilgiler”, *Niğde*, 5 2. Kanun 1940, Sayı. 604, s. 3.

²³⁹ “Pasif korunma tatbikatı”, *Niğde*, 14 Mart 1941, Sayı. 664, s. 1.

Şıhlar, Bademdere, Dikilitaş köylerinde verilen bu konferanslar her tarafta ciddi bir alaka ile karşılanmıştır²⁴⁰.

Olağan bir hava saldırısına karşı köylümüzün üzerine düşen vazifeler veya şehrimiz insanların üzerine düşen vazifeler belirtilmiştir. Bunun için pencereleri nasıl kullanılacağı, nasıl örtüleceği yangın anında neler yapılacağı ve bunun yanında hayvanların otunun ve kış için yakmak üzere tutuşabilen dikenli ağaçların evin damına veya avlusuna bulundurulmaması ve bunların evden uzak yerlerde barındırılması gerektiği belirtilmiştir. Her yurttaşın evinin önünde kazma kürek ve biraz kum yığını bulundurması ve bir hava saldırısı anında çocukların ve insanların evden dışarı çıkmaması, köy ailesinin ev içinde iş taksimi yapmaları, bunlardan hariç köylerde çocuklara bakacak, köyü gözetleyecek, ahiri koruyacak, yaralananlara yardım edecek adamlar ayrılmalı ve bunların vazifelerinin belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Tarlada çift süren bir köylü bir tayyarenin yaklaştığını görünce hemen hayvanları çözüp serbest bırakmalı, kendi de en yakın bir hendeğe veya büyükçe bir taşın arkasına sığınmalı ve bütün bu düşünceler her köylünün kendi düşüncesi ile tatbik edebileceği basit tedbirler olduğu belirtilmiştir²⁴¹.

Ulus Gazetesi yazarı Falih Rıfkı Atay savaş tehlikesi hakkındaki fikirlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Hükümetimizin vaziyetin gerekli kıldığı takdirde bir savaş durumunda gerekli tedbirleri alacağından şüphe yoktur. Bizde hükümet tedbirlerini beklerken milli müdafaa hazırlıklarımızda asla gevşeklik göstermemeliyiz ve harbin en nazik ve en buhranlı safhasına girmiş olan bu devirde bizde milli müdafaa hazırlıklarımıza bütün bütün hız vermek zorunda olduğumuzu düşünmeliyiz”²⁴².

1944 yılı Niğde’de pasif koruma denemeleri yapılmıştır. Tehlike işaretinde herkes süratle sığınaklara gidecek, cadde ve sokaklarda kimse görülmeyecek, nakil vasıtaları olduğu yerde bırakılacak veya kendini gizleyebilecek bir kenara çekilecektir. Tehlike işareti geçtiğinde herkes serbest yaşantısına başlayacaktır. Tehlike işareti gece

²⁴⁰ “Vilayetin Her Tarafında Dünya Vaziyeti Karşısında Türkiye’nin Durumu Mevzu Üzerinde Seri Konferanslar Verilmiştir”, *Niğde*, 18 Nisan 1941, Sayı. 669, s. 1.

²⁴¹ “Hava Koruması ve Köylümüz”, *Niğde*, 30 Mayıs 1941, Sayı. 675, s. 2.

²⁴² “Hükümetin Tedbirlerini Alırken”, *Niğde*, 20 2. Teşrin 1942, Sayı. 748, s. 1.

verildiği takdirde gerek mesken gerek ise emsali mahaller ve nakil araçlarındaki ışıklar söndürecek veya dışarıdan görülmeyecek bir şekil almaları gerekecektir. Bu talimatlara uymayanlar hakkında kanuni işlem yapılacağı belirtilmiştir²⁴³.

3.7 SPOR FAALİYETLERİ

Spor insanın varlığı ile başlayan ve tüm hayatı boyunca süren bir faaliyettir. Çünkü insan hayvan avlanmadan, madenleri işleme ve ulaşımına kadar gösterdiği her türlü faaliyet ve çaba spor kapsamı içerisindedir. İnsan yaşam süreci içerisinde hayatında belirlediği ve bunu belirli kurallarla desteklediği tüm uygulamaları birtakım yarışma olguları ile buluşturmuştur. Var olabilmek ve hayatını idame etmek adına mücadele etmek gerektiğine inanan insan, bu mücadele ve gücünü denemek için kendisine seçtiği rakipte yine insan olmuştur. Tüm bunların sonunda yapılan bu yarışların şekillenip belirli kurallara dönüşmesi farklı alanlarda spor dallarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Spor kişisel veya toplu bir biçimde yapılan, genellikle yarışmaya yol açan bazı kurallara göre icra edilen beden hareketlerinin tümü olarak tanımlanmaktadır²⁴⁴.

Cumhuriyetin ilk yıllarında sağlıklı birer fert olarak kalabilmek için yaygın olarak spor anlayışı benimsenmiş ve böylece amatörce sergilenen spor faaliyetleri önem kazanmıştır²⁴⁵.

Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya gelirken özellikle Akdeniz bölgesi yörelerinde kendi aralarında yaptıkları güreş, cirit, atıcılık ve at yarışları Niğde'de ilgi gören ilk spor dalları arasında yerini almıştır. Gelenek ve göreneklerin etkisi ile güreş, cirit, avcılık, atıcılık ve at sporları yüzyıllarca devam etmiş ve özellikle bayramlarda, düğünlerde düzenlenen kutlamalarda geniş katılımlı bir izleyici karşısında müsabakalar yapılmıştır. Özellikle köyler arasında ciddi mücadelelerle müsabakalar olmuştur. Spor faaliyetlerinin belirli bir düzene getirilmesi ve gelişmesi özellikle cumhuriyetten sonra kendisini göstermiştir.

Niğde'de sporun yaygınlaşmasında okullar, halkevleri ve çeşitli sosyal yardım kuruluşlarının etkisi çok fazla olmuştur. Cumhuriyet valileri, belediye başkanları,

²⁴³ “Şehrimizde Pasif Korunma Denemeleri”, *Niğde*, 2 Haziran 1944, Sayı. 823, s. 1.

²⁴⁴ GÜRER, age. s. 10

²⁴⁵ GÜRER, age. s. 11

halkevleri, Cumhuriyet Halk Fırkası yöneticileri ve özellikle okul yönetici ve öğretmenleri sportif faaliyetlere çok büyük destek ve katkı sağlamışlardır. Niğde'de sportif faaliyetlerin gelişmesi saha ve spor ile ilgili olanaklarla bir paralellik göstermiştir. Saha tesisi ve altyapı çalışmaları ile farklı branşlarda başarılı sporcular yetişmiştir. Niğde spor tarihinde spor faaliyetleri, beden eğitimi öğretmeni Kemal Kiper, Sakarya İlkokulu müdürü Hüseyin Ulusoy, Öğretmen Osman Bey, Safa Nalbantoğlu, Cavit Başer, Süleyman Özdamar gibi isimlerin teşvikleri ile başlamış ve böylece Niğde'de spor etkinlikleri gelişme göstermiştir²⁴⁶.

3.7.1 Futbol

Niğde İl Gazetesinde, araştırılan dönemde futbol haberlerine hemen hemen hiç rastlanmamıştır. Bu dönemin spor faaliyetleri hakkındaki bilgileri dönemi kapsayan araştırma kaynakları tetkik edilerek elde edilen bilgiler ışığında dönemim futbolu hakkında kısmen de olsa bilgi sahibi olmamızı sağlamıştır.

Niğde de futbola olan ilginin artması ülkemizin ünlü takımlarından olan Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş gibi kurulduğu dönemlerde başlıyordu Niğde'de o zamanlarda darulmuallim futbol takımı kurulmuştur. 1910 yılında etkin bir biçimde kendini gösteren Niğde Muallimler Birliği takımından sonra, 1926 yılında İdman Yurdu, 1927 yılında Niğde Gençlerbirliği ve 1928 yılında Memurin Yurdu, Spor Yurdu, Demirkaya Spor ve bununla beraber halkevlerinin kurulması ile Niğde Spor olmak üzere Niğde de faaliyete geçen takımlar olarak yer almışlardır²⁴⁷. Bor'da, 1934 yılında Bor Bozkurt Spor Kulübü kurulmuştur. Bu takım daha sonra Halkevi Spor Kulübü ile birleşerek Halkevi Spor adını alacaktır.

Niğde Spor, Cumhuriyet Halk Partisi öncülüğünde 1937 yılında aktif bir şekilde faaliyetlere başlamıştır. Niğde Sporun kurulması ile İdmanyurdu, Gençlerbirliği, Muallimler Birliği, Memurun Yurdu takımları gibi birçok takım faaliyetlerine son vermiştir. Niğde Spor ise kuruluşundan sonra farklı dönemlerde zaman zaman faaliyetlerine ara vermiştir. 1927-1965 yılları arasında mahalli takımlar dışında Halkevi

²⁴⁶ GÜRER, age. s. 12

²⁴⁷ GÜRER, age. s. 47

Spor, Niğde Spor, Niğde Gençlik Kulübü, Karagücü, Kale Spor, Derman Spor, Bor Gençlik Spor takımları Niğde'de başlıca yaralan başlıca spor kulüpleri idi²⁴⁸.

İlde birtakım spor müsabakaları düzenlenmiştir. Askeri Gazino ile Spor Kulübü takımları arasında yapılan maçı 5-3 askeri gazinonun kazandığı belirtilmiştir²⁴⁹. Niğde Halkevi futbolcuları pazar günü Nevşehir'e gitmişler ve Nevşehirli arkadaşlarıyla bir spor müsabakasında bulunmuşlardır. Pazar günü öğleden evvel yapılan voleybol maçı Niğdeli gençlerin galibiyeti ile sonuçlanmış akşam yapılan futbol maçında da Niğdeli ve Nevşehirli gençlerin 3-3 berabere kaldığı belirtilmiştir²⁵⁰.

3.7.2 Güreş

Türkiye'de 1922'de İdman Cemiyetleri İttifakı kurulmuş ve bünyesinde Güreş ve Halter müttehidesi (Federasyonu) yer almıştır. İlk başkanı Ahmet Fetgeri'dir. Bu federasyon 1924 yılında Paris Olimpiyatları'na katılmıştır. 1924 yılında başlayan Olimpiyat Oyunları yarım saat sınırlaması düzenlenmiştir. 75 kiloda Tayyar Yıldız yarı finale kadar çıkmasına karşın sakatlığı nedeniyle dördüncülükle oyunu tamamlamıştır. 1928 Amsterdam olimpiyat oyunlarına katılan Türkiye'nin yine dördüncülük en iyi derecesi olmuştur. 1930 yılında güreşte hızlı bir gelişme yaşandı²⁵¹ 1932 yılında düzenlenen Balkan Güreş Şampiyonası Türkiye'de güreşin hızla yükselişini sağladı.

Güreş iki kişinin güce dayalı olarak, farklı hareketler deneyerek birbirlerine üstünlük sağlamak amacıyla göstermiş oldukları mücadeledir. Güreş sporu Türkler için geleneksel ata sporudur. Türklerin tarihin ilk çağlarından beri güreş tuttıkları bilinmektedir. Bizans ordularınının 1176'da Miryokefalon Savaşında yenilmesini Niğde'den gönderilen askerlerin cesaret ve kahramanlıklarına bağlayan ve bundan dolayı İzzettin Kılıçarslan Niğde için Darül Pehliviye tabirini kullanmıştır. Bazı kaynaklarda Niğde bu adla anıldığı görülmektedir. Evliya Çelebi seyahatnamesinde Niğde için Pehlivanlar Diyarı olarak zikretmektedir²⁵².

Niğde'de çayırılık, yeşillik alanlar ve harman yerlerinde, düğünde, bayramda genellikle Karakucak olarak tabir edilen güreş yapılırdı. Güreş meydanı olarak

²⁴⁸ GÜRER, age. s. 48

²⁴⁹ "Spor Müsabakaları", *Niğde*, 24 Mayıs 1940, Sayı. 624, s. 2.

²⁵⁰ "Niğde Halkevi Futbolcuları Nevşehir'de", *Niğde*, 15 Ağustos 1941, Sayı. 686, s. 1.

²⁵¹ GÜRER, age. s. 13

²⁵² GÜRER, age. s. 13

belirlenen çayırılık alanlarda sergilenecek olan güreş müsabakalarından önce, belirlenen alana gelmeleri için çevre köy ve kasaba halklarına haber verilerek ilgi toplanır ve davul zurna çalınarak çeşitli halk oyunları sergilendikten sonra güreşe başlanırdı. Her güreş sonunda güreşçilerden galip gelenlerin ilan edilmesinden sonra güreşçiler birbirlerine sarılarak ve seyirciyi de selamlayarak er meydanından ayrılırlardı. Güreş geleneği olarak galip gelenlere ödülleri verilir ve seyircilere yemekler ikram edilmektedir.

Niğde'de de Cumhuriyet döneminde Güreşin yaşadığı süreci dönemin birçok tanıkları gözlemlerini aktarmaktadırlar. Niğde Spor yakın tarihinin canlı tanığı Doktor Hasan Ulusoy Niğde vilayetinde Hıdırellez döneminde yaşanan etkinlikleri ve etkinlikler sonrası güreş müsabakalarının olduğunu belirtmiştir²⁵³. Öğretmen Kemal Kiper'in er meydanına davet ettiği Ulukışlalı Mehmet Ali ve Kendirli Mustafa adlı iki Niğde güreşçisinin müsabakasını Doktor Hasan Ulusoy şu şekilde ifade etmektedir.

“Çadır kapısından çıkan, üstleri çıplak şekilde, altların ise eski birer pantolon güreşçiler meydana varmadan itiraz uğultuları baş göstermiştir. . Çünkü ki güreşçi arasında 15-20 santim boy farkı, bir o kadar da kilo farkı vardı. Bu büyük belirgin fark doğal olarak itirazlara neden oldu. Ben iki güreşçiyi yakinen tanıyorum. İri kıyım olan Ulukışlalı Mehmet Ali, Öğretmen Okulu son sınıfta Ortaokulda okuyan 3 hemşiresi ile halamın evinde kiracı, diğer güreşçi Kendirlilerin Mustafa abi Aşağı Kayabaşı'ndaki bağımızın yolu üzerinde ikamet etmektedir. Güreşçinin beden yapılarındaki farkın neden olduğu hoşnutsuzluklar içinde güreş başladı. Bir ara Mustafa abinin rakibini yere düşürmesi dahi inanılmaz sevinç ve tezahürata neden oldu fakat aradaki dengesizlik farkına en fazla 20-25 dakika dayanabildi. Fakat burada çok dikkat edilecek bir husus var ki oda yenilmesine rağmen halkın Kendirli Mustafa'yı dakikalarca alkışlaması oldu”²⁵⁴

Niğde kız ilköğretim binasının bahçesinde 17 pehlivanın katılımıyla bir güreş müsabakası yapılmıştır. Bu müsabaka Niğde iline ilk kadın güreşçi olarak Emine isminde bir bayan gelerek bir müsabaka sergilemiştir. Normal seyreden müsabakada dikkat çeken bir durum vardı ki oda güreşçilerin birinin Emine adında bir bayan olmasıydı. Emine ve rakibi usule göre iki pehlivan el sıkışıp güreşe başladılar. Emine ile Niğdeli genç pehlivan bir hayli mücadele etmişler fakat her iki pehlivanında dirayeti

²⁵³ GÜRER, age. s. 14

²⁵⁴ GÜRER, age. s. 17

sonrasın da birbirine üstün gelemeyen bu iki güreşçi hakemin düdüğüyle güreşe son vermişlerdir.²⁵⁵

Milletvekilliği yapmış olan Avukat İsmail Hakkı Güven Niğde'nin Aşmış ile Aksaray'ın Kargın köyünde yaşanmış bir güreş hatırasını şu şekilde ifade etmektedir:

“Köyümüzde Sülük Onbaşı adında bir pehlivan vardı. Bu pehlivanın Kargın'a bir düğünü ziyaret etmiştir. Düğün esnasında güreş müsabakalarının başladığı ve Sülük Onbaşının karşısına bir genç güreşçi çıkmıştır. Genç güreşçinin karşısında fazla dayanamayan Sülük onbaşı rakibinin hamlesiyle hayatında ilk defa yenilginin tadını almıştır. Bu yenilgi sonun da Sülük Onbaşı çok geçmeden üzüntü içinde ölmüştür.²⁵⁶”

Niğde iline yağlı güreş için güreşçilerin çoğunluğu il dışından gelip Er meydanında çıkmışlardır. Niğde için ilk minderde resmi müsabakalar 1936 yılında halkevi spor komitesi güreş kolu açılması ile yapılmıştır²⁵⁷. Güreşin Niğde de yeni bir düzen alması halkevi spor komitesi tarafından güreş kolunun 30 Temmuz 1936'da kurulması ile olmuştur. Halkevinin spor güreş müsabakası 31 Temmuz 1936 tarihli Niğde Gazetesinde "ilk gösteri çok muvaffak oldu" haberi ile okuyucuya duyurulmuştur. Halkevi spor komitesi faaliyeti sahasına eklediği güreş kolu ile kısa bir zamanda elde ettiği başarıyı göstermek amacıyla orta mektep salonunda bir gösteri düzenlenmiştir. Gösteri spor komitesi Başkanı Kemal Çeper'in kısa bir söylevi ile açıldıktan sonra Safa Nalbantoğlu güreşin kısa bir tarihçesini anlatmıştır. Bir saatten fazla devam eden güreşte Niğde gençleri sıra ile güreşmiştir²⁵⁸.

3.8 ŞEHRE GELEN ÖNEMLİ KİŞİLER

Niğde'ye 1940-1944 dönemleri arasında Cumhurbaşkanı ve Başbakanın yanında birçok Bakan ve Milletvekili gerek ziyaret, gerek ise teftiş amaçlı gelerek vilayet merkezi ve kazalarında bulunmuşlardır. Bu ziyaretlerin oluşmasında özellikle en önemli etkenlerin biri de Niğde şehrinin Ankara'ya yakın olması ve Ankara'nın da diğer illere geçişte bir kavşak noktasında bulunması etkili olmuştur.

²⁵⁵ GÜRER, age. s. 18

²⁵⁶ GÜRER, age. s. 19

²⁵⁷ GÜRER, age. s. 19

²⁵⁸ GÜRER, age. s. 20

Maarifi umumi müfettişlerinden Cemal Bey hafta içerisinde Şehrimize gelmiştir buradan Nevşehir'e geçerek teftişlerde bulunmuş ve daha sonra şehrimizde ayrılmıştır²⁵⁹. Halkevi müfettişliği Ahmet Adnan hafta içerisinde şehrimize gelmiştir. Niğde Aksaray Bor Nevşehir Ulukışla halkevi idare heyetleri ile çalışmaların planlanması hususunda görüşmelerde bulunmuştur²⁶⁰.

Müzeler umum müdürü Profesör Hamit Zübeyir yanlarında Kültür Direktör Vekili Zeki Oral ile beraber şehrimize gelerek Kemerhisarı, İftiyarı, Bor ve Niğde'deki tarihi eserleri gezmişlerdir. Bu eserlerin zenginliğini tam anlaşılmasını ve bunlar anlaşılması takdirde bu eserlerin Niğde'ye çok büyük bir müze kazandırılabilmesini belirtmiştir. Daha sonra Hamit Zübeyir Bey'in şehrimiz müze memurlarına şehrin tarihi tetkikatının yapılması ve eski eserlerin incelenmesi için direktifler vererek şehrimizden ayrılmıştır²⁶¹.

Ziraat Vekâleti makina uzmanı müşaviri Reşat Savcı şehrimize gelmiş ve ziraat makinaları faaliyetlerini yerinde incelemiştir²⁶².

Birinci umumi müfettiş Abidin Özmen hafta içinde şehrimize gelmiş bir iki gün kaldıktan sonra Ankara'ya hareket ettiği belirtilmiştir²⁶³.

CHP mıntıka müfettişi, Aydın mebusu Agah Sırrı Levent hafta içinde Şehrimize gelmiş parti ve halkevi işleri ile ilgilenmiş ve buradan da Kayseri'ye gitmiştir²⁶⁴.

Reisi Cumhurbaşmız Milli Şef İsmet İnönü 23 Temmuz Perşembe günü Bor ve Aksaray'ı şereflendirdiği belirtilmiştir. Reisi Cumhur İsmet İnönü'nün 08.55'te treni istasyona girerken bütün civarı dolduran Bor halkı tarafından coşkun bir heyecan ve sevinçle karşılanmıştır. Oradan 09.10 da hareket edilerek geçtikleri Ortaköy ve Taşpınar'da yollarda bekleyen halkın Reisi Cumhuru alkışladıkları belirtilmiştir. Taşpınar'da Cumhurbaşmız köylü ile harman ve mahsul durumu ve son kararname ile tayin edilen fiyatlardan memnun olup olmadıklarını sorduğu belirtmiştir. Sonrasında

²⁵⁹ "Gelenler", *Niğde*, 12 Nisan 1940, Sayı. 618, s. 1.

²⁶⁰ "Halkevi Müfettişi Bay Ahmet Adnan", *Niğde*, 19 Nisan 1940, Sayı. 619, s. 1.

²⁶¹ "Müzeler umum müdürü prof. B. Hamit Zübeyir şehrimizde", *Niğde*, 19 Temmuz 1940, Sayı. 632, s. 1.

²⁶² "Gelenler", *Niğde*, 16 Ağustos 1940, Sayı. 636, s. 1.

²⁶³ "Birinci Umumi Müfettiş Abidin Özmen", *Niğde*, 12 Eylül 1941, Sayı. 690, s.1.

²⁶⁴ "B. Agah Sırrı Levent", *Niğde*, 3 1. Teşrin 1941, Sayı. 693, s. 1.

Milli Şef Aksaray'a 11.00 de varmıştır. Aksaray halkı milli şeflerini cidden büyük bir samimiyet ve saygı içerisinde karşılamıştır. Pazar kaymakamının başkanlığında bir heyet Reisi Cumhur'u Alaca'da karşılamıştır. Reisi Cumhur doğruca halkevine giderek Aksaray halkı ve köylüler ile hasbihalde bulunmuşlar, Milli Şefimiz bilhassa mahsul durumu ile ilgilenmiş ve çiftçilerin son fiyattan memnun olduklarını duymuştur. Reisi Cumhur köylülere öğüt vererek harmanları güle güle kaldırmalarını ancak devlete vermeleri gereken borç mahsullerini hemen vermelerini gerektiğini belirtmiştir. Milli Şefimiz sağlık hakkında da bir takım öğütleri verip su işleri ile de ilgilenmiş ve bilhassa baraj yapımı üzerinde durup bu suretle Ulu Irmağın taşmasının önlenilebileceği haberini bildirmesi sevinçle karşılanmıştır. Yemekten sonra Reisi Cumhur otomobillerine binerek saat 13.00 de Ankara'ya hareket etmiştir.²⁶⁵

Sayın Ticaret Vekilimiz Celal Sait Siren'in yanlarında Başvekâlet müsteşarı Cemal Yeşil ile beraber Perşembe günü 11.00 de şehrimize geldiği belirtilmiştir. Vekilimizi istasyonda Vali Raşit Demirtaş ile Niğde mebusu Hüseyin Ulusoy, Daire Müdürleri, Cumhuriyet Halk Partisi idare heyetleri ve Ticaret odası azaları ile şehrimiz tüccarlar ve halk tarafından karşılandığı belirtilmiştir²⁶⁶.

Ziraat Vekili Şevket Raşit Hatipoğlu şehrimizde gelmişlerdir. Halk Partisi vilayet heyeti tarafından akşam bir ziyafet verilmiş, ziyafet esnasında Vekilimiz memleketin muhtelif zirai meselesi ile yakından ilgilenmiş, meyvecilik ve hayvancılık, ağaç bakımı gibi konular üzerinde çok faydalı izahatlar da bulunup, Bor ve Aksaray'ı da ziyaret edip burada da bir takım tetkikler yaparak çok isabetli bilgiler verdiği belirtilmiştir²⁶⁷.

Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi müfettişi Abdullah Kuloğlu vilayetimiz Ulukışla, Aksaray ve Bor kazaları Çocuk Esirgeme kurumlarına teftişlerde bulunduktan sonra şehrimize geldiği belirtilmiştir. Daha sonra matbaamızı ziyarette bulunan müfettiş kazalardaki çalışmalardan memnun kaldığını, Aksaray Çocuk Esirgeme Kurumu'nun çalışma sahasının daha geniş ve verimli olmasını sağlayacak

²⁶⁵ "Reisicumhur Aziz Milli Şefimiz İsmet İnönü 23 Temmuz Perşembe Günü Bor ve Aksaray'ı Şerefliendirdi", *Niğde*, 24 Temmuz 1942, Sayı. 732, s. 1

²⁶⁶ Ticaret Vekilimiz Bay Celal Sait Siren Şehrimize Geldiler, *Niğde*, 27 Ağustos 1943, Sayı. 785, s. 1.

²⁶⁷ "Ziraat Vekilimiz Şevket Raşit Hatipoğlu Şehrimizi Şerefliendirdiler", *Niğde*, 30 Nisan 1943, Sayı. 768, s. 1.

tedbirler aldıklarını ve Niğde Merkez Kurumu'nun tam faaliyette olduğunu görmek ile memnun kaldıklarını beyan etmiştir²⁶⁸.

Kıymetli mebus ve yazar Ahmet Kutsi Tecer hafta içinde Şehrimize gelerek merkez kazalardaki halkevleri durumunu incelediği belirtilmiştir²⁶⁹. Parti müfettişimiz Vehbi Sarıdal CHP partisi vilayet Kongresi'nde bulunmak üzere hafta içinde şehrimize gelmiş, kongrenin sona ermesini müteakip ise şehrimizden ayrılmıştır²⁷⁰.

Milli Şef İnönü'nün cumartesi günü şehrimizi şerefliendireceği haberi üzerine şehirde sıkı bir çalışma belirmiştir. Resmi ve hususi bina ve dükkânlar bayraklarla donatılmış, pazar günü saat 10.00 da tren istasyonunda Reisi Cumhuru taşıyan tren durur durmaz başta valimiz Niyazi Mergen ve mebusumuz Hüseyin Ulusoy, Vilayet Erkan'ı ve Parti, Belediye ve Halkevi reisleri gibi birçok kişi milli şefimizi karşılamıştır. Milli Şef doğruca hükümet konağını şerefliendirmiş ve daha çok eğitim okullarını ve yapılmakta olan diğer binalarla ve mekteplere devam eden öğrenciler için yeni açılacak olan erkek sanat okulu hakkında sorular da bulunduğru belirtilmiştir. Valimizin verdiği izahattan dolayı milli şefimiz memnuniyetlerini bildirmiştir. Memleketimizin başlıca dertlerinden biri olan su işlerine ve elma bahçelerine de değinen milli şefimiz bu hususta su mühendisleriyle Fidanlık Müdürlüğü'nden ve diğer alakadarlardan gerekli bilgileri aldığı, daha sonra kız ve erkek sanat okullarına giderek oraları ziyaret ettiği belirtilmiştir²⁷¹.

²⁶⁸ “Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkez Müfettişi Şehrimizde”, *Niğde*, 13 1. Teşrin 1944, Sayı 841, s. 1.

²⁶⁹ “B. A. Kutsi Tecer”, *Niğde*, 17 2. Teşrin 1944, Sayı. 846, s. 1.

²⁷⁰ “Parti Müfettişimiz B. Vehbi sarıdal”, *Niğde*, 29 1. Kanun 1944, Sayı. 852, s. 1.

²⁷¹ “Milli Şefimiz Reisi Cumhurumuz İsmet İnönü Şehrimizde”, *Niğde*, 24 2. Teşrin 1944, Sayı. 847, s.1.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BELEDİYE ve BAYINDIRLIK İŞLERİ

4.1 ŞEHİR PLANLAMASI

Bayındırlık faaliyetleri bir şehrin estetik açıdan güzel olabilmesi için büyük bir önem arz etmektedir. Bayındırlık faaliyetlerinin büyük ölçüde sağlanabilmesi görevi Belediye Meclisinde gündeme getirilir. Belediye Meclisi'nin çalışmaları ve önemli kararları doğrultusunda şehir planlaması yapılır. Niğde'de şehrin belli bir düzene kavuşması, sosyal hayatta ve çalışma hayatında kolaylık sağlamak için birçok çalışmalar yapmıştır.

Niğde'de İskân Teşkilatı 1936 yılında kurulmuş, 1941 yılına kadar bu teşkilat muhtelif yerlerdeki arazinin tasfiyesini yapmıştır. Şehir planlamasında sadece yeni yapılar ortaya konulmamış, başka şehir veya başka ülkeden gelen göçmenler içinde bir takım kararlar alınmış ve uygulanmıştır. Niğde'ye Romanya, Yugoslavya ve Bulgaristan'dan gelen 1482 ailenin iskânı temin edilmiş ve bu ailelerden 683'ü Merkez kazaya, 385'i Aksaray'a, 219'u Bora, 82'si Nevşehir'e, 221'i Ulukışla'ya yerleştirilmiştir. Merkez kazaya iskân edilen 683 ailenin 386'sının tapu muameleleri tamamlanmış, 146'sı ailenin ise henüz tamamlanmamış olduğu belirtilmiştir. 120 aile serbest iskâna tabi tutulmuş, 31 ailenin ise diğer vilayetlere nakledildiği belirtilmiştir. Merkez kazaya iskân edilen göçmenler Aktaş, Ovacık, Uluğağaç, Kıçağaç, Misli, Çarıklı, Gölcük, Hasköy, Tırhan köylerine yerleştirilmiştir. Bunlardan Misli ve Çarıklı'ya iskân edilenlere ev ve tarladan ziyade bağ yeri verildiği, bütün bu göçmenlere 111.637 dekar arazi verildiği belirtilmiştir²⁷².

Belediyeler gerek çevre düzenlemesi gerek ise sosyal tesis sağlama amaçlı elverişli olan bazı bölgeleri bedelini hak sahiplerine verme koşulu ile kendi himayesine geçirmiştir. Niğde'nin Kır Değirmeni mevkiinde bulunan Ziraat Bakanlığı'nın elma fidanlığı arazisine komşu olan 23 parça tarlanın tamamının, bir kısmını fidanlık bir kısmının ise menafî sağlamak amacıyla Ziraat Bakanlığı tarafından hazineye devredilmesi 20.03.1940 tarihinde 118 numaralı karar ile karar verildiği belirtilmiştir. Eğer toprak sahiplerinin bir itirazı varsa 8 gün içerisinde Belediye Reisliğine yazı ile

²⁷² “Vilayetimize İskan Vaziyeti”, *Niğde*, 6 Haziran 1941, Sayı. 676, s. 1.

itiraz etmeleri gerektiği, aksi takdirde istimlak muamelesinin yerine getirileceği belirtilmiştir²⁷³.

Hükümet önü istasyon caddesinde imar planının 119 numaralı adasının a cephesinde bulunan fırın, dükkân ve arsaların imar işleri belediyece tamamlamış metropol muamelesine başlandığı belirtilmiştir. Bundan sonraki aşamada binaların yıkılacağı, caddenin düzenleneceği belirtilmiştir²⁷⁴. Vilayette inşaat plan kurallarına uymadığı için ruhsatsız veya ruhsata aykırı bir şekilde yapılan birkaç inşaatın belediye encümenince yakılmasına karar verildiği belirtilmiştir²⁷⁵. Niğde-Aksaray arasındaki yolun 1288 metrelik şose ve blokaj inşası, keşif bedeli 2788 lira 24 kuruş ile eksiltmeye konulduğu belirtilmiştir. Eksiltmeye girebilmek için ihalenin şartları, mukavele projesi, hususi şartların beyan edildiği evrakların tedarik edilmesi gerektiği ve ihalenin 28.02.1941 Cuma günü saat 15.00’de Niğde hükümet konağı içinde daimi encümen odasında yapılacağı belirtilmiştir²⁷⁶.

Osmanlı devri eserlerinden olup fevkalade sanatkârane yapılmış ve bir minberi ile bilinen Dışarı Caminin şehir planına uygun güzel bir şekilde tamir edildiği belirtilmiştir²⁷⁷. Karamanoğlu eserlerinden olan ve tarihimizde büyük kıymete sahip olan Ak Medresenin güzel bir şekilde, eski yapısına uygun olarak restore edildiği belirtilmiştir²⁷⁸. Niğde Burhan mahallesinde, tabakhaneler civarında ve imar planında 125 no’lu blok dâhilinde bulunan, 17 kişiye ait 17 parça gayrimenkulün, pazar yeri inşa edilmek üzere 3710 sayılı belediye istimlak kanunu hükümlerine istinaden biçilen değerler karşılığında sahiplerinden alınması ve belediyeye istimlaki kararlaştırıldığı belirtilmiştir²⁷⁹.

Vilayetimiz dâhilinde iskân edilecek aşiretler için tesis edilecek köy yeri üzerine yapılan tetkikler sonunda, vilayetimiz aşiretlerin Üç Kapılı’da, Yeniköy’de tesis edilecek bir mahalleye iskânlarına karar verildiği belirtilmiştir. Aşiretlere şimdilik 250 dekar arazi tahsis edilecek evlerini kendileri yapacaklardır. Evlerini 5 sene zarfında

²⁷³ “Niğde Vilayetinden”, *Niğde*, 29 Mart 1940, Sayı. 616, s. 4.

²⁷⁴ “İstimlak İşleri”, *Niğde*, 4 1. Teşrin 1940, Sayı. 643, s. 2.

²⁷⁵ “Ruhsatsız İnşaat”, *Niğde*, 4 1. Teşrin 1940, Sayı. 643, s. 2.

²⁷⁶ “Niğde Valiliğinden”, *Niğde*, 14 Şubat 1941, Sayı. 660, s. 2.

²⁷⁷ “Dışarı Camii Tamir Edildi”, *Niğde*, 21 Şubat 1941, Sayı. 661, s. 2.

²⁷⁸ “AK Medresenin Tamiri”, *Niğde*, 21 Şubat 1941, Sayı. 661, s. 2.

²⁷⁹ “Niğde Belediye Reisliğinden”, *Niğde*, 21 Mart 1941, Sayı. 665, s. 4.

yapıp kesin olarak yerleşen aşirete kullandığı arazisinin mülk olarak verileceği belirtilmiştir²⁸⁰.

Belediyemizce istimlak edilen ve büyütülmesine karar verilen hükümet konağının bulunduğu İstasyon Caddesi'nin genişletilmesine belediye tarafından sürat ile başlanıldığı belirtilmiştir²⁸¹. Niğde vilayeti hükümet konağı caddesi önünden istasyona giden caddeden, şehrin güney kısmının suyunu geçiren borudan bir köprü olduğu, şehrin en işlek ve en güzel bir caddesinde olan bu borunun manzara itibarıyla çok çirkin bir görüntü teşkil ettiği belirtilmiştir. Belediyemiz bu boruyu cadde altından geçirerek çirkinliği izale etmeye karar vermiş ve iş için gerekli çalışmalara başladığı belirtilmiştir²⁸².

Nevşehir'de tarihi eser olan kalenin bozuk yerlerinin tamiri açık arttırma ile ihaleye konulduğu belirtilmiştir keşif bedeli 1085 lira 34 kuruş olarak belirlenmiş ve bununla beraber açık arttırmaya katılacak olanların geçici teminat miktarı olan 81 lira 40 kuruşu yatırımlarının gerekli olduğu belirtilmiştir. İsteklilerin her zaman belediyeye müracaat ederek şartnameyi inceleyebilecekleri ve 08.08.1941 Cuma gününe kadar belediye encümenine müracaat etmeleri gerektiği belirtilmiştir²⁸³. Vilayetimizin Nevşehir kazasına bir belediye binasının yapılmasına karar verilmiş olup, gayretli çalışmaların sonunda binanın kargır(kaba yapısı) bölümünün bittiği belirtilmiştir. Kapı, döşeme, pencere işlerinin bitmesi için süratli bir şekilde çalışmaların devam ettiği ve yapılan bu binanın Nevşehir'in büyük bir ihtiyacını karşılamakla beraber ana caddeyi süsleyen güzel bir eser olacağı belirtilmiştir²⁸⁴.

CHP Genel Merkezi tarafından verilen 7200 liralık tahsisat ile Bor halk evi binası yapılmaya karar verilmiş ve yapımına hızla başlanan Bor halkevi inşaatının bitmek üzere olduğu belirtilmiştir²⁸⁵. Nevşehir kazası Hükümet Konağı'nın tamiratının 6500 lira keşif bedeli ile eksiltmeye konulduğu belirtilmiştir. Bu işe talip olanlar eksiltme evrakları ile beraber 13.10.1941 Pazartesi günü saat 15.00'te Niğde hükümet

²⁸⁰ "Vilayetimizde İskan Edilecek Aşiretler", *Niğde*, 20 Haziran 1941, Sayı. 678, s. 1.

²⁸¹ "Cadde Tevsii", *Niğde*, 4 Nisan 1941, Sayı. 667, s. 1.

²⁸² "İstasyon Hükümet Caddesinde Su Borusu", *Niğde*, 4 Temmuz 1941, Sayı. 680, s. 2.

²⁸³ "Nevşehir Belediye Reisliğinden", *Niğde*, 25 Temmuz 1941, Sayı 683, s. 2.

²⁸⁴ "Nevşehir Belediye Binası", *Niğde*, 1 Ağustos 1941, Sayı. 684, s. 2.

²⁸⁵ "Bor Halkevi İnşaatı", *Niğde*, 8 Ağustos 1941, Sayı. 685, s. 2.

konağında Nafia Müdürlüğü'nün odasında toplanacak komisyonda 487 lira 50 kuruş geçici teminat vermek şartıyla hazır bulunmaları gerektiği belirtilmiştir²⁸⁶.

Niğde'nin Zafer Caddesi civarında bulunan bir arsanın belediye namına tapuya bağlanacağından, mahallinde 07.10.1941 Salı günü keşif ve tahkikat yapılacağı, bu mülkiyette iddia da bulunan varsa mezkûr güne kadar tapu dairesine ve keşif gününde bulunacak memura keşif gününde elindeki vesikalarla müracaat etmeleri gerekmektedir²⁸⁷.

1941 yılında zarfında Niğde için en büyük mazhariyet Ceber Barajı'nın bitmesi olmuştur. Bundan başka Çingi Ören ve Melendiz barajlarının ihalesinin de bu yıl zarfında yapıldığı belirtilmiştir²⁸⁸.

1941 yılı içerisinde yerel yönetimlerin bayındırlık faaliyetlerini planlı ve muntazam olarak sürdürdüklerinin vurgulandığı gazetede sayısında, Niğde Belediyesinin yapılmasını planladığı bazı binaların imarına başladığı, buğday pazarı sahasının düzenleme işi ile istimlak işlerinin bitirildiği, mezarlığın ıslah edildiği bilgilerine ulaşıyoruz. Bor Belediyesi tarafından ise elektrik tesisatını su ile işleyecek şekilde tatil ettiği, Niğde Caddesi'nin kasabaya bakan kısmının yapıldığını, şehir içindeki arsalar üzerine muhtelif su akarları tesis edildiği aktarılıyor. Nevşehir Belediyesi ise yeni binasını tamamlamıştır²⁸⁹.

Nevşehir Hükümet Konağı'nın 9997 lira bedel ile tamir edilmesi için ihaleye konulduğu, ihaleye girecek olanların geçici teminat bedelleri ile başvurmaları gerektiği ilanına rastlıyoruz²⁹⁰.

Niğde Vilayet Konağı'nın tamiratının yapılacağı ve tamiratın keşif bedelinin 1638 lira 2 kuruş olarak belirlendiği, isteklilerin evrakları ile beraber 123 lira teminat bedeli verilmek şartıyla Niğde Nafia Müdürlüğünde başvurmaları gerektiği yönünde bir ihale ilanına gazetede yer verilmektedir²⁹¹. Çiftehan kaplıcasında yapılacak olan fırın ve dükkân inşasının 4273 lira 51 kuruş keşif bedeli ile eksiltmeye konulduğu,

²⁸⁶ “Niğde Nafia Müdürlüğünden”, *Niğde*, 26 Eylül 1941, Sayı. 692, s. 2.

²⁸⁷ “Niğde Tapu Sicil Muhafızlığından”, *Niğde*, 26 Eylül 1941, Sayı. 692, s. 2.

²⁸⁸ “Vilayetimizde Nafia Faaliyeti”, *Niğde*, 7 2. Teşrin 1941, Sayı. 697, s. 2.

²⁸⁹ “18. Yılda Vilayet İçinde Ümran Hareketleri”, *Niğde*, 7 2. Teşrin 1941 Sayı. 697, s. 3.

²⁹⁰ “Nevşehir Mal Müdürlüğünden”, *Niğde*, 16 1. Teşrin 1942, Sayı. 748, s. 2.

²⁹¹ “Vilayet Makamından İlan Projesi”, *Niğde*, 24 Mart 1944, Sayı. 813, s. 2.

ihaleye girmek isteyenlerin 320 lira 53 kuruşluk geçici teminat yatırarak ihaleye girebilecekleri yönünde ilam gazete vasıtasıyla duyurulmuştur²⁹².

Niğde Memleket Hastanesinin tamirâtı yapılacağına dair ihale haberi de gazetede yer bulmuştur. Buna göre keşif bedeli 1001 lira 55 kuruş olarak belirlenmiştir. İhalenin 01.09.1944 Cuma günü saat 15.00 de hükümet konağı vilayet daimi encümenliğinin de yapılacağı belirtilmiş ve ihaleye girebilmek için 75 lira 12 kuruş teminat verilmesi gerektiği belirtilmiştir²⁹³.

4.2 YOL VE BARAJ İŞLERİ

Niğde vilayetinde cumhuriyet dönemi ve sonrasında belediye bayındırlık faaliyetlerine çok önem vermiştir. Vilayet makamının, Belediyenin ve İskân müdürlüğünün tetkikleri ve çalışmaları sonunda birçok yol ve baraj vilayete kazandırılmıştır. Niğde vilayetinde yol yapımına dikkat edilmesinin bir sebebi de vilayetin diğer illere kavşak durumunda olmasının büyük bir önemi vardır. Baraj yapımına önem verilmesi ise vilayetin sahip olduğu tarım arazilerine karşın suya olan ihtiyaç olarak açıklanabilir. Niğde gazetesinde de bu faaliyetlerle ilgili haber ve ihale ilamlarına rastlamaktayız. Aşağıda yol ve baraj yapımına dair haber ve ihale ilamları ile ilgili genel bilgiler verilmiştir.

1940 yılı imar faaliyetlerinde vilayetin azim ile çalışılmış ve birçok başarı elde edilmiştir. Yol inşaatı düzenli bir şekilde devam etmiş, Belediye ve vilayet makamı yol yapım veya tamirat işini sürekli ihaleye çıkarmış ve bu eksiklikleri ihale yoluyla gidermeye çalışmıştır. 1940 yılı içinde ilde 4,523 kilometre yolun müteahhide ihale edildiği, 155 kilometre yolun ise tamir edildiği belirtilmiştir. 38 kilometre yol düzleştirilmiş ve 11 köprüünün de yeniden yapıldığı belirtilmiştir. Bunun yanında köy kanunu çerçevesinde pek çok köy yolunun umumi şoseler ile döşendiği belirtilmiştir. Bor-Aksaray yolunun Alaca ile Aksaray arasındaki kısmına 5 kilometrelik yeni yol yapıldığı ve yapılan bu yol için 25 bin lira harcadığı belirtilmiştir. Kayseri-Niğde arası için de 4 kilometre yol yapılmış ve bu yol için de 20 bin lira harcadığı belirtilmiştir. Niğde-Nevşehir arasında yeni yol kısımları için 9 bin lira harcanmıştır²⁹⁴.

²⁹² “Vilayet Makamından İlan Projesi”, *Niğde*, 14 Nisan 1944, Sayı. 816, s. 4.

²⁹³ “Niğde Valiliğinden”, *Niğde*, 18 Ağustos 1944, Sayı. 834, s. 1.

²⁹⁴ “Vilayetimizde Yol Faaliyeti”, *Niğde*, 10 Mayıs 1940, Sayı. 622, s. 1.

Niğde Aksaray yolunun 31'477-35'000 kilometreleri arasındaki 4523 metrelik şose ve blokaj inşaatının ihaleye konulduğu, keşif bedelinin 9827 lira 89 kuruş olduğu, şartnamenin Niğde Nafia Müdürlüğünde görülebileceği ve taliplilerin evraklarla beraber Niğde hükümet konağına başvurmaları gerektiği belirtilmiştir²⁹⁵.

Cumhuriyetin ortaya çıkardığı en büyük faydalardan biri hiç şüphesiz su işleri inkişafıdır. Kayseri ve Niğde vilayetlerinde ki su işleri Niğde Nafia Vekâleti tarafından teşkil edilmiş bulunan Su İşleri 7. Şube Mühendisliğinin koordinesinde sürdürülmektedir²⁹⁶.

1941 yılı zarfında vilayetimizin nafia işlerine ayrılan tahsisatın azlığına rağmen geniş ölçüde işler başarıldığı yönünde bir habere gazetede yer verilmiştir. Bu kapsamda müteahhitlere ihale edilen Bor-Aksaray yolu üzerindeki 6 kilometrelik kısım tamamlanmış, ilkbaharda yine bu yol üzerinde ihale edilen 4 kilometrelik kısım üzerinde de hararetle çalışıldığı belirtilmiştir. Aksaray yolu üzerinde Taşpınar Köprüsü tamir edilmiş ve Nevşehir yolu üzerinde bir köprü yeniden yapılmıştır. Bor Kasabası içinde 260 metrelik Kaymakam Konağı Hükümet Caddesi'nin yol keşif yapılarak ihaleye çıkıldığı, bu cadde üzerine üçte menfez yapıldığı belirtilmiştir. Bütün yıl zarfında ekipler tarafından Ulukışla-Pozantı, Niğde-Bor yolları üzerinde tamiratın devam ettiği belirtilmiştir²⁹⁷.

1941 yılının su işleri açısından en önemli haberine 4 Nisan tarihli gazetede rastlıyoruz. Yapımında sona gelmiş olan Gebere Barajı'nın pek yakında doldurulmasına başlanacağı belirtilmiştir²⁹⁸. 30 Mayıs tarihli gazetede ise Gebere Barajının doldurulmaya başlandığı ve barajda 6 metre su toplandığı belirtilmiştir²⁹⁹. 20 Haziran'a gelindiğinde Gebere Barajında 700 bin ton su birikmiştir³⁰⁰.

Cumhuremiz millî şef İsmet İnönü'nün şehrimizi ziyareti esnasında bir baraj inşası vadettiği ve inşasını vadettikleri Cingidere Barajı için ilk tetkikler yapıldığı belirtilmiş, böylece en kısa zamanda gerekli faaliyetlere geçileceği belirtilmiştir³⁰¹.

²⁹⁵ “Niğde Valiliğinden”, *Niğde*, 10 Mayıs 1940, Sayı. 622, s. 6.

²⁹⁶ “Vilayetimizde Su İşleri”, *Niğde*, 19 Temmuz 1940, Sayı. 632, s. 1.

²⁹⁷ “Vilayetimizde Nafia işleri”, *Niğde*, 4 Nisan 1941, Sayı. 667, s. 1.

²⁹⁸ “Gebere Barajı”, *Niğde*, 4 Nisan 1941, Sayı. 667, s. 1.

²⁹⁹ “Gebere Barajı İnşaatı İkmal Edildi”, *Niğde*, 30 Mayıs 1941, Sayı. 675, s. 1.

³⁰⁰ “Gebere Barajı”, *Niğde*, 20 Haziran 1941, Sayı. 678, s. 1.

³⁰¹ “Cingi Barajı”, *Niğde*, 18 Temmuz 1941, Sayı. 682, s. 1.

Vilayetin ezeli bir derdi olan bahçe suyu ihtiyacının karşılanması için 600 bin lira maliyet ile inşa edilen Gebere Barajının yapımı tamamlanmıştır. Vali Safa Apaydın olmak üzere, mebuslardan Naim Erem, Hüseyin Ülkü ve Faik Soylu, CHP ve Halkevi idare heyetleri memurin ve halk kalabalığı altında 24 Temmuz Lozan günü barajın açılışı yapılmıştır³⁰².

Niğde Nevşehir yolunun 24'649-29'339 kilometreleri arası 4687 metre türündeki şosenin mevcut taş ve mevcut kum ile yapılacak olan şose inşasının keşif bedeli 8911 lira 26 kuruş olduğu ve ihalenin 19.09.1941 Cuma günü saat 16.00'da Niğde hükümet konağı dâhilinde daimi encümen odasında yapılacağı, ihaleye girebilmek için 668 lira 35 kuruş muhakkak teminat verilmesi gerektiği yönünde ilama gazetede yer verilmektedir³⁰³.

Niğde vilayetinin Ulukışla kazasının en uzak ve en büyük köyü olan Postallı köyüne kadar köylünün yardımı ile bir yol yapılması kararlaştırıldığı ve bu yol sayesinde Ulukışla'dan Postallı köyüne ve bu güzergâhta bulunan 8 köye gitmek mümkün olacağı belirtilmiş ve bu karar doğrultusunda çalışmalara başlanıldığı belirtilmiştir³⁰⁴.

Bor Aksaray yolu arasında 8272 metrelik şose inşaatının ihaleye konulduğu, inşaatın keşif bedeli 128.700 lira 92 kuruş olarak belirtilmiş ve ihaleye girmek isteyenlerin şartname evrakları ile 07.09.1944 Perşembe günü saat 15.00 de Niğde hükümet binası vilayet daimi encümeninde hazır bulunmaları gerektiği belirtilmiştir. İhaleye girebilmek için her bir isteklinin 7685 lira 5 kuruş geçici teminat vermesinin gerekli olduğu belirtilmişti³⁰⁵.

4.3 AĞAÇLANDIRMA FAALİYETLERİ

Belediye ve Valilik şehri ağaçlandırma işine büyük önem vermiştir. Şehrin yeşillik kavuşması için muntazam bir ağaçlandırma faaliyetine gidilmiş ve bu program dâhilinde şehrin; bulvar, cadde, meydan ve bahçelerine fidanlar dikilmiştir. Dikilen bu fidanlardan ağaç yetişmesini sağlamak için bir de özel fidanlık bahçeleri tesis

³⁰² “Gebere Barajının Küşat Resmi”, *Niğde*, 25 Temmuz 1941, Sayı. 683, s. 1.

³⁰³ “Niğde Nafia Müdürlüğünden”, *Niğde*, 29 Ağustos 1941, Sayı. 688, s. 3.

³⁰⁴ “Köy Yolları”, *Niğde*, 17 Eylül 1943, Sayı. 788, s. 1.

³⁰⁵ “Vilayet Makamından”, *Niğde*, 25 Ağustos 1944, Sayı, 835, s. 1.

edilmiştir. Tüm bu çalışmalara dair haberleri dönemin Niğde gazetesinden takip ediyoruz.

Belediyemiz tarafında sinema-vali konağı caddesine dikilen çamlara ilaveten Ankara fidanlığından getirilen 3000 fidan cadde kenarlarına dikilmeye başlanmıştır. Bu suretle sinemadan mezbahaya, hükümet önünden istasyona kadar olan caddelerin kenarlarının ağaçlandırılmış olacağı belirtilmiştir³⁰⁶.

Niğde köylerinde ağaca ve bağcılığa karşı günden güne ilgi ve alakanın arttığı, ağaçlandırma faaliyetine katkı sağlamak amacıyla bağ dikmek arzusu gösteren Ovacık Köyüne hususi muhasebe tarafından 3 bin köklü çubuk verilmek suretiyle yardım edilmesine encümençe karar verildiği belirtilmiştir³⁰⁷.

Niğde'nin kuzey kısmında Niğde-Nevşehir ve Niğde-Kayseri yolu üzerinde Budak Ovası adıyla geniş bir ova bulunduğu, bu ovanın genişliği çok elverişli olmasına rağmen su problemiyle karşı karşıya olduğu belirtilmiştir. Bu ovada tek bir yeşilliğin bulunmaması üzücü bir durum olduğu çünkü tarihimizde bu ovanın en güzel üzüm bağlarına sahip olduğu belirtilmiştir. Vilayetin bu ovanın kasvetli haline son vermek için köyleri yeşillendirmek için çalışmalar başlatmıştır. Ziraat Müdürlüğü ile İskân Müdürlüğü el ele vererek bu arazileri göçmen ve diğer köylülere dağıtılarak buralara bağ dikmek, yeşillendirmek ve bu sayede buranın eski vaziyetine kavuşturmak için hazırlıklarına başlatmışlardır³⁰⁸.

Gerek buldukları çevreyi yeşillendirme ve gerekse ticari geçim sağlamak için Çavdarlı, Yarhisar, Aslama ve Çarıklı köylerinin buldukları yerlere bağ dikmeye karar verdikleri belirtilmiştir³⁰⁹.

Ziraat vekâletinin Niğde'de bulunan meyve fidanlığından muhtelif cinslerden fidan dağıtımına başladığı belirtilmiştir. Parasız olarak dağıtılan fidanlar çok ilgi görmüş ve hükümetin bu lütfü büyük minnet uyandırmıştır. Köy ve kaza halkımızın da bu fidanlardan istifade etmeleri tavsiye edilmiştir³¹⁰.

³⁰⁶ “Şehrimiz Ağaçlandırılıyor”, *Niğde*, 29 Mart 1940, Sayı. 616, s. 1.

³⁰⁷ “Köylerimizde Bağcılık”, *Niğde*, 5 Nisan 1940, Sayı. 617, s. 1

³⁰⁸ “Budak Ovası Köylerimizde Bağcılık”, *Niğde*, 24 Mayıs 1940, Sayı. 624, s. 1.

³⁰⁹ “Köylerimizde”, *Niğde*, 3 2. Kanun 1941, Sayı. 655, s. 1.

³¹⁰ “Fidan Dağıtılması”, *Niğde*, 21 Şubat 1941, Sayı. 661, s. 1.

Ziraat ve numune fidanlıkları tarafından Ovacık köyüne gönderilen yüzlerce meyveli meyvesiz fidan numune fidanlığı kabul edilen yerlere dikilmiştir. Halkevi reisi Sabit Ecemiş ve arkadaşları tarafından fidanların bir kısmı dikilmiştir. Fidanların diğer kalanları ise köylü tarafından adeta kapışıldığı belirtilmiştir³¹¹.

Ziraat vekâletinin, Niğde istasyonuna 2 kilometre mesafede bulunan meyveli ağaç fidanlığında yetiştirilen elma, armut, erik, vişne, kiraz ve kayısı fidanlarının her birisi onar kuruş gibi pek az bir bedel karşılığında dağıtılacağı belirtilmiştir. Ancak bu fidanların dikilecek mahalleri hazırlanmış olduğunu ispat eden kişilere, meraklılarına, toplu meyve bahçesi vücuda getirecek müteşebbislere verileceği ve dağıtılacağı belirtilmiştir. Bu fidanlardan istifade etmek isteyenlerin mahalli hükümete veya doğrudan Niğde Elma Fidanlığı Müdürlüğü'ne müracaat etmeleri gerektiği belirtilmiştir³¹².

³¹¹ “Halkevi Numune Köyünde Ağaç Bayramı”, *Niğde*, 11 Nisan 1941, Sayı. 668, s. 1.

³¹² “Niğde Vilayet Makamından Aşılı Meyve Fidanı Tevzii”, *Niğde*, 28 2. Teşrin 1941, Sayı. 700, s. 2.

ALTINCI BÖLÜM

EĞİTİM ÖĞRETİM HAYATI

5.1 EĞİTİM ÖĞRETİM FAALİYETLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

1927 nüfus sayımına göre Türk halkının okuma-yazma oranı %9.5-10.5³¹³ seviyesindedir. Yönetenler ve yönetilenler arasında ciddi sınıf farkı mevcuttur. 1924 Bütçesi'nde Milli Eğitim Bakanlığı 6,2 milyon lira (yüzde 5,3) iken 1938 yılı bütçesinde bu oran yüzde 256 artışla 15,9 milyona ulaşmıştır. Özellikle Mustafa Kemal'in eğitim konusundaki düşünceleri onun ölümünde okuryazar oranının %20'lere çıkmasıyla gözler önüne serilmektedir.

Eğitimde uygulanacak temel prensipler, bilgilerin toplumsal etkinliği sağlayacak bir biçimde kullanılmasını mümkün kılmalıdır. Yalnız medeni zevklere hitap eden ve ezbere dayanan yöntemler yetersizdir. Atatürk ve arkadaşlarının fikir düşüncelerini incelediğimizde gerçekten de eğitime, kültürel ve siyasi bir görev yüklüyorlardı³¹⁴. Harf Devriminin de yapılması ile okuma yazma oranının artmasına sebep olmuştur. Şehir ve kasabalarda açılan halkevleri; köylerde açılan halk odaları birer yetişkin eğitim merkezi olarak göreve başladılar. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren yükseköğrenim alanların da önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1933 yılında meydana gelen üniversite reformu ile darul fünun yeniden düzenlenmiştir. 1940 yılında ise İstanbul Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi kurulmuştur³¹⁵.

Yukarıda verdiğimiz bilgiler doğrultusunda 1940 yılına gelindiğinde Niğde'de eğitim konusunda ciddi eksikliklerin bulunduğunu Niğde gazetesinden tespit ediyoruz. Okuryazar oranının yükselmesine rağmen özellikle okul ve eğitici kadro özelinde ciddi sıkıntılar bulunmaktadır. Okulların koşulları iptidaidir. Aynı şekilde sınıf mevcutları da eğitimin sürekliliği açısından düşündürücüdür. İdealist öğretmenlerin üstün özverileri ile ülke genelinde yürütülmekte olan eğitim reformu Niğde ilinde de sürmektedir. İldeki eğitim öğretim faaliyetleri ile ilgili Niğde gazetesinden ulaşılan bilgiler aşağıya çıkarılmıştır.

³¹³ Türkiye İstatistik Kurumu, İstatistik Göstergeler 1923-2009, Ankara 2010, sf.65

³¹⁴ Abdurrahman BORAN, "Cumhuriyet Döneminde Eğitimde Meydana Gelen Gelişmeler", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 1, S. 9, s. 305

³¹⁵ Yahya Kemal Kaya, insan yetiştirme düzenimiz, H.U. Yayınları, Ankara 1984, s. 89.

Niğde’de 1940’a kadar merkez ilçe nüfusunun 13.000 olduğu ve sadece 4 ilk mektebin varlığı ve bunlardan sadece 2 binanın kullanım imkânları içinde olduğu gazete sütunlarına yansımıştır. Niğde’de günün şartlarıyla 4 ilk mektepten ikisi 23 Nisan ve İnönü okulları diğer ikisi ise Sakarya ve Dumlupınar mektep binalarıdır. Sakarya ve Dumlupınar mektepleri İnönü ve 23 Nisan mekteplerine nazaran daha ileri bir zihniyetin ürünü denilebilecek bir tarzda olsa da bu iki mektep de birçok kusuru bünyesinde barındırmaktadır. Sakarya Okulu binasında sınıflar batı cephesinde bulunduğundan dolayı güneş ışığından tamamen mahrum ve pek çok sınıf hemen hemen öğleden sonraya kadar karanlıktır. Bina her çeşit önlemlere rağmen ısınmaktan mahrum ve akşama kadar soba yanmasına rağmen oda sıcaklığı 10 derecenin üzerine çıkmamaktadır. Dumlupınar Mektebi Sakarya Mektebi’nden biraz daha gelişmiş ve güneş ışığı bakımından Sakarya mektebine nazaran daha iyidir. Dumlupınar mektebinin tek kusuru ise dar bir avluya sahip olması ve harabe binalar içinde kaybolmuş gibi bir görüntü sergilemesi ve bu binanın geniş bir bahçede daha güzel ve heybetli görülebileceğidir. 23 Nisan ve İnönü mekteplerinde mektep binası vasıflarından uzak olmakla beraber avlularının olmadığı, koridor ve sınıflarının dar olduğu, ışık alım şartlarına münasip olmadığı, duvarlarda yer yer çatlaklıklar olduğu ve bu mekteplerde sınıfların 20 çocuğu barındırabilecek kapasitede iken bu sınıflara 60-70 çocuğun sıkıştırılmış olduğu belirtilmiştir. Bu mekteplere uzak kasabalar da ikamet eden çocukların geldiği; karda, kışta, çamurda, bata çıka diğer mekteplere gitmeleri imkânsız olduğundan şehrin bu semtinin en azından üç sınıflı bir okul inşasının gerektiği aktarılmıştır³¹⁶.

Vilayetimiz köylerinde eğitim olanağından mahrum kalan geleceğimizin ışığı olan küçük yavrularımız hakkında takdir edilecek bir girişimi gazete yazarı H. Ulusoy şöyle dile getirmektedir:

“Bir köylerden ve diğer kasabalardan orta tahsilini yapmak üzere şehrimize gelip çok zor şartlar içinde yaşamak mecburiyetinde kalan fakir talebeler için Maarif müdür vekili Zeki Oral’ın ve bazı hayırsever kişiler tarafında bir yurt yapılma teşebbüsüne girildiği kaydedildiği belirtilmiştir. Bugün köylü yavruların ruhlarında yanan tahsil aşkı birçoklarının buldukları yerlerden uzaklara gitmeyi mecbur kılmaktadır. İşte bu zavallı yavruları biraz olsun

³¹⁶ “Niğde’de İlk Mektep İhtiyacı”, *Niğde*, 9 Şubat 1940, Sayı. 609, s. 1.

insana yakışır bir hayata kavuşturmak ve herhangi bir şekilde gerek maddi ve gerek manevi kudret taşıyan her vatandaş için bir vazife olduğu belirtilmiştir. İplerinde Türk yurdu için fevkalade ümitler vadeden bu yavrucakların içinde buldukları şartlar, vatana hizmet etme noktasında onlara gereken ortamı sağlamamaktadır. Ailesinden ayrılmış bu yavrucaklar 12 yaşında olan bu çocuklar birkaçını ziyansız da perişan bir oda içinde kontrolsüz himayesiz bırakmak Bu çocukları pek çok defa tutacakları yolu şaşırılmalarına, tereddüt ve kararsızlık yaşamalarına sebebiyet verdiği belirtilmiştir. Ortaokul idaresi o çocuklara elinden geleni yaptığı belirtilmiştir. Bu çocuklar için bir yurt teşhis etmek için bir araya gelen ve omuz omuza veren ve fedakârca davranan yardımseverlerin özellikle Zeki Oral ve Halil Nuri Bey bu yaptıkları paha biçilmez iyiliği neticelerini ne kadar anlatsak azdır³¹⁷.”

Yapılan araştırmalar sonucunda tahsil çağına gelmiş çocukların Niğde vilayetinde 26.853 kız ve 34.917 erkek olmak üzere toplam 61.810 çocuk olduğu tespit edilmiştir. Bu da Niğde vilayetinin umumi nüfusunun yüzde yirmi üçü demektir ve hala okumakta olan çocukların adeti ise 4.218 kız 13.842 erkek olmak üzere toplam 18.060 olduğu belirtilmiştir. Şu halde Niğde vilayetindeki tahsil çağında bulunan çocuklardan kızlar yüzde 15 erkekler yüzde 39 bir rakam sergilemektedir halen vilayetimiz de 237 öğretmen ve 57 eğitmen bulunmaktadır, bunu nazara alarak her bir öğretmene 65 talebe düşmektedir. 1939 yılı bütçesine nazaran vilayetimizde okuyan her çocuk başına yıllık masraf 13,5 liradır. Bu masraf yalnız öğrencilere ait olup eğitmenler hariçtir³¹⁸.

Şehrimizde ortaokul mektebi eğitim öğretim yılına başlamıştır. 1941-1942 eğitim öğretim yılında ortaokul 12 sınıflı olarak tedrisata başlamıştır. 1. Sınıf 5, 2. Sınıf 4, 3. sınıf ise 3 şubedir. Talebe mevcudu 648'dir. Okul pansiyon kadrosu 100 yataktır ve bunun 65'i vekalet hesabına, diğer 35'i ise ücretlidir ve okulda öğretmen açığı olan Fransızca ile tabiiye dersleri öğretmen açığının en kısa zamanda kapanacağı ümit edilmektedir³¹⁹.

Niğde'de orta tahsil durumu geçen seneye nazaran yükselmiş, 3 adet olan ortaokul sayısı Borluların hususi teşebbüsleri ile açtıkları ortaokulla 4'e çıkmıştır³²⁰. Vilayetimiz 1941 ders yılına 102 ilk mektep ve 224 öğretmen ve 10.247 erkek 3.494

³¹⁷ “Çok Güzel Bir Teşebbüs”, *Niğde*, 14 Şubat 1941, Sayı. 660, s. 1.

³¹⁸ “Niğde Maarifine Ait Rakamlar”, *Niğde*, 10 Mayıs 1940, Sayı. 622, s. 1.

³¹⁹ “Şehrimiz Ortaokulu Perşembe Günü Derslere Başladı”, *Niğde*, 26 Eylül 1941, Sayı. 692, s. 1.

³²⁰ “Orta Tahsil”, *Niğde*, 7 2. Teşrin 1941, Sayı. 697, s. 2.

kız olmak üzere 13.741 talebeyle girmiş ve böylece 1941 yılı bütçesine eğitim faaliyetleri için 230 bin lirayı aşkın tahsisat ayrıldığı belirtilmiştir³²¹.

5.2 AÇILAN OKULLAR VE YAPILAN BİNALAR

Eğitim öğretim faaliyetleri için en büyük engeli altyapı eksikliği ve öğretmen miktarının yetersizliği teşkil etmektedir. Niğde ili genelinde özellikle yeni okulların inşası ve mevcut okulların fiziki şartlarının iyileştirilmesi için başta valilik, belediye ve CHP teşkilatı olmak üzere hayırsever vatandaşlara da görev düşmüş ve yapılan çalışmalar ile yeni okullar kazandırılmıştır. Bu konuyla ilgili bilgilere de yine Niğde gazetesinden ulaşıyoruz.

Niğde Ortaokuluna mutfak ve çamaşırhane inşaatı yaptırılacak olup bu inşaatın 7939 lira 84 kuruş yoluyla ihaleye konulacağı, ihaleye girecek olanların ihale şartnamesi, mukabele projesi, bayındırlık işleri genel şartnamesi gibi evrakları tamamlayarak 18 Mart 1940 Pazartesi günü saat 14.00 de Maarif Müdürlüğü binasında hazır bulunmaları yönünde bir ilam yayınlanmıştır³²².

Nevşehir kazasında mevcut 19 eğitimli köy okullarından ikisinin binası tamamlanmış olup diğer 17 binadan şimdiye kadar hepsinin kapat kısmı bitmiştir. 6 salon, marangoz ve beton aksanı pazarlıkları yapılmış, 11 binanın ahşap ve metal işleri hazırlıklarına devam edilmektedir³²³.

Bor Talebe Koruma ve Okutma Birliği tarafından kasabalarında tesisine çalışılan orta mektebi hazırlıkları bittiği belirtilmiş. Birlik, *Üstün Park* içinde bulunan geniş binayı bu maksatla tadil ettirmiş; sıra, masa, siyah tahta gibi ihtiyaçları tamamlamıştır. Birlik bu sene yalnız 1. Sınıf teşkil edecek ve talebeden ayda 5 lira ücret alacaktır. Şimdiden 50'yi aşan talebenin kayıt olduğu öğrenilmiştir³²⁴.

Vilayetimizde 1941 yılında okul binalarında yapılacak olan yeni inşaatlar imkânsızlıklar dolayısıyla durmuş ise de mevcut binalardaki tamirat ve tadilatın düzenli olarak devam ettiği belirtilmiştir. Diğer taraftan Eğitim Okulları binaları inşaatı köylülerin arzu ve iştiyaklarından kuvvet alarak oldukça büyük ilerleme

³²¹ “Vilayetimizde 18. Yıl Kültür Faaliyeti”, *Niğde*, 7 2. Teşrin 1941, Sayı. 697, s. 2.

³²² “Niğde Ortaokul Müdürlüğünden”, *Niğde*, 1 Mart 1940, Sayı. 612, s. 3.

³²³ “Nevşehir’de Eğitim Okulu Binaları”, *Niğde*, 18 Temmuz 1941, Sayı. 687, s. 1.

³²⁴ “Bor Ortaokulu”, *Niğde*, 3 1. Teşrin 1941, Sayı, 693, s. 1.

göstermektedir. Bu yıl zarfında 12 Eğitim Okulu binası tamir edilmiş ve birçok Eğitim Okulu binasının yapımına başlanmıştır³²⁵.

Vilayetimizde yapılacak kız ve erkek sanat okulları arsasını tespit etmek üzere CHP partisinde bir toplantı yapılmıştır. Toplantıda sanat okullarının hastanenin güneyindeki geniş arsa üzerine yapılması kararlaştırılmıştır³²⁶.

Niğde'de bir kız Akşam Sanat Okulu açıldığı belirtilmiştir. 15.02.1943 günü pek çok davetli ile orta ve ilkokul talebeleri Kız Sanat Okulu binasında yer almışlardır. Vali Hamit Onat'ın konuşmasını müteakip kurdeleyi kesmesiyle açılış yapılmıştır³²⁷. Niğde Akşam Kız Sanat Okulu'na kayıt yaptırmak isteyen isteklilerin Niğde Akşam Kız Sanat Okulu Müdürlüğü'ne müracaat etmeleri ilan olunur³²⁸.

Aksaray'ın Koçaş mevkiinde Teknik Ziraat Okulu açıldı belirtilmiştir. 5 sınıflı ilkokul mezunlarından ve çiftçi çocuklarından kız erkek talebe alınacağı belirtilmiştir. İsteklilerin vilayet Maarif müdürlüğüne müracaat etmeleri belirtilmiştir³²⁹.

Bor kazasında Bor Zafer Okulu'nun inşaatı ihaleye konulmuştur. İnşaatın keşif bedeli 9695 lira 55 kuruş olarak belirlenmiştir. İsteklilerin geçici teminat bedeli olan 727 lira yatırmak suretiyle Nafia Müdürlüğü'ne gerekli evraklarla başvuruları gerekli olduğu belirtilmiştir³³⁰. Okul inşaatı için açılan ihalenin sonuçlanmaması nedeniyle ikinci bir ihale ilanı daha yayımlanmış ve ihalenin 07.04.1944 tarihinde yapılacağı belirtilmiştir³³¹.

Maarif vekâletinin aldığı karar ile vilayette bir Erkek Sanat Orta Okulu açılacağı ve kayıtlara başlanıldığı; kabiliyetli fakat zaruret dolayısıyla yüksek tahsile devam imkânı bulamayan yoksul çocukların açılacak olan bu okul sayesinde eğitimlerini sürdürebilecekleri belirtilmiştir. Sanat Orta Okulu'nun büyüerek ileride bir Sanat Enstitüsü haline gelebileceği halka aktarılmıştır³³².

³²⁵ “Vilayetimizde 18. Yıl Kültür Faaliyeti”, *Niğde*, 7 2.Teşrin 1941, Sayı. 697, s. 2.

³²⁶ “Sanat Okulları Arsası”, *Niğde*, 4 Temmuz 1942, Sayı. 729, s. 1.

³²⁷ “Akşam Kız Sanat Okulu Açıldı”, *Niğde*, 19 Şubat 1943, Sayı. 759, s. 1.

³²⁸ “Niğde Akşam Kız Sanat Okulu Müdürlüğünden Kadın ve Kızlarımızın Nazarı Dikkatine”, *Niğde*, 10 Eylül 1943, Sayı. 787, s. 2.

³²⁹ “Vilayet Makamından”, *Niğde*, 14 2. Kanun 1944, Sayı. 803, s. 1.

³³⁰ “Vilayet Makamından”, *Niğde*, 24 Mart 1944, Sayı. 813, s. 2.

³³¹ “Vilayet Makamından”, *Niğde*, 7 Nisan 1944, Sayı 815, s. 1.

³³² “Erkek Sanat Ortaokulu Açıldı”, *Niğde*, 25 Ağustos 1944, Sayı. 835, s. 1

Vilayetimiz dâhilinde 13 köyde köy enstitüsü mezunlarının nezareti altında okul inşaatına devam edildiği, bu okulların 1944-1945 ders yıllarında faaliyete geçmesi için tüm çabaların sarf edildiği belirtilmiştir³³³.

1944 yılı itibarı ile tahsil çağındaki talebelerin çokluğundan ve okul bina durumunun yetersizliğinden dolayı merkezdeki bazı okullarda çifte eğitim yapılması zarureti doğmuştur. Bunu göz önünde tutan Maarif Müdürlüğü'nün okul müdürleri ile bir toplantı yaparak gerekli düzenlemeyi yaptığı bildirilmiştir³³⁴.

5.3 SERGİ VE MÜSAMERE

İncelenen dönemde şehirdeki okul talebelerinin yılın belirli zamanlarında eğitim gördükleri kurslardan öğrendikleri el becerileriyle çeşitli sergi programları düzenlemişlerdir. Aynı şekilde halkevi önderliğinde öğrenciler tarafından çeşitli piyes ve müsamerelerinde sahnelendiğine dair haberler Niğde gazetesi sayfalarını süslemiştir.

Halkevi tarafından tertip edilen resim ve fotoğraf sergisinin 25.02.1940 günü açıldığı belirtilmiştir. Sergide bilhassa amatör resimler ve Niğde'nin muhtelif hususiyetlerine ait eserlerin çok beğenildiği belirtilmiştir³³⁵.

Halkevinde 3 aydan beri devam eden şapkacılık ve çiçekçilik kurslarının son bulunduğu belirtilmiştir. Kursa devam eden bayanların yaptığı eserler 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı dolayısıyla sergilenmiştir³³⁶.

Cahide Tekin tarafından açılan serginin ilgiyle takip edildiği ve sergideki eserlerin çok beğenildiği, iki gün zarfında pek çok kişinin sergiyi görmeye geldiği belirtilmiştir³³⁷.

Şehir Ortaokulunda hafta başında resim iş sergisinin açıldığı, açılıшта bir konuşma yapan Ortaokulu Müdürü Haydar Ulusoy'un; "*Çocukların el hünerlerinin misafirlerine takdim etmekle büyük bir zevk duyduğunu ancak bugünkü şartların daha*

³³³ "Köy Okulları İnşası", *Niğde*, 8 Eylül 1944, Sayı. 837, s. 1.

³³⁴ "Maarif Haberleri", *Niğde*, 8 Eylül 1944, Sayı. 837, s. 1.

³³⁵ "Halkevinde Resim ve Fotoğraf Sergisi", *Niğde*, 1 Mart 1940, Sayı. 612, s. 2.

³³⁶ "Halkevimizde Şapkacılık ve Çiçekçilik Kursları Bir Sergi İle Nihayet Buldu", *Niğde*, 24 Mayıs 1940, Sayı. 624, s. 1.

³³⁷ "Sergi", *Niğde*, 14 Haziran 1940, Sayı. 627, s. 1.

zengin ve daha geniş eserleri meydana getirmesine engel olduğunu” belirttiği aktarılmıştır³³⁸.

Niğde Akşam Kız Sanat Okulu’nun açmış olduğu sergi ile ilgili Niğde gazetesinde Tahsin Kitapçı yazdığı yazıda şunları belirtmiştir.

“Niğde Akşam Kız Sanat Okulu sergisi bu hafta içinde çok manalı bir merasimle halkevinde açılmıştır. Denilebilir ki bütün Niğdeliler kızlarının bir senelik çalışmalarının mahsulünü görmek için bu sergiyi merakla bekliyorlardı. Daha kapıdan girerken sergi bir bütün olarak çok güzel bir manzara teşkil ediyordu. Sergi müthiş bir emek ve güzellikle dolmuştu. Çocuk bahçesi resmi ile de Niğde çocuklarının bir ıstırabını sergi münasebetiyle dile getirilmek istenmiş ve bu çocuk bahçesi bölümünde adeta büyüklerine karşı bir sitem kendini göstermiştir. Çocuk bahçesi olmayan bir şehirde bu bahçe ile ince bir mana veriliyordu, ayrıca orta masalardaki bulunan nakışların güzelliği de Türk kızının ince zevkini çok iyi ifade etmesi bakımından insanda hayret derecesine varan bir takdir uyandırmıştır. Çok ince iğne oylarının nasıl bir sabırla yapıldığını duymak insanı adeta şaşırtıyordu. Kızlarımız usanmadan yorulmadan yapmış olduklarını öğrenmiş olmaları insan da sevindirici bir duygu ortaya çıkarıyor ve gayet güzel hazırlanmış kadın şapkaları ve gayet tatlı renkte yapılmış bu eserler kızlarımızın basit bir ucuzlukla nasıl zenginliği ve güzelliği meydana getirebileceklerini bize ispat etmiştir³³⁹.”

Şehirdeki ilk ve ortaokul öğrencileri tarafından, özellikle hemen her yıl resmi bayramlarda halkevi salonlarında çeşitli müsamere programları düzenlenmiştir. Halkevi yıldönümü şerefine bir balo ve müsamerenin verildiği belirtilmiştir. Balo ve müsamerenin çok ilgi gördüğü bu şekil de şenlik töreninin geç vakitlere kadar devam ettiği belirtilmiştir³⁴⁰.

Vilayetimizde 23 Nisan kutlamaları programında halkevinde 24 Nisan öğleden sonra ortaokul talebeleri tarafından kendi arkadaşları için bir müsamere düzenlenmiştir. Tertip edilen bu müsamere neşe ve muvaffakiyet içinde geçmiştir³⁴¹. 23 Nisan Bayramı eğlencesi için 23 Nisan akşamı Sakarya İlkokulu öğrencileri tarafından

³³⁸ “Ortaokulda Resim ve Nakış Sergisi”, *Niğde*, 19 Haziran 1942, Sayı. 727, s. 1.

³³⁹ “Niğde Akşam Kız Sanat Okulu Sergisi”, *Niğde*, 30 Haziran 1944, Sayı. 827, s. 1.

³⁴⁰ “Halkevimizin 8. Yıl Dönümü Coşkun Tezahüratla Kutlandı”, *Niğde*, 1 Mart 1940, Sayı. 612, s. 1.

³⁴¹ “23 Nisan Çocuk ve Hâkimiyeti Milliye Bayramı Şehrimizde Coşkun Tezahüratla Kutlandı”, *Niğde*, 26 Nisan 1940, Sayı. 620, s. 1.

çocukların velilerine bir müsamere verilmiştir. Verilen müsamere çok ilgi görmüş ve intizam ve muvaffakiyet içerisinde gece yarısına kadar sürdüğü belirtilmiştir³⁴².

³⁴² “Halkevinde Müsamere”, *Niğde*, 24 Nisan 1942, Sayı. 720, s. 2.

YEDİNCİ BÖLÜM

EKONOMİK HAYAT

6.1 EKONOMİK DURUMA GENEL BİR BAKIŞ

İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanı ve bilahare milli şef olmasından kısa bir süre sonra başlayan 2. Dünya savaşı bilindiği gibi 1939 ve 1945 yılları boyunca devam etmiştir. Türkiye, her ne kadar bu savaşa girmeyerek tarafsız kalmak gibi bir politikayı başarmışsa da, bu savaşa katılmış ve taraf olmuş devletler kadar derinden etkilenmiştir. Savaşla birlikte başlayan ekonomik güçlükler ve sıkıntılar ülkede bir ekonomik bunalımın yaşanmasına neden olmuştur. Türk toplumunun geniş bir kesimi bu bunalımdan olumsuz yönde etkilenmiştir³⁴³.

Savaş yıllarında ihracat gözle görülür bir nispette büyümüştür. Özellikle tarım ürünlerine dayanan ihracat artmıştır. İthalat imkânlarının savaş nedeniyle tıkanarak azalması, vergi gelirlerinin azalmasına neden olmuştur. İthalat yoluyla ülkeye sokulan mallardan alınan gümrük vergisi, gümrük resmi gibi vergilerin azalması, bütçe açığını artırmış ve devlet, bütçedeki bu açıkları karşılamak amacıyla toplumun değişik kesimlerine yönelik yeni vergiler koymuştur³⁴⁴.

Sanayi ve madencilik alanlarında hem geri bir teknolojiye sahip hem de yetersiz bir üretimi olan, tarımsal üretimde geri, ithalat imkânları büyük ölçüde sınırlanmış ve azalmıştır. Giderek artan savunma harcamalarının doğurduğu bütçe açıkları ve tamamen tüketici konumunda olan büyük bir ordunun beslenmesi gibi etkenler, Türkiye'yi savaşın ilk yıllarından itibaren büyük bir ekonomik sıkıntıya ve bunalıma itmiştir³⁴⁵. Savaşın başlamasıyla birlikte Türkiye'nin büyük bir ordu beslemek durumunda kalması zaten baştan beri iyi durumda olmayan ülke ekonomisini büyük sıkıntılarla karşı karşıya bırakmıştır. İthalat imkânlarının savaş nedeniyle yok denecek kadar azalması, ordunun tüm ihtiyaçlarının iç pazardan karşılanması mecburiyetini

³⁴³ Osman AKANDERE, Milli Şef Dönemi Çok Partili Hayata Geçişte Rol Oynayan İç ve Dış Tesirler, İz Yayıncılık, İstanbul 1998, s. 145

³⁴⁴ AKANDERE, age. s. 147

³⁴⁵ AKANDERE age, s. 147-148

doğurmuştur. Bu durum, sivil halkın ihtiyacı olan birçok malın devlet tarafından alınması ve stoklanması gibi bir neticeyi beraberinde getirmiştir³⁴⁶.

6.2 EKONOMİK DURUMUN ŞEHRE YANSIMASI

Türkiye 2. Dünya savaşına girmemesine rağmen bu savaşın devam ettiği yıllarda “savaş ekonomisi” şartları üzerinde kalmış ve bu ekonominin olumsuz yönleri geniş halk kesimleri üzerinde etkilerini daha fazla hissettirmiştir. Ülkemiz savaş ekonomisinin getirdiği korkunç düzeyde zorluklarla karşı karşıya gelen insanların açlık, yoksulluk, sefalet iniltilerinin ve çölgüklüklerinin yaşandığı bir ülke olmuştur. İşçiler ve küçük memurlar gittikçe artan hayat pahalılığının altında ezilmişler ve o zamana kadar düşmedikleri derecede zor hayat şartlarıyla karşı karşıya gelmişlerdir³⁴⁷.

Niğde İç Anadolu'nun Toroslar ve Tuz gölü arasında kalan orta Kızılırmak havzasında yer alan bir ildir. Asya-Avrupa ticaret yolları üzerinde olan il 1933'te Ulukışla Kayseri demiryolu bağlantısının kurulmasıyla ulusal pazarlarla bütünleşme sürecine girmiştir³⁴⁸. Niğde vilayetinde tarım önemli bir yer tutmaktadır. İlin önemli bir ürünü olan Niğde elmasıdır. Bor ve Niğde'nin vadileri baştanbaşa elma bahçeleri ile kaplıdır Niğde imalat sanayinin de yeni yeni Gelişmekte olduğu bir ildir. Niğde vilayeti Ankara, Konya, Kayseri gibi hızla gelişen komşu iller ile fazla rekabet edemediği için sanayileşme sürecinde bu illerin gerisinde bir seyir izlemektedir. Nüfus yoğunluğu ve yerleşme sıklığı genelde düşük olan Niğde'de başlıca ekonomik uğraşın tarım olmasına koşut olarak nüfusun büyük çoğunluğu kırsal kesimde yaşamaktadır. İlin güneyini kapsayan dağlık yöreler oldukça tenhadır. Buna bağlı olarak ildeki kırsal yerleşmelerin dikkati çeken bir özelliği büyük nüfuslu toplu yerleşmeler olmasıdır. Niğde de ekonomik yapısının bir sonucu olarak eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi toplumsal gelişmişlik düzeyini yansıtan temel göstergeler açısından ülke geneline göre hayli geridir. İlde okuryazar oranı ülke ortalamasına göre düşüktür. Niğde'de bebek ölüm oranları yüksektir. Hekim sayılarının yetersizliği sağlık düzeyinin geri olduğunu yansıtan temel göstergelerle ilde tarımın ağırlıklı olması sosyal güvenlik kapsamını daraltmaktadır³⁴⁹.

³⁴⁶ AKANDERE, age, s. 151

³⁴⁷ AKANDERE, age, s. 157-158

³⁴⁸ Yurt Ansiklopedisi, “Niğde”, C. 8, s. 6175

³⁴⁹ Yurt Ansiklopedisi, “Niğde”, C. 8, s. 6176

Gerek devletin gerek köylünün yardımıyla 1940 yılında diğer senelere nispeten toprağa daha çok tohum atıldığı belirtilmiştir. Çiftçilerin harmanlarını kaldıramayarak mahsulünü yağmur altında harap etmemeleri maksadıyla vilayet makamı Ziraat Vekâleti nezdinde teşebbüslerde bulunmuş ve köylüye yardım edilmesini rica etmiş, bu teşebbüs sonunda Ziraat Vekâleti vilayetimizin emrine 60 orak makinası, 5 traktör, 3 harman makinası, birkaç hem biçer hem harman yapan makina tahsis etmiştir. Bunun sonucunda ise köylünün en zor şartlarda dahi harmanını hemen kaldırabileceği ve bu iş için harcayacağı zamandan yüzde 75 tasarruf edilebileceği belirtilmiştir³⁵⁰.

Vilayetin her tarafında bulunan hasat faaliyetleri tüm hızıyla sürmektedir. Devletimizin köylüye yaptığı makine yardımı ile hasatların daha kolay bir şekilde toplanması sağlanmıştır. Bugün vilayetimizin dâhilinde 37 orak makinası faaliyettedir. İlk devrelerde köylü bunu kullanamamış, iade etmiş fakat daha sonra zirai bilgilendirme aşamasından sonra kullanmayı öğrenen köylü bu makinelerden en güzel şekilde istifade etmeyi başarmıştır.³⁵¹

Şehirli ve çiftçi köylünün tohumluklarının parasız olarak temizleyecek ilaçla yağacak Niğde istasyon civarındaki istasyon civarındaki tohum temizleme ve ilaçlama evinin 1 Eylül 1940 tarihinde çalışmaya başlayacağı belirtilmiştir³⁵².

Vilayetimiz dâhilinde bu yıl zarfında tohumların ıslah edilmesine devam edilmiş, 9 adet selektör makinasında 3 yıl zarfında temizlenen tohum miktarının üç buçuk milyon kiloyu bulduğu gözlemlenmiş olduğu belirtilmiş ve bu sayede temizlenmiş tohumların bütün verilerinden istifade imkânı elde etmiş olacağı belirtilmiştir³⁵³.

Ziraat Vekâletinin şehrimizde bulunan meyve fidanlığı, ekonomik açıdan zor durumda olan halkımıza muhtelif cinslerden fidan dağıtımına başlamış bulunduğu belirtilmiştir. Parasız olarak dağıtılan aşular muhitimizde fevkalade rağbet görmüş ve hükümetin bu lütfü büyük bir minnet uyandırdığı belirtilmiştir köy ve kaza halkımızın da istifade etmeleri tavsiye edilmiştir.³⁵⁴

³⁵⁰ “Vilayetimiz Çiftçiliği Makineleştiriliyor”, *Niğde*, 6 Temmuz 1940, Sayı. 630, s. 1.

³⁵¹ “Vilayetimizde Zirai Faaliyet”, *Niğde*, 16 Ağustos 1940, Sayı. 636, s. 2.

³⁵² “Zirai Müdürlüğünden”, *Niğde*, 30 Ağustos 1940, Sayı. 638, s. 3.

³⁵³ “Niğde Vilayetinde Cumhuriyetin Bir Yıllık Verimi”, *Niğde*, 29 1. Teşrin 1940, Sayı 646, s. 3.

³⁵⁴ “Fidan Dağıtılması”, *Niğde*, 21 Şubat 1941, Sayı. 661, s. 1.

1941 yılı zarfında Ziraat makineleşme faaliyeti en geniş ölçüde devam etmiştir. Bir traktör, 7 harman makinası, 6 Milizer, 7 ikileme makinesi çalışarak büyük ölçüde tarımsal faaliyete katkı sağlamıştır. Biçerdöver makineleri 505.845 kilo budak, harman makineleri de 342.347 kiloluk hasat yapmıştır. Selektör makineleri tohum temizleme faaliyetine süratli bir şekilde devam etmiştir³⁵⁵.

Devletimiz dünya buhranını daha sağlam karşılayabilmek için zirai seferberliğe girmiştir. Devletimiz yurdumuzun imkânları göz önünde bulundurarak yurttaşlara elinden gelen bütün kolaylıkları göstermeye gayret sarf etmiştir. Devlet zirai seferberlik çerçevesinde Niğdeli yurttaşlara yardım için 25 motordan mürekkep büyük bir traktör grubunu vilayetimiz emrine vermiştir³⁵⁶.

Devlet tarafından ele alınmış bulunan zirai seferberlik işleri bütün vilayet çevresinde hızlı yürümektedir. Vilayetin tohumluk ihtiyacı olan 300 ton patates ile 10 ton mısırın satın alınması amacıyla devlet tarafından Ziraat Bankası'na 46 bin 200 lira geldiği belirtilmiştir. Mahalle temsilcileri ev ev dolaşarak ihtiyaçların tespitine çalışmışlardır. Bundan başka arpa ekmek için yeri hazır olanlara verilecek olan tohum miktarı da belirlenmiştir³⁵⁷.

Niğde zirai kombinaları grubu emrindeki makineler ile 1941 yılı harman mevsiminde 625 bin 740 kilo hububat harmanı ve 2 milyon 481 bin 92 kiloda biçerdöverler vasıtasıyla hasat ve harman işi yapılmıştır. 1942 yılında pulluksuz çiftçiyi pulluk sahibi yapmak suretiyle yardımda bulunulmuş ve 120 adet pulluk getirilmiş, bunların ucuz fiyatla peşin veya 3 yılda ödemek suretiyle çiftçiye satışına başlanmıştır. Amerika'dan yeni gelen orak çayır balya makinelerini de taksitle vermek suretiyle köylüye yardımda bulunmuştur toplam 38 adet orak makinası satılmıştır³⁵⁸.

Vilayet Ziraat Müdürlüğü bu seneki hububat ve patates sahalarının hakikati en uygun şekilde tespitine çalışmakta olduğu belirtilmiştir. Şimdiye kadar yapılan tetkiklerle vilayetimizdeki patates sahasının 22.000 dekar olduğu anlaşılmış ve bu miktarın geçen seneki sahanın 3 misline yakın olduğu belirtilmiştir. Ziraat bankasından patates ekmek için alınan avansın patates ekimine kullanılıp kullanılmadığı kontrol

³⁵⁵ Vilayetimizde Ziraat Faaliyeti, *Niğde*, 7 2. Teşrin 1941, Sayı. 697, s. 3.

³⁵⁶ Zirai Seferberlik ve Niğde, *Niğde*, 20 Şubat 1942, Sayı. 711, s. 1.

³⁵⁷ “Zirai Seferberlik İşleri”, *Niğde*, 20 Şubat 1942, Sayı. 711, s. 1.

³⁵⁸ Niğde Zirai Kombinalar Grubunun Faaliyeti, *Niğde*, 13 Mart 1942, Sayı. 714, s. 1.

edilmiş, yapılan incelemeler sonucunda alınan avansın patates ekimine kullanıldığı memnuniyetle görülmüştür³⁵⁹.

Vali vekili Hamit Onat'ın başkanlığında toplanan vilayet umumi Meclisinde Nevşehir Bağcılar'dan gübre ihtiyaçlarını karşılamak üzere Bedeli mukabilinde suni gübrenin tedarikçi konusunda gerekli kolaylığı gösterilmesi hakkındaki Nevşehir azası Necip güvenin takrir-i okunarak tetkik edilmek üzere Ziraat encümenine tercih edildiği belirtilmiştir. Umumi meclis müzakerelerinde alınan bu kararlarla vilayetimiz zirai çalışmalarına büyük oranda destek sağlandığı görülmüştür³⁶⁰.

Meyve iyiliğini geliştirmek için Ziraat Bankası tarafından bahçe tesis edeceklere kredi verilmesi kararlaştırılmıştır. Müsait olan sahalarda ciddi müteşebbisler için Ziraat Bankası tarafından kredi açılmasına karar verildiği belirtilmiştir³⁶¹.

Ziraat vekilliği bu memlekette vatandaşını en çok ilgilendiren bir alanda her konuyu kavrayan geniş bir programa girmiştir. Teknik aletlerin elde edilmesini mümkün kılmak için esaslı konuları kabul ettiğimiz zirai donatım kurumunca da ilk senesinde 167.000 parça ve 8.000 tona yakın malzeme dağıtıldığı belirtilmiştir. Devlet eliyle yapılan ziraat işlerin verimli bir şekilde ilerlemekte olduğu belirtilmiştir. 1942 senesinde 21.000 dekarla başlanılan işleme, 1943 senesinde 780.000 dekarla devam edildiği belirtilmiştir. Bu senede bir milyon dekar ile işleneceği belirtilmiştir³⁶².

6.2.1 Tarım

6.2.1.1 Yetiştirilen Ürünler

Niğde nüfusunun büyük bir bölümü kırsal kesimde ikame etmektedir. Buna bağlı olarak ilin ekonomisi büyük miktarda tarıma dayanır. Cumhuriyetin ilanından sonra CHP döneminde devlet vilayetin tarımsal faaliyetlerini geliştirmek ve ekonomik açıdan zor durumda olan çiftçiye destek vermekten geri durmamış ve bu da dönemin gazete sütunlarında sıkça yer bulmuştur. Cumhuriyet dönemi boyunca Niğde ilinin ekonomik yapısının tarım ekonomisinin etkisi altında olduğu görülmektedir. İlin doğal

³⁵⁹ “Vilayetimizde Hububat ve Patates Ekim Sahası Tespit İşleri”, *Niğde*, 19 Haziran 1942, Sayı. 727, s. 1.

³⁶⁰ “Umumi Meclis Müzakereleri”, *Niğde*, 26 Şubat 1943, Sayı. 760, s. 2.

³⁶¹ “Ziraat Bankası Tarafından Meyve Müstahsillerine Açılacak Kredi”, *Niğde*, 4 Ağustos 1944, Sayı. 832, s. 2.

³⁶² “Ziraat İşlerimiz”, *Niğde*, 17 2. Teşrin 1944, Sayı. 846, s. 1.

yapısının ve ekonomik yapının bu şekilde şekillenmesinde önemli rol oynadığı belirtilmektedir³⁶³. İlin, batı ve güney bölgelerinde bulunan geniş meralarda hayvancılıkla beraber az düzeyde hububat ziraatı yapılmakta; kuzey ve doğu bölgelerinde ise yoğun hububat ziraatı ile beraber sebze, meyve ve bağcılık sahaları yer almaktadır. İl, geniş bir ziraat sahasına sahip olup; ekim arazisi düz, meyilli ve çoğunluğu kıraçtır. Yıllık ortalama yağış 350 mm dolayındadır. Bu yüzden, geniş hububat ziraatı yapılan ilde toprak işleme büyük önem kazanmakta; nadaslı tarım sisteminin uygulanması gerekmektedir³⁶⁴. Niğde de bitkisel üretim alanları kabaca iki ana grupta toplanabilir. İlin orta, batı ve kuzey kesimlerini kaplayan platolar tahıl üretimi alanlarıdır. Buralarda kuru tarım koşullarında tahıl, sulak yerlerde ise meyveler ve sanayi bitkileri yetiştirilir. İlde ekili dikili alanın büyük bölümü kuru tarımın egemen olduğu tarla tarımına ayrılmıştır. İlde en çok ekilen tarım ürünü buğday, buğdaydan sonra ise en çok ekilen tahıl türü çavdardır. Niğde de az olmakla beraber baklagillerde yetiştirilmektedir. Bunun yanında sanayi bitkilerinin ekim alanı sınırlıdır. En çok ekilen sanayi bitkileri patates ve şekerpancarıdır.

Niğde’de tarım arazilerinin %90’ına yakını tahıllar kaplamaktadır. Bitkisel üretimin büyük bölümü de tahılların oluşturması çok doğaldır. Şekerpancarı ve patates gibi sanayi bitkileri üretimi tahıllara göre daha yüksek gelir sağlamasına karşın ilde sulanabilen alanlar kısıtlı olduğundan yaygınlaşmamıştır. Niğde buğday ambarı olarak tanınan yerlerden biridir. Buğday kuru tarım koşullarında yetişir. İlde yaygın buğday türleri Konya’da yetiştirilen buğday ile aynıdır. İlde yumuşak buğday çoğunlukla kışın ekilir. Bitkisel üretim içinde baklagillerin yeri çok önemli değildir, fakat baklagiller için ayrılan alan ilde gelişmemiş olmasına karşın baklagiller üretimi önemli bir artış ile gündün güne kendini göstermektedir. İlde baklagillerden en çok ekilen fasulyedir. Niğde’nin Dermason fasulyesi ünlüdür. Fasulye sulanabilen alanlarda yetiştirilir ve özenli bir bakım gerekir. İlin en çok fasulye yetiştirilen yöresi ise Bor’dur.

Niğde de üretilen başlıca sanayi bitkileri ise patates, şekerpancarı ve ayçiçeğidir. Türkiye’nin başlıca patates üretim alanlarından biri olan Niğde’de en çok üretilen sanayi bitkisi de patatestir. İlde mevsim koşulları nedeniyle Niğde tarımında sebzeçiliğin ikincil bir yeri vardır. Bu yüzden mayıs, haziran aylarında Niğde’ye sebze

³⁶³ Niğde İl Yıllığı, 1967, s. 197

³⁶⁴ Mehmet ÖZEL, “Kentsel Gelişme ve Kentleşme Sürecinde Niğde,” sosyal ve ekonomik araştırmalar dergisi, 2005, Sayı. 2, s. 130

Adana ve Mersin gibi güney illerinden getirtilir. Yaz aylarında vilayette sebze verimli ve sağlıklı bir şekilde yetiştirmeye başlayınca güneyden sebze alımları durur ve işler bu sefer tersine döner. Bu kez Niğde kendisi güney illerine sebze satmaya başlar.

Niğde’de tahıl ve sebzeçilikle beraber meyvecilikte önemli bir yer tutar. Niğde vilayetinde elmacılık üretimi çok önemlidir ve elmacılık faaliyeti için birçok alan mevcuttur. Melendiz dağlarından vilayetin güney eteklerine kadar sokulmuş olan bu yerlerden biri olan ve aynı zamanda Niğdelilerin yazlık olarak kullandığı Kayardı bölgesi elma bahçeleri ile kaplıdır. Elma en fazla Çamardı, Kemerhisar, Bor ve merkez ilçede yetiştirilir. Elma bahçeleri çoğunlukla kavak ağaçları ile çevrilidir. Bu bahçelerde bağ evleri vardır. Niğde’de daha çok yaz ve kış elması olmak üzere iki çeşit elma yetiştirilir. Yaz elması pazar için değil de yerel tüketime daha elverişlidir. Yaz elmasının iç pazara dönük olmasının en önemli sebebi kış elmasına nazaran dayanma gücünün zayıf olmasıdır. Kış elması olarak bilinen Niğde elması ise Eylül ayında toplanır ve yaz elmasına göre daha dayanıklıdır. Bunlar depolara konulur ve daha sonra dışarıya ihraç edilir³⁶⁵.

Niğde’de bağcılık da önemli yer tutar. İç Anadolu’da üzüm yetiştirmede en önde gelen illerdendir. Gübreleme, sulama, modern tarım araçlarının kullanılması ve ilaçlama hızla artmaktadır. Her çeşit üründe verim seneden seneye artmaktadır.

Niğde’nin tatlı suyu, temiz havası, ikliminin özellikleri Niğde’ye meyvecilik bakımından çok geniş bir istikbal sokmuştur. Çeşitli boyutlarda yetiştirilen her nevi meyve çeşitleri gün geçtikçe artmakta ve Niğde’ye has lezzet ve hususiyet göstermektedir. Bu da Niğde’yi meyveci bir şehir olabilmesi için teşvik etmektedir³⁶⁶. Fidanlık, Niğde’nin meyvecilik bakımından taşıdığı önemli bir sembolüdür. Niğde fidanlığının kuruluşundan itibaren Niğde’ye maddi, manevi birçok fayda kazandırmıştır. Cumhuriyetten sonra Niğdelilerin toprağı işleyip meyve fidanlarını çoğaltması bir umut olarak görülmüştür. Fakat bu ağaçlara mevcut imkânlardan dolayı gerekli bakım ve özenin gösterilmediğinden dolayı en ufak bir hastalığa dahi karşı gelememektedir. Devlet Niğde’ye bir takım fenni yardımlarda bulunarak Niğde halkına iş hususunda büyük bir yardımda bulunmuştur. Devletin bu desteği ile sadece Niğde’nin

³⁶⁵ Yurt Ansiklopedisi, “Niğde”, C. 8, s. 6182

³⁶⁶ “Niğde Meyveciliği”, *Niğde*, 2 Şubat 1940, Sayı. 608, s. 2.

bir kısmında yetiştirilebileceği düşünölen elmanın Niğde'nin her tarafında yetiştirilebilecek özellikte olduğu anlaşılmıştır³⁶⁷.

Niğde vilayetinde tek tip ziraatın çiftçi için doğurduğu zorluklardan dolayı çiftçilerimizi bu dar geçim kaynağından kurtarmak için Ziraat Müdürlüğü tarafından yapılan teşebbüsler fayda vermeye başlamıştır. Yapılan tetkikler sonucunda Niğde'de pamuk üretiminin uygun olduğu Aksaray tepe altı civarındaki 11 köy mıntıkası bakanlıkça pamuk sahası olarak tanınmış ve çiftçiye dağıtılmak üzere 26.000 kilo pamuk tohumu tahsis edilmiştir³⁶⁸.

Niğde de yetiştirilen tarım ürünlerinde daha fazla verimi sağlamak ve bu verime engel olan sorunların ortadan kaldırılması için yapılması gerekenleri Hüseyin Ulusoy şu şekilde ifade etmektedir:

“Tarımsal etkinlik için Niğde iklimi suyu hatta tabiat özelliğıyle elması, fasulyesi, meyvesi kendine has bir lezzete sahiptir. Fakat Niğde kavununa gelince son zamanlarda kavunu çok kötü bir hal seyretmektedir. Kavunların ilk seyri tam olgunlaşma ve tatlılaşma çağına gelinceye kadar normaldir, fakat kemale geleceğı sırada kavunların üzerinde siyah lekeler belirmerkte ve bu lekeler kavunun içine doğru genişleyen bir çürük halini almaktadır. Hastalığın mahiyeti ve sebepleri için şimdiye kadar gerekli tetkikler yapılmamıştır. Hâlihazırda Niğde kavunumuzda hastalık devam etmekte ve hiçbir önlemin alınmadığı göze çarpmaktadır. Niğde'nin refahı ve istikbalinde bir amil olan kavunculuğun bu hastalığın çözümü için Ziraat Müdürlüğünce meselenin el konulması gerekli olduğu ve bu feci akıbetten Niğde kavun üreticisini kurtarmak bir borç olduğu belirtilmiştir³⁶⁹.”

Niğde'nin zirai tarihinde görölmemiş derecede geniş arazinin tarıma hazırlandığı, geçen seneki güz mevsiminde hava şartlarının elverişli olmasıyla köylü tarafından daha çok geniş sahaya tarım yapıldığı, fakat ilkbaharın kurak geçmesinin Niğde'nin hububat üretimini büyük miktarda azalttığı, tüm bunlara rağmen sulak ve yaylak sahaların yardımı ile hububat üretiminin halkın ihtiyaçlarına kâfi olduğu, kayısı ve elmaları soğuk vurduğu için bu ürünlerin üretiminde büyük bir kayıp yaşandığı,

³⁶⁷ “Niğde Elma Fidanlığının Genişletilmesi Münasebetiyle”, *Niğde*, 15 Mart 1940, Sayı. 614, s. 2.

³⁶⁸ “Vilayetimizin Bazı Mıntıklarında Pamuk ve Pirinç Tecrübeleri Yapılıyor”, *Niğde*, 29 Mart 1940, Sayı. 616, s. 2.

³⁶⁹ “Niğde Kavunculuğunun Akıbeti”, *Niğde*, 12 Eylül 1941, Sayı. 690, s. 1.

fasulye fiyatlarının yüksek oluşunun köylüyü fasulye üretimine teşvik ettiğine dair bir habere Niğde gazetesinde rastlıyoruz³⁷⁰.

1939-1940 ilkbaharında devletin Kızılırmak desteğini alan köylü mahsulün yetiştirme devresinde hava şartlarının müsait gitmemesi nedeniyle vilayetimizin bazı mıntıklarında umduğu mahsulü alamamıştır. Bundan dolayı 1940 yılı vilayetimizde ekonomik sıkıntı çekildiği için devlet yardımı bakımından en büyük yıl olarak kendini göstermiştir³⁷¹.

Kırüstü diye anılan ve Niğde'nin doğu tarafındaki fakir topraklı boş alanın halk tarafından sürüldüğü ve çavdar ekildiği, binlerce dönümlük bu sahanın kullanılabilir hale gelişinin Niğde için büyük bir fayda sağlayacağı belirtilmiştir³⁷².

Niğde'de elmacılık önemli bir yer tutmaktadır Niğde elması Amasya elması nev'indedir. Niğde'de ortalama 70-80 bin kadar ağaç bulunduğu tahmin edilmektedir. Niğde halkının yegâne gelir kapısıdır. Bu mahsul vilayetin iktisadi hayatında temel taşı denilebilir Bu elma ağaçları iyi bakıldığı takdirde 300 kilo ve daha fazla meyve ve bildikleri belirtilmiştir³⁷³.

6.2.1.2 Zirai bilgilendirme çalışmaları

Valilik kalkınma ve ilerleme noktasında eğitime büyük önem vermiştir. Toplumsal alanda her konu üzerinde önemle durulan eğitim, kendisini zirai konularda da belirgin bir şekilde hissettirmiştir. Ele alınan bu dönemde çok faydalı zirai bilgilendirme çabalarına gidilmiş ve bu doğrultuda gerek teorik gerekse pratik eğitimden faydalanılmıştır. İşte bu zirai eğitim faaliyetlerinden gazete sütunlarına yansıyanlar müteakip satırlara çıkarılmıştır.

4081 numaralı “Çiftçi Mallarının Korunması” kanunu mucibince kasabalarda teşkil edilecek zirai asayiş komisyonu Niğde’de kurulmuştur. Zirai Koruma Kanunu ile köylüler arasındaki geçimsizlikler çözüme kavuşturulmuştur. Birinin, bir başkasının sebzesine, meyvesine ve bahçesine karşı verdiği zarara karşı başvuracağı bir komisyon

³⁷⁰ “Vilayetimizde Zirai Faaliyetler”, *Niğde*, 7 2. Teşrin 1941, Sayı. 697, s. 2

³⁷¹ “1940 Yılı Ziraat Rekoltesi”, *Niğde*, 17 2. Kanun 1941, Sayı. 656, s. 1.

³⁷² “Niğde’de Yeni Bir Ziraat Sahası”, *Niğde*, 3 1. Teşrin 1941, Sayı. 693, s. 1.

³⁷³ “Ziraat Vekâleti Müttehassısları Tarafından Elma Ağaçlarının Kuruma Sebepleri Hakkında Verilen Rapor”, *Niğde*, 16 2. Kanun 1942, Sayı. 706, s. 1.

olarak görevini sürdürmektedir. Bunun yanında vilayetimizin harap olmuş meyve bahçeleriyle üzüm ve meyve bağlarına tekrar canlılığının kazandırılması da zirai asayiş komisyonunun faaliyetleri arasındadır³⁷⁴.

Niğde mıntıkası bahçelerinde Kayardı mevkiindeki elma ağaçlarının kurumasının kültür hatalarından, bilhassa ağaçların derin dikilmeleri ve fazla sık sulanmaları yüzünden ileri geldiği anlaşılmıştır. Buna karşı tedbir için Ziraat Müdürlüğü tarafından her mevsimde ağaca nasıl bakılacağı, gübrelemenin, sulamanın, budama işlerinin nasıl yapılacağı hevesli kişilere öğretilmeye başlanmıştır. Meraklı elma sahiplerinin her fırsatta elma fidanlığına gelerek bu ameliyatı yakından izledikleri ve öğrenme gayretleri takdir edilecek derecede oldukları belirtilmiştir³⁷⁵.

Niğde gazetesinde F. Kuşçuoğlu tarafından çiftçilere zirai bilgilendirme konusunda çok faydalı bir yazı neşredilmiştir.

“Meyve bahçelerine fidanlar dikilirken çok dikkat edilmesi gereklidir. Bunlar bilinçli dikilmediği takdirde bu fidanların yakalandığı hastalıklar fidanın daha oluşmadan kurumasına sebep olmaktadır. Mesela fidanların dikme derinliğine çok dikkat edilmesi gereklidir. Bahçe tesis edenlerin çok dikkatle göz önünde tutacakları mühim bir noktadır. Gözde ile küplerin ayrıldığı bütün nokta veya aşu kaynak yerinin alt kısmının tam toprak hizasında bulunmasına dikkat olunmalıdır. Bu belli sınırları aşmak suretiyle fidanlarına daha derine gömenler onlara kıymış olurlar, gövde daima toprak dışında güneş etkisine açık kaldığı takdirde daima faydalı bir şekilde büyüyecektir. Aksi takdirde fidanın genel durumunu sarsacak şekilde zararlı sonuçlar meydana gelir. Aşılama ve sulamada da çok dikkat edilmelidir. Çok fazla yağmurla veya erozyon sonucunda bu verimli toprakların kaldıkları maruzlar tarif edilemez³⁷⁶.”

Vilayet makamı elma bahçesi sahiplerine zirai faaliyetlerde dikkat edilmesi noktalar hakkında bilgiler vermiştir. Çiftçilerin bahçelerini sularken her ne suretle olursa olsun her ağacın yanında 50 -60 santim mesafede bir toprak tümseği yaparak suların gövdeye nüfus etmesine mani olunması gerektiğini belirtmiştir. Bundan dolayı ağaçların sulaması yapılırken hendekle sulama yapılması daha uygun olduğu belirtilmiş ve dikilmiş olan bu ağaçların bedenleri toprağa batmış olduğundan bu ağaçların

³⁷⁴ “Şehrimizde zirai asayiş komisyonu kuruldu”, *Niğde*, 21 2. Teşrin 1941, Sayı. 699, s. 1.

³⁷⁵ “Niğde vilayet makamından”, *Niğde*, 21 Mart 1941, Sayı. 664, s. 4.

³⁷⁶ “Fidanların dikme derinliği”, *Niğde*, 16 Mayıs 1941, Sayı. 673, s. 2.

gövdeleri etrafındaki fazla topraklardan süratle arındırılması ve ağaçların bedenleri serbest bir hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir³⁷⁷.

Vilayet makamı zirai seferberlik ve zirai bilgilendirme konusunda bir tamim yayımlayarak zirai konularda yapılması gereken konularda izahat vermiştir. Ağaçlarımızı kökünden kemiren kurtların toprağın hemen yüzüne yakın bir yere çıktığını belirtilmiştir. Haziran ortalarına doğru bu kurtlardan meydana gelen böceklerin akşamları alacakaranlıkta bilhassa toplu halde gece uçmaya başladıkları belirtilmiştir. Bu kurtları topraktan toplayıp öldürmek ve toplu halde uçuşan veya gece feneri ile ateş etrafında dolananları süpürge ile vurmak gerektiği belirtilmiştir. Bahçeler dolaşarak, topraklar kazılarak ve en az 100 adet kurt böceği haziran sonuna kadar ziraata teslim etmeyen bahçe sahibine 3 liradan 50 liraya kadar para cezası ve 3 günden 3 aya kadar hapis cezası verileceği katı olarak tebliğ edilmiştir³⁷⁸.

Meyve ağaçlarındaki ökse otu ile mücadele edilmesi için lazım gelen tedbirler alınmış ve sebzeçilik ve meyvecilik ile uğraşan üreticilere ayrı ayrı tebligat yapıldığı belirtilmiştir. Belirlenen bir zaman içerisinde bunların ağaçlardan temizlenmesi gerektiği ve bir kısım bahçe sahiplerine öksü ağaçlarına henüz temizleme dipleri görülmüştür. Bunların temizlenmesi için verilen müddet son olarak Nisan'ın yirmisine kadar olduğu belirtilmiş ve bu müddet zarfında temizlemeye çiftçilere kontrol neticesi tespit edilerek haklarında kanuni işlem yapılmak üzere müddeiumumiye sevk edileceği belirtilmiştir³⁷⁹.

6.2.2 HAYVANCILIK

Niğde vilayetinde hayvancılık ekonomide önemli bir yer tutar. Geniş bir plato olan il topraklarının önemli sayılabilecek bir bölümü çayır ve meralar ile kaplıdır. Traktörün tarıma girmesi ülke genelinde olduğu gibi Niğde'de de meraların sürülmesine ve dolayısıyla daralmasına yol açmıştır ancak ilin engebeli yapısı meraların yok olmasını bir ölçüde engellemiştir Niğde'de daha çok mera hayvancılığı yapılır.

³⁷⁷ “Elma Bahçesi Sahiplerinin Dikkatine”, *Niğde*, 23 Mayıs 1941, Sayı. 674, s. 2.

³⁷⁸ “Vilayet Makamından”, *Niğde*, 16 Haziran 1944, Sayı. 825, s. 1.

³⁷⁹ “Vilayet Makamından”, *Niğde*, 7 Nisan 1944, Sayı. 815, s. 1.

Hayvancılık faaliyeti olarak koyun, keçi, davar ve tavukçuluk olarak sıralanabilir.

6.2.2.1 İlde Hayvancılık Faaliyetleri

İl arazisinin çok geniş bir bölümünü kaplayan çayır ve meralar da hayvancılık faaliyetleri sürdürülmektedir. Niğde de büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın yetiştirilmesi dışında kümes hayvancılığı özellikle yumurta tavukçuluğu ile arıcılık da önemli bir yer tutar³⁸⁰.

Niğde Vilayetinin bir milyon hektardan fazla arazisi çayır, otlak ve meralıktır. Bu sahalarda hayvancılık yapmaya ve hayvan yetiştirmeye çok elverişli olduğundan halkı bu yola teşvik etmiştir. Bu sahalarda 1938 yılında 918.874 hayvan yetiştirilmiştir. Bu kapsamda bir kilometrekareye toplam 75 hayvan düşmektedir. Niğde'de koyun ve tiftik keçisi, deve, manda, at, eşek, katır gibi hayvanlar yetiştirilir bunlardan bir kısmının et, süt, yağ, deri, tiftik, yapak gibi ürünlerinden faydalandığı gibi diğer hayvanattan da ziraat ve nakliyatında istifade edilmektedir³⁸¹.

Niğde'nin hayvancılık merkezi Aksaray ilçesidir. Koyunculuk en çok meraların geniş olduğu Aksaray ve Bor ilçelerinde yapılır. Öteki illerde meralar bu illere göre sınırlıdır. Niğde'de en çok koyun beslenir. Yörede davarlık da halkın geleneksel uğraşlarından. Hayvancılık küçük üretici için bir tür güvence olmaktadır. Kurak yıllarda tahıl üretimi yetersiz kalınca küçük üreticiler geçimlerini hayvancılıkla sağlar. Koyunculuk tümüyle mera hayvancılığı biçiminde yapılır yazın meralarda beslenen hayvanlar kış aylarında ilkel ağıllarda barındırılır. Yem olarak genellikle saman kullanılır. İlde yaygın koyun türü Akkaraman'dır. Niğde'de et, süt ve yapağı verimi yüksek olan Merinos türünü yaygınlaştırmak amacıyla bir takım çalışmalar yapılmış fakat bunlar yetersiz kalmıştır.

Niğde'de yetiştirilen koyunlar genel olarak Ankara ve Adana'ya gönderilir. İlde sığır varlığı da görülmektedir. Bu sığırlar yoksul köylere damızlık boğa olarak satılmaktadır. Sığır varlığı diğer hayvanlara nazaran sayıca az bir yer işgal etmektedir. Niğde'de oldukça az sayıda olan kıl keçisi de yetiştirilmektedir. Önemli bir hayvancılık

³⁸⁰ Erdal ERTUĞRUL, "Türkiye Kalkınma Bankası uygun yatırım alanları araştırması", Uzman Araştırma Müdürlüğü, TKB Matbaası, Ankara, Haziran 1998, s. 21

³⁸¹ "Niğde İl Yıllığı", *Niğde*, 1938, s. 98.

bölgesi olmasına karşın Niğde'de et üretimi sınırlıdır. İlde yetiştirilen hayvanlar daha çok canlı olarak il dışına satılır³⁸².

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda hayvancılık hususunda Niğde gazetesine yansıyan önemli hususlar aşağıda sunulmuştur.

Vilayetimiz meclisi umumi müzakerelerinde alınan kararlar neticesinde Veteriner Müdürlüğü'nün damızlık hayvan satın alınması hakkındaki yazısı okunarak bütçe encümenine karar verilmesi için tevdi edildiği belirtilmiştir³⁸³.

Hayvan nesillerinin ıslahı dönem Türkiye'sinde önem arz etmektedir. Niğde'de hayvan neslini ıslah etmek üzere devlet tarafından bit takım tedbirler alınmıştır. Bu tedbirlerin neticesi olarak köy bütçelerine Ziraat Vekâleti tarafından damızlık boğa alınmak üzere tahsisat ayrıldığı belirtilmiştir. Bu tahsisat ile Ziraat Vekâleti vasıtasıyla Kars vilayetinden 125 adet damızlık boğa alınmıştır. Kars'tan trenle Niğde'ye doğru yola çıkan bu hayvanlar gelir gelmez köylerin istifadesine sunulacaktır³⁸⁴.

Niğde vilayetin de kışların çok şiddetli geçtiği yıllarda hayvan yemi olarak kullanılan bitkilerin yetişmesi imkânsızlaşıyor ve bunun sonucu olarak hayvan telefleri meydana geliyordu. Bunun önüne geçilebilmesi için vilayetimiz merkez veterineri halim gönenc şu tedbirlerin alınması gerektiğini belirtmiştir:

“Niğde vilayetinde 1941-1942 yılı kış ayları çok şiddetli geçtiği için köylümüz ve yetiştiricileri biz hayvanlarının yemleri için tedarikli olmadıklarından pek çok zarar uğramışlardır. Bu kayıp edilen zarar milli servetimiz de olduğu belirtilmiş, gerek köylünün gerekse yetiştiricinin zararlarının tüm milletimize mal olduğu muhakkaktır bu vaziyeti göz önünde tutan Ziraat vekâleti yazdan kışlık hayvan yemi tedariki hakkında çeşitli bildirimler yapmış ve bu bildirimler alakadar birimlerce bütün köylere kadar buyurulmuştur. Köylü ve yetiştiriciler şimdiye kadar kışlık hayvan yemi tedarikinde daima ilgisiz davranışlar kışın şiddetli hüküm süreceğini hiçbir zaman hatırlama kuşlar bu yüzden milyonlarca servet her şiddetli kışta mahvolduk gitmiştir, fakat elimizde olan koyun, sığır, at, merkep ve her nevi hayvanlarımızı yapacağımız az bir fedakârlıkla korumak daima mümkündür. Özellikle böyle buhranlı zamanlarda küçük bir ihmal milli

³⁸² Yurt Ansiklopedisi, “Niğde”, C. 8, s. 6187

³⁸³ “Meclis Umumi Müzakeratı”, Niğde, 23 Şubat 1940, Sayı. 611 s. 2.

³⁸⁴ “Vilayetimiz Köylerine 125 Damızlık Boğa Alındı”, Niğde, 23 Ağustos 1940, Sayı. 637, s. 1.

servetimizden büyük bir kayıp biraz fedakârlık ise büyük bir kazanç elde etmemizi sağlayacaktır. 1942 yılı Mart ayında meydana gelen şiddetli soğuktan otların büyük zarara uğradığı muhakkaktır. Yetiştiricilerimizin biraz fazla çalışmasıyla uğranılan zararları telafi etmeleri daima mümkündür. Hayvanlarımızı kışın beslemek için ot tedarikine çalışmamız gerektiği eğer bu otların tedarikinde herhangi bir müşkülata uğrarsan onlar için muhakkak surette saman hazırlamamız gerektiği belirtilmiştir. Samanın gıdasının noksan olduğunu göz önünde bulundurmalıyız hayvanlarımıza zamanla birlikte taneli yemlerden tedarik etmeye çalışmalıyız. Taneli yemin devletin kararı ile piyasadan tedariki mümkündür. Ot, yem, yonca gibi hayvanlar için besleyici gıdalar temin etmekte müşkülata uğrarsak samanda kış için hiç olmazsa hayvanlarımızı korumaya kâfidir. Yalnız samanla yetinilmemelidir. Ağaç yaprakları hayvanlar için kıymetli bir gıda vazifesini görmektedir. Muhitimiz gibi kayısı ağacı bol olan yerlerde kayısı yaprakları en iyi hayvan yemi vazifesini görmüştür. Diğer ağaç yaprakları da nispeten hayvan yemi olarak kullanılabilir vaziyettedir. Bütün bunların yanında vilayetimizin bütün kazalarında geniş miktarda bahçeler vardır. Bu bahçelerin kenarlarında su geçen yerlerinde bol miktarda otlar bulunur. Bunların toplanması zahmetli ise de onlardan ele geçecek otlar çok yüksek gıdalara sahiptir. Ekilen sebzelerin sonbaharda ele geçen yaprakları kırılmak suretiyle mükemmel hayvan yemi olabilmektedir. Bunları bulamayan köylüler bilhassa tarlalarındaki kevenlerden ve gerekse yeşil dikenlerden fevkalade istifade edebileceklerdir. Ekilen tarlaların kenarları muhakkak suretle ot, diken gibi hayvan yiyecekleri ile doludur. Köylü bunları daima ihmal eder, dikenler toplanır. Biraz kurutulur bunlar daha sonra düğenle sürülürse koyunlar için en iyi bir gıda şekline girmiş olur. Kevenler taze için toplanır dikenleri ateşle ütülür doğranır ve ıslatılmak suretiyle hayvan yemi olarak kullanılır. Hayvan serveti milli servetimizdir. Bu servet bugün yurt müdafaasında gerek yiyecek ve gerekse taşıyacak vasıtalar arasında önemli yer tutmaktadır³⁸⁵. Tüm bunlara dikkat ettiğimiz takdirde sağlam ve verimli bir şekilde hayvanlarımız yetişip ve böylece milli servetimiz artıp devletimizin gelir kaynağı yükselmiş; Ordu'nun ve milletin yiyecek ihtiyaçlarından en mühim kısmı temin edilmiş olacaktır³⁸⁶.”

³⁸⁵ “Yazdan Kışlık Hayvan Yemi Tedarik Edelim”, *Niğde*, 11 Eylül 1942, Sayı. 739, s. 1.

³⁸⁶ “Yazdan Kışlık Hayvan Yemi Tedarik Edelim”, *Niğde*, 11 Eylül 1942, Sayı. 739, s. 2.

6.2.2.2 Hayvan Hastalıklarıyla Mücadele

1940 yılı diğer bütün yıllarda olduğu gibi vilayetimiz dâhilinde hayvanların ıslahı ve hastalıklardan korunması için titiz bir çalışmayla geçmiştir. Meydana gelen hastalıklar büyük bir alaka ile takip edilmiş ve bu hastalıkların seyri ve sirayeti genişlemeden önüne geçilmiştir. Bu yıl vilayetimizde 73.699 koyuna 19,450 litrelik çiçek; 6.153 koyuna 1,220 litrelik dalak aşısı uygulanmıştır. Bundan başka ruam hastalığı ile şiddetli bir mücadele açılmış; Niğde'de 165, Aksaray'da 270 ata mallein tatbik edilmiş ve bu mıntıkların diğer sert tırnaklı hayvanları sıkı bir kontrole tabi tutulmuş, hayvanları muayeneden kaçırınlar Cumhuriyet Müddeiumumine sevk edilmiştir. 600 keçiye çiçek, 150 sığıra yanıkara aşısı uygulanmıştır. Islah işleri için vilayet Aksaray'da bir istasyon tesis ederek 2 safkan İngiliz atı getirtmiştir. Bundan başka köy bütçelerine damızlık boğa tahsisatı koydurularak bu yıl zarfında Kars'tan alınan 63 damızlık boğa köylere dağıtılmıştır³⁸⁷.

Gölcük'e bağlı Alay ve Ağcaşar köyü hayvanlarında mahiyeti belirsiz bir hastalık müşahede edilmiş, şarbondan şüphelenerek hayvanlar kordon altına alınmış, hastalık tektik ve tahlil edilmek üzere Yüksek Ziraat Enstitüsüne gönderilmiştir. Evvelce şarbon hastalığı müşahede edilen Aksaray merkez kazası hayvanlarına tatbik edilmek üzere Ziraat Vekâleti tarafından aşı gönderilmiştir³⁸⁸.

Ne kadar mücadele edilse de vilayetimizde çiçek, ot çalması, vesaire gibi hayvan hastalıklarından ölen hayvan miktarlarının sayısı azımsanmayacak derecede fazladır. Bilhassa bazı hastalıklar için aşının hazır bulunmaması bu hastalığın bir müddet başıboş ve sirayeti müsait şekilde bırakılması icap ettiğinden zayıat çok olmaktadır. Bundan dolayı vilayetimiz de veteriner teşkilatının tavsiye edilmesi ve aşılardan hazır bulundurulması istenmiştir.³⁸⁹.

Şehrimiz Baytar Müdürlüğünün yaptığı incelemelerde koyun telefinin açlıktan değil hayvanlara arız olan kıl kurdundan meydana geldiği neticesine varılmıştır.

³⁸⁷ "Vilayetimizde Bir Yıllık Baytari Faaliyet", *Niğde*, 29 1. Teşrin 1940, Sayı. 646, s. 3.

³⁸⁸ "Şarbon", *Niğde*, 30 Ağustos 1941, Sayı. 638, s. 2.

³⁸⁹ "Hayvan Hastalıkları Meselesi", *Niğde*, 12 Eylül 1941, Sayı. 690, s. 3.

Hastalığı önlemek için neler yapmak lazım geldiği ve hastalık görüldüğü zaman haber verilmesi gerektiği köylüleri bildirilmiştir³⁹⁰.

Kış aylarında ki şiddetli soğukların vilayetimizde ki tahribatını ve koyun ve keçilerde akciğer kıl kurdu hastalığı ve tedavisi yöntemlerini Niğde Merkez Veterineri Halim Gönenç Niğde gazetesinde şu şekilde ifade etmektedir:

“1941 yılı kış aylarında şiddetli soğuk ve karlı geçmesi bölgemiz küçükbaş hayvanlarında ağır kayıplara sebep olmuştur. Köylü ve yetiştiriciler bu kayıpların yalnız soğuğa mal etmişlerse de bu kayıpların yalnız soğuktan husule gelmeyip kıl kurdu hastalığı denilen hastalıktan ileri geldiği belirlenmiştir. Koyun ve keçilerin teneffüs uzuvlarına yerleşen kıl kurdu hayvanda bir nevi bronşit ve birinho pinoymoni denilen hastalığı meydana getirmektedir. Bu hastalık sonbahar ve kış aylarında seyri geliştirek çok fazla miktarda zayıyat yanında getirmektedir. Çok yağmurlu geçen yaz aylarından sonra adeta salgın halini alır, kurak senelerde zayıyat yüzde yetmiş beşi bulur. Niğde 1941 yılının yazları kurak geçtiğinden kışın bu hastalığın ölüm akıbeti yüzde 40'ı bulmuştur. Kıl kurdu hastalığı akciğerde yaşayan kıl kurtlarından ileri gelir ve bunların birçok neveleri vardır.

Hastalığın bulaşması: Akciğerlerinde kıl kurdu taşıyan koyun ve keçiler öksürükle çıkardıkları bu kıl kurtları dışarıda daha müsait yerlerde hastalık yapacak hale gelirler. Hastalık haline gelen bu kurtlar otların yukarı kısmına çıkarlar. Bu otları yiyen koyun ve keçiler bu hastalığa yakalanmış olurlar. Bulaşma umumiyetle merada olur, fakat ahırda hayvanlara verilen otlarda da olabilir. Alçak ve bataklık arazide hayvanlar daha çok yakalanırlar.

Hastalığın arazi: Tecrübe sahibi olan yetiştiriciler kıl kurduna tutulan hayvanın arazından hastalığı teşhis etmekte zorluk çekmezler. Kıl kurtları yumak halinde akciğere doğru yayılırlar. Kuvvetli ve besili hayvanlarda araz pek hissedilmez. Eğer parazit çok ise onlarda 3 ay sonra muhakkak hasta olurlar. Bu kıl kurtlarına yakalanan hayvanlar nefes almakta zorlanır, koyun burun akıntısı, nöbetle derin ve kuvvetli öksürük, boğulma arazları müşahede edilir. Kıl kurdu hastalığına tutulan hayvanlar yaz aylarından kış aylarına doğru gün geçtikçe zayıflar takatsiz hale gelen hayvanlar ölürler.

³⁹⁰ “Vilayetimiz Koyunlarının Kışlık Durumu”, *Niğde*, 6 Mart 1942, Sayı. 713, s. 1.

Hastalığın teşhisi: Teşhis pek kolay olduğu belirtilmiştir. Teşhis iki şekilde yapmak mümkündür; Birincisi “mevaddi kaita muayenesi” bunu ancak veteriner yapabilir, ikincisi otopside parazitlerin aranmasıdır. Hastalıktan ölen veyahut hasta olan bir hayvan kesildikten sonra derisi muntazam bir şekilde yüzülerek göğüs boşluğu açılır akciğerler dışarı çıkarılır. Akciğere doğru makasla açılır ve hastalığa yakalanmış hayvanda teker teker 3 ile 8 santim kadar uzunluğunda ince kıl gibi kıl kurtları görünür. Bunlar görülünce hastalığın kurttan ileri geldiği teşhis edilmiş olur.

Hastalığı tedavisi: köylülerimiz ve yetiştiriciler şimdiye kadar kıl kurdu hastalığından büyük zararlar görmüşlerdir. Bu hastalığın tedavisi ise günün şartlarıyla mümkündür. Devlet bu hastalıkla mücadele edilmesi ve kesin olarak kaldırılmasını mecburi hastalıklar sınıfına koymuş ve tedavisi için her türlü önlemi almıştır³⁹¹.”

Hayvanlardan insanlara geçen hastalıklar en korkuncu “Ruam” yani Mangafa hastalığıdır. Bu hastalığa yakalanan insanları ve hayvanları kurtarmak için bugün hekimliğinin elinden hiçbir şey gelmez. Hastalığın başlıca sebebi “bakteriyom malleus” adı verilen bir mikroptur. Bu mikrop havada, suda, toprakta bulunmaz ancak canlı hayvanların gövdelerinde bulunur. Mikrop hasta hayvanlardan yemliklere, yalaklara ve sulaklara geçer. Fakat buralarda uzun müddet yaşamaz, az zaman sonra ölür. Ruam hastalığının mikrobi canlı hayvan ve insanın üzerinde yaşar. Ruam hastalığına insanlar, atlar, katırlar, merkepler yakalanırlar. Hasta hayvanların etlerini yiyen köpeklerde bu hastalığa yakalanmaktadırlar. Mikrop boğazdan girerek ciğerlere yerleşir ve teneffüs yolu ile buruna gelerek burada da yerini alır ve karşı tarafın bu hastalığa yakalanmasında büyük rol oynar. Diğer bulaşma yolu ise teneffüs yoluyla olur ki bu da hayvanın öksürüğü ile geçer. Bu hastalıktan korunmak için hayvan sahiplerinin hayvanlarını veterinerlere muayene ettirmeleri gereklidir. Hastalığın belirtilerinde hayvanların ateşi yükselir, burnunda kazalar meydana gelir ve burnundaki akıntı ile hayvan bitkin bir vaziyet alır. Burunda oluşan parazitler hayvanın tüm burnunu kaplar, daha sonra yara ilerler boğaza doğru gelir ve nihayet ciğerlere ulaşır ve burada zatürreye yol açarak ölüme kadar yol alır³⁹². Bu hastalıktan korunmak için öncelikle hayvanların ayrı ayrı yem torbası ile besleme, su kabı, kaşığı yuları vs. bulunmalıdır. Bu

³⁹¹ “Koyun ve Keçilerde Akciğer Kıl Kurdu Hastalığı ve Tedavisi”, *Niğde*, 13 Mart 1942, Sayı. 714, s. 1.

³⁹² “Ruam (Mangafa) Hastalığı Devam Ediyor”, *Niğde*, 17 Temmuz 1942, Sayı. 731, s. 3.

malzemeler başka bir hayvan için kullanılmamalıdır. Eyer takımı başka bir hayvana vurulacak ise muhakkak surette su ile temizlendikten sonra dezenfektan maddelerin biriyle ilaçlanmalıdır. Ahırlarda dezenfeksiyonu dikkat edilmeli ve bir ahıra şüpheli bir hayvan bağlandıktan sonra o ahırın toprağını değiştirmeli, duvarlar kireçlenmeli, yemlikler sıcak sodalı su ile yıkanmalıdır. Köylerde suni göller veya umumi yalıklar kaldırılmalıdır³⁹³.

³⁹³ Ruam (mangafa) Hastalığı, *Niğde*, 31 Temmuz 1942, Sayı. 799, s. 1.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

DOĞAL AFETLER, GÜNLÜK VE ADLİ OLAYLAR

7.1 DOĞAL AFETLER

Doğal afetler kendisini çeşitli şekillerde o ilin iklimine, toprak yapısına, denize göre konumuna, yer yapısına paralel olarak bulunduğu bölgede yıkım ve tahribatını gösterir. Doğal afetlerin başlıcaları; sel, yağmur, kar, dolu, deprem, heyelandır. Bu afetlerin herhangi birinin meydana getirdiği maddi ve manevi kayıplar birer doğal afet olarak tanımlanır. İnsanlar bu tabiat olaylarını kimi zaman az bir zararla atlatabilirken kimi zaman ise bu afetler büyük felaketleri beraberinde getirmiştir. Doğal afetler can kaybına, konut yıkım ve tahribine sebep olduğu gibi bu afetlerden sebze ve meyvelerde büyük ölçüde payını almıştır. Özellikle aşırı soğuklarda yaşanan don olayları meyveleri dondururken, aşırı sıcaklar ise ürünün yanmasına sebep olmuştur. İşte tabiat ve yer hareketlerine bağlı olan doğal afetler dönem içerisinde Niğde’de kendisini göstermiştir. Niğde gazetesine yansıyan doğal afet haberleri şunlardır.

İlimizde Kayısı ağaçlarının çiçek mevsimi gelmiş olmasına rağmen ağaçlarında hiç bir çiçeğin olmadığı görülmüştür. Mart ortalarındaki yağış sonrası meydana gelen don olaylarının henüz tomurcuk halinde bulunan kayısı çiçeklerini yaktığı anlaşılmıştır³⁹⁴.

Hafta içinde Şelekin boğazına yakın şiddetli yağmur ve dolu sebebiyle Budak Ovasındaki Hasköy, Alay, Kiledere köyleri arazileri sel suyu altında kalmıştır. Hadiseden haberdar olan vilayet makamı sel mahalline derhal bir heyet göndererek vaziyeti tetkik ettirmiştir. Ziraat müdürlüğü tarafından hazırlanıp vilayete sunulan raporda; nüfus ve hayvan zayıtı olmamakla beraber selin zarar vermesinin sebebinin Şelekinden ovaya inen sel yatağının dolmuş olmasının olduğu anlaşılmıştır. Bu vaziyetin bir daha yaşanmaması için köylülerin yılda beş gün çalışarak mıntıka temizliği yapmaları kararlaştırılmıştır³⁹⁵.

³⁹⁴ “Kayısılarımızı Soğuk Aldı”, *Niğde*, 12 Nisan 1940, Sayı. 618, s. 1.

³⁹⁵ “Hasköy ve Alay Köylerinde Sel”, *Niğde*, 19 Nisan 1940, Sayı. 619, s. 1.

Hafta içinde Bor kasabası civarında yağın dolunun sebzelere zarar verdiği belirtilmiştir³⁹⁶. Bu felaket çiftçileri fazlasıyla olumsuz etkilemiştir. Ulukışla'da doludan zarar gören çiftçilere ziraat vekâletince dağıtılmak üzere 45 ton tohumluk buğdayın gönderileceği belirtilmiştir³⁹⁷.

İlimizde geçen pazar sabahı başlayan hafif yağmur öğleye kadar devam etmiş, öğlenden sonra ise rüzgâr Poyraz'a çevirmiştir. Bu mevsimde rastlanmayan bir soğuk başlamış, soğuk şiddetini arttırarak gece yarısından sonra azami bir halde devam etmesiyle körpe halde bulunan ve henüz açmış olan kayısı meyveleri, elma, erik, armut, kiraz çiçeklerinin hepsini mahvetmiştir. Bilhassa kayısılar hiç kalmamış, elma bazı mıntıkları da tamamen diğer mıntıklarda da kısmen ziyan olmuştur. Ceviz ağaçlarının bütün yeni filizleri ile üzüm bağlarının tomurcukları tamamen donmuştur. Elmacılık ve meyvecilikle geçinen muhitimizde bu tahribatın büyük zararlara sebep olduğu görülmüştür³⁹⁸.

Yaşanan bu doğal felaketler sadece maddi kayıpla kalmamış, can kaybı şeklinde de kendini göstermiştir.

Hafta içerisinde yurdun muhtelif yerlerinde şiddetli yağmurlar yağmış ve yurttan birçok ırmak taşmıştır. Mustafa Kemal Paşa kasabasının Münbat mahallesinde bahçelerin büyük bir bölümünü sel basmış ve birkaç vatandaşın sulara kapılarak boğulduğu haberi alınmıştır. Selzedelerin yardımına koşulmuştur³⁹⁹.

15.01 1940 Pazartesi günü saat 21.20 de şiddetli yer sarsıntısı ile bütün Niğdelilerin evlerinden dışarı fırladığı belirtilmiştir. Deprem batıdan doğuya doğru oldukça şiddetli bir şekilde kendini hissettirmiş fakat şehirde hiçbir hasar meydana gelmemiştir. Vilayetimiz Bor kazasında kötü haberler gelmeye başlamış ve kazanın Balcı eski adı ile Cücü köyünde hasar, insan hayatı ve hayvan telefı olmuştur. Nihayet salı akşama doğru vilayete resmi haberler gelmiş bu haberlere nazaran köyün 150 hanesinde 48'i tamamen yıkılmış, geri kalanlar ise mesken olabilmek kabiliyetini tamamen yitirmiştir. 2'si çocuk 3'ü kadın olmak üzere 5 ölü ve 2 ağır yaralı olduğu,

³⁹⁶ “Dolu”, *Niğde*, 14 Haziran 1940, Sayı. 627, s. 2.

³⁹⁷ “Ulukışla'da Doludan Zarar Gören Mıntika Çiftçilerine Yardım”, *Niğde*, 11 1. Teşrin 1940, Sayı. 644, s. 1.

³⁹⁸ “Vilayetimizin Her tarafında Meyveler Dondu”, *Niğde*, 18 Nisan 1941, Sayı. 669, s. 1.

³⁹⁹ “Mustafa Kemal Paşada Sel”, *Niğde*, 5 2. Kanun 1940, Sayı. 604, s. 1.

köylünün eşya ve yiyeceğinin büyük bir kısmının yıkıntı altında kaldığı belirtilmiştir⁴⁰⁰. Vaziyetten haberdar olan vilayet derhal yardım teşebbüslerine girişerek ağır yaralıları Merkez Hastanesi'ne sevk ettirmiş, zelzele mıntıkasına da derhal 23 çadır gönderilmiştir.⁴⁰¹.

7.2 GÜNLÜK OLAYLAR

7.2.1 Nişan ve Düğün

İlde Devlet ricali veya memurlarının nişan ve düğünlerine gazete sayfalarında bir hayli yer verildiği görülmüştür. Aşağıda bu haberlerden birkaçını örnek olarak görmekteyiz.

Milletimizin Nafia Müdürü Resmi İşeri'nin kızları Bayan Sebahat İşeri ile Teğmen Sait Pamir'in nişanları Cuma günü halkevinde yapılmıştır⁴⁰².

Çok muhterem ve faziletli valimiz Safa Apaydın'ın kızları Bayan Nermin ile Su İşleri 7. Şube Şefi mühendis Bay Sadık'ın kardeşleri mühendis İhsan Türkman'ın nişan törenlerinin bu cumartesi akşamı halkevi salonunda yapılacağı belirtilmiştir⁴⁰³.

Eşmekaya öğretmeni Nurettin Özel ile Maden öğretmeni Niymet Erimin'in nişanları hususi muhasebe mümeyyizi Hilmi Akman'ın evinde iki taraf aile efradı arasında yapılmıştır. Gençler tebrik edilmiş mesut bir hayatın başlangıcı olması temenni edilmiştir⁴⁰⁴.

Arapsun Cumhuriyet müddeiumumi Cevdet İlder'in hemşiresi Bayan Remziye ile Arapsun sorgu hâkimi Necati Karahan'ın nişanları Arapsun halk odasında seçkin bir davetli kitlesi huzurunda yapıldığı belirtilmiştir⁴⁰⁵.

⁴⁰⁰ “Şehrimizde Zelzele”, *Niğde*, 19 2. Kanun 1940, Sayı 606, s. 1.

⁴⁰¹ “Şehrimizde Zelzele”, *Niğde*, 19 2. Kanun 1940, Sayı 606, s. 2.

⁴⁰² “Nişan”, *Niğde*, 7 Haziran 1940, Sayı. 626, s. 1.

⁴⁰³ “Mesut Bir Nişan”, *Niğde*, 2 Ağustos 1940, Sayı. 634, s. 1.

⁴⁰⁴ “Nişan”, *Niğde*, 4 1. Teşrin 1940, Sayı. 643, s. 1.

⁴⁰⁵ “Nişan”, *Niğde*, 31 2. Kanun 1941, Sayı. 658, s. 2.

Niğde mebusu Bay Halit Mengi'nin kızı Bayan Melahat ile tıbbiyenin bu sene mezunlarından Dr. Agâh Ülkü'nün nikâh törenleri Bor'da Halit Mengi'nin evlerinde iki tarafın akrabası ve Seçkin bir davetli huzurunda yapılmıştır⁴⁰⁶.

Ulukışla belediye reisi kıymetli arkadaşımız Bay Yakup Ünal'ın kızı Türkan Ünal'la Teğmen Mustafa Gökalp'ın nişan törenlerinin iki tarafın dostları ve akrabaları arasında yapıldığı belirtilmiştir⁴⁰⁷. Belediye reisimiz Rasim Özbek'in kızı Rezide Özbek ile tüccardan Ali Taciroğlu'nun oğlu CHP vilayet idare heyeti azasından Kemal Taciroğlu'nun nişan törenlerinin başta valimiz Niyazi Mergen ve mebusumuz Hüseyin Ulusoy olduğu halde Seçkin davetliler huzurunda dün Kayardı'da yapıldığı belirtilmiştir⁴⁰⁸.

Valimiz Safa Apaydın'ın kızları Nermin Apaydın ile Su İşleri 7. Şube mühendisi Sadık Türkman'ın kardeşi mühendis İhsan Türkman'ın düğünleri 01.11.1940 Cuma akşamı halkevinde yapılmıştır. Düğün iki tarafın aile efradı ve kalabalık bir davetlinin iştiraki ile geç vakte kadar devam ettiği belirtilmiştir⁴⁰⁹.

7.3 ADLİ OLAYLAR

7.3.1 Ölüm Haberi

İncelenen dönemin Resmi Niğde İl Gazetesi sütunlarında vilayetimizce tanınan birçok kişinin kendi veya ailesinden birinin vefat haberlerine bolca verilmiştir. Aşağıya birkaç örnek haber çıkarılmıştır.

Uzun zamandır Niğde vilayetinde namuslu, hayırsever ve dürüst bir zat olarak tanınan Emin Kitapçı'nın tutulduğu hastalıktan kurtulamayarak İstanbul'da hayata gözlerini yumduğu belirtilmiştir. Kardeşi Halil Kitapçı'ya ,oğullarına ve ailesine Niğde gazetesi vasıtasıyla baş sağlığında bulunulmuştur⁴¹⁰.

⁴⁰⁶ “Mesut Bir Nikâh”, *Niğde*, 1 Ağustos 1941, Sayı. 684, s. 1.

⁴⁰⁷ “Mesut Bir Nişan”, *Niğde*, 8 1. Kanun 1944, Sayı. 849, s. 1.

⁴⁰⁸ “Mesut Bir Nişan”, *Niğde*, 18 Ağustos 1944, Sayı. 834, s. 1.

⁴⁰⁹ “Düğün”, *Niğde*, 8 2. Teşrin 1940, Sayı. 647, s. 1.

⁴¹⁰ “Emin Kitapçı Öldü”, *Niğde*, 5 2. Kanun 1940, Sayı. 604, s. 2.

Kıymetli ve genç hemşirelerimizden Ankara Hukuk ve Siyasal Bilgiler Okulu Medeni Hukuk profesörü Hüseyin Avni Göktürk'ün annesi bayan Mevbibe Cuma günü vefat etmiştir⁴¹¹.

Niğde'nin kıymetli gençlerinden hukuk mezunu Bodrum Sulh Hakimi ve müftü müsevvidi (müsvedde yazan, ilk yazıyı yazan) Zahit Aksoy'un oğlu Cevat Aksoy yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak İzmir Hastanesi'nde vefat ettiği belirtilmiştir⁴¹².

Vilayetimizin Ziraat müdürü Fuat Kuşçuoğlu'nun babası Hamdi Kuşçuoğlu'nun vefat ettiği belirtilmiştir. Merhum Hamdi Kuşçuoğlu'nun Gaziantep Müdafaa-İ Hukuk Cemiyeti'nin ilk kurucusu olduğu; milli mücadelede, Maraş Cephesinde büyük yararlılıklar gösterdiği belirtilmiştir⁴¹³.

30 seneyi Aşkın öğretmenlikten sonra uzun müddet CHP vilayet idare heyetinde muhasip aza olarak çalışan emekli öğretmen Yakup Gülsoy vefat ettiği belirtilmiştir⁴¹⁴.

Valimiz Safa Apaydın'ın kayın valideleri bayan ilde Geçen cumartesi günü vefat etmiştir cenaze asker Jandarma kıtası, memur ve halkın iştirakiyle Kiğılı Camii'ne götürülmüş cenaze namazı kılındıktan sonra halkevi bandosunun çaldığı Hazin cenaze marşı ile derbentteki ebedi istirahat yerine emanet edildiği belirtilmiştir⁴¹⁵.

Vilayet mahalli idareler kontrolörü Hilmi Akman'ın eşi Behice Akman'ın genç yaşında hayata gözlerini yumduğu belirtilmiştir⁴¹⁶.

Belediye Reisi Rasih Özbek müptela olduğu amansız bir hastalıktan kurtulamayarak vefat etmiştir. Hiçbir surette şahsi ihtirasa kapı olmayan pürüzsüz hayatı, temiz ahlakı, ağır başlılığı ve iyilikseverliği ile muhitinde çok sevilen ve sayılan bu insanın ölümünün memleketimiz için acı bir kayıp olduğu belirtilmiştir⁴¹⁷.

⁴¹¹ “Ölenler”, *Niğde*, 5 Nisan 1940, Sayı. 617, s. 2.

⁴¹² “Acıklı Bir Ölüm”, *Niğde*, 24 Mayıs 1940, Sayı. 624, s. 1.

⁴¹³ “Acıklı Bir Ölüm”, *Niğde*, 28 Haziran 1940, Sayı. 629, s. 2.

⁴¹⁴ “Vefat”, *Niğde*, 3 2. Kanun 1941, Sayı. 655, s.2.

⁴¹⁵ “Valimiz B. Safa apaydının kayınvalideleri vefat etti”, *Niğde*, 20 Mart 1942, Sayı. 715, s. 1.

⁴¹⁶ “Ölüm”, *Niğde*, 21 2. Kanun 1944, Sayı. 804, s. 1.

⁴¹⁷ “Belediye Reisimizi Kaybettik”, *Niğde*, 3 2. Teşrin 1944, Sayı. 844, s. 2.

SONUÇ

Araştırmanın esas konusunu, Niğde ilinin Cumhuriyet rejimiyle beraber her alandan meydana gelen gelişmeler incelenip değerlendirildikten sonra, sosyal ve kültürel yapısı, ekonomik durumu, eğitim-öğretim ve sağlık durumları ile bayındırlık gibi çalışmaları ortaya konulmuştur. Yedi bölümden oluşan araştırmanın birinci bölümünde Niğde ilinin yönetici kadrosu olan valileri, belediye başkanları, valilik çalışmaları, vilayet umumi meclisi çalışmaları ve vilayet bütçesinin müzakereleri ele alınarak idari durumu incelenmiştir. İdari kadroda kısa bir zaman dahi görevde bulunan hemen her yönetici şehrin gelişmesi için ellerinden gelen tüm çabaları göstermişler ve üstün başarılar sağlamışlardır, İkinci bölüm de dönemin tek siyasi partisi olan CHP'nin ilde gösterdiği siyasi faaliyeti üzerinde durulmuştur. CHP bu dönem de umumi mıntıka şefleri ve umumi meclis üye ve başkanları ile azalarla beraber ilin her alandaki sorunları çözümlenmeye çalışılmış, bunu sağlayabilmek adına merkez il, kaza ve köylerde kongreler düzenledikleri ve bu toplantılarla ilin genel sorunlarına büyük ölçüde çözümler sağlamışlardır.

Üçüncü bölüm olan sosyal ve kültürel hayatta dönemin yardım kuruluşları ve bu yardım kuruluşlarında çok büyük bir öneme sahip olan halkevleri üzerinde durulmuştur. Hemen her konuda halkın yanında varlığını hissettiren halkevleri sağlık, spor, sanat ve çeşitli yardım gibi birçok konuda büyük gayretleri ile yurdun diğer vilayetlerinde olduğu gibi Niğde'de de çok büyük bir öneme sahip olmuştur. Dönemin sağlık durumu incelendiğinde ilde Merkez kaza ve köylerin birçok sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kaldıkları görülmüştür. Sağlık sorunlarına karşı Merkez kaza ve köylerde bulaşıcı hastalıklarla mücadele için önemli çalışmalar yapılmıştır. Halkın her türlü tıbbi ihtiyacını karşılamak için merkezden köylere sağlık memurları gönderilmiş ve hemen hemen vatandaşa aşı uygulamasına gidilmiş ve başarı elde edilmiştir. Bu dönemde Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Yardım Seven Bayanlar Cemiyeti, Sosyal Yardım Şubesi gibi birçok yardım kuruluşları aktif olarak faaliyet göstermiştir. Bu yardım kuruluşları fakir ve yoksul kişilerin her türlü ihtiyacını giderebilmek adına büyük gayret gösterip başarı sağlamışlardır. Bu dönemde halkın ulusal bayramlara gösterdiği ilgi ve katılım Cumhuriyet rejimine ve dönemin iktidarını ne kadar benimseyip özümsemiş olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Halk her resmi bayramda yollara dökülmüş, sevinç ve mutluluk gösterileri sergilemişlerdir. Nüfusu ele aldığımız da önceden Aksaray gibi il

olan bazı il ve kazaları merkeze bağlanmasıyla Niğde'nin nüfusunun bir hayli arttığı görülmüştür. Dönemin araştırmada ana kaynağı olan Niğde gazetesinde spor faaliyetleri haberlerine gerektiği kadar yer verilmemiş ise de tetkik ettiğimiz bazı kaynaklardan edindiğimiz bilgiler ışığında bu dönemde çeşitli spor kulüpleri kuruluş ve önemli çalışmalar ve başarılar sergilemişlerdir.

Dördüncü bölümde belediye ve bayındırlık işlerine bir hayli yer verilmiştir. Şehir planlaması üzerinde durulmuş, şehir planlaması yapılırken istimlak işleri ve tamirat işleri bir hayli yer almıştır. Yapılan bu istimlak faaliyetleri ile şehir merkez ve kazaları güzel bir görünüm elde etmiştir. Yol ve baraj işleri üzerinde de bir hayli durulmuş, birçok yol tamiri yapıldığı gibi şehre barajda kazandırılmıştır. Ulaşım yönünden merkezi kavşak noktası görevinde olan Niğde geçiş güzergâhları üzerinde olduğu için önemli ölçüde kendini hissettirmiştir. Beşinci bölümde eğitim ve öğretim hayatına dair yapılan incelemede eğitim ve öğretim hayatına dair ciddi sıkıntılar olduğu görülmüştür. Bu sıkıntıların üstesinden gelebilmek adına birçok okul binası yaptırılmıştır. Eğitim öğretimin merkezde olduğu gibi köylerde de en iyi şekilde devam edebilmesi için umumi meclis toplantılarında bu köylere gerekli eğitmenin sağlanması gibi kararlar alınmıştır, Böylece ilin her tarafında okuma fırsatı elde edemeyen çocuklara okuma fırsatı verilmiştir. Altıncı bölümde ekonomik hayata baktığımızda ise ekonomi genellikle tarıma dayalı olmasından dolayı zirai faaliyetlere çok fazla önem verilmiştir. Şehrin genel ekonomik yapısına katkıyı patates, şekerpancarı, elma, kiraz gibi zirai ürünler büyük katkı sağlamıştır. Zirai ürünlerin hastalıklarıyla da birçok mücadele edilmiş ve tarıma zarar veren hastalıklar ıslah edilmeye çalışılmıştır. İyileştirilen tarım ürünleri büyük gelişme göstermiş ve ülke ekonomisine önemli derecede katkı sağlamıştır. Yedinci bölümde ise doğal afetlere ve günlük olaylara yer verilmiştir. Özellikle deprem sel gibi afetler karşısında Niğde yöneticileri ve halkı ihtiyaç sahiplerine gerek kendi şehirlerinde, gerek komşu illerde birçok yardımda bulunmuştur. Yoksul ve kimselere yiyecek ve giyecek yardımı, evsizlere barınak temin edilmiştir. Bu dönemde nişan, düğün, hırsızlık, kaçakçılık ve ölüm gibi birçok günlük olaylar meydana gelmiştir. Tanınmış kişilerin kendileri veya çocuklarının düğün ve nişanlarına bolca yer verilmiştir. Ele alınan dönemde vilayette hırsızlık, yaralama, adam öldürme gibi vakalar çok fazla olmamakla beraber nadiren de olsa rastlanmıştır. Kaçakçılık işi ise kendini çok fazla göstermiştir. Ürünlerine etiket koymayan veya ürünlerini saklayan bir takım fırsatçılar için devlet çeşitli yaptırımlar uygulamış ve

böylece kaçakçılığın büyük oranda önüne geçilmiştir. Niğde'nin sosyal ekonomik ve kültürel yapısını ortaya koyduğumuz bu çalışma başta ülkemiz olmak üzere Niğde'nin kültürüne de katkı sağlamasını temenni ederiz.

KAYNAKÇA

A. Kitaplar ve Tezler

BOLAT, Bengül Salman, Milli Bayram Olgusu ve Türkiye’de Yapılan Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara 2007).

DEMİRDELEN, Ceren, *Haber Gazetesine Göre Afyonkarahisar’ın Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durumu*, AKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2008.

ERSOY, Osman, Türkiye’ye Matbaanın Girişi ve İlk Basılan Eserler, Gülen Basımevi, Ankara 1959

GÜRER, Ömer Fethi, *Niğde Spor Tarihi*, Maya Basın, İstanbul Ekim 2010, s. 588.

KABACALI, Alpay, Başlangıcından Günümüze Türkiye’de Matbaa Basın ve Yayın, Literatür Yayıncılık, İstanbul 2000

KAYA, Yahya Kemal, *İnsan Yetiştirme Düzenimiz*, H.U. Yayınları, Ankara 1984.

KOLOĞLU, Orhan, Basımevi ve Basının Gecikme Sebepleri ve Sonuçları, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1987.

LEWIS, Bernard, *Modern Türkiye’nin Doğusu*, TTK. Basımevi, Ankara 1996.

TOPDEMİR, Hüseyin Gazi, İbrahim Müteferrika ve Türk Matbaacılığı, 1.Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2002.

B. Makale ve Bildiriler

AKBULUT, Dursun Ali, “Samsun’un Gazi Günü Ya da 19 Mayıs Bayramı”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. XI, Sayı: 33, Kasım 1995.

AKSAKALI, Halil İbrahim, “Dr. Refik Saydam Önderliğinde Cumhuriyet Dönemi Sağlık Hizmetlerini Modernleştirme Çabaları”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi The Journal of International Social Sciences, Cilt. 27, Sayı. 1, ELAZIĞ 2017.

BORAN, Abdurrahman, “*Cumhuriyet Döneminde Eğitimde Meydana Gelen Gelişmeler*”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 1, S. 9.

C. H. F. HALKEVLERİ Talimatnamesi, Hâkimiyeti Millîye Matbaası, 1932.

DURMUŞ, Büşra Tosun, “Matbaa Teknolojisinin Osmanlı Devleti’ne Giriş Koşulları ve Tartışmalar”, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi E-Dergisi*, C. V, S. 2, Eylül 2017, s. 950-968.

GÜMÜŞÇÜ, Osman, “*Osmanlıdan Cumhuriyete Geçiş ve Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye’de Halk Sağlığı*”, Atatürk Araştırma Dergisi, C. 19, Sayı. 55, Mart 2003.

Halkevi 1932-1935, ” *Geçen yıllarda nasıl çalıştı*”, bty.

KARABULUT, Umut, “Davetsiz misafiri Beklerken İkinci Dünya Savaşı Türkiye’sinde Pasif Güvenlik Önlemleri”, (1939-1940), *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi Journal Of Modern Turkish History Studies* C. XIV, S. 28 (2014-Bahar/Spring).

ÖZGİRAY, Ahmet “*Cumhuriyetin İlk Yıllarında Sağlık-Sosyal İşleri ve Düzenlemesi*”, (1920-2938), *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 15, Sayı. 1.

ÖZTÜRK, Mustafa, “*Cumhuriyet Döneminde Sağlık Hizmetleri*”, SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi, C. 6, Sayı.1, Yıl. 1999.

ÖZTÜRK, Gülin “Niğde’de Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları” (1926-1948),, *Gaziantep üniversty journal of social sciences* Yıl. 2015, C. 14, S. 3.

SARISIR, Serdar, “Şehir Tarihi Çalışmaları Kapsamında Niğde Bibliyografyası Denemesi”, *TÜBAR*, C. XX, 2006, s. 186-205.

SAYILIR, Burhan “30 Ağustos Zafer Bayramı Kanunu, İlk Zafer Kutlaması ve Büyük Taarruz İle İlgili Bazı Bilgiler”, *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, Yıl: 12, Bahar 2014, Sayı: 16.

TOPAL, Nevzat, “Niğde Basın Tarihinden Bir Kesit (1924-1931)”. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turki sh or Turkic* Volume 8/5 Spring, Ankara, 797-813.

UZUN, Hakan, “Milletin İradesiyle Oluşan Bir Bayram: Atatürk’ü Anma 19 Mayıs Gençlik Ve Spor Bayramı Ve Atatürk Döneminde Kutlanması”, *Karadeniz Araştırmaları*, Cilt: 6, Sayı: 24.

C. SÜRELİ YAYINLAR

Niğde Gazetesi

Haber Gazetesi

Akpınar Dergisi

Niğde İl Yıllığı

Yurt Ansiklopedisi

EK 1: Niğde'de Okul Açılışı

ABONE	Krş.
YILLIK	250
Akti aylık	150
Yeni geçenler	20
Kuruştur	
Fanesi Her yerde (5) Kuruş	

NİĞDE

CUMA GÖNLERİ ÇIKAR, RESMİ VİLİYET GAZETESİDİR

HUSUSİ ŞARTLAR
Gazeteye konmayan Yazılar geri verilmeyiz
İlk hafta (15) ve kadar her hafta
dan (15) Kuruş (15) den sonra gelen
satırlar içinde (10) kuruş alırsın

30 HAZİRAN 1944 İLK ÇIKIŞI BİRİNCİ KANUN 1928 SAYI : 827

Niğde Akşam Kız San'at Okulu Sergisi

Niğde Akşam Kız San'at okulunun sergisi bu hafta içinde çok manalı bir mersimle Halkevinde açıldı.

Denilebilir ki bütün Niğde'de kızların bir senelik çalışmalarının mahsulünü görmek için bu sergiyi merakla bekliyorlardı. Sergi açılırken en hoş giden hareket, mektep müdire ve öğretmenlerinin davetilere hiç bir hitapta bulunmuyarak ne eserlerinin üzerinde müsamahakâr olunmasını istemeleri, nede sergiyi methetmeleri oldu. Herkesi işleri karşısında düşünmekte serbest bırakarak elde edecekleri neticeden daha başlangıçta emin görünmeleri takdirde değer bir jest idi.

Sergi daha kapıdan girerken bir bütün olarak güzel bir manzara teşkil etmiş. Masalar, platformlar salonu içine sanatkârane bir şekilde serpilmişti.

Sergide davetlilerin sorunlarına cevap yetiştirmek için çarpınan öğretmen ve öğrencilerin arasında masadan masaya geçiyoruz. Her iş sergisini değiştirdiği insan kendisini yeni bir güzellik ve san'at âlemi karşısında buluyor. İç çamaşırları için muhabet edilen renklerin fevkalâdeliği, biçimlerin güzelliği, insanı Halkevi salonunun mütevazı çatısı altında (1) şampans Elises vitrinlerinin önüne götürüyor. Önümüzde bulunan işlerde renklerin bütün kontrastlarına rağmen aldığı çok sevimli şekli karşısında hayret içinde kalırken, diğer masalardaki işlerde ise bir kontrast olmadan renklerin tatlı evirdişmelerini karşısında insan takdir bulur ve doluyor.

Salonun bir köşesine bu hayran içerisinde geldiğimiz zaman, insanın hayretinden kaçınması mümkün olmuyor. Çocuk Bahçesi, Niğde öğretmenleri çocuklarının bir gösterisini sergi münasebeti ile almış getirmek istemişler. Çocuklarına karşı adeta siyah beyaz ediyordular. Çocuk bahçesi olmayan bir şehirde, bu bahçenin basit dekorle arz ettiği manadan daha engin manaları var gibi görünüyor?

Eğer ziyaretçilerin sağdan sola doğru akışı olmasaydı, işlerin önünde daha fazla durmak arzusunu herkes duyacaktı. Fakat bir çokları benim gibi bir kere daha sağdan başlamak kararile ziyaretçilere ayak uyduruyordu.

Bazan öyle işler karşısında bulunuyordum ki seviricilerden en müşkil pesendi bile "bu ne fevkalâde iş, demekten kendisini alamıyordu

Kızlarımız işleri için seçtikleri mevzu itibarıyla de bizi hayrete düşürdüler. Eski çevre ve peşkirlerimizin işlemelerinin bu kadar güzelleşeceğini, bu salona gelmeden tahmin etmek nasıl mümkün olurdu?

Orta masalardaki nakışların güzelliği, Türk kızının ince zevkini çok iyi ifade etmesi bakımından insanda hayret derecesine varan bir takdir uyandırıyor.

Çok ince iğne oyalarının nasıl bir sabırla yapıldığını duymak insanı adeta şaşırtıyordu. Haftalarca emek isteyen oyaları kızlarımızın usamandan, yorulmadan yapmış olduklarını öğrenmek sevindirici bir şey oluyor.

Gayet güzel hazırlanmış kadın şapkalarının arasından geçerek ve onları takdirkârları ile rahat bırakarak daha bazı görülecek işleri görmeden, insanı uzaktan çeken yatak takımına doğru ilerliyoruz.

Gayet tatlı renkte taftada yapılmış bir takım, kaputone dikislerle dikilmiş, insanın gözünü alan bir güzellik taşıyordu. Yatak takımının başına toplanmış kalabalıktan ayrılarak diğer masaların güzelliğine dalyoruz

Beriki masalardaki kadın ropları, ayrı birer güzellik taşıyordu. Bu ropları da kızlarımız, basit ve ucuzlukla nasıl zenginliği ve güzelliği meydana getirebileceklerini ne güzel ve ne mahirhane isbat etmişler!

VALİMİZ RAŞİT DEMİRTAŞ KAYSERİ VALİLİĞİNE NAKLEDİLDİ

Bir senedenberi Vilâyetimiz umurunu derin bir nufuzu nazarla tedvir etmiş bulunan Sayın Valimiz B. Raşit Demirtaş nakledilmiştir.

Vilâyetimize geldiği andan itibaren idare mekanizmasını otomatik bir hale koymağa muvafak olan kıymetli valimiz muhitin minnet ve teveccühüne de hak kazanmıştır. İdare işlerinde aciz ve meskenet gösterenleri gözden kaçırmadığı gibi vazifede ciddiyet ve liyakat gösterenleri de taltifte gecikmemişlerdir.

Her hususta Halkın yüksek memfaatını ön safta gözetmiş, Halkçı bir Hükümetin, Halkçı bir müessesili olduklarını bütün e'fal ve harekâtile tebarüz ettirmiş olan Sayın Valimizin bu nakil keyfiyeti muhitimizde derin tecessürlere uyanırmış ise de, yüksek şahsiyetleri için bir taltif telâkki edildiklerinden teselli bulmakta ve kendilerini saygı ile selamlamaktayız.

Sayın Valimize her yerde olduğu gibi Kayseride de büyük başarılar diler, ebedi sağlık ve sadetler temenni ederiz.

Aksaray Kaymakamı

Bir müddetten beri açık bulunan Aksaray kazası Kaymakamlığına Turgutlu Kaymakamı Alâeddin Özgelen'in tayin edildiği haber alınmıştır.

HaVa Okulları Komutanlığından

Hv. Gedikli Yuvasına Talebe alınacaktır.

1 - Hava Gedikli yuvası Eskişehir 1. No. lu Hava okulunda açılacaktır. Kayıt ve kabul işlerine 15 Haziran 944 gününden 30 Temmuz 944 tarihine kadar devam edilecektir.

2 - Gedikli yuvasına alınacak talebeler hakkındaki talimat geçen sene mahalli Askerlik şubelerine gönderilmiştir.

İsteklilerin buldukları mahallin askerlik şubesine muracaat ederek kayıt ve kabul şartlarını öğrenmelerini ve evrakını tamamlamaları.

3 - Okula girmek hakkındaki haiz olanların buldukları mahalden Eskişehir Gedikli yuvasına kadar sevklerle yoldaki işleri Askerlik şubelerince temin edilecektir.

2-3

Tahsin Kitepçi

(1) Parisin en Lüks Magazalarının bulunduğu Dönyaoca meşhur cadde.

EK 2: Niğde'de Ölüm Haberi

ABONE	Kır.
TAMAM	250
ALTI AYLIK	150
ÜÇÜK GEÇENLER	50
KURUŞTUR.	

NİĞDE

(CUMA GÜNLERİ ÇIKAR, DENİZ VİLAYET GAZETESİDİR)

İLK ÇIKIŞI BİRİNCİ KANUN 1920

Hususi Şartlar
Her bir abone için her hafta bir nüsha çıkarılır.
Her hafta (7) nüsha her hafta çıkarılır.
Her hafta (7) nüsha her hafta çıkarılır.
Her hafta (7) nüsha her hafta çıkarılır.

2 TEMMUZ 1943
SAYI 777

VAZİFE

Altın Kurultayın açılışı Münasebetile

Geçen sayıdan devam

teşekkürler kendi aralarında koydukları nizam ve doğruluğu tatbik ederlerdi bir milletten kendiliğinden ikiside vazifeyi başarması o millet için en büyük şerefidir.

Ecdadımız bunu yapar'ı bizde yapacağız ve yapıyoruz. Buğday koruma kanunu, tefelick yani ödünç para verme kanunu Millî koruma kanunu gibi millî iktisadiyatımızı koruyan kanunlara milletini yardım etmesi ve tatbikini kolaylaştırması ecdadımızdan bize tevârus etmiş ve her işteki başarılığın sahibi olduğumuzu isbat etmiş olmalıdır.

Medeni tarihimizden bir yaprak açıyoruz.

Goreceksiniz ne ş refii yaprak ne büyük vicdan abidesi ne büyük millî vahdet.

Bir veya iki çocuğumuz var iken bir ikincisi veya üçüncüsü dünyaya gelirse evvelkisine p'ubucun dama alırdı derler.

Pabucun dama atıldı sözünün kast ettiği ifade de derhâl hatıra gelen mâna şudur. Pabucu dama atıldı denilen çocuğun ehemmiyetsiz kaldığı demektir.

Türklerle bu darbi mesel nereden gelişmiş.

Se'çukiler zamanında şehirlerde esnaf ve sanatkâr teşekkülleri vardı. O zaman Selçukî hükümeti murakabesini ve intizamını esnaf ve küçük sanatkârların işlerine kadar ulaştırırmıştı, Terzi, Berber, Kandıracı, Kırşeker, Saracı, marangiz, Arabacı, Demirci, Esnaf ve sanatkârlarının birer cemiyetleri vardı. Ve her cemiyet kendi esnafının işinin nefesini, kunt ve sağlamlığını, zarfını ve satış fiatlarının tıdallını, saf ve itimat eder insanların aldatılmamasını bihassa köylüye hile yapılmamasını murakabe ederlerdi ve daima iyi çıkarımaları için ve sanatın yalnız ve yalnız para için değil birazda zıvk ve millî duyguyu eseri cimâsını tavsiye ederlerdi. Genç sanatkârlar (Aka) denilen büyüklerine, Reslerine hürmet ve onların tecrübelerinden istifade ederlerdi. Bu müğteri aldandığını ve iğfal edildiğini veya aldığı eşyanın kassden hile katılmak suretile fena yapıldığını anladığı zaman o esnafın mensup olduğu cemiyete gider ve söylerdi. Mese'le: Tamir ettirdiği çift demiri, arabasını, aldığı kundura veya yemenisini, hayvanın veya deveanın semerini götürür, esnaf büyüklerini sanatkârlar topları, aldığı malın yapıldı tarzını kulluğunu

Acı Bir Ölüm

Matbaamız Müdürü Hamî Özmenin kordeleri, birinci Umum Mafetis Abidin Özmenin ağabeyleri, Niğde Mebusu Hüseyin Ulusoyun dayı ve kayın babaları, Mal müdürü emekçilerinden Nefî Özmen uzun müddet den beri muztarip bulunduğuna hastalıktan kurtulmuş olarak, Afyonda vefat etmiştir.

Kırk seneyi müteceviz Devlet hizmetine vakfı nefis eden merhumun kayından dolayı Hamî Özmen, Abidin Özmen, Hüseyin Ulusoya ve kederli ailesine baş sağlığı dileriz.

Çok Acıklı Bir Ölüm

Hususi Muhasebe Müdürü bay İsmet Yakşının eşi bayan Meveddet Yakşi genç yaşta iken mübtela olduğu hastalıktan kurtulmuş olarak beş çocuğu ile eşi bay İsmet Yakşiyi terk ederek geçen Cuma günü hayata gözlerini yummuştur.

Bay İsmet Yakşi ve kederli ailesine baş sağlığı dileriz.

Teşekkür

Eşim bayan Meveddet Yakşının ölümü dolayısıyla acılarımıza iştirak eden bütün dostlarımıza şükran duygularını sunarım.

Hususi Muhasebe Müdürü **İsmet Yakşi**

ve fiatını tek tek ederciler, baksız gördükleri esnaf ve sanatkâra hemen orada ihtarla beraber sabırlı eğiyer iside ve tamirini tekrar yaptırır iside ve tazmin ettirirlerdi. Bu hal ikinci defa tekerrür ederse esnafa teğhir edilerek suretile alenen ihtar yapılırdı. Üçüncüsünde bütün esnaf teşekkülleri toplanarak bu hileler esnaf veya sanatkârların pabucu dama atılırdı. Pabucu dama atılan sanatkâr ve esnafın bir daha o memlekte kalmasına imkan yoktu oru esnaflık yapılmaktan ve ierastından men ederlerdi. İşte pabucun dama atılması darba meselesinin esası budur.

— Sonu var —

İsmet Yakşi

Kudret Bayhan

Memleketimizin kıymetli gençlerinden ve Hukuk mezunlarından B. Kudret Bayhanın hâkim stajyeri olarak Niğdemize geldiği haber alınmıştır. Kendisine hoş geldin der ve muvaffakiyetler dileriz.

Ölüm

Bingöl Valisi B. Halis'in enişterleri olan bir müddet tenberi hasta o'na Vilâyetimiz Encümen kâtibi Süleymanın vefatını teessürle haber aldık Kederli ailesine baş sağlığı dileriz.

Toprak Mahsulleri Vergisi Kanunu

Kabul No 4429 Kabul tarihi 4-6-943 Neşri tarihi 7-6-943

Birinci Fesil

Verginin mevzu ve istisnaları

— Geçen S. devam —

hakkında tatbik edilmez.

Dördüncü Fesil

Verginin niyeti

Madde 17 — Verginin nisbeti, Hükümetçe Millî Korunma Kanununa müstaiden muayyen miktarı muayyen fiatla alınan mahsullerde % 8, diğerlerinde % 12 dir.

Şu kadar ki, % 12 nispetinde vergiye tabi mahsullerden herhangi birinin vergi nispetini icabında % 8 e kadar indirmeye İcra Vekilleri Heyeti salâhiyettir.

Beşinci Fesil

Verginin tarh ve tahsilü

Madde 18 — Bağlı iki nu maraflı cetvelde yazılı mahsullerin vergisi aynen, diğerlerinin vergisi nakden tahsil olunur.

Madde 19 — Mükellefler aynen ödemeye mecbur oldukları vergilerini:

A) Miktarları ölçülerek tesbit edilen mahsullerde, en geç ölçmeyi takip eden gün içinde muvakkat köy ambarlarına;

B) Miktarları beyan üzerine tesbit edilen mahsuller

de mahsulün nev'i itibarıyla vilâyet idare heyetlerine tâyin edilerek tarhlerde teslim yerlerine;

Köy vasıtalarıyla teslim etmeye mecburdurlar. Şu kadar ki - A - fıkrasında yazılı vergileri mükellefler aynı müddet içinde ve 20 nci maddede yazılı nakil şartlarıyla doğrudan doğruya teslim yerlerine teslim edebilirler.

Madde 20 — Aynen alınan vergilerin teslim yerleri her mahalle ve köy için en yakın ve elverişli olmak üzere tesbit edilir ve 12 nci maddede mücibince mükellefler verilen ihbarnamede gösterilir.

Mükellefler vergi olarak muvakkat köy ambarına teslim ettirir miktarları bu ambarlara teslim tarihinden itibaren iki ay içinde

— Sonu var —

Niğde Askerlik Dairesi

Satın alma komisyonu reisliğinden

1 — Niğde garnizonu için (75) ton kuru odunun açık eksitme suretile ihalesi 15-7-943 Perşembe günü saat (16) da Malmüdürlük odasında yapılacaktır.

2 — Muvakkat teminatı (225) liradır.

3 — Şartları ve evsâflı öğrenmek istiyenler her vakit komisyon Reisliğine müracaat edebilirler. 1-2

Niğde İcra Memurluğundan

İzalel şuyı neticesi olarak Niğdenin yukarıkaya aralı mevkindeki bağda 50 yük 500 balın Elma beher bato amı ikşer Elmadan bin lira muhsunen kıymetinde olan bağında toptan Elmamın 19 7-943 Pazartesi günü saat 10 dan 12 ye kadar Niğde İcra dairesinde açık artırma ile satılacağından iştirak edeceklerin mezkur saatte bulunmaları ilân olunur.

EK 3: Niğde'de Meyvecilik

ABONE	Krş.
Yıllık	260
Altı aylık	160
Üç aylık	90
Kucuktur.	

NİĞDE

CUMA GÖNLERİ ÇIKAR, RESMİ VİLİYET GAZETESİDİR.

5 Haziran 1942

İLK ÇIKIŞI : BİRİNCİ KANUN 1926

SAYI : 725

Hususi Şartlar

Genelge hususiyatlar için yazılmasın.
İhtisara (20) ya kadar her satırdan (7) hane, (20) den sonra gelen satırlar için de (5) hane alınsın.

Niğde Meyveciliği

Don ve fırtınaların mu bitimiz meyveciliğine yaptığı ağır zararlar, Niğde meyveciliğine ait bir tedkik mevzuu meydana getirmektedir.

Nigdemiz Elma, özüm ve kayısı ağaçlarına çok geniş topraklar ve sayısız para tahsis etmiş, ölçüsüz emek harcanmıştır. Bu uğurda varını yığını harcıyarak tabiatın lutfüne sığınmış Nigdeliler. Sanıldığından pek çoktur. Acı ile görürüz ki, tabiat Niğdeye, harcanan bütün bu varlıklar nispetinde cömert görünmemektedir.

Dört senedenberi Niğde (Kayısı) unutulmuş gibidir. Bir seneyi boş geçiren Kayısı ağaçları, hemen son baharda domureuklarını meydana getirmekte ve bu domureukların bir kısmı kışın şiddetli soğuklardan harap olmaktadır.

Kalan diğer kısmı, bilhassa hava müsait gittiği takdirde, Mart başlarında çiçek açmaya ve her hangi bir soğuk dalgası bunlar da harap olmaktadır. Dört seneden beri Niğdenin kayısı ağaçlarını meyvesiz bırakan sebep budur.

Elmalara gelince; Elmalar kayısılarla nisbetle soğuk daha dayanıklı gözükmemektedir. Fakat bilhassa ilkbaharda ve mevsimsiz çıkıveren soğuk dalgası iki seneden beri elma çiçeklerini yakmakta ve Niğdeli müstahsilleri büyük zarara sokmaktadır.

Özüm bağları da hemen aynı tesir altındadır. Üç seneden beri yine mevsimsiz çıkan soğuk dalgaları özüm bağlarının esas domureuklarını vurmakta ve mevsim ortasında meydana getirdiği cümle neticeye bağlı kalmaktadır.

Tabiatın bu, düşülmeyen bahçeleri, bir kaç senedenberi

Nigdeli meyveci ve bahçıvarları ağır zararlara sokmaktadır.

Bu durum karşısında Nigdeliye düşen vazife, daima elini kolunu bağhyarak, tabiatın kahrına boyun eğmekten daha geniş ve daha mühimdir.

Anlaşıyor ki, Nigdeli meyve müstahsili, ağaç dikerken, aşı seçerken, bir çok meseleleri göz önünde bulundurmamak mecburiyetindedir. Muhtimiz için, bilhassa geç çiçek açan ve geç kemale gelen, soğuğa mütehammil meyve çeşitlerini seçmek bir zaruretittir.

Dikkat edilirse görürüz ki elmaların tatlı cinslerinden bazıları, soğuğa tahammül atmakta ve diğerleri gibi yanmamaktadır. Aynı zamanda bazı ekşi meyve cinsleri her zaman muntazaman meyve vermektedir.

O halde soğuktan müteessir olmaları ve muhtimizde her zaman meyve veren elma cinsleri var demektir. Bundan sonra Nigdeliler elma bağı meydana getirirken bu hususu mutlaka göz önünde bulundurmalıdır. Olmadığı takdirde sık sık, muhtimizin tabii imkânsızlıklarından doğan bu zararları katlanmak zorundayız.

Kayısı ağaçları için de aynı düşünceleri yürütmeliyiz. Haber aldığımız göre Niğdeden daha soğuk muhitlerde her sene meyve veren kayısı cinsleri bulunmakta imiş. Kayısı bahçesi sahiplerinin bu cinsleri tedkik ederek muhtimizde çoğaltmaları, tabiatın zorluklarını bu suretle karşılamaları lazımdır.

Bundan sonra yetiştirilecek bahçeler için bu düşünceler ortaya konurken, yetmişlerin soğuktan korunmaları için de şüphesiz bir çok tedbirler alınabilir.

B. Safa Apaydın

Bay Safa Apaydının pazar günü şehrimizden ayrılarak İstanbula gideceği haber alınmıştır.

Husuli Muhasebe de Bina vergisi tahriri

Merkez kasabasının Bina vergisi tahririnin katıyet kazanması için, cetvellerin Maliye Vekâletine sunulduğu haber alınmıştır.

Ş 942 Mali yılı başından itibaren, Husuli Muhasebe Tahsilatlarının Tahsil daireleri değiştirilmiştir.

Lamba Camı Dağıtılması

Vilâyetimize ayrılan 89 düzine lamba camı gelmiş ve ihtiyaca göre dağıtılmıştır.

Mekara dağıtılması

Vilâyetimize ayrılan makaraların halka dağıtılmasına yakında başlanacaktır.

Bilgi ve teknik artık her zorluğu yenecek kadar ilerlemiştir. Bazı meraklı bahçıvarları tarafından ağaçlara geç çiçek açtırmak için diplerine kar gömmek. Ve saire gibi tedbirler, hususi olarak, deniyor. Hatta soğuk gecelerde tütsü veren meyve bahçesi sahipleri de vardır. Vilâyetimiz Ziraat müdürlüğünden en büyük ricamız... Dona karşı alınacak tedbirler üzerinde muhtimiz aydınlatmasıdır.

Diğer yünden, Devletimiz bir vakitler Niğde bahçelerini harap eden (Karpü kapsa) lar mücadele açmış ve çok müsbet neticeler almıştır. Meyveleri don aldığı takdirde, bütün bu emekler boşa gitmektedir.

Donlara karşı ve yüzde yüz tesirli çareler tesbit edildikten sonra müstereken ve bütün muhitin elbirliğiyle tatbiki için Devletimizden yardım dilemekten başka çare görememekteyiz.

H. Ulusoy

Ortaokulda Resim ve Dikiş Sergisi 10 Haziranda Açılıyor

Ortaokulun 1941 - 1942 ders yılına ait Resim ve Dikiş sergileri 10 Haziran 942, Çarşamba günü açılacak ve 15 Haziran 942 Pazartesi akşamı kapanacaktır.

Sergiler her gün saat 14-18 arasında açık olacaktır.

Sayın halkımıza gidip görmelerini tavsiye ederiz.

İAŞE TEŞKİLATI

Kazalardaki işe teşkilatı ikmal edilmiştir.

Yitik Ekmek karnesi

Aile efradımıza ait 5 adet büyük ekmek karnesini yitirdim. Yenisini alacağımдан yitik karnelerin hüküm olmadığını ilân ederim.

Niddenin sarıhan mahallesinde Ali usta karısı Saadet Emek

Subaşı Teşkilatı ve Vazifeleri hakkında Talimatname

Geçen sayıdan devam

Yazılı tahmin neticesini kendilerine verilecek matbu cetvellere doldurularak bu cetvellerin birer nüshasını mahallin ziraat muallimlerine veya memurlarına ve bulunmayan yerlerde kaza işe amirliğine tevdi ederler ve diğer nüshasını da kendi nezdlerinde saklatırlar.

Madda 18 — Ziraat muallim veya memurları veya kaza işe Amirlikleri bu cetvellerin köy itibarile yokluklarını toplayarak bu yoklukları kaymakamlara ve merkez kazalarında ziraat müdürlüklerine bildirmekle beraber cetvelleri bilâ teahhür aynen ve toplu olarak (kazanın bütün köylerinin cetvelleri bir arada olmak üzere) doğrudan Ankara'da Baçve-kâlet istatistik umum müdürlüğüne gönderirler. Kaymakamlar ve merkez kazalarında Ziraat müdürlüklerinde bu suretle toplanacakları

Devamı S. 2 de

EK 4: Niğde'de Cemiyet Faaliyetleri

ABONE Kırş.

Filialı: 250

Altı aylığı: 150

Ünvan gönderen: 20

Kurustur.

NİĞDE

(CUMA GÜNLERİ ÇIKAR, RESMİ İL GAZETESİDİR.)

Hususi Şartlar

Gazeteye konmayan yazılar geri verilmeyiz.

İlanları (20) ye kadar her satırı (dört 7) buçuk, (20) den sonra gelen satırlar içte de (5) kuruş alırlar.

13 HAZİRAN 1941
İLK ÇIKIŞ: BİRİNCİ KANUN 1920
SAYI: 677

NİĞDEDE

Yardımsverenler Cemiyeti

Türk kadını, Büyük Nispetiye Sok. İnşaatında Sayın Müstefişleri, Bayan Mevhibenin ziyadesiz emekleri altında evkânında vazifesine koşturmaktadır.

Şima Ankaradan kayını olarak kısaca dalga yuğdukları-
teğire kadar yayılan bu ham-
na habet tufanı Niğdemizin yeşil
leğimlemlerinde da akisler ya-
vermiştir.

Niğdeli Bayanlar yardımse-
verler cemiyetinin Niğde şubesi-
nin teşkil etmekte üzere
Çarşamba günü öğleden son-
ra, Halkevinde toplanacak-
lardır.

Bu suretle Türk kadının-
ın, inkilâb ve dünyanın
arıştığı buhar karşın-
da kabüllediği büyük
işleri ifaya Niğdeli bayan-
ların da katılmış demektir.

Bu Niğde için, Niğdeli
bayanlar için hazırlanmış bir
liste.

Türk kadını, Türk inkilâ-
dından dünyanın bütün ka-
dınlarından ziyade fayız ve

hisse almıştır, hiç bir
inkilâb, kadınlık için Türk
inkilâbı kadar mes'ut neti-
çeler tahakkuk ettirmemiştir.

İnkilâbdan fayızlanan
Türk kadını, büyük Türk
milletinin dünya medeniyeti
karşısındaki müsbet rolünü
ifada Türk erkeğine şüphesiz
en samimi, en faydalı
ve en kuvvetli bir yardımcı-
dır. Türk kadını bu yar-
dımı lüzumu kadar şuurlu,
lüzumu kadar faydalı se-
kilde ifaya tamamen muk-
tedir.

Bu iktidarını Bayan Mev-
hibe İnönü'nün faziletli yar-
lığına, bağlanarak yurd
ugrunda kendine düşen va-
zifeleri kabüllemesile isbat
etmiş bulunmaktadır.

Niğdeli Bayanlarımızın,
bu mukaddes hamlede katıl-
maları hususunda göster-
dikleri gayretin kudsiyetile
mütevasıf faaliyetinde bu-
nucaklarını ümit eder, mu-
vaffakiyet temenni ederiz.

H. Ulusoy

Çifttehanca Nahiyası

Uluğaçla Kazanıza bağlı,
abhasiyle meşhur, Çifttehanca
nahiyesinde bir nahiyeye teşkil
edilmiştir. Vilâyetimiz tara-
fından yapılan müraعات
nahiyeye Vakâletince muva-
fık görülmüş ve Nahiyeye
adını Vilâyetimize teblig
ettiric. Yazın çok kalabalık
muhtelif köylerin merke-
zi olan Çifttehandaki bu to-
pamı halk için büyük ko-
muklar temin edecektir.

Yardımsverenler Cemiyeti

Yardımsverenler Cemiyeti-
nin teşkilinde bir şubesi
kurulacaktır. Bu maksatla
edilecek toplantılarımız Çarşamba gün-
ü Halkevinde bir toplantı
olacaktır.

Nevşehir Halkevi Binası

Binası ikmal edilen Nevşehir
Halkevinde, kısa bir za-
man zarfında iki aile top-
lantısı yapılmıştır. İkinci
toplantı, Cumartesi akşamı
bir çok Nevşehirlinin iştiraki-
yle yapılmış ve neş'e için-
de, geç vakte kadar devam
etmiştir.

TAYİN

Vefat eden Daimi Eceömen
başkâtibi Ahmet Akşanın
yerine Hususi muhasebe
mümevizi Hilmi Akman,
şimdiki maaşıyla, naklen tayin
edilmiştir.

Halkevi Köycülük Komitesi Üyelerinin köy gezisi

Halkevi köycülük komite-
si üyelerinden, idareci, Ziraat-
çı, Baytar ve diğer meslek sa-
hiplerinden mürekkep bir grup
Pazar günü Uvaçık ve Ulu-
ğaç köylerine bir gezi ter-
tip etmişlerdir.

Gezide, ilk defa Uvaçık
köyüne uğranmış, Hayvan
hastalıkları, Bağcılık, dikil-
en ağaçların bakımı ve ku-
raklık gibi mevzular üzerin-
de köylü ile hasbihal yapılmış-
tır.

Köyde mühim bir derd
olan hayvan sulama çukur-
ları üzerinde köylü ile uzun
müzakerelerde bulunulmuş-
tur.

Filhakika bu köy halkı,
eskidenberi köy içinde
mevcut bir kaç çukuru çeş-
me ayakları ile doldurmak,
bu pis su ile hayvanlarını
sulamak, aynı zamanda ter-
temiz bir yayla üzerinde
kurulan köylerinin havasını
pisletmek itiyadındadırlar.

Bu itiyattan köylüyü vaz
geçirmek ve köyü sulama
havuzları yaptırmak için
şimdiye kadar bir çok
idarecilerimiz ciddi
gayretler harcamıştır. Fa-
kat köylü suları çukurlar-
da biriktirmekten bir türlü
vaz geçememiştir.

Geçen gezide Halkeviler
tarafından el konan bu me-
sele ile Vilâyet ve Sıhhat
müdürlüğü sıkı işbirliği gös-
termişler, biriktirilen ku-
rutulması, sulama havuzları
yapılması için köy ihti-
yar heyetine tebligat yapı-
mışlardır.

Bu gezide Halkeviler
çukurların fenalığını köylü-
ye tekrar izah etmişlerdir.
Nihayet taş ve kumu köy-
lü, cimento ve ustası Halk-
evi tarafından temin edil-
mek suretile sulama havuz-
ları yapılması üzerinde
anlaşmıştır.

Öğleden sonra bu köyün
çeşme suları menbaya gi-

Halkevi tarafından kurulacak Kamp

Halkevi tarafından Toros
Dağları üzerinde bir Kamp
kurulmasına teşebbüs edil-
miştir.

Kamp 4 Temmuzda başla-
yıp 15 gün devam edecek
ve Maden Nahiyesinin Toros-
lar üzerindeki bir yaylasın-
da kurulacaktır. Kampa iş-
tirak için on beş günlük yi-
yecek masrafı olmak üzere
10 lira alınacak, alıncı işti-
rak edeceklere tenzilat yapı-
lacaktır.

dilmiş ve menba'nı açık,
koyun, inek ve çobanlar ta-
rafından kirletildiği
görülmüştür. Az bir emeğe
ihtiyaç hissettiren menba'nın
temizlenmesi ve su yolunun
kapanması işi temin edilmiştir.

Ovacıktan sonra Uluğaç
köyüne varılmıştır. Ulu-
ğaç Torosların Budak ova-
sına açılan bir vadisinin ağ-
zında kurulmuştur. Köy,
yaz, kış akan oldukça çok
sulu bir dereden istifade
mazhariyetine maliktir. Bu
derenin eseri olan Uluğaç
köyünün yeşil tarlaları, göl-
geli ve meyveli bahçeleri,
şairane değirmenleri vardır.
Köy bu yeşillikler tarafın-
dan kucaklanmış bir hal-
dedir. Uluğaçlılar yeşilli-
ğin insan ruhunda yarat-
tığı müsbet tesirlerle maruz
kaldıklarını ilk görüşte is-
bat etmektedirler.

Uluğaç köyünün çok tem-
iz bulduk. Köyü bir göl-
gede köylü ile yapılan has-
bihal köylümüzün realitelere
olan alakası hususunda O-
vacık köyünün bizde bırak-
tığı fena itibai Uluğaç
temizlemiştir. denebilir.

Uluğaç köylüsü köyle-
rinin bütün imkanlarından
tam olarak istifade etmiş-
tir.

Yabani Erik ve diğer
ağaçlar yavaş yavaş yerle-
rini Elmaya terk etmektedir.
Fasulya, Patates, diğer seb-
-

— Sonu Sayfa 2 de —

EK 5: Niğde'de Pasif Korunma Faaliyetleri

ABONE	Krş.
Yıllık	250
Altı aylık	150
Üç aylık	90

NİĞDE

(CUMA GÜNLERİ ÇIKAR, RESMİ İL GAZETESİDİR.)

Hususi Şartlar

Gazeteye bunmayan yastıklar geri verilmez. İlanları (20) ye kadar her satırdan (7) başlık, (30) den sonra gelen satırlar için de (5) kuruş alıdır

21 MART 1941
İLK ÇIKIŞ: BİRİNCİ KANUN 1928
SAYI: 665

VİLÂYETİMİZ 941 BÜDÇESİ 505,130 LİRADIR

Halkımız ve pasif korunma

Geçen salı günü şehrimizde çok şumullu ve pasif korunmanın bütün vazifedarların emrine terkedilmiştir. Korunmanın bu birinci icabının tam bir hürmet ve dikkat ile tatbiki meseleyi halle kâfi midir? Yâni, evi, mağazası, dükkânı içine çekilen halkımız acaba korunmanın kendi aile çerçevesi içindeki icaplarını yapmış mıdır? ..

Bu hususta halkımıza düşen vazifeleri bir daha hatırlatmanın faydalı olacağına inanırız.

Büyük Türk milleti ne bir ihtiras, ne bir kin taşır. O, bütün bu temayülleri sulhçuluk ve yurdunun yük selmesi hususundaki arzularıyla değişmiştir.

Ancak yurdumuza, istiklâlimize, şerefimize tevcih edilecek her hangi kötü bir emel, aziz millî şefimizin etrafında teşekkül etmiş olan türk birliğini yüce heybeti altında ezmek yok etmek vazifesi ile karşı karşıya bulunabiliriz.

İşte bu vazifenin ifası sırasında olabilir ki, yurdumuzun bazı mamureleri hava taarruzuna uğrayabilir. Bazı yuvalarımız asrın bu afetinin tesiriyle alt üst olabilir. Şüphesiz çelik kanadlarımız göklerinizin maviliğini bozdurmanağa azimle çağlıcağılardır. Fakat bu azim ve iman her türkün yurdu ile beraber kendi yuvasını koruyacak tedbirleri de beraber almasını yine icap ettirir. O halde hava tehlikesine karşı her yurddaşın kendi ocağı, kendi evi içinde alacağı tedbirler nelerdir? bunları bir kere daha gözden geçirmek icabeder:

Bu tedbirler hemen hemen iki zümrede tasnif edilebilir.

— Devamı S. 2 de —

Umumi Meclis Çalışmasını bitirdi

Vilâyetimiz Bütçesi 505130 Lira ile tevzin edildi

Vilâyetimiz Umumi meclisi 941 yılı ictima devresini 14 - 3 - 941 Cuma günü birirmiştir.

Son celsede, büyüklerimize meclisin bağıllık duygularının sunulması hakkındaki teklif ittifakla kabul edilmiş ve Vali vekili Şevki Birsel bir nutkiyle toplantıya nihayet verilmiştir.

40 gün devameden çalışma neticesinde vilâyetimizin bütçesi 505130 Lira ile tevzin edilmiştir. Bu miktarda 83784 lirası Hususi Muhasebe işlerine, 74063 lirası Naif işlerine, 229807 lirası Maarif işlerine, 45376 lirası Sıhhat ve hayır işlerine, 65752 lirası diğer masraflara tahsis edilmiştir.

Daimi Encümen Üyeleri

Umumi meclis daimi encümen üyeliklerine Ferit Ecer, Sabit Ecemiş, Bekir Poyraz, Şevki Alpağut seçilmişlerdir.

Kayseri Halkevilerinin Şehrimizi Ziyareti

Kayseri Halkevi Üyelerinden 15 kişilik bir grubun şehrimizi ziyaret edeceği vilâyetimiz Halkevine bildirilmiştir. Halkevimiz misafirlerin izni için icap eden tedbirleri almak üzere iken ziyaretin tehir edildiği haber alınmıştır. Kayseri arkadaşlarımızın aralarında görülmek evlilerimizi müteessir etmiştir.

Parti Müfettişi geliyor

Vilâyetimiz C. H. P. müfettişi Ağah Sırrı Levendin pazar günü şehrimize geleceği ve muhtemelen nazî konferanslar vereceği haber alınmıştır.

Umumi meclisin çalışmalarına nihayet vermesi münasebetile Reis Tarafından arzedilen bağıllık duygularına Büyüklerimize karşılıkları

Şevki Birsel
Vali vekili
Niğde

Vilâyet Umumi meclisinin toplantısına nihayet vermesi dolayısıyla izhar buyurulan hissiyata teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

B. M. M. R.
Renda

Şevki Birsel
Vali V.
Niğde

Vilâyet Umumi meclisinin toplantısına nihayet vermesi dolayısıyla hakkımızda izhar olunan temiz duygulara teşekkür ederim.

Baş Vekil
Doktor Refik Saydam

Bay Şevki Birsel
Vali vekili
Niğde

Vilâyet Umumi meclisinin toplantısına son vermesi münasebetile hakkımızda gösterilen duyguya teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Dahiliye vekili
Faik Öztürk
Niğde Valihüğüne

Umumi meclis âzalarına sevgilerimi ibrâğ buyurmanızı rica ederim.

C. H. P. Genel sekreteri
Erzurum mebusu
Fikri Tuzer

Şehrimizde Soğuklar

Hafta içinde vilâyetimizin her tarafında fastalıklar yağmıştır. Domoreuk halinde bulunan Badem ve Kayisların donmasından korkulmuş ise de soğuklardan sonra bu mevvelerin zarar gömediği anlaşılmıştır.

EK 6: Niğde'de Halkevleri

ABONE	Krş.
Yıllığı:	250
Akti aylığı:	150
90 gün geçenler:	20
Kurustur.	

NİĞDE

CUMA GÜNLERİ ÇIKAR, RESMİ İL GAZETESİDİR.

Hususi Şartlar
Okunmaya tahsis edilen yazılar her hafta İstanbul (20) ye kadar her satırda den (7) buçuk; (20) den sonra gelen satır her üçte (5) burun alır.

21 ŞUBAT 1941 İLK ÇIKIŞ: BİRİNCİ KANUN 1928 SAYI: 661

HALKEVLERİMİZİN 9 UNCU YIL DÖNÜMÜ KUTLU OLSUN

HALKEVLERİ

Halkevlerinin inkılab dâ-
sında yer almasını doku-
nu yılını kutlulamağa
azırlanıyoruz.

Bu kutulayışın samimiyet
heyecanını doğuran se-
bilerin şüphesiz çok geniş
mânâdır.

Biz, geçmiş devirlerin milli
invenizinde açtığı yaraları
kısa bir zamanda iyileş-
mek, muasır medeniyette
refli türk milletine layik
evkii en kısa zamanda ala-
ak mecburiyetle karşı ka-
ya bulunuyoruz.

Filhakika . Asırlarca ed-
ihmallerin, kasıpların mil-
bünyesinde açtığı yara-
çok derindir. Çok olgun
tarihin menşei kadar
kesilen Türk kültür ve
medeniyetinin asil bünyesine
pişan yabancı tesirler
u sunmuş, çizilmiştir, dün-
yi aydınlatan ışığını sön-
meğe yüz tuturmuş bulun-
makta idi. Koca bir çinara
zilan sarmaşık gibi, onun
il, vakur haybetini, ruhu
mahyan perişan örtüler
kassında saklamış bulun-
makta idi.

Serefi olarak doğmuş ve
glo yaşamağa azmetmiş
millet haysiyetle Türk
gnet, bünyesine musallat
an bu tesirleri boğmak
karanlıkların ötesinden
adi de kültürünü ve me-
haysiyetini en temiz, en par-
mahiyetle meydana çı-
mak davasında karşıla-
günür.

ve ve bu büyük davanın hali,
dinde geniş manasile bir milli
liğe ve Türk milletinin
ün unsurlarında saklı bu
ün kudret ve kabiliyetin
ün ilahîber olmasına bağlıdır.
ste Halkevlerimiz mede-
ot ve kültürümüzün en ba-
vasıflarıyla meydana çı-
mak, yaşatmak, yükselt-
k imiş Türk milletinin

bütün kudretlerini tertib,
tanzim eden bir mihver, bir
ocaktır. Biz, muasır mede-
niyetle aramızda kalan asır-
lık boşluğu ve uzun mesafe-
yi en kısa bir zamanda dol-
durmak ve katetmek mec-
buriyetindeyiz.

Bu mecburiyet bize bü-
tün varlığımızla birleşmek,
tek dava uğrunda toplan-
mak lüzumunu göstermiştir.

Her türlü sınıf farkını,
her türlü imtiyazları ortan-
dan kaldırmak, bütün kud-
retleri yığurarak asil dava-
mıza doğru bir küll olarak
yol almak vazifemizdir .

İşte bu vazifemizi ifa im-
kânını veren mukaddes o-
cak Halkevlerimizdir . Biz,
büyük inkılablara başlamış
ve bu inkılabları yürütmek
gibi dünya huzurunda çe-
tin imtihana girmiş bir
milletiz . Bu imtihandan al-
nımızın aklı ile çıkmak milli
şerefimizin bir icabıdır .
Halkevleri bu imtihandan
bizi zafere, gayemize ula-
tıracak en mukaddes bir
ocaktır .

Bizim mukaddes gayeleri-
miz ve yolumuz Cumhuriyet
Halk Partisinin umdelerinde,
altı okta sembolleşmiştir .
Biz altı okun gösterdiği yoi-
da bir yıldırım hızla ilerli-
yoruz . Bu hamlenin bize
yüklettiği milli vazifeyi
Halkevlerin çatısı altında dö-
vülerek, onun hiriminde yü-
gür olarak edindiğimiz birlik ve
kuvvetten hız almak suretille
başarmış ve başarmışa az-
metmiş bulunuyoruz .

Halkevleri tarihin en mu-
kaddes züruresinden doğ-
muştur. Çünkü Türk milleti-
nin varlığını kurtarmak ve
yaşatmak tarihin, medeni-
yetin, zamanın en büyük
vazifesidir . İşte bu zaruret
en mütakamil yerini alarak
Halkevlerinde .

HALKEVİNDE

Halkevlerinin Dokuzuncu Yılındaki

Halkevlerinin açılışının 9
uncu yıldönümü olan 23 Şu-
bat, Pazar günü saat
15 te Halkevinde toplanıla-
rak Ankaradan Başvekilin
Nutku dinlenecek, ondan
sonra mahalli programın
tatbikine geçilecektir .

Bunu müteakib inşaati
ikmal edilen üst katın kü-
şad resmi, akşamı milli şazlar-
dan mürekkebe bir saz gece-
si yapılacaktır .

Nigdeliler Gecesi

Istanbulda bulunan yük-
sek tahsil gençliğinin teşeb-
büsüyle her yıl yapılmakta
olan (Niğdeliler Gecesi) nin
bu yıl da 22 Şubat akşamı,
Istanbulda, (Park otel) de
yapılacağı haber alınmıştır.
Muvaffakiyet dileriz .

Mühendis Rüştü Üçler

Değerli gençlerimizden
Mühendis Rüştü Üçler ailesi
nezdinde bir kaç gün kal-
mak üzere şehrimize gelmiş-
tir .

etmiş bu suretle Türk mede-
niyeti ve Türk kültürü en
değerli melcesine kavuşmuş
bulunmaktadır .

Halkevini meydana geti-
ren bu mukaddes zaruret
aynı zamanda Halkevi için
bir ülküdür .

O halde Halkevinde vazi-
fe alan her Türk, milli var-
lığına ulaşan yolda hız alan
bir kudrete katılmış bulun-
duğunu bilmelidir . Bu şuur-
la kabullendiği bütün va-
zifeleri en ateşli heyecanla
başararak milletine, yurduna
karşı borçlarını ödemenin
işbirliği içinde yaşamalıdır .

KIZILAYDA

Şehrimiz Kızılay Kur-
mu Umumi heyeti geçen
Cumartesi günü öğleden
sonra Halkevinde toplan-
mıştır . Toplantıda merkez
heyetinde münhal olan aza-
lıklara yenileri seçilmiş, eski
idare heyetinin raporu ve
gelecek yıl bütçesi okuna-
rak kabul edilmiş ve yeni
idare heyeti seçilmiştir .

Riyaseti Tahsin Kitapei,
Kâtiplik ve muhasibliği Mu-
allim Hüseyin İca, vezne-
darlığı Tüccardan Fazlı
Özersoy deruhde etmişlerdir.
Muvaffakiyetler dileriz .

Fidan dağıtılması

Ziraat Vekâletinin Şehri-
mizde bulunan meyve fidan-
lığı muhtelif cinslerden fi-
dan tevziye başlamış bu-
lunmaktadır . .

Parasız olarak dağıtılan
aşlar muhitimizde fevkalade
rağbet görmüş ve Hüküme-
tin bu lufu büyük bir min-
net uyandırmıştır. Köy ve Ka-
za halkımızın da istifade
etmeleri tavsiye olunur .

Arazöz

Belediyemizin sokakları
sulamak üzere bir Arazöz
getirme teşebbüsü neticeye
yaklaşmış bulunmaktadır .

Yiyecek Fiyatları

Belediyenin tahmat ve ta-
kibi ile bütün esnaf zaruri
ihtiyaç maddelerine kafî
fiyat tayin etmişler ve birer
etikette bu fiyatları eşyanın
üzerinde ilan etmişlerdir .

NİŞAN

Vilâyetimiz jandarma Ta-
bur Kumandanı Binbaşı İ.
Cevad Dirim'in kızları Ba-
yan Cahide ile Teğmen Sa-
bahaddin Özalayın Nişan
törenlerinin bu cumartesi
akşamı Askeri Gazinoda ya-
pılacağı haber aldık. Her
iki aileyi tebrik eder, genç-
ler için meşut bir hayat

EK 7: Niğde'de CHP Kongresi

ABONE	Kırş.
Yıllığı	350
Altı aylığı	150
Üçüncü geçenciler	20

NİĞDE

Hususi Şartlar
Gazeteye konmayan yazılar geri verilmeyiz. İlanlarına (20) ye kadar her satırımdan (7) buçuk, (20) den sonra gelen satırlar için de (5) kuruş alıılır

27.1. KÂNUN 1940 İLK ÇIKIŞI: BİRİNCİ KÂNUN 1928 SAYI: 654

Vilâyetimiz Çevresinde Yavaş Yavaş Gaip olan Tarihi Hakikatlar

Dahiliye Vekâletimiz milli bir mevzuu ele almış bulunuyor. Vaktile Osmanlı Saltanatının ihmal ettiği milli kültürün tehakküm eden ekaliyet kültürünün kendine göre tevsim ettiği mahal, mevki, mahalle, köy... ilâh... isimleri nihayet millileşmek üzere salınmaktadır. Meclisi Umumîye arz edilmek üzere değitirilecek isimler üzerindeki tedkiklere, bu iş için teşkil edilen bir komisyon tarafından devam edilmektedir. Halen bu mevzu üzerinde uğraşılması, nazide bu uğurda yapılmış işlere bir parça alaka gösterilmeği icab ettirmektedir. 1924 de, bilmiyoruz ne şekilde oldu, Niğdemizde geniş alkyasta bir köy isimlerini değitirme hareketi olmuştur. Bu hareket Türkçe olmadıkları sanılan pek çok köy isimlerini değitirmek neticesini meydana getirmiştir. Fakat bu, isim değitirme hareketi, icab ettirdiği ilmi tedkiklerin hemen hiç birine istinad ettirilmeden yapılmıştır.

Çok bedihi bir hakikat ki halen lisanımızda mevcut bulunmayan her kelime mutlaka yabancı olması lazım atmez: İhtimal ki o kelime her hangi bir mananın halen lisanımızda unutulmuş bir kalıbdır. Belki her (boyun, belki bir kahramanın ismine aledir. Belki de müstesna bir hatıra ya candandır bir semboldür. Binaenaleyh halen bize gelmeyen her kelime değitirmekten ziyade rastgele ve değitirilmesi icab eden kelimelerin kökleri, bu tevsimin sebepleri, başka mahallerdeki şekilleri hususunda her halde derin araştırmalar yapılması lâzımdır.

Bundan evelki değitirme pek indî olmuştur. Meselâ. (Valısa) köyüne (Volısa) (Lavsana) köyüne (Himmetli) (Divrin) köyüne (İnli) denilmiştir. Bu köylerin isimleri bu şekilde değitirilirken esas adları teşkil eden kelimelerin kökleri, ve bu köylerin niçin bu şekilde tevsim edildiği hakkında tek bir ilmi araştırma yapıldığına dair elimizde bir delil yoktur. Bir isim değitirmek lâalettin bir telkik olmaktan ziyade her halde mahallin bir hususiyet ve vasfına alem olması demektir. O halde muhitemizin sahibi salahiyyet zevâtından teşekkül eden komisyon yeniden değitirilebilecek adları tedkik ederken vaktile değitirilip kökleri öz Türk olan bir çok köy isimlerini de iade etmek mevzuu üzerinde durmalıdır. Bir isim değitirmek tarihi tedkikleri bazan çok müşkilleştiren bir keyfiyet olduğuna göre muhakkak yabancı bir kültürün bakiyesi olduğu tesbit edilmiyen isimlere dokunmamak, taribe bir hizmet olur.

Bu münasebetle, hazır komisyon teşkil edilmişken, tedkike tabi tutulmuş isimlerin vilâyet çerçevesi içinde bir tasnif yapılarak isimlerin boy yayılışlarının seyrini aydınlatmak hususundaki rolünden istifade etmek üzere meselâ Halkevimizin daha ilmi, ikinci bir çarşma mevzuu bulabileceğine kaniiz.

Çünkü isimler ekseriya pek çok tarihi hakikatların anasıdır. Ümid ederiz ki vilâyetimiz içindeki isimler bu münasebetle ilmi bir tedkik ve tasnife tabi tutulursa vilâyetimizin nüfus yerleşiş ve yayılış, hususunda çok kıymetli ip uçları elde edilir, kanaatındayız.

Cumhuriyet Halk Partisi Vilâyet Kongresi

Cumhuriyet Halk Partisi vilâyetimiz kongresi geçen pazar şehrimizde akdedilmiştir. Birgün evel tamamen gelmiş bulunan delegeler pazar sabahı saat onda Halkevinde içtima etmişlerdir. Başta vali vekili olduğu halde umumî meclis azaları, Belediye Reisi ve Partililerle bir çok dinleyicilerin hazır bulunduğu kongre tam saat onda ayakta dinlenen istiklâl marşından sonra vilâyet idare heyeti reis vekili Sabit Ecemişin kısa bir nutkile açılmış, Ebedî Şef Atatürkün aziz hatırasını tazizen beş dakika ayakta ihtiram susmasından sonra yoklama yapılarak kongreyi idare etmek üzere bir Reis, bir Reis vekili ve kâtipiler seçilerek müzakereye başlanmıştır.

Kongre Reisliğine seçilen Yakup Ünal riyasete geçerek müzakereye başlanmıştır. Eveleminde üç encümen teşkiline karar verilerek seçimleri yapılmış, bundan sonra geçen sene kongrelerinde kabul edilen dileklere ait gelen cevaplar, idare heyetinin çarşma raporu, kaza bütçeleri ve kat'i hesapları vilâyetin teklif bütçesi vedilekler okunarak aid oldukları, encümenlere hıvale edilmiş ve büyüklermize tazim ve bağlılık duygularımızı arzeden telgraf-lar çekilmesi kararlaştırılarak öğleden sonra toplanmak üzere celseye nihayet verilmiştir.

Ögle üzeri Cumhuriyet Halk Partisi tarafından delegeler şerefine Halkevinde bir ziyafet verilmiş, ziyafette bir çok davetli iştirak etmiştir. Saat üç buçukta

Bu hizmet yapıldığı takdirde Niğde tarihine en büyük iyilik yapılmış olur.

H. Ulusoy

mıntakamız parti müfettişi Ağah Sırrı Levendin başkanlığında toplanan kongre, encümenlerden gelen bütçe ve kat'i hesapları tasdik ederek dileklerin müzakeresine geçmiş, çok samimî ve anlayışlı konuşmalardan sonra heyeti umumiyesi reyde konulmuş ve kabul edilmiştir. Bundan sonra vilâyet idare heyeti asil ve yedek azahlıkları ile büyük kurultaya delege seçimleri yapılmış, kongrenin kapanışı münasebetile büyüklere karşı beslemekte oldukları hürmet ve tazimlerinin bir defa daha tekrarı karar altına alınarak kongreye son verilmiştir.

C.-H.-P. Vilâyet idare heyeti

Geçen Pazar günü toplanan C. H. P. Vilâyet Kongresi yeni idare heyetine aşağıdaki zevat seçilmiştir.

Firdevs Soylu, Ferit Ecer, Sabit Ecemiş, Kadri Yedier, Rasih Özbek, Rasih Özdoğan, Ahmet Öztekin, Mahmut Fımacı, Hasan Tezol.

Yedeklere:

Ziya Dundar, Hüseyin Ulusoy, İffet Tayanç, Emin Mete, Hasan Ünal, Sait Erem, Şahap Tüzün, Sami Sümer, Abdurrahman Ülkü, Büyük Kongreye murahhas olarak şu zevat seçilmişlerdir:

Ferit Ecer, Sabit Ecemiş, Yakup Ünal, İzzet Turan, Rasih Beyat.

Yedeklere:

Ali Gürün, Hakkı Sütekin, Rasih Aras, Naim Şenel, Şavki Alpağut seçilmişlerdir.

İdare heyeti arasında yapılan iş bölümü neticesinde B. Ferit Ecer Parti Reisliğine seçilmiş ve Askerliği dolayısıyla yerine B. Kadri Yedieri vekil bırakılmıştır.

Yeni idare heyetini tebrik eder ve başarılar dileriz.

EK 8: Niğde'de Halkevi Faaliyetleri

ABONE	Krş.
Yıllık	260
Aylık aylık	150
30 gün geçmeler	20
Kurustur.	

NİĞDE

CUMA GÖNLERİ ÇIKAR, RESMİ İL GAZETESİDİR.

Hususi Şartlar
Gazeteye konmuş yazılar geri verilmaz.
İlaahların (20) ye kadar her satırında
dan (7) buçuk, (20) den sonra gelen
satırlar işle de (5) kuruş alıdır

2. TEŞRİN 1940 İLK ÇIKIŞ: BİRİNCİ KANUN 1928 SAYI: 647

HALKEVLERİNDE Münevver Bayanlarımıza düşen vazife

30 Birinci Teşrin akşamı, Halkevi sahnesinde temsil edilen [Çoban] piyesinde, bayan Bedia Özmen ve Mevlana Işıksalı heyecanlı alkışlanmış bulunuyoruz .

Faziletkâr bu iki öğretmenin Halkevi sahnesinde rol alması münevver bayanlarımıza Halkevinde düşen vazifelere bir daha daha fırsatını vermiş buluyor . Halkevi tabiri, inkilâb kamasuunda artık bütün şumulile tayin ve tarif edilmekle beraber, bu tarif münevver vatandaş tarafından kavranmış bulunmaktadır .

Bu müesseseye emanet edilen büyük vazife inkilâbı ayakta tutmak, yaşatmak olduğuna göre bundan daha kudsi bir vazife tasavvur imkânı yoktur . Çünkü bu vazifeler, inkilâbın manevî hayatını, ruhunu, şahsiyetini, karakterini meydana getirecektir . Türk gibi büyük bir millete manevî hayat yaratmak vazifesi, vazifelerin en başında gelir .

Halkevinde vazife almak en büyük müessesenin derininde edindiği büyük dava . İnkilâbı muvaffakiyyet hissesiyle iştirak etmek demektir .

Bu sahnede yer almak türk münevver kadınının haysiyet, izzeti nefesi, vakar duygularına halel getirecek her hangi bir mahzurdan ziyade milli vazifeyi ifaya imkân ve fırsat verir .

Halkevi sahnesinde yer almış münevver bir bayan arkadaşın müstesna duygularını belâğatın en mükemmel şekliyle haykıran bir hatib, bir feylezof, bir şairden farkı yoktur . Bunlar ne kadar hürmete, saygıya lâyıklarsa ahenkli jestler, samimi ifadelerle milli duyguları, inkilâbın icabları .

- Devamı S. 2 de -

CUMHURİYETİN 17 inci Yıl Dönümü Şehrimizde Parlak tezahüratla kutlandı

Cumhuriyetin 17 inci yıl dönümü şehrimizde ve vilâyetimizin her tarafında coşgun tezahüratla kutlanmıştır . kutlama komitesi tarafından hazırlanan program dahilinde bir kaç gündenbergi hummalı bir hazırlığın izleri görülmekte idi .

Şehrin muhtelif yerinde iki tak kurulmakta, dövizler hazırlanmakta, bilhassa Halkevinde balo ve müsameremeşguliyetleri bariz bir canlılık arz etmekte idi .

28 Birinciteşrin Pazartesi öğleye kadar bütün hazırlıklar Devamı Sahife 2 de

DÜĞÜN

Valimiz Safa Apaydının kızları Nermin Apaydın ile Su işleri 7 inci şube mühendisi Sadık Türkmanın kardeşleri mübendis İhsan Türkmanın düğünleri 1 - 11 940 Cuma akşamı Halkevinde yapılmıştır . Düğün iki tarafın ailesi efradı ve kalabalık bir davetlinin iştiraki ile gec vakte kadar devam etmiştir .

Yavrularının saadetine idrakeden . Valimiz Safa Apaydın ve Sayın eşlerini Sadık Türkmanı her iki Aileyi tebrik eder, çiftlere uzun ve meş'ud bir hayat dileriz .

B. Naim Erem Ve Dr. Hüseyin Ülkü

Meb'usumuz B. Naim Erem ve Kırşehir Meb'usu Dr. Hüseyin Ülkü Bayram tatilini geçirmek üzere hafta içinde Şehrimize gelmiş ve Çarşamba akşamı Ankaraya avdet etmişlerdir .

Büyük Yas Gününe Hazırlık

10 İkinci teşrin günü yapılacak iltifal için tebliğ edilen program çerçevesinde Halkevi tarafından hazırlıklar yapılmaktadır .

B. Ağâh Sırrı Levend

Mintakamız C. H. P. Müfettişi B. Ağâh Sırrı Levend Çarşamba günü Şehrimize gelmiş ve C. H. P. Vilâyet İdare heyeti reis vekili Sabit Ecemiş, refakatlerine alarak Kaza Kongresinde hazır bulunmak üzere Aksaray'a hareket etmiştir .

Bor Halkevinin Yeni Binasının Açılış töreni

Borda yapılan yeni Halkevi binasının açılış töreni Valimiz Safa Apaydının huzuriyle 29 Teşrin evvel günü saat 15 te yapılmıştır . Açılış töreni Kaymakam B. M. Eşref Uygurun bir nutku ile başlamıştır . B. M. Eşref Uygurdan sonra Vilâyet C. H. P. idare heyeti reis vekili Sabit Ecemiş bir hitabede bulunmuş, bunu müteakib Valimiz tarafından kurdela kesilmiştir .

Davetlilere bina gezdirilmiş, salonda muhtelif eğlenceler tertib edilmiş ve eğlenilmiştir . Binanın üst katında bulunan bazı tali noksanların ikmali için C. H. P. Vilâyet idare heyetine mukatazi tedbirler alınmaktadır .

EK 9: Niğde'de 30 Ağustos Zafer Bayramı

ABONE Yıllık 350 Altı aylık 150 Günlük ücretler 20 Kurustur.	<h1 style="margin: 0;">NİĞDE</h1> <p style="font-size: small; margin: 0;">CUMA GÖNLERİ ÇIKAR, RESMİ İL GAZETESİDİR.</p>	Hususi Şartlar Gazeteye konmayan yazılar geri verilmez. İlanların (20) ye kadar her satırı- dan (7) buçuk, (20) den sonra gelen satırar için de (5) kuruş alınır
6 EYLUL 1940	İLK ÇIKIŞI: BİRİNCİ KANUN 1928	SAYI: 639

30 AĞUSTOS

Zafer Bayramı şehrimizde

Coşgun tezahuratla kutlandı

30 Ağustos zafer bayramı bu yıl şehrimizde geçen yıldan daha parlak, daha canlı şekilde kutlanmıştır. Niğde 30 ağustosa parlak bir akşam yakıcı olmıyan güneşin serim bir sabah ile girdi. Herkese müstesna bir bayramı heyecanı vardı. Zabitleri resmi elbiseleri içinde daha heybetli, daha vakur bir hal almakta, siviller toruniz bayramlıkları içinde müstesna bir günün hususiyetini taşımakta idi. Şehir baştan başa bayraklarla donatılmıştı. Saat 7, den itibaren General Nazmi Gönenli askerî gazinoda zabitanın emirlerini kabule başlamıştı. Saat 9'da Valimiz Safa Apaydın yanlarında bulunan memurlar olduğu halde askerî gazinoya geçerek Generali tebrik etmiştir. Saat 9,15 te hep birlikte meşrin sahəsi itihaz edilen Adana gidilmiş, vali ve generaler tarafından kıtaat tefrika edilmiştir. Teftişten sonra genç subaylar ve mektepçiler tarafından askeri marş söylenmiştir. Bundan sonra kürsüye gelen başkanı Şükrü Boztepe zarfet veviz bir hitaba ile günün hususiyetini, ehemmiyetini, tarih, hal ve istikbalini, şairi durumunu izah etmiş, uzun, uzun alkışlanmıştır. Bundan sonra kürsüye Teğmen General Nazmi Gönenli geçerek askerî ordusunun hamasetini, büyüklüğünü ve 30 ağustos gibi büyük zaferin bu ordu için her zamanın müvafık olduğunu beyan etmiş, askerlerin zaman uğruna vazife ve kahramanlık duygularını sona etmiştir. Bundan sonra askerî gazino önünde başlıyan Resmî geçit görüşü kabartacak bir intizam ve azamet içinde devam etmiş, kahraman askerlerimizin halk tarafından uzun uzun alkışlanmasına vesile vermiştir.

BEDEN TERBİYESİ
[GENÇLİK KLUBU]
Törenle açıldı

Resmî geçidi müteakib vali, komutanlar, subaylar, halk Spor bölge binasına giderek [Gençler Klubu] nun açılış törenini yapmışlardır. Törende gençler tarafından minnet ifade eden söylevler irad edilmiş, valimiz Safa Apaydın tarafından yardım vadedilmiştir. 30 ağustos akşamı askerler ve halk tarafından çok neşeli bir fener alayı yapılmış, yaşa İnönü, yaşasın türk ordusu, avazeleri bütün şehri doldürmüştür. Bu akşam bir taraftan askerî gazinoda balo tertib edilmiş, diğer taraftan halkevinde umuma mahsus müsamereler tertib edilerek büyük günün şerefine herkesin eğlenebilmesi imkânları temin edilmiştir.

[HALKEVİ] NDE
verilen bir müsamerenin intibaları

Halkevi temsil komitesi gençleri 30 ve 31 Ağustos akşamı [Yanık efe] piyesini temsil ettiler. [Yanık efe] gibi hareketli, tipleri müteaddid hatta çok açık sahneleri bulunan bir piyesin amatör gençlerle Sahneye konmasına teşebbüs etmek doğrusu büyük bir cesaret olabildi.

Fakat Müsamerenin başından sonuna kadar dikkatle takip edildiği zaman görülmüyor ki gençlerimiz piyesin açık sahnelerini ruhuna hâlel getirmeden tayyetmek müvaffakiyetini gösterdikleri gibi kabulendikleri rolleri de tam olarak başarmak kabiliyetini isbat etmişlerdir. Piyes kır kahvesinde geçen bir hasbihalle başladı. İlk sahnede Halil efe rolünü yapan ve güzel bir makyajla adeta hakiki efe halini alan Öğretmen Etemin bir efenin vakar ve heybetini yaratmakta, bilhassa ifade-deki ahenk itibarıyla rolün icaplarını tam olarak ifa edebilmek bakımından haiz olduğu kabiliyeti şayanı tebrik ve takdir buluruz. Molla rolünü ifa eden ve henüz talebe bulunan B. İrfan'ın bu rolün bütün hususiyetlerini, tevekkül, çok bilmişlik ve her şeyde kendine göre beyanı mutalaa gibi halleri çok şu'urulu ve oğün bir şekilde yaratması hakikaten gençlerimizin mutasaf olduğu kabiliyetlere en güzel bir müjdedir. [Bekir] rolünü ifa eden talebe (Esad) safiyet ve aynı zamanda kahramanlığı, feragat ve comertlik duygularını çok güzel tezahür ettirebilmiştir. [Nefise] rolünü yapan Bayan Mükâfat çok müstesna bir müvaffakiyet göstermiştir. İhtiyar bir köylü kadının gönül meselelerindeki her nevi pürüzlerden ayrılmış olan samimiyetini, safiyetini, tecrübede bir köylü kadınının becerekliğini bilhassa rolün icabı olan nükteler, heyecan, telaş hallerini mükemmelen yaratması tebrike çok layıktır. [Ömer] rolünü ifa eden Ali Argümüş bir köylü gençinin saüyet ve hicabını mükemmelen yaratmıştır. [Yanık efe] yi oynayan B. Ahmet, Sahneyi benimsemek rolünün icaplarını şuurla yaratmak, heyecan, tereddüt, hiddet, aşk, ret, inkâr gibi bütün halleri en tabii jestlerle ifade etmek hususunda cidden müstesna bir kabiliyet göstermiştir. Pek çok profesyonel artistlere layık olacak derecede mükemmel olan bu kabiliyet kendisinin mensub bulunduğu Adana Halkevi için

- Devamı S 2 de -

VİLAYET HABERLERİ
Orta Mektep Müdürü

Orta Mektep Müdürümüz Fehmi Okanın Gönen Orta mektep Müdürlüğüne tayin edildiğini haber aldık. Dürüst, samimi, sistemli çalışması ve metin karakterle gerek Ortamektebin talim heyeti, gerek muhit üzerinde çok güzel tesirler yaratmağa müvaffak olan Fehmi Okanın ayrılışı bütün sevenlerini müteessir etmiştir. Fehmi Okana yeni vazifesinde müvaffakiyetler dileriz.

B. RASİM FERİT

Meb'usumuz B. Rasim Ferit hafta içinde şehrimize gelmiş ve müntehiplerle temaslarda bulunmuştur.

BELEDİYE REİSİ
[B. Ahmet Öztekin] işe başladı

Şehrimiz Belediye reişliğine seçildiğini evels bildirdiğimiz [B. Ahmet Öztekin] 5/9/40 Perşembe günü işe başlamıştır. Ahmet Öztekin müvaffakiyetler dileriz.

JANDARMA
Terfi listesi

Vilayet jandarma Alay komutanı Binbaşı Niyazi Yıldırım Yarbaylığı, Ulukışla jandarma bölük komutanı Yüzbaşı Mustafa Tiryaki Binbaşılığa, Merkez bölük K. vekili Mehmet Güner, Bor jandarma bölük K. vekili Lütfi Alper, Aksaray jandarma bölük K. vekili Tarih Binat Teğmenlikten üst teğmenliğe terfi etmişlerdir. Bunlardan Ulukışladan Mustafa Tiryaki Niğde j. Alay mülhaklığına, Aksaraydaki Tarih Binat Mar-dine nakledilmiş diğerlerinin yerinde ibka edildikleri haber alınmıştır. Hopisini tebrik eder ve başarılar dileriz.

EK 10: Niğde'de 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı

ABONE Kır.

Yıllığı 250
Altı aylığı 150
Üç aylığı 90
Kuruttur.

NİĞDE

CUMA GÜNLERİ ÇIKAR, RESMİ İL GAZETESİDİR.

Hususi Şartlar

Gazeteye kağıtçıyan yazılar geri verilmeyiz.
İlanların (20) ye kadar her satırı-
dan (7) buçuk, (20) den sonra gelen
satırlar için de (5) buçuk alınır.

24 MAYIS 1940

İLK ÇIKIŞ: BİRİNCİ KANUN 1928

SAYI: 624

19 Mayıs Gençlik Ve Spor Bayramı Şehrimizde Çok Canlı ve parlak şekiide Kutlandı

19 Mayıs Pazar günü bir kaç gündüberi devam eden firtana hâfına, sakin, güneşli ve ilk bir sabah Niğdenin yeşil yâzını okşuyordu.

Caddeler, Halk ve kendi Bayramlarını kutlamağa gidin gen mektepçilerle dolup taşıyor.

Herkese müstesna bir günün hususiyet ve heyecanı var.

Saat 8 buçukta bütün ilköğuller, Sporcular Halk evinden askeri gazinoya doğru uzanan yolun iki tarafında, gölge'erde yer almışlardır.

Atatürk Bütünün önünde

Bu esnada program mücebince askeri gazino bahçesindeki Atatürk bütününe kourmak üzere bir çok müesseseler tarafından hazırlanan çelenkler peyder pey Halkevinde toplanmakta idi.

Başta Valimiz Safa Apaydın, Tüm Komutan Muzaffer Cönenli olduğu halde Halk evinde toplanan bütün askeri, müklî memurin ve halk çelenklerle birlikte bütün gününe geçmiş ve çelenkleri konmuştu.

Vali Ve Komutanın Teftişleri

Saat 9.10 da bütün mektepler ve halk Hükümet önü-İstasyon caddesini takiben merasim mahallittihaz edilen Çayra hareket etmişlerdir. Tam saat onda İbayanız Safa Apaydın, yanlarında Tüm Komutan Muzaffer Cönenli, Belediye Reisi, Maarif müdürü ve Halkevi Başkanı olduğu halde sahada iştiram vaziyeti almış olan gençleri ve spor teşekküllerini teftiş etmiş bayramlarını tebrik etmiştir.

İstiklâl marşı ve Bayrak çekme

Teftişten sonra Bando ve

talebinin iştirakile söylenen istiklâl marşı ile beraber sahadaki direğe türk bayrağı çekilmiş şanlı bayrağımız, binlerce halk, talebe, sporcu gençler tarafından süslenen yeşil sahaya ayrıca bir güzellik bağışlamıştır.

Valimizin açış nutku

Bayrak merasiminden sonra kürsüye gelen Valimiz Safa Apaydın çok veciz ve manalı bir nutukla bayramı açmış, gençlerin bayramlarını kutlanmış, gençliğün millete karşı vazifesini, kendilerine armağan edilen emanetlerin büyüklüğün ve kendilerinin bu güne kavuşturan Atatürk'ün hatırasına hürmetin bir borç olduğunu ve milî şifin yanılmaz yolunda yürümek vazifesini zikretmiş bir çok yerlerinde alkışlanmıştır.

Beden Terbiyesi öğretmenin nutku

Valimizden sonra kürsüye Beden terbiyesi öğretmeni Kemal Kiber gelmiş, Sporun bir milletin hünyesinde yarattığı inkişafı, faydaları, Sporun lüzumunu izah etmiş, genç neslin sporla kazanacağı meziyyetleri zikretmiştir.

Heyecanlı bir geçit resmi

Nutuklardan sonra başta Orta okul talebesi olmak üzere yapılan resmi geçit çok heyecanlı olmuştur.

Çok muntazam ve sert adımlarla Halk önünden geçen Orta okullular sık sık alkışlanmış, bunu spor kulübü, halkevi, askeri gazino sporcuları, futbol ve voleybol takımları.

Pasif korunma, Gaz, Kayakçılık, Dağcilik kolları malzemelerle bir gösteri geçidi yapmışlardır.

Beden hareketleri

— Devamı S. 2 de —

VİLİYET HABERLERİ

Eudak ovası köylerimizde Bajçılık

Niğdemizin Şimal cihetinde Niğde - Nevşehir ve Niğde-Kayseri yolu üzerinde [Eudak ovası] namıyla geniş bir ova vardır. Bu ovanın, genişliği ve münbitliğine rağmen büyük kusuru susuzluktur. Üzerinde pek çok köy bulunan bu ovanın şimdiki hususiyeti ağaçsızlığıdır. Bütün ovanın y. knesaklığını tek bir yeşilligin güzel rengi süslemez. Halbu ise tarihen sabittir ki çok eski devirlerde Etiler en güzel üzümlerini burada yetiştirirdi.

Vilayetimiz bu ovanın kasvetli haline nihayet vermek için köyleri yeşillendirmek çarelerini tetkik etmiştir. bu cümleden olarak her köye münasip miktarda az su ile yetişen Ağaç diktiler. teşvik ve takip edilirken diğer taraftan İskân ve Ziraat Müdürlükleri el ele vererek bağ olmağa müsait sahaları tesbit etmişler. Bu araziye Göçmen ve diğer köylülere dağıtarak buralara bağ dikilmesi hazırlıklarına başlamışlardır. Bu güzel teşebbüsün muvaffakiyetini dileriz.

Vilayetimizde hava vaziyeti

Perşembe günü Vilayetimizin her tarafına faydalı Yağmurlar yağmıştır. zaten çok müsait sahadada olan mahsule bir kat daha yaramış olan Bu yağış bütün muhitimiz Çiftçilerini çok sevindirmiştir.

Halkevimizde Şapkacılık ve Çiçekçilik kursları bir sergi ile nihayet buldu

Halkevimizde üç a dan beri devam eden Şapkacılık ve Çiçekçilik kursları nihayet bulmuştur.

Kursa devam eden Bayanlarımızın yaptığı eserlerden

mürekkep olarak 19 Mayıs'ta açılan Sergi Çarşamba günü kapanmıştır. Sergi çok rağbet görmüştür.

Sarıhan tamir ediliyor

Karaman oğlu eserlerinden [Sarıhan] namıyla maruf Han Müzeler idaresi tarafından esaslı şekilde tamir edilmektedir.

Aekli bir Ölüm

Niğdemizin kıymetli gençlerinden, Hukuk Mezunu, Bozrum Sullı Hakimi ve Müftü müsevvidi Zahit Aksoy'un oğlu Cevat Aksoy yakalandığı hastalıktan kurtulamiyarak İzmir Hastahanesinde vefat etmiştir. Haluk, her şeyi makul düşünmek itiyadında, nezik bir insan olan Cevat genç yaşında vefatı kendini tanyanları çok müteessir etmiştir.

Babasına, Ailesine baş sağlığı dileriz.

Yurt haberleri

Tayyare kurultayı

7 dinci Tayyare kurultayı Çarşamba günü Ankarada Başvekilimiz Dr. Refik Saydamın mühim bir nutkiyle açılmıştır.

Zelzele

Hafta içinde Tokat ve Erba'ada yer sarsıntısı olmuştur. Hasar yoktur.

Tersanemiz

Türkiyede kurulacak büyük tersanenin Pendikite, Pavli adası karşısındaki koyda kurulması için tetkikler yapılmaktadır.

Meyve mücadelesi

Meyve ağaçlarına âriz olan yaprak kurutları için yapılan mücadelenin ikinci serisine başlanmıştır.

EK 11: Niğde'de 23 Nisan Kutlamaları

KURUŞ	100
Fallığı	250
Altı aylığı	150
Günü geçenler	90
Kuruştur.	

NİĞDE

CUMA GÜNLERİ ÇIKAR, RESMİ İL GAZETESİDİR.

Hususi Şartlar	
Gazeteye konmuş yazılar geri verilmaz.	
İlanlar (30) ye kadar her satırdan (7) buğuk, (20) den sonra gelen satırlar için de (5) kuruş alınır.	

26 NİSAN 1940 İLK ÇIKIŞ: BİRİNCİ KANUN 1928 SAYI: 620

23 NİSANDA

Çocuklar için bir konuşma [.]

Türk milletinin çok şerefli bir gününde, size yavrularınızla başbaşa bir kaç saat yaşamak fırsatını hazırlanmış bulunuyoruz .

Yavrularınız, kendi bayram günlerinde kalblerini ve bütün benliklerini saran masum sevincin coşgun ve neşeli hayatı içinde bir kaç saat de anne ve babalarını yasatmak kararını henüz bir kaç gün evvel almış bulunuyorlar .

Olabilir ki, yavrularınızın karşısında bulunacağınız bu anlar, aydın ruhunuzun ihtiyaçlarına tam olarak cevap verecek bir olgualuk göstermiyebilir . . . Belki buraya kadar ihtiyar ettiğiniz zahmetin mukabilini tam olarak ödemiyebilirler . . . Bütün bunlara rağmen, şu, bir iki saati dolduran tenevvüların nihayet bu yavrularınızın kalbinde ve samimiyetinden doğan, çocukça ve çocuğa yakışın şeyler olduğunu kabul etmenizi rica ederim .

Yavrularınız'a sizi kendi

23 NİSAN

Çocuk ve Hakimiyeti Milliye BAYRAMI ŞEHRİMİZDE COŞGUN TEZAHURATLA KUTLANDI

23 Nisan Salı sabahı Niğdenin bütün caddeleri müstesna bir günün hususiyetini taşıyarak uyandı .

Şehir bayraklarla süslenmiş, bütün halk yollara, Caddelere dökülmüştü .

Küçük Mektepli yavrular birer demet Çiçekler gibi Bayramlarının neşesi içinde cıvıldaşarak mekteplerine yürüyorlardı .

Saat 8-45 de bütün Mektepler Cumhuriyet meydanında yer almış, Kadın, Erkek çok fazla bir halk kalabalığı meydana, ağaçları, meydana nazır pencere ve Balkonları doldurmuştu .

Saat tam dokuzda Orta Okul Tale esi tarafından söylenen İstiklâl Marşı ile Törene başlandı. Orta Okuldan bir Talebe 23 Nisanın mânâ ve ehemmiyetini izah eden güzel bir hitabe irad etti, daha sonra ilk Mekteplerden birer çocuk günle ilgili şiirler inşat ettiler. Bu Mekteplerin geçit resni takip etti Geçit resminde yavrularımızın temiz kıyafetleri, intizam nazarı dikkati celb etmekte idi .

Yavrularımızın yeknasak ve temiz kıyafetlerinde 210 çocuğu giydiren çocuk esirgeme kurumunun büyük yardımı olmuştur .

Resmî geçitten sonra her Mektepten seçilen üçer çocuktan mürekkep çocuk Mimessilleri Vilâyeti, Tümen Komutanlığını, Belediyeyi, Halkevi ni ziyaret etmişlerdir, ziyaret ettikleri bütün makamlar yavruları tatyib etmişler Kendilerile samimi hasbihalde

VİLÂYET HABERLERİ

GELNLER

Ulukışla Kaymakamı B. Adnan Aksel şehrimize gelmişlerdir .

DOĞUM

Ulukışla Kaymakamı B. Adnan Akselin bir oğulları dünyaya gelmiştir. B. Adnan Akseli tebrik eder yavruya saadet dolu uzun ömür dileriz .

210 Fakir Mektepli Çocuk Geydirildi

Şehrimiz ilkokullarında bulunan 210 fakir ve kimsesiz yavrunun Çocuk esirgeme kurumu tarafından giydirilmek suretile sevindirilmiş olduğunu memnuniyetle haber aldık . Kurumun gösterdiği bu yüce alakaya

NİĞDE GAZETESİNE

23 Nisan Çocuk Bayramı yaklaşırken mekteplerimizdeki 210 fakir Çocuğu giydirerek yavruların yoksulluk ve perişanlık izatırlarına nihayet vermek suretile büyük bir fazilet ibraz eden çocuk esirgeme kurumu idare heyetine teşekkürlerimizin ıblagını sayın Gazetenizden rica ederiz .

Merkez Sakarya, Dumlopnar, 23 Nisan, İnönü Day öğretmenleri

Sipor İşleri

Stadyom sahası istimlak işlerinin Vilâyet tarafından dikkatle takip edilerek inış kuvvei karibeye getirildiği haber alınmıştır .

ADANA HALKEVİ

Temsil kolundan 14 kişilik bir grup şehrimizde

Adana Halkevi Temsil komitesinden 14 kişilik bir grup 23 Nisan akşamı Şehrimize gelmişlerdir, kendilerini Halkevi Reisi Ferit Ecer

ve diğer üyelerden mürekkep bir heyet İstasyonda karşılamıştır. misafirlerimize Otobüsle istirahatlarına tah-

— Devamı S. 2 de —

EK 12: Yurt Genelinde Deprem Bilançosu

ABONE	Krş.
Tillığı	250
Akış aylığı	150
Ünvan geçenciler	20
Kurustur.	

NIĞDE

CUMA GÖNLERİ ÇIKAR. RESMİ İL GAZETESİDİR.

Husuli Şartlar
Gazeteye konmayan yazılar geri sevilmez.
Hatları (20) ye kadar her satırda
dan (7) buçuk, (20) den sonra gelen
satırlar için de (5) kuruş alınır

12 2. İNCİ KANUN 1940 İLK ÇIKIŞI: BİRİNCİ KANUN 1926 SAYI: 605

FECİ PLANÇO

ZELZELEDE GAYBETTİĞİMİZ

Yurddaşın sayısı 23131, Yaralı 7994 dür.
29390 EV HARAB OLMUŞTUR.

Kütürümleşmiş duygular

Millî yardım komitesi Niğde kolu gönlerdenberi bütün hızla devam eden hamiyet şefkat yarışında yaya kalınmış bazılarına bu vazifelerini hatırlatmak imkânlarını hazırlamak için çalışıyordu.

Hastalık, Yolsuzluk, diğer mazeretler gibi muhtelif bahanelerle komitenin huzuruna çıkmamakta ısrar eden böyle birisinin muhtelif adamlarla Halkevine doğru ilerlediğini görünce tecessüs duygularına galebe çalamadım. Bütün bir millet, yurdun beşte birini harabiyete sürükleyen felâketle boğuşurken bu savaşta gecikmiş bir yurddaşın millî yardım komitesi huzurunda alacağı tavri görmek tecessüsa değer bir hâldi.

Dersine hiç çalışmamış bir mektep çocuğunun telâs ve andisesi ile millî yardım komitesi huzurunda yer alan yurddaşın kirli yakalar arasında sıvırlan çehresinin taşlılığı manalar cidden başındı. Kıp kırmızı bir çehresinin yoknasaklığını bozan derin ve içfakâr gözler, oduğundan başka türlü, gözükmek sanatını bütün meharusile başaraacak kadar nekânn birer kaynağı hâlinde etrafı süzüyordu.

Sanki gönlerdenberi yurdu sarıyan heyecandan habermiş gibi davranarak çağırılmasının sebebini sordu.

Millî yardım komitesi kiralık evler, dükkânlar, bağlar, bahçeler, işlenmekte bulunan sermayeler sahibi bulunan bu yurddaşın servetle müteassap hamiyetini

Vilâyet Haberleri

YARDIM FAALİYETİ

Şehrimizde ve vilâyetin her tarafında yardım faaliyeti devam etmektedir. Şimdiye kadar şehrimizdeki para yardım 5000 lirayı tevcih etmiş bulunmaktadır. Köylerimiz geniş mikvasta Fasulya, Bulgur gibi yiyecek yardımında bulurmak tadırlar.

TOPLANAN EŞYA GÖNDERİLDİ

Felâketzedelere verilerek üzere teberru edilen muhtelif cins eşya Sivasa gönderilmiştir.

ŞEHİRİMİZDE FELÂKETZEDELER

Gegen Hafta şehrimize gelen 19 Erzincanlı felâketzedenin her nevi ihtiyacı temin edilmiş, hususi olarak kendilerine tahsis edilen evlere yerleştirilmiştir.

OKULLARIMIZDA

Felâketzedelere Orta okul talebesi tarafından 167 lira 8 kuruş, Sakarya okulu tarafından 53 lira 69 kuruş yardım yapılmıştır.

Hava vaziyeti

Dört gündenberi şehrimizde şiddetli soguklar hüküm sürmektedir.

Şehrimizde kömür buhranı

Şehrimizde bir kömür buhranı vardır. Vagonların felâketzedelere tahsinden doğan bu hâlin yakında zail olacağı ümit edilmektedir.

Şehrimizde Bira buhranı

Bira ucuzluğundan beri şehrimizde bira buhranı hüküm sürmektedir. Bu hâle bir nihayet ver-

Yurt haberleri

Dahiliye ve Sıhhat

Vekillerimizin Mecliste beyanâtı

Dahiliye Vekili B Faik Öztürk ile Sıhhat Vekili Dr. Hulusi Alataş Büyük Millet Meclisinde felâket muntakasında seyahatleri itibarı ile felâkete karşı alınan tedbirler hakkında izahat vermişlerdir.

İktisadi ve Mali anlaşma

Büyük Dost ve mütefikimiz İngiltere ve Fransa Hükümetleri ile Hükümetimiz arasında mali ve iktisadi bir anlaşma yapılmıştır.

DENİZLERDE :

Denizlerimizde şiddetli fırtınalar olmuştur. Bu yüzden Tirhan vapuru karaya oturmuştur. Kurtarılmasına çalışılmaktadır.

SEL FELÂKETİ

Yurdumuzun muhtelif yerlerinde büyük taşkınlar olmuş, bunlardan manyas çayının taşmasıyla Mustafa Kemal Paşa kazasında 19 yurddaş ölmüş, 300 ev seller tarafından sürüklenip götürülmüşür.

Karacabey ovasında geniş ekilmiş arazi sular altında bulunmaktadır.

Seylan muntakasında Devlet tarafından her türlü tedbirler alınmış bulunmaktadır.

Zelzele felâketzedelere ine yardım

Yurddaşlarımızın felâketzedelere yardım teberruatları her tarafa devam etmektedir.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Adem KAYA
Doğum Yeri ve Tarihi : Adana 1986
Medeni Hali : Bekar
İletişim Bilgileri : ademmkaya01@gmail.com
0543 343 67 17

EĞİTİM

2003-2006 Abdulkadir Paksoy Lisesi
2011-2015 Niğde Ömer HALİSDEMİR Üniversitesi Tarih Bölümü
2016-2018 Niğde Ömer HALİSDEMİR Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans
Programı

